INSTITUTUL DE ISTORIE NAŢIONALĂ
DIN BUCUREŞTI

GEORGE D. FLORESCU

DIVANELE DOMNEŞTI
DIN
ŢARA ROMÂNEASCĂ

I

(1389—1495)

BUCUREŞTI
1 9 4 3

www.dacoromanica.ro

DIVANELE DOMNEŞTI
DIN
ŢARA ROMÂNEASCĂ

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE ISTORIE NAŢIONALĂ
DIN BUCUREŞTI

GEORGE D. FLORESCU

DIVANELE DOMNEŞTI
DIN
ŢARA ROMÂNEASCĂ

I

(1389—1495)

BUCUREŞTI
1 9 4 3

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

Răspunzând unei dorinți exprimată cu mulți ani în urmă, a d-lui Profesor Constantin C. Giurescu, cu sprijinul d-sale larg și neprecupețit, apare azi această lucrare în formă cu totul deosebită de cea care în 1927 — sub teascurile lui Göbl — înfățișa doar un material documentar cules în mare parte în publicațiile anterioare.

In fruntea acelei lucrări ce purta titlul: *Divane domnești din Muntenia în secolul al XV-lea: Dregători și Boieri, 1389—1496*, scriam atunci:

„Cu râvnă și dragoste către trecutul acestei țări, m'am străduit „cu osârdie ani dearândul a strânge din noianul de știri mărunte „și adesea răzlețe, tot ce ar fi putut duce la bun sfârșit modesta „noastră contribuție la cunoașterea divanelor domnești muntene „din secolul al XV-lea".

Pe vremea aceea toate documentele noastre dela Arhivele Generale ale Statului, dela Academia Română, dela Creditul Rural și dela alte instituții ale Statului care luaseră drumul străinătății, evacuate la Moscova, erau în pericol de a nu se mai întoarce nici-odată în țară.

Răposatul Paul Ștefan Grecianu, cu simțământul de adâncă pietate filială rară în zilele noastre, în curs de mai bine de zece ani dela stingerea din viață a neuitatului său părinte Ștefan D. Grecianu († 1908), a dat la lumina tiparului pe cât i-a stat în putință din opera masivă a neobositului istoriograf. Lucrarea: *Șirul Voievozilor cu divane* a răposatului Ștefan D. Grecianu, azi extrem de rară — nu cunosc decât vreo patru exemplare și încă și acelea necomplete — nu era dusă ca tipăritură decât până la 1527. Un prilej fericit mi-a făcut să-mi cadă în stăpânire un

www.dacoromanica.ro

fragment dela 1527 la 1548, ba chiar şi prima corectură a ultimei coli de 16 pagini (p. 161—176) din nepreţuita lucrare — le aflasem pe amândouă la un anticar de pe vremi — astfel că în forma aceasta lucrarea concepută de sârguitorul istoriograf se întindea până în domnia lui Pătraşco I cel Bun, în 1554.

La 1929, pentru a pune în concordanţă studiul meu din 1927 cu meritoasa lucrare a lui Ştefan D. Grecianu asupra divanelor Ţării Româneşti, am publicat sub acelaşi titlu ca la 1927 o a doua lucrare în care rezumam 15 documente cunoscute mie atunci dela moartea lui Vlad IV Călugărul din iarna lui 1495—1496 până la sfârşitul lui 1500.

Amândouă lucrările erau însă departe de a înfăţişa întregul material documentar cu privire la martorii domneşti ai Domnilor ţării dela Mircea I cel Bătrân încoace.

Tot în acest răstimp, d-l Nicolae A. Boicescu îmi punea la îndemână preţiosul material de fişe inedite ale defunctului d-sale socru, alt neobosit cercetător al vechilor noastre hrisoave: Generalul Petre V. Năsturel. Am aflat în acest material — vreo 15.000 de fişe manuscrise ale însuşi defunctului general — o sumedenie de întregiri la materialul meu şi de lămuriri cu privire la neamurile boiereşti ale Ţării Româneşti, lucrare pe care d-l Ioan C. Filitti şi cu mine o începusem cu mult înainte.

Odată cu întoarcerea dela Moscova a întregului material documentar al Arhivelor Generale ale Statului, al Academiei Române şi al Creditului Rural, originalele fiind din nou la îndemâna cercetătorilor, am putut în decurs de câţiva ani face un control a unei părţi din materialul strâns de mine ce se suia la mai bine de 3500 de regeste de documente cu divane domneşti.

Dacă în scurgerea veacului al XV-lea există puţine hrisoave originale, inedite până la 1938, în schimb în al XVI-lea şi mai ales din a doua jumătate a acestuia, am aflat un material foarte bogat prin arhive particulare. El va fi înfăţişat în viitoarele volume ale lucrării prezente.

Volumul de faţă înfăţişează pentru răstimpul dela 1389 la 1495, adică din domnia lui Mircea I cel Bătrân până la moartea lui Vlad IV Călugărul la începutul iernii lui 1495, 155 de documente cu liste de boieri, de sfetnici şi de dregători ai Voievozilor Ţării Româneşti în curs de o sută de ani. Din nefericire nu aflăm martori

www.dacoromanica.ro

domneşti din fiecare an, ba chiar dela unii Voievozi nu posedăm nicio mărturie documentară, ca spre pildă dela Basaraba II dintre 1442—1443, dela Vlad III Ţepeş din a doua a sa domnie la 1476, şi dela Basaraba III cel Bătrân sau Laiotă din August până în Octomvrie 1481.

Lipsesc diplomaticei Ţării Româneşti pentru lucrarea noastră documente cu martori domneşti dela următorii Voievozi şi din următorii ani:

1. Dela Mircea I cel Bătrân între 1386—1388 şi din anii 1390 şi 1391. De altfel multe documente dela acest Domn sunt fără ani precişi şi au fost datate între 1400—1408 şi 1408—1418;
2. Dela Mihail I din 1419 şi 1420;
3. Dela Dan II din 1423, 1427 şi 1429;
4. Dela Alexandru II Aldea dintre 1433—1435;
5. Dela Vlad II Dracul din 1436 şi 1438;
6. Dela Vladislav II dintre 1448—1450 şi din 1454 şi 1455;
7. Dela Vlad III Ţepeş din 1456, 1460 şi 1462;
8. Dela Radul III cel Frumos din 1462, 1466 şi 1470;
9. Dela Basaraba III cel Bătrân sau Laiotă din prima domnie dela 1479 şi
10. Dela nepotul său Basaraba IV cel Tânăr sau Ţepeluş din acelaşi an.

Prin urmare din 106 ani înfăţişaţi, ne lipsesc divane domneşti pentru 26 ani.

Nu putem totuşi trece cu vederea că dela suirea în scaunul ţării a lui Vlad IV Călugărul din vara lui 1482 întâlnim destule documente cu martori domneşti căci numai dela acest Domn cunoaştem 67 de documente pentru lucrarea prezentă, deci mai mult decât o treime din totalul documentelor veacului înfăţişat.

In vedere că în scurgerea veacului al XV-lea, dela 1389 la sfârşitul lui 1495, aflăm relativ puţine documente cu martori domneşti, am adoptat ca metodă de editare a materialului de 155 de documente existente pentru acest răstimp, următoarea normă:

După numărul de ordine, sprijinit pe anul documentului urmat de luna, ziua şi locul de emitere — în lipsa lor o precizare pe cât mai exactă sprijinită pe lista martorilor, pe conţinutul actului sau pe alte informaţii — dăm un regest foarte complet al textului actului. Cum în materialul înfăţişat întâlnim dese repeţiri dela

www.dacoromanica.ro

Voievod la Voievod a aceloraşi aşezări din ţară, mai ales pentru mănăstiri, adeseaori repeţiri pe deaîntregul de texte dintr'un document într'altul a înşirării moşiilor, totuşi pentru a nu elimina elementele principale din danii am înşirat la fiecare document în parte toate moşiile aflate amintite.

Acestor regeste le urmează lista martorilor domneşti trecută pe două coloane din care cea din stânga este în caractere slave după cum este aflată în originalul act sau în copia slavă, iar în dreapta traducerea în limba noastră a numelor boierilor şi dregătorilor, fără a interverti ordinea lor din originale.

Urmează indicaţia depozitului unde se află fie originalul actului, fie copia, traducerea sau chiar regestul lui în manuscris, iar într'o rubrică aparte bibliografia pe cât se poate completă a lucrărilor unde se află publicat documentul, distingându-se şi aci lucrările unde actul a fost studiat în particular în ceea ce priveşte identificarea boierilor componenţi ai divanului.

Se pot distinge documentele care nu sunt aflate în originale prin faptul că regestele vor fi urmate de o singură coloană de martori domneşti în traducere românească astfel cum au fost aflaţi.

Bibliografiei fiecărui document îi urmează note cu lămuririle ce le-am crezut trebuincioase cu privire la diferenţierea, la identificarea sau la punerea la punct a personagiilor: boieri, dregători, slugi domneşti sau stăpâni de aşezări în ţară aflaţi în textul actelor cât şi a martorilor domneşti. Spre o mai uşoară urmărire a acestora precum şi a aşezărilor amintite în documente am trecut în litere cursive numele acelor boieri şi acelor aşezări despre care se aminteşte în note.

Au fost excluse din prezenta colecţie, documentele care nu au nicio indicaţie cu privire la martorii componenţi ai divanului domnesc, păstrând totuşi pe acelea în care sunt indicaţi grămăticii sau ispravnicii hrisoavelor.

In vedere că în Ţara Românească singura familie care a domnit neînlocuită de vreuna străină, este cea a Basarabilor, cu trei generaţii înaintaşe lui Mircea I cel Bătrân, se anexează la finele lucrării prezente o spiţă curgătoare a membrilor acestei familii domneşti, pornind dela obârşia ei până la începutul veacului al XVI-lea.

www.dacoromanica.ro

Odată ce la moartea lui Vlad IV Călugărul se suie în scaunul ţării fiul său Radul IV zis „cel Mare", reprezentant al sirelei nelegitime a lui Vlad II Dracul, am însemnat în sus amintita spiţă genealogică şi pe acei scoborîtori ai sirelei legitime a amintitului Vlad II Dracul din care unul singur va purta coroana domnească în prima decadă a veacului următor: Mihnea I zis „cel Rău". De asemenea am însemnat şi pe scoborîtorii sirelei numită Băsărăbească, curgătoare din Dan I, reprezentată de Basaraba V cunoscut sub numele de Neagoe Vodă Basarab, ce va domni şi el în prima jumătate a veacului al XVI-lea.

Un indice general de nume şi lucruri va încheia volumul ultim al acestei publicaţii, volum care va merge până la 1859.

13 Martie 1943.

George D. Florescu

www.dacoromanica.ro

M I R C E A I
(CEL BĂTRÂN)

c. 1386 — 31 IANUARIE 1418

www.dacoromanica.ro

I

1389 (6898) Septemvrie 4, Indiction 13, Râmnicul-Vâlcii.

Domnul dăruieşte mănăstirii Cozia moşia din jurul ei cu satul *Jiblea* moşie pe care a luat-o dela boierii: Stanciul, Costea, Vâlcul, Albul şi Radomir, în schimb pentru moşia *Orleştii* de pe Olt ce fusese a mănăstirii Cotmeana. Domnul scuteşte de unele dări pe amintiţii boieri, oprindu-i totodată atât pe ei cât şi pe călugări, de a schimba această danie. Urmează blestemul.

Свѣдителми	*Martori :*
Попа Кир Никодим	Popa Chir Nicodim
Попа Гаврїил	Popa Gavriil
Сарапїѡн иеромонах	Sarapion ieromonah
Жѹпани :	*Jupanii :*
Владиславь дворник	Vladislav dvornic
Барс Рѡманъ	Bars Roman
Мъдричка	Mădricica
Трѹцѣ	Truţea
Владь	Vlad
Дан	Dan
Онча	Oncea
Могош	Mogoş
Данчюл крьстїань	Danciul Cârstian
и пред прочими болѣрми господ-ства-ми	şi dinaintea celorlalţi boieri ai Domniei mele.

Depozit :

Arh. St., secţ. ist. I/6 (fost *Măn. Cozia*, *XIII*, netrebnice).
· *Arh. St.*, ibid. trad. Stoica Nicolaescu.

www.dacoromanica.ro

Arh. St., *Condica brâncov.*, vol. II, Nr. 266, f. 248 (A) şi f. 396—397 (B) cu trad. rom.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU MARTA, *Repertoriu*, p. 26—27, Nr. 51.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 384.
FLORESCU G. D., *Divane, br. I*, p. 5, Nr. I.
GIURESCU CONST. C., *Organizarea financiară Mircea*, p. 9 şi p. 56 Nr. II.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 22 nota 2 şi p. 27—28.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 21, Nr. 11.
NICOLAESCU STOICA, *Doc. ined. Mircea*, doc. I cu anul 1390, p.302—304.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 51—54, doc. 9.

Studii:

FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea*, p. 127—131.

Note:

Am amintit într'o altă lucrare (v. *Observ. doc. Mircea*, p. 130) că termenul «Jupanii» (жѹпани) şi nu «jupan» (жѹпан sau жѹпанъ) se referă la toate personagiile ce alcătuiesc mărturiile Domnului, şi acest lucru este de cea mai mare însemnătate pentru istoria clasei boiereşti din Ţara Românească, căci ne precizează că aceste mărturii erau toate boieri ai Voevodului.

Credem că formula: «şi dinaintea celorlalţi boieri ai Domniei mele» trebuie înţeleasă în sensul că diferiţii boieri ce purtau dregătorii şi cari în general — cu rare excepţii în domnia lui Mircea cel Bătrân precum vom vedea mai departe în hrisoavele cu martori domneşti ale acestui Domn — sunt trecuţi printre mărturii după boierii fără dregătorii.

In ceea ce priveşte cele două sate: *Jiblea* este moşia cu acelaşi nume şi azi ce se află în judeţul Argeşului pe malul stâng al Oltului în plasa Loviştei, iar *Orleştii* sunt în judeţul Vâlcea plasa Oltului de sus.

Nu putem însă spune nimic precis asupra celor cinci boieri foşti stăpâni asupra Orleştilor.

II

1392 (6900) Ianuarie 8, Indiction 15, Fără loc.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia — ridicată de el — un obroc de grâu, de vin, brânză, caşcaval şi postav la curtea domnească şi albinăritul de miere şi de ceară din judeţul Vâlcea pe care urmează a-l strânge călugării. Domnul adaogă mănăstirii: *balta Mamino* la locul zis *Orlea*, satul *Cereaşovul* mai sus de Slatina, satul *Poroiniţa* pe Dunăre, mori la Râmnic şi *Cătălui la Giurgiu*, la satul *Luncavăţ* şi *Bucureşti*, şi alte două sate mici: *Bogdăneştii*

www.dacoromanica.ro

şi *Lunciani* pe Olt, apoi *Săpatul* până la gura Ialomiţii, o stradă la Râmnic pe Olt, *Hinăteştii* până la *Troian* şi apa Râmnicului, satul *Cătălui numit Bujorenii.* Urmează blestemul.

Свѣдителие:	*Martori:*
Митрополит Кир Андим	Mitropolitul Chir Antim
Митрополит Северинскїи Адaнасїе	Mitropolitul Severinului Atanasie
Игѹмен Градіславъ	Egumenul Gradislav
Стънилъ бан	Stănilă ban
Жѹпан Владислав	Jupan Vladislav
„ Манѣ	„ Manea
„ Алъман	„ Alăman
„ Барсъ	„ Bars
„ Данчіол	„ Danciul
„ Миліко	„ Milico
Воичо	Voicio
Данішор	Dănişor
Протовистиiарю Попшор	Protovistierul Popşor
Вистиiар Шърбан	Vistierul Şerban
Столник Братеи	Stolnicul Brătei
Костѣ пичѣрник	Costea piciernic
Гинѣ питарю	Ghinea pitar
Лѹбаш пивничѣрю	Lubaş pivnicier
Филос тогдашныи логодет	Filos pe atunci logofăt.

Depozit:

Art. St., secţ. ist., copie slavă şi trad. rom. făcută de arhimandritul Sofronie al Coziei la 1778 purtând leatul şi anul greşite, adică 6870 (=1362) pentru textul slav şi 6902 (=1394) pentru textul românesc.

Art. St., Cond. brâncov. Nr. 266, f. 237—238 cu data greşită 6870.

Art. St., Cond. Cozia I, Nr. 18, f. 23—24.

Ediţii şi regeste:

FLORESCU G. D., *Divane, br. I*, doc. III, p. 6 cu anul 1394 Ian. 8, ind. 15 după St. Nicolaescu.

GIURESCU CONST. C., *Organiz. fin. Mircea*, p. 9.

LESVIODAX, p. 390—394 cu anul 1362 (6870) Ian. 7, ind. 15.

NICOLAESCU ST., *Doc. ined. Mircea*, p. 15, doc. III.

NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 6/230 nota.

www.dacoromanica.ro

Studii:

ANDRONESCU MARTA, « *Repertoriu* », p. 29. Nr. 59.
ARION DINU, *Hrisoave Mircea*, doc. X, p. 21, regest după St. Nicolaescu (v. *Aldea*).
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 32 384—33/385.
FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea*, doc. III, p. 132—136.
GIURESCU CONST. C., *Contrib.*, p. 10 nota 3 după St. Nicolaescu.
HASDEU B. P., *Ist. crit.*, tom. I, p. 126 şi acolo notele 12 şi 13.
MINEA I., *Urmaşii Vladislav*, p. 14 nota.
ONCIUL D., *Titlul Mircea.*
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 54—58, doc. 10.

Note:

Intre copia slavă şi traducere atât în ceea ce priveşte martorii cât şi textul actului sunt unele diferenţieri. Infăţişăm aceste diferenţieri la notele anexate mai departe la Nr. III.

In ceea ce priveşte stăpânirile de care ne vorbeşte prezentul act putem da următoarele lămuriri:

Balta Mamino, azi *Mamina* — întâlnită mai în toate întăririle făcute mănăstirii Cozia a Voevozilor veacului al XV-lea — se află la sud de satul Orlea, la vest de Celei, făcând parte din balta Potelul pe care o vom afla-o ulterior ca stăpânire a puternicilor boieri Craioveşti dela sfârşitul veacului acesta, întărită mănăstirii Bistriţa ctitoria lor.

Cereşovul sau *Cireşovul* « mai sus de Slatina » cum de altfel ne grăeşte hrisovul, se află şi azi în judeţul Olt în plasa Mijlocul. Fusese întărită mănăstirii Cutlumuş din Sfântul Munte Athos împreună cu alte moşii oltene de Basarab Voievod la 1476 (v. NANDRIŞ GRIGORE, *Doc. rom. în limba slavă Athos*, p. 23 şi indice p. 277, unde însă greşit se atribue unui Vladislav Basarab inexistent la acel an). Intărirea aceasta a fost reconfirmată de mai mulţi Domni ai Ţării Româneşti.

Poroiniţa de pe Dunăre va fi fost un alt sat decât acela care se află azi în judeţul Mehedinţi la est de Cerneţi care nu este chiar pe Dunăre. De asemenea această Poroiniţă este diferită de cea de azi din acelaşi judeţ, cătun făcând parte din comuna rurală Vânjul-Mare unde de altfel trece valul lui Traian.

Cătălui la Giurgiu nu mai există azi cu acest nume. In veacul al XVI-lea aflăm de o ctitorie bisericească la Gura Cătăluiului fără să putem nici pentru ea să-i fixăm în chip precis locul. Această mănăstire ar putea fi schitul Cătăluiu din Romanaţi amintit fără altă precizare de D. FRUNDESCU (v. *Dicţionaru*, p. 101, col. I) numai dacă nu cumva Frundescu va fi făcut vreo greşeală cu schitul Căluiu care într'adevăr este în Romanaţi, ctitorie de prin veacul al XVI-lea a boierilor zişi Buzeşti, şi de altfel unde le este şi necropola. Nici în monografia judeţului Romanaţi (v. ST. RICMAN, FR. IOSIF, V. ENESCU şi P. CONSTANT, *Contrib. la monogr. jud. Romanaţi*) din 1928 nu aflăm amintit

www.dacoromanica.ro

acest nume pe întinsul acestui judeţ. Un document dela Mihnea II Turcul din 27 Septemvrie 1580 (v. *Arh. St.*, *M-rea Cotroceni*, pach. 59, doc. 5) aminteşte că mănăstirea dela Gura Cătăluiului fusese ridicată de jupâneasa Caplea spătăreasa şi de soţul ei jupan Stan. Această boieroaică este Caplea din Periş soţia lui Stan spătarul din Clăteşti, şi fiică a marelui ban de Craiova Teodosie din Periş ce-şi găseşte o moarte silnică în răscoala sa împotriva lui Mircea III zis Ciobanul la 1548 la satul Periş. Acesta boier fusese căsătorit cu o jupâneasă Maria, călugărită la acel schit, şi era după maică-sa un scoborîtor la a treia şirea curgătoare a lui Vlad IV Călugărul. Hrisovul amintit mai sus dela Mihnea II vorbeşte de o întărire făcută schitului asupra Clăteştilor de pe Argeş, sat ce era în Ilfov lângă Olteniţa, încât s'ar putea ca şi schitul Cătăluiul să fi fost tot în aceste părţi.

Va fi fost în fiinţă pe la începutul veacului al XV-lea un sat *Luncavăţ* în judeţul Vâlcea, căci azi acest nume nu mai este legat decât de un râu ce izvoreşte din munţii Vaideenilor şi se varsă în Olt între satele Marcea şi Slăviteşti.

Nici satele *Bucureştii* şi *Lunceni* de pe Olt nu se mai află azi cu aceste nume.

Săpatul este întâlnit în mai toate întăririle din cursul veacului al XV-lea făcute mănăstirii Cozia, şi fără îndoială că în lungul Dunării vor fi fost mai multe Săpaturi.

Gura Ialomiţii este în judeţul Ialomiţa plasa Balta.

Acel sat *Cătăluiul* numit — precum se precizează în document — şi *Bujorenii* pare a fi fost diferit de cel de care am vorbit mai sus. Să fie oare Bujorenii din judeţul Argeş în plasa Cotmeana?

Satul *Hinăteştii* s'a contopit cu oraşul Râmnicul Vâlcei.

III

1392 (6900) Ianuarie 8, Indiction 15, Fără loc.

Domnul întăreşte mănăstirii cu hramul sfintei Troiţe la locul ce se chiamă Călimăneşti la Olt satul acesta care mai înainte fusese al *boierului său Nan Dobă*. Domnul mai adaogă toate moşiile din acel hrisov: Balta Mamina dela satul ce se numeşte Orlea cât ţine Mamina, satul Cereaşovul mai sus de Slatina şi alt sat la Dunăre, Poroiniţa, o moară la Râmnic, moară la *Cătălui*, la Giurgiu şi alt sat la Luncavăţ, Bucureştii. Domnul mai adaogă *Săpatul* cu tot hotarul până la Gura Ialomiţii şi până la *Cărarea*, 300 de sălaşe de ţigani, uliţa dela Râmnic, satul Hinăteştii cu tot hotarul până la Troian şi până în apa Râmnicului, şi alt sat la *Cătălui* şi Bujoreni cu tot hotarul. Urmează blestemul.

www.dacoromanica.ro

Martori :

Mitropolitul Chir Anthim
Mitropolitul Severinului Athanasie
Egumenul Vlădislav
Stănilă
Jupan Vladislav
„ Manea
„ Alaman
„ Barsu
„ Danciul
„ *Mirco*
Voicu
Aldea
Dănişor
Protovistiariu Popşor
Vistiariu Şerban
Stolnic Brăteţi
Costea picearnic
Sin spătar
Lubaj pivnicearu
Filos au fost atunci logofăt.

Depozit :

Arh. St., Cond. Cozia veche, Nr. 18, f. 23—24.

Ediţii şi regeste :

Florescu G. D., *Divane, br. I*, doc. III, p. 6.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 26—28, doc. 10.

Note :

Iată şi diferenţierile între acest document cunoscut numai în traducere şi cel înfăţişat mai sus la Nr. II.

Am reprodus un regest complet al actului deoarece precum se va constata sunt mici diferenţe în chiar textul său.

Astfel se vorbeşte aci de boierul Domnului anume *Nan Dobă*, evident un reprezentant al neamului de Doboca, numit prin documente ulterioare în forma românizată: Dăbăceşti. Acest Nan Dobă pe care nu-l aflăm niciodată printre mărturiile domneşti ale lui Mircea cel Bătrân va fi fost o rudă îndepărtată a Doamnei Clara a doua soţie a lui Nicolae-Alexandru Basarab, bunicul patern al lui Mircea cel Bătrân.

Din textul acestei transcrieri a documentului s'ar părea că şi între moşii sunt unele diferenţieri.

www.dacoromanica.ro

Spre pildă cu privire la moara dela *Cătălui* nu se mai specifică aci că ea este la Giurgiu, ci se lasă a se înțelege că e o întărire de mori și la Giurgiu. Am amintit în notele dela documentul precedent că nu aflăm nicio localitate Cătălui lângă cetatea dunăreană (v. și BOLDESCU I., *Monogr. oraș. Giurgiu*).

In transcrierea aceasta a documentului se face o precizare în plus cu privire la *Săpatul* până la Gura Ialomiței, și *« până la Cărare »*. E satul Cărăreni.

In precedenta transcriere a actului nu se află întărirea sălașului de 300 de țigani, iar aci nu se mai precizează că satul Cătăluiul este tot unul cu *Bujorenii* ci se disting cele două sate.

In ceea ce privește mărturiile domnești avem de făcut următoarele puneri la punct:

In prima transcriere întâlnim ca a treia mărturie pe *egumenul Gradislav*.

Primul boier martor este aci un *Stànilă* fără dregătoria de ban.

Pentru boierul Milico avem aci pe *Mirco*, iar martorul *Voicio* este aci *Voicu*.

Pe *Aldea* nu-l aflăm în documentul II. Despre acest boier defunctul profesor Stoica Nicolaescu ne spune că ar fi Alexandru Aldea, fiul natural al lui Mircea I cel Bătrân, de altfel Domnul țării de mai târziu. Nu credem că această identificare să fie justă. Intreaga discuție o facem mai departe la doc. XII.

In locul *stolnicului Brătei* din documentul II avem aci pe *stolnicul Brăteți*.

Ghinea pitarul lipsește cu desăvârșire iar în locul lui aflăm pe *Sin spătar*, indiscutabil o greșită citire.

Ortografierea numelui pivnicierului este aci *Lubaj*.

IV

(1386—1392) Octomvrie, fără zi și fără loc.

Domnul întărește boierului său *Jupăn Vâlcul*, după cererea acestuia, moșiile lui *Stanciul* și ale lui jupan Vâlcul așa ca să fie nedespărțite. Copii primului să fie fiii jupânului Vâlcul asupra averii acestuia. In caz că jupânul Vâlcul ar avea copii, aceștia să fie frați cu copii lui Stanciul peste întreaga avere. Soția lui Stanciu este slobodă a se căsători din nou, dar în afară din moșii. Urmează un scurt blestem.

Свѣдѣтели :	*Martori :*
Жѹпан Владислав	*Jupan Vladislav*
Радѹл бан	Radul ban
Жѹпан Мѹдрьчка	*Jupan Mudricica*
„ Ꙗков	„ *Iacov*

www.dacoromanica.ro

Жѹпан Ꙗламан	*Jupan Alaman*
„ Барбѹл	,, *Barbul*
„ Лѹкач	,, Lucaci
Стоанъ Голин	*Stoian Golin*
столник Бериндеи	*Stolnicul Berindei*
Драган вистиаръ	Drăgan vistier
	fără diac

Dcpozit :

Acad. Rom., XLV/144, original pergament.
Ibid., Fotografii XXV/5.
Ibid., O copie de mână scrisă de I. Bogdan.
Ibid., Ms. 5236, f. 16—17, cu observ. asupra ortografiei.

Ediții și regeste :

Arion Dinu, *Doc. Mircea*, text slav Nr. XX, p. 131 și trad. rom., p. 38.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 63—65, doc. 12.

Note :

In ceea ce priveşte pe boierii cărora Domnul le dă hrisovul de față, fără a afirma cu siguranță, am crede totuşi că *Vâlcul* şi *Stanciul* sunt aceiași aflați în documentul cu data de 4 Septemvrie 1389 (v. doc. I) ce avuseseră ca moşie Jiblea din Argeş.

Cu privire la boierii martori: *jupan Vladislav* este fără îndoială jupan Vladislav vornicul din 1389 (v. doc. I) fără dregătorie la 1392 (v. doc. II) întâlnit de altfel pentru ultima oară aci. Se va fi stins din viață în vremurile acestea deoarece nu-l putem identifica cu Jupan Vlad dela 1400 (v. doc. V).

Jupan Mudricică este boierul Mădricica din 1389 (v. doc. I), iar *jupan Alaman* a fost întâlnit la 1392 (v. doc. II).

Toți ceilalți martori sunt personagii noui.

Pe jupanii: *Iacov*, *Barbul* şi *Stoian Golin* nu-i mai vom întâlni, precum nici pe *stolnicul Berindei*.

La 1501 (7009) Ianuarie în 28 cei patru frați Craioveşti dela sfârșitul veacului al XV-lea întăresc mănăstirii sfântului Pavel din sfântul Munte Athos un ajutor de 2000 de aspri pe fiecare an și roagă pe călugării acestui lăcaş bisericesc a trece la pomelnic în sfânta proscomidie pe părinții lor — de sigur în sensul de înaintaşi —: *Barbul* şi Vlăcsan și Vlada și Maina și Neagoe şi Stana şi Vinia şi pe ei patru (v. pt. acest pomelnic: Nicolaescu St., *Doc. sl. rom.*, p. 39 si 325; Bogdan I., *Relații*, p. 354; Năsturel P. V., *Radu Şerban Basarab*, p. 379; A. D. Xenopol, *Lupta Drăculeşti-Dăneşti*, p. 244; Gh. Şincai, *Ist. Rom.*, II, p. 289). Ar putea deci ca jupan Barbul martor al lui Mircea I cel Bătrân din documentul nostru să fie acel înaintaş al celor patru frați Craiovești amintiți.

www.dacoromanica.ro

V

1400 (6908) Iulie 21, Argeş.

Domnul întăreşte boierilor săi *Micul* locuitor din Mândra şi lui *Stoia*, jumătate din satul *Mândra* cu toate iertările de dări. Urmează blestemul.

Egy néhány bóerohot is irtam bizonyságul:	După aceia şi câţi-va boieri am scris ca martori:
Vlad ur	*Jupan Vlad*
Ioan ur	„ *Ioan*
Velka	„ *Vâlcul*
Luka	*Luca*
Stanil	*Stănilă*
Marin	*Marin*
Koszte	*Costea*
Bratul	*Bratul*
Dude	*Badea*
Blalum logofet	*Baldovin logofăt*

fără diac

Depozit:

Original pierdut.
Copie în limba maghiară la familia Sokacz din Mândra (Făgăraş).

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU MARTA, *Repertoriu*, p. 32, Nr. 69.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 65—67, doc. 14.
PUŞCARIU, Cavaler IOAN DE, *Fragmente istorice*, IV, p. 43—45 cu data de 1400.
TOCILESCU GR., *Cetatea Bucureşti*, p. 18—20 cu data 1410 Iulie 20.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane, br. I*, doc. V, p. 7.
MINEA I., *Politica orientală*, p. 158, nota 2.
ONCIUL D., *Titlul Mircea*, p. 1031—1032 nota 2.
TOCILESCU GR., *op. cit.*

Note:

In lucrarea mea din 1927 (*op. cit.*, p. 7 notele dela doc. V) mă refeream la lucrarea lui Ioan Cavaler DE PUŞCARIU (*op. cit.*, p. 43—45) lămurind acolo că termenul de « ur » este în traducere românească: « jupan » cu toate că adevărata traducere ar fi: « nea » sau « neică ».

Cu privire la textul documentului nu avem nicio ştire precisă asupra celor doi boieri din Ţara Făgăraşului: *Micul* şi *Stoia*, pronume eminamente

www.dacoromanica.ro

românești, iar pentru moșia *Mândra* întărită pe jumătate lor, ea se afla în Țara Făgărașului și nu poate fi identificată cu satul cu același nume din județul Gorj.

Majoritate din mărturii — în vederea stâlcirii îngrozitoare a pronumelor unora — ne sunt necunoscute. Aceasta vine în mare parte din cauza traducătorului maghiar.

Jupan Vlad este cunoscut nouă încă din 1389 (v. doc. I) unde îl aflăm ca al 5-lea boier martor.

Jupan Ioan este indiscutabil o greșită citire a traducătorului căci este un nume pe care nu-l mai întâlnim printre mărturiile domnești ale niciunui Domn al Țării Românești în veacul al XV-lea.

Velka — la drept vorbind: Nelka, după descifrarea lui Pușcariu, și *așa* crede că este o rea citire — ar putea să se refere fie la *Vâlcan*, fie la *Milco*, amândoi boieri întâlniți printre martorii Domnului. Pe primul îl aflăm în sfatul lui Mircea cel Bătrân în documentul datat dintre 1391—1400 ca al 7-lea boier martor (v. doc. VIII) iar *Milco* — recte *Milcul* — este aflat în hrisovul din 1392 (v. doc. II) cu atributul de: jupan, ca al 7-lea martor după cele trei fețe bisericești.

A cincea mărturie, este *Stănilă banul*, primul boier martor al documentului din 8 Ianuarie 1392 (v. doc. II).

Luca ar putea fi *jupan Lucaci* din doc. IV, iar *Bratul* poate fi *stolnicu Brătei* sau *Brăteți* amintit mai sus (v. doc. II și III).

Marin este poate *jupan Martin*. al doilea martor din documentul lui Mircea I cel Bătrân cu data: Iunie 1415 (v. doc. XIV).

Costea este fără îndoială *Costea picearnicul* — recte paharnicul — din actul purtând anul 1392 (v. doc. II).

Bratul este și el printre martorii aceluiași act însă acolo poartă dregătoria de stolnic.

Duda, *așa* crede că este la Pușcariu o rea citire, și ar putea fi *Badea* după cum ne indică d-l prof. Panaitescu.

Blalum, de asemenea este o greșită descifrare și este evident *Baldovin*, corectare pe care o făcusem încă din 1927 (v. *Divane*, br. I, p. 7, nota 13).

VI

Fără an (1400—1408), fără lună și zi. Fără loc.

Domnul întărește fiilor lui Batea o moșie la *Mociurițe*, iar lui Coman și Nanul două părți tot acolo; lui Stanciul și lui Batea a treia parte din aceeași moșie și într'alt loc. Moșia lui Neagotă să fie lui Coman și lui Nanul fii lui Batea pe jumătate, iar cealaltă jumătate să fie fiului lui Neagotă, nepotul lui Coman. Domnul mai iartă pe toate aceste slugi ale sale de mai multe dijme punând și blestem.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтеле:	*Martori :*
Жѹпанъ Влад	*Jupan Vlad*
„ Бран	,, *Bran*
„ Стаꙗ	,, *Staia*
„ Зорза столник	,, *Zorza stolnic*
„ Ꙗга	,, *Aga*
„ Воикѡ	,, *Voico*
Стан	*Stan*
Радѹлъ ѡт берикоещıи	*Radul dela Berivoeşti*

fără diac

Depozit :

Acad. Rom., XX/155, original pergam. cu trad. din 21 Decemvrie 1848 de G. Peşiacov.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 23, Nr. 37.
BOGDAN, *Cancelaria Mircea*, p. 10.
NICOLAESCU ST., *Doc. ined. Mircea*, p. 26—27.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 78—80 doc. 19.

Note :

Stilul destul de încâlcit al textului acestui act ne opreşte a trage vreo concluzie genealogică cu privire la înrudirile acelor proprietari din Mociuriţe, căci s'ar părea că pronumele pomenite în act se referă la mai multe personagii din aceiaşi familie.

In ceea ce priveşte moşia *Mociuriţe*, ni-a fost cu neputinţă a o afla undeva azi cu acest nume pe întinsul Ţării Româneşti sau a Olteniei. Işi va fi schimbat şi ea numele de atunci până în zilele noastre, în procesul de botezare şi rebotezare petrecut în decurs de cinci veacuri.

Mai toate mărturiile sunt boieri noi afară de *Jupan Vlad* (v. doc. I şi V) şi *jupan Voico*, care cred că este Voicio din 1392 (v. doc. II).

Pe *jupan Aga* şi pe *Stan* îi vom întâlni şi mai târziu în domnia lui Mircea cel Bătrân. Cât pentru jupanii: *Bran*, *Staia* şi *Zorza stolnicul*, ei dispar pentru totdeauna.

Pe Radul dela Berivoeşti nu-l puteam de asemenea identifica din boierii cu acelaşi pronume ce întâlnim printre mărturiile Domnului. Nu putem chiar să spunem din ce sat se trage, căci cunoaştem azi două sate cu acest nume: unul în jud. Dâmboviţa, plaiul Dâmboviţa şi unul în jud. Muscel: Berivoeştii-Pământeni şi Berivoeştii-Ungureni.

www.dacoromanica.ro

VII

Fără an (1408—1418) Decembre 27, Argeş.

Domnul întăreşte boierilor săi: *Stanciul egumenul* şi fratelui acestuia *Călin*, întreaga moşie *Scorei* din Ţara Făgăraşului, însemnând şi hotarele şi scutindu-i de toate dările. Urmează blestemul.

Hi fuerunt testes:	*Martorii:*
Vlad vornicul	*Vlad vornicul*
Drăgan ban	*Drăgan ban*
Salpan Algia	*Jupan Aldea*
Groza Moldovan	*Grozea Moldovan*
Sapan Aga	*Jupan Aga*
Holdovics logofet	*Baldovin logofăt*
	fără diac

Depozit:

Original pierdut.

Colecţia: Conte I. Kemény: trad. rom. din sec. XIX, după un text slavon în această colecţie, purtând însă anul 1392 corespunzător leatului slavon 6900.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 29, Nr. 58.
ARION DINU, *Hris. Mircea*, No. VIII, p. 109—110 şi trad. rom. p. 18—19 tot cu anul 1391.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 5, doc. II.
GIURESCU CONST. C., *Contrib.*, p. 10 nota 3 şi p. 38.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 23, nota 5 cu data de 1391 Decemvrie 27.
HURMUZAKI, *I, part.* 2, p. 341—342 text latinesc.
MINEA I., *Politica Sigismund*, p. 158, nota 2.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 84—85, doc. 21.
PUŞCARIU I., *Fragmente*, IV, p. 38—41 text latinesc.
« *Transilvania* », p. 151 tot cu anul 1392, trad. lat.

Studii:

FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea.*

Note:

Până la lucrarea d-lui prof. Panaitescu anul acestui document a fost însemnat ca fiind 1392 neluându-se seamă la luna Decemvrie decât de Giurescu, Arion şi de mine, fixând anul 1391.

Că documentul este ulterior lui 1408 rezultă — după cum ni-o raţionează d-l prof. Panaitescu — din faptul aflării lui *Baldovin* printre mărturiile domneşti. Acest boier nu apare decât ulterior lui 1400. *Aga banul* apare în divanele lui Mircea cel Bătrân şi el numai după 1400 (v. doc. VI).

www.dacoromanica.ro

In ceea ce priveşte pe boierii cărora se întăreşte moşia din ţinutul Făgăraşului nu este fără interes faptul menţiunii unui egumen ca boier. Nu putem în lipsă de alte indicaţii spune cine este acest *Stanciul egumen* şi la care mănăstire va fi fost egumen.

In act indicându-se hotarele moşiei *Scorei* se vorbeşte şi de Cetate. Puşcariu fixează acest hotar în apropiere de satul Kertz — Cârţa pe Olt — probabil ruine dela un castru roman în drumul ce ducea dela Turnu Roşu prin Făgăraş la podul dela Heviz.

Dintre boierii martori doar *Grozea Moldovan* este un personagiu nou care de altfel dispare pentru totdeauna dintre martorii domneşti.

Vlad Vornicul ne este cunoscut încă din 1389 (v. doc. I) neavând acolo dregătorie.

Salpan Algia este evident: *jupan Aldea*. Acest boier ne este cunoscut din copia românească din 1392 (v. doc. III).

Drăgan banul este fără îndoială vistierul din documentul fără leat, datat dintre anii 1386—1392 (v. doc. IV).

Sapan Aga este o greșită citire pentru: *jupan Aga*. Pe acest boier îl cunoaştem căci apăruse printre mărturiile lui Mircea cel Bătrân cu puţin înainte (v. doc. VI).

Holdovics logofet este *Baldovin logofătul* cunoscut nouă încă de mai înainte. (v. doc. V).

VIII

Fără an (1408—1418), fără lună, zi şi loc.

Domnul întăreşte boierilor săi: *Ioan*, *Burcan* şi *Calian*, satul Braniştea Urăşei, Vadul Şercaiei şi muntele Lereştilor, moşii de moştenire. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Martori:

Jupan Vlad
Drăgan ban
Jupan Aldea
„ *Aga*
„ *Bran*
„ *Cristian*
„ *Vâlcan*
„ *Luca*
„ Cioban
Stan Drăgan
Aldea mare logofăt
Badea scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Original pierdut.
Trad. rom. de protopopul Vasilie din 10 Iunie 7225 (=1717).
Copie după această traducere, făcută la 23 Iunie 1787 de Antonie Monea Vineţescul.
Trad. germană, scrisă în Făgăraş la 30 Iulie 1733.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 28, Nr. 56.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 6, doc. IV, cu data după Vasilescu.
GIURESCU C. C., *Organizare fin. Mircea*, p. 10 unde se menţine anul 1417.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 86—87, doc. 22 de unde se adoptă datarea de mai sus.
PUŞCARIU I., *Fragmente*, IV, p. 45—47 şi trad. germ., p. 47—49.
VASILESCU AL. AL., *Urmaşii*, p. 122, nota 4. Admite anii 1391—1400.

Studii:

FLORESCU G. D., *Cbserv. doc. Mircea*
MINEA I., *Politica Sigismund*, p. 158, nota 2.

Note:

Moşiile care sunt întărite celor trei boieri se află în ţinutul Făgăraşului, cât pentru proprietarii lor: *Ioan*, *Burcea* şi *Călin* — boieri de ţară pe semne — nu avem nicio altă ştire.

Puşcariu ne spune că documentul l-a copiat dela Ioan Borcea scoborîtor din acei boieri din Vad. Originalul act fusese dat de acest ultim scoborîtor regimentului de graniţă român I din Orlat de unde nu l-a mai căpătat îndărăt. Ar trebui să fie azi în fosta arhivă a regimentului ce s'a aflat cândva — pe la începutul veacului nostru — în biblioteca baronului Bruckenthal din Sibiu.

Primele două mărturii sunt cunoscute de mai înainte: *jvpan Vlad*, din primul document cu mărturii al lui Mircea cel Bătrân (v. doc. I) şi apoi şi în urmă (v. doc. V—VII). Al doilea trecut în traducerea română cu numele de *Dragoban*, nu poate fi decât *Drăgan*. L'am aflat ca vistier mai înainte (v. doc. IV).

In acelaşi document am întâlnit şi pe *jupan Aldea*, iar *jupan Aga* a fost întâlnit şi el mai înainte (v. doc. VI) unde de altfel se află trecut şi *jupan Bran* ca a doua mărturie.

Jupan Cristian ar putea fi boierul Danciul Cârstian din 1389 (v. doc. I). S'ar putea chiar ca aceste două nume să fie două personagii. Am trecut acolo amândouă numele legate împreună, sprijinit pe faptul că nu avem niciun semn distinctiv între ele ca spre pildă între celelalte nume de boieri.

Jupan Luca este nediscutat cel din 1400 (v. doc. V).

Să fie oare *Stan Drăgan* însăşi fiul lui *Drăgan banul?*

www.dacoromanica.ro

In ceea ce priveşte pe *Jupan Aldea marele logofăt*, evident că tot el este şi a treia mărturie domnească din hrisov şi va fi fost chiar ispravnicul hrisovului, iar *Badea* doar scriitorul, acesta din urmă putând fi acel Badea din documentul cunoscut în traducerea ungurească (v. doc. V).

IX

1409 (6917) Mai 11, Indiction 3, Giurgiu.

Domnul sprijinit pe cererea boierilor săi: *logofătul Baldovin*, *jupan Şerban* şi *Radul al lui Stan*, scuteşte de mai multe dări satul *Pulcovăţ*, dăruit mănăstirii Preacuratei Născătoare dela Strugalea de către Jupan Gal. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле :	*Martori :*
Радȣлъ бан	*Radul ban*
Жȣпан Драгота	*Jupan Dragotă*
Станчюл Барбȣлок сынь	*Stanciul fiul lui Barbul*
Радȣл Станоулок сынь	*Radul fiul lui Stan*
Шербан вистїаръ	*Şerban vistier*
Ꙗркын намѣстник гостѣи чрънии	*Iarcăn locţiitor lui Gostea Negrul*
Жȣпан Бѣлота	*Jupan Belotă*
Манчȣл вистїаръ	*Manciul vistier*
Лѡгѡфет Балдовин	Baldovin logofăt
Михаил еже исписах	*Mihail* scrie

Depozit :

Original pergament la *Arh. St.*, secţ. ist., I/11.
Arh. St., trad. rom. de Peşacov din 1878.
Acad. Rom., LI/112, copie franceză cu anul şi data greşite: 1399 (6907), Mai 6.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 35, Nr. 77.
ARION DINU, *Hrisoave Mircea*, text slav p. 117—118 şi trad. rom., p. 27—28.
DOCAN N., *Elem, cronolog.*, p. 34/386.
FLORESCU G. D., *Divan*[o], br. I., p. 7, doc. VI.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 32 nota 5 şi p. 28 cu corectarea datei dela Hasdeu.
HASDEU B. P., *Arh. ist.*, I—1, p. 37 cu data 6907 numai în traducere.
MILETICI & AGURA, p. 112—121.

www.dacoromanica.ro

MILETICI & AGURA, *Sbornic*, p. 328 cu facsimil.
NICOLAESCU ST., *Doc. ined. Mircea*, p. 19—23, doc. V cu facsimil.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, I, p. 104—107, doc. 30.
VENELIN, p. 18 cu anul 1399 16907).

Studii:

FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea*, p. 137—140.

Note:

Satul *Polcouții* sau *Polcovăț* nu mai există azi cu acest nume, și de altfel nici nu putem ști unde va fi fost.

In ceea ce privește pe cei trei boieri de care vorbește actul că ei s'ar fi îndreptat către Domn pentru satul Polcovăț, am crede că vor fi fost rude între ei, primul fiind chiar cunoscutul *Baldovin logofătul* aflat printre mărturiile documentului, iar *jupan Șerban* și *Radul al lui Stan*, sunt deosebiți — primul — de *vistierul Șerban* martor domnesc în act, iar al doilea evident diferit și el de *Radul ban* căci îl aflăm și pe el ca a patra mărturie a lui Mircea aci. Afirmația diferențierii lui Jupan Șerban de Șerban vistierul se sprijină pe faptul că boierului din textul documentului nu i se pune atributul dregătoriei.

Printre mărturiile acestui act aflăm iarăși câteva personagii noi.

Nu putem crede că *Radul dela Berivoesti* aflat ca ultimă mărturie domnească în documentul fără an (v. doc. V) să poată fi prima mărturie a actului acesta. Pe *Radul ban* l'am mai întâlnit în actul datat dintre anii 1386—1392 (v. doc. IV) ca a doua mărturie domnească. Pe acest boier îl vom întâlni de acum înainte mai în toate listele de martori ale documentelor lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. X—XI; XIII—XIV) și ale urmașilor lui în scaunul domnesc: Mihail I (v. doc. XV) și Radul Praznaglava (v. doc. XVI—XVIII).

Dacă a doua mărturie nu este una și aceiași persoană cu *Drăgan banul* atunci avem aface cu un boier nou al Voevodului.

Stanciul fiul lui Barbul trebuie să fie fiul acelui boier pe care l'am întâlnit o singură dată în actul fără an datat însă dintre anii 1386—1392 (v. doc. IV) jupan Barbul a 6-a mărturie atunci. Pronumele de Stanciu nu ne este cunoscut neamului Craiovesc de mai târziu și nici în pomelnicul de care am vorbit mai sus nu aflăm acest pronume (v. notele dela doc. IV).

Radul fiul lui Stan este și el un boier nou. Ar putea fi scoborîtorul lui *Stan* (v. doc. VI) sau al lui *Stan Drăgan* (v. doc. VIII).

Șerban vistierul este identic cu mărturia domnească din 1392 aflat acolo cu aceiași dregătorie (v. doc. II).

Iarcăn « namestic » adică locțiitor al lui Gostea Negrul, pare un nume greșit descifrat. Nici numele de Iarcăn, nici cel de *Gostean Negrul* nu mai apar vreodată printre mărturiile acestor vremi, însă cunoaștem din documentele ulterioare de existența unui *Iarciul* încât poate la acesta se referă numele de Iarcăn.

www.dacoromanica.ro

Jupan Belotă şi *Manciul vistier* sunt şi ei personagii noi ca martori şi de asemenea nici pe ei nu-i vom întâlni ulterior ca boieri ai vremii.

Noul grămătic *Mihail* este evident personagiul ce mai scrie şi alte acte ale Voevodului (v. doc. XIII şi XIV), ale fiului său legitim Mihail I (v. doc. XV) fiind înaintat ca vistier de Radul II Praznaglava (v. doc. XVI) şi menţinut ca atare de Dan II (v. doc. XIX, XXII şi XXIII).

X

1413 (6921) August 6, Indiction 6, Fără loc (Câmpulung)

Domnul scrie pârgarilor din Braşov că le reînoieşte aşezămintele ce le-au avut dela strămoşii săi pentru vamă, prin târgurile din Ţara Românească şi pe drumul Braşovului până la Brăila, după cum le ceruseră ei.

Свѣ[дѣ]тѣле :	*Martori :*
Радȣлъ бан	Radul ban
Жȣпан Ꙗндрїаш	*Jupan Andrieş*
„ Радȣлъ, брат жȣпан(а) Казан	,, *Radul fratele lui jupan Cazan*
„ Шербан Билчарек	,, *Şerban al lui Bilcear*
„ Стоика Рȣсин	,, *Stoica Rusul*
„ Бадѣ Вамешок	,, *Badea al Vameşului*
И аз лѡгѡдет Балдокин писах и се еги доидь Фелентин и Мартин и Крȣш ȣ длъгом-поли.	Logofătul Baldovin scrie când a venit la Câmpulung *Felentin, Martin* şi *Crus.*

Depozit :

Arh. Municip. Braşov, Original perg. Nr. 779.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 36, Nr. 80.
ARION DINU, *Hris. Mircea*, text slav Nr. XV şi trad., p. 31—32.
BOGDAN I., ed. I, regest p. 3—5.
BOGDAN I., ed. II, p. 3—6.
DOCAN N., *Stud. numis.*, p. 60/318.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 8, doc. VII.
MILETICI L., *Doc. rom. bulg. Braşov*, în Sbornic, XIII, Nr. 3, p. 47—48.
TOCILESCU GR., 534 *doc. ist.*, p. 4—6.

www.dacoromanica.ro

Note :

Felentin de care se vorbeşte la finele actului cu privire la datarea hrisovului este Valentinus care era: «judex Brassovensis», la această vreme; *Martin* şi *Crus* sunt *Martinus* şi *Crusius*: «seniores de villa Rosarium», adică boieri ai Râjnovului.

Printre martorii domneşti aflăm iarăşi câteva personagii noi.

Jupan Andrieş va mai apare şi la 25 August al anului acelaşi (v. doc. XI). *Şerban al lui Bilcear*, este evident diferit de *vistierul Şerban* întâlnit ca martor al lui Mircea cel Bătrân (v. doc. II, III şi IX) însă identic cu *Şerban* fără atribut din August al anului 1415 (v. doc. XI). In Miletici numele acestui boier este greşit trecut кнлчарів care este de sigur o eroare de descifrare.

Stoica Rusul este un boier pe care îl vom întâlni ulterior printre martorii lui Mircea cel Bătrân (v. doc. XIII şi XIV) tot fără dregătorie.

Jupan Badea al Vameşului va fi pe semne acel Badea întâlnit mai înainte (v. doc. V), iar *Radul fratele lui jupan Cazan* este un membru al unui neam boieresc despre care avem mai multe date şi de care vom vorbi mai departe (v. notele dela doc. LV).

XI

1413 August 25, Câmpulung.

Privilegiu de comerţ al Domnului intercalat într'o reînoire al lui în timpul domniei lui Dan II la 30 Ianuarie 1431, Indiction 9.

Nostri Barones:

Radol Kalaca, pridem banus noster, nunc autem judex et palatinus curiae nostrae	*Radul Calotă*, fostul nostru ban şi acum vornic
Scherban	Şerban
Andreas	Andrieş
Radul frater Kazan	Radul fratele lui Cazan
Waldowin logofeth	Baldovin logofătul
et alii nostri barones et milites terrae nostrae multi, qui cum haec agerentur erant praesentes.	şi ceilalţi boieri şi sfetnici ai ţării noastre, cari ca şi aceştia fură de faţă.

fără diac.

Depozit :

Arh. municip. Braşov, duplicat al privilegiului lui Dan II, Nr. 10.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 36, Nr. 81.
BOGDAN I., ed. II, p. 36—38.
DOCAN N., *Stud. numis.*, p. 60/518—62/520.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 11. p. 43, nota 2 și p. 67.
HURMUZAKI, XV, p. 8—10.
MILETICI, Nr. 25, p. 16—17 (503—504).

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 8, doc. VIII.

Note:

Am adoptat traducerea d-lui prof. univ. Giurescu pentru numele primului martor domnesc *Radul.* El ne este cunoscut ca ban încă de mai înainte. Aci este însemnat ca fost ban și poartă dregătoria de vornic.

Ceilalți boieri amintiți sunt toți cunoscuți dinainte.

Data în limba latină a privilegiului este: « Feria sexta post festum Sancti Bartholomaei apostoli, etc., in Longo-Campo ». Acest text corespunde lui 25 August.

XII

Fără an (1413) Novembre 21, Indiction 7, Fără loc.

Boierul Aldea, după pilda împăraților și a domnilor, aducându-și aminte de sângele vărsat de Mântuitor, întărește mănăstirii sale dela Sf. Munte, a sfântului Arhiereu Nicolae din Cutlumuș la Cambanarie, moșia dăruită lui de Mircea Voievod: *Cireșovul.* Boierul cere să fie pomenit Voievodul Mircea, părinții, soția și el în fiecare Duminică. Totodată mai statornicește să nu se atingă niciun frate al său, nicio rudă de a lui, niciun nepot de frate și nicio rudă a sa.

Свѣдѣтележе:	*Martori:*
Жѹпан Влад	*Jupan Vlad*
Драгои банъ	*Drăgoi ban*
Жѹпан Ꙗга	*Jupan Aga*
„ Дѣтко	,, *Deatco*
Балдовинъ лѡгфет	Baldovin logofăt
Ꙗза жѹпанъ алдѣ ѡтписах	Eu *jupan Aldea* am iscălit
Ꙗза жѹпанъ (ц)абиса ѡтписах	Eu *jupan Țabisa* am iscălit.

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. M-rei Cutlumuş din Sf. Munte, original.
Arh. St., *Cond. măn. Clocociov*, p. 4 fără an.
Copie fotografică la d. G. Millet.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 37, Nr. 83.
GIURESCU C. C., *Noui contrib.*, p. 63, nota 1.
IORGA N., *Muntele Athos*, p. 19.
NANDRIŞ GR., *Doc. rom. Athos*, p. 244—246, doc. 44.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 230.
NICOLAESCU ST., *Măn. Cutlumuş* (Universul).

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 9, doc. XI cu anul după St. Nicolaescu.

Note:

In privinţa acestui act particular străin, defunctul prof. Nicolaescu a emis părerea că aci avem a face cu Alexandru-Aldea Voevod, fiul lui Mircea cel Bătrân, datând scrisoarea din 1398. Prof. N. Iorga, greşit admite că actul este dela Mircea cel Bătrân, datându-l cu îndoială din 1414, iar textul întreg ne este înfăţişat de d-l prof. Nandriş care datează actul tot din 1414.

Indictionul anului 1398 este 6 însă deoarece avem luna Noemvrie, indictionul pentru acest an între 1 Septemvrie şi 1 Ianuarie 1399 este 7. De asemenea indictionul anului 1414 pentru lunile Ianuarie până la sfârşitul lui August este tot 7, însă nu pentru celelalte patru luni, când avem 8. Deci anul exact în a doua ipoteză ar fi toamna anului 1413, pe care am fixat-o acestui document particular.

Defunctul prof. Nicolaescu mai afirma la 1922 că *jupan Aldea* este fiul lui Mircea cel Bătrân precum am amintit mai sus, şi deci unul şi acelaşi cu viitorul Domn al Ţării Româneşti: Alexandru II Aldea. Nu credem aceasta sprijiniţi pe însăşi textul actului şi mai ales pe felul cum boierul vorbeşte de Mircea cel Bătrân. In donaţia boierului Aldea acesta spune ritos: « din câte mi-a dăruit Dumnezeu şi Domnul Mircea pentru slujba şi credinţa care le-am slujit, nu cu făţărnicie ci cu adevăr şi cu credinţă dreaptă », dăruieşte satul Cireşovul ca să fie pomenire pentru « Domnul nostru Mircea Voevod », prin urmare dania este făcută în domnia acestuia şi deci atât anul 1398 cât şi 1413 ar fi posibile.

Nu cunoaştem documentul de danie al Cireşovului către jupan Aldea, însă ştim — precum am amintit mai sus (v. notele la doc. II) — că această moşie era întărită ulterior mănăstirii Cutlumuşul la 1476 de Basarab II (v. NANDRIŞ, p. 23).

Cu privire la satul Cireşovul de pe Olt — deci cel din judeţul Argeş — cunoaştem dania lui Mircea cel Bătrân reprodusă mai sus din 1392 (v. doc. II). Singurul document cunoscut nouă dela Mihail I este o întărire mănăstirii Cozia şi mănăstirii Cotmeana a tuturor daniilor făcute de părintele său. fără

www.dacoromanica.ro

a se mai aminti şi numele tuturor satelor. Documentul lui Radu II Praznaglava din 19 Iunie 1421 (v. doc. XVIII) aminteşte de toate moşiile întărite celor două mănăstiri. Cireşovul nu mai este pomenit, deci fusese scos din averea dăruită de tatăl Voevodului. Cunoaştem o informaţie succinte că un Domn Basarab întăreşte mili mănăstirii Cutlumuş pe la 1440. Am crede că este vorbă de Basarab II fiul lui Dan II (v. HURMUZAKI, XIV, part. I, p. 40, doc. LXXXII). Dar nu ştim dacă satul Cireşovul de pe Olt se află în această danie. Profesorul Iorga în lucrarea amintită pomeneşte de întărirea Cireşovului mănăstirii Cutlumuş de către acest Basarab Vodă apoi de către Dan la 1450 (v. p. 19/465). Din documentele cunoscute nouă, ulterioare celui a întăririi din partea lui Mircea cel Bătrân a moşiei sus amintite mănăstirii Cozia, ştim că Dan II întăreşte acestui lăcaş bisericesc mai toate moşiile cunoscute, dintre care însă lipseşte Cireşovul. Documentul poartă data de 12 Decemvrie 1424 (v. aci doc. XXIII). Pe semne acesta este actul la care se referă profesorul Iorga.

In sprijinul afirmaţiei noastre că jupan Aldea este diferit de Alexandru-Aldea Voevod vine şi un fapt mai precis. Cunoaştem dela acest Domn al ţării mai multe danii la locuri sfinte dela Athos, şi anume la Xeropotam şi la Zograf, dar niciuna la Cutlumuş, lucru care nu ar fi posibil dacă această mănăstire ar fi fost înzestrată de el pe vreme când era boier, ba mai mult chear biserica lui, precum o spune boierul Aldea în documentul său când cere să se pomenească « Domnul nostru Mircea Voevod, apoi pentru părinţii noştri şi pentru « mine şi pentru soţia mea, *căci este mănăstirea noastră* ». Poate că acest termen ultim să se refere şi la Voevodul Mircea deoarece într'o întărire a lui Vlad-Vintilă Voevod din 18 Aprilie 1533 mănăstirii Cutlumuş a tuturor moşiilor, printre care este şi Cireşovul, se specifică că acest lăcaş de rugă fusese ales ca ctitorie de către strămoşul său Mircea Voevod. Nu cunoaştem în toate cazurile documentul de danie din partea lui Mircea cel Bătrân a Cireşovului către mănăstirea Cutlumuş şi felul cum se va fi făcut schimbul cu mănăstirea Cozia.

Am amintit mai sus (v. notele la doc. II şi III) că pentru moşia Cireşovul de pe Olt, cunoaştem şi alte danii următoare celei din 1476 şi anume: dania lui Vlad IV Călugărul din 1489 (v. NANDRIŞ, p. 248), cea a lui Neagoe Basarab (v. *Ibid.*, p. 249) şi în fine a lui Gavriil Movilă din 8 Decemvrie 1618 (v. HURMUZAKI, XIV, part. I, p. 113—114) unde se specifică chear: « Cireşovul din vale, de lângă Slatina dela Olt ».

Dintre mărturiile actului lui Aldea aflăm în frunte pe jupan Vlad pe care l-am întâlnit la 1389 printre martori (v. doc. I) şi apoi pentru ultima dată în fruntea martorilor domneşti ale aceluiaşi Domn în documentul fără an dintre 1408—1418 (v. doc. VII).

Drăgoi banul este fără îndoială *Drăgan banul* din documentul amintit încă mai sus (v. doc. VII).

Aga este şi el întâlnit încă dinainte (v. doc. VI—VIII) tovarăş cu Aldea chear în sfatul mărturiilor lui Mircea cel Bătrân în cele două documente fără ani (v. doc. VII şi VIII).

Un boier nou este *jupan Deatco*, care va dispare îndată. De asemenea şi *jupan Ţabisa.*

www.dacoromanica.ro

XIII

1415 (6923) Martie 26, Indiction 8, Mănăstirea Cozia.

Domnul întăreşte mănăstirea Cozia şi egumenului Sofronie vama dela Genune în tot timpul cât va trăi el şi fiul său Mihail Voevod. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martori:*
Радѹлъ банъ	*Radul ban*
Жѹпанъ [Во]нко	*Jupan Voico*
Протовистїаръ попшоръ	*Protovistier Popşor*
Лѡгѡфетъ Балдовинъ	*Logofăt Baldovin*
Ѧга банъ	*Aga ban*
Жѹпанъ Оутмешъ	*Jupan Utmeş*
„ Стоико Рѹса	,, *Stoico Rusa*
„ Ѧлбѹлъ	,, *Albul*
„ Кръстѣ	,, *Cârstea*
Михаил лѡгѡфетъ исписах егда доходи іѡ Мирча воевода въ монастиръ въ Козіж, въ велики пост.	*Mihail logofăt* a scris când a venit Domnul în mănăstire în postul cel mare.

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, I/12, original perg. foarte deteriorat.
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov din 1849.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 37, Nr. 85.
ARICESCU C. D., *Indice*, br. II, p. 111, Nr. 2271 cu data de 18 în loc de 28.
BOGDAN I., *Un hrisov Mircea*, p. 109—115.
BREZOIANU I., *Instituţii*, p. 231.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 8, doc. IX.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 22, Nr. 14.
NICOLAESCU ST., *Doc. ined. Mircea*, p. 22—23, doc. VI.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 107—109, doc. 31.

Studii :

FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea*, p. 140—141.

Note :

Printre martorii acestui hrisov afară de *Radul ban* cunoscut încă din documentele lui Mircea cel Bătrân din 1409 şi 1413 (v. doc. IX—X), *jupan Voico* — evident *Voicio* din 1389 (v. doc. I) — *Protovistierul Popşor* — cel din

www.dacoromanica.ro

1389 (v. doc. I) și din actul fără an (v. doc. VI) — *Aga ban*, boierul fără dregătorie din anii anteriori lui 1415 (v. doc. VI—VIII și XII), *logofătul Baldovin* (v. doc. V, VII, IX—XI), *Stoica Rusa* adecă *Stoica Rusul*, întâlnit pentru întâia oară la 1413 (v. doc. X) și *logofătul Mihail*, diacul hrisovului din 1409 (v. doc. IX), ceilalți boieri fără dregătorii: *Utmeș*, *Albul* și *Cârstea* sunt personagii noi, afară numai dacă acesta din urmă nu va fi unul și același cu *jupan Cristian* dintre anii 1408—1418 (v. doc. VIII).

In ceea ce privește pe acest *Jupan Albul*, boier pe care-l vom întâlni de acum înainte ca martor domnesc a urmașilor lui Mircea cel Bătrân în scaunul Țării Românești, nu credem să fie acel jupan Albul Negrul, strămoșul unui neam de boier « din Bucșani » care avea stăpâniri în Mogoșești pe Argeș și de care ne vorbește un act dela Radul dela Afumați din 1526. Jupan Albul de care ne ocupăm dispare pentru mai mulți ani și reapare abia la 1422 în domnia lui Dan II (v. doc. XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI și XXVII) iar vornic la 1428 (v. doc. XXIX și XXXI). Fără dregătorie din primul divan al lui Alexandru-Aldea din 1431 (v. doc. XXXIV) nu va lipsi niciodată dintre mărtiuriile domnesti ale acestui Domn (v. doc. XXXIV—XXXVI) dispărând odată cu acest Domn de pe arena politică a vremurilor.

Devotat acestui Voevod al țării, jupan Albul este acela care fu desemnat de către Alexandru II Aldea a conduce armatele în caz că el ar lipsi, atunci când Domnul muntean se unise cu omonimul său din Moldova pentru a porni împotriva Semilunei prin anul 1432. Textul scrisorii este următorul: «...Și « să știți domnia voastră — adică Iștvan Rangon, șpanul Temișoarei — că va « veni acea oaste asupra Ardealului și că voiu fi și eu cu ea; iar de nu voiu « veni eu cu ea, voiu trimite cu ea pe Albul, pe Dumnezeul meu și pe credința « mea...».

După moartea lui Alexandru II Aldea urmă în scaunul țării un frate vitreg Vlad, cunoscut sub numele de Vlad Dracul, însemnat ca al doilea cu acest pronume primul fiind uzurpatorul scaunului lui Mircea cel Bătrân cu puțini ani înainte de încheierea veacului al XIV-lea.

La suirea în scaunul țării a acestui nou fiu al lui Mircea I cel Bătrân, jupan Albul rămase în expectativă. Că era certat cu Vlad II Dracul reiese din două scrisori ale anului 1431, căci, în prima acesta dojenește pe Brașoveni pentru arama ce o dăduseră lui Aldea și lui Albul, iar în a doua se plânge de niște marfă trimisă în Moldova și căzută în mâna lui Aldea și a lui Albul. Voievodul se împacă însă cu acest însemnat boier, între anii 1433—1438 când scriind acelorași le amintește de o slugă Neagoe a lui Albul care fugise cu avere domnească. Această supunere a jupanului Albul către Vlad II Dracul va fi fost după moartea lui Alexandru II Aldea (v. pt. aceste scrisori Bogdan, I, ed. I).

Jupan Albul nu apare niciodată — cel puțin din actele cunoscute nouă până azi — ca martor domnesc al acestui Domn.

Profesorul Bogdan (v. p. 74) ne spune că Jupan Albul va fi murit curând după 1437 constatând absența lui din divanele lui Vlad II Dracul din 2 August și 8 Septemvrie 1439. Azi ne sunt cunoscute acte interne cu mărturii dela

www.dacoromanica.ro

acest Domn încă din 1437 şi precum am afirmat mai sus, în niciunul nu mai întâlnim pe Jupan Albul ci în frunte întotdeauna pe jupan Voico.

Dela jupan Albul sunt cunoscute mai multe scrisori către Braşoveni de prin anii 1431—1433, deci din domnia lui Alexandru II Aldea (v. BOGDAN, ed. II, p. 249—251, N-rele: CCVIII, CCIX şi CCX).

Jupan Albul pare a fi fost fiul unui Tocsaba, judecând după numele aflat pe pecetea sa de pe una din scrisorile amintite (v. BOGDAN, p. 251).

Pe un *Tocsaba* îl vom întâlni ca mărturie domnească ulterior (v. doc. XXXIV).

XIV

1415 (6923) Iunie 10, Indiction 8, Argeş

Domnul dăruieşte boiernaşilor săi: Vlad cu nepoţii lui, Sişa şi Buia şi lui Stănilă cu fraţii săi, satul *Beala* din judeţul Motrului. Le mai întăreşte şi satul *Preslopul* iertându-l de mai multe dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Радѹл бан-дворник	Radul ban vornic
Жѹпан Мартин	Jupan Martin
Ага бан	Aga ban
Жѹпан Стоика Рѹсин	Jupan Stoica Rusul
„ Драгомир ѡт шегарча	,, *Dragomir dela Segarcea*
Балдовина лѡгѡфет	Baldovin logofăt
Микѹл вистїiар	*Micul vistiar*
Васѣ мечоноша	*Vasea purtătorul de spadă*
Станчоѹл комис	*Stanciul comis*
Манѣ столник	*Manea stolnic*
Гергина пахарник	*Gherghina paharnic*
Михаіл граматик.... въ врѣмѣ еги прїде Мѹстафа Челапи.	Mihail gramatic scrie în vreme când a venit Mustafa Cealapi.

Depozit:

Acad. Rom., original perg., C/132.
Ibid., Fotografia IX, pl. 8.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 37—38, Nr. 86.
ARION DINU, *Hris. Mircea*, text slav Nr. XVIII, p. 127—128 şi trad. rom. p. 35—36.
BOGDAN DAMIAN P., *Cancelaria Mircea*, p. 7, Nr. 8.

www.dacoromanica.ro

BOGDAN I., *Hrisov Mircea*, p. 111—115.
FLORESCU G. D.. *Divane*, br. I. p. 8—9, doc. 10.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 23, nota 7.
NICOLAESCU ST., *Doc. ined. Mircea*, p. 24—25, doc. VII și facsim.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 110—112, doc. 32.

Studii :

FLORESCU G. D., *Observ. doc. Mircea*, p. 141—143.

Note :

Privitor la boierii cărora Domnul le întărește cele două moșii nu putem spune nimic precis; vor fi fost proprietari din partea locului, adică din fostul județ al Motrului, azi dispărut și încorporat în mare parte la județul Mehedinți. Acest județ al Motrului își ținea numele dela râul care îl uda în tot lungul lui.

Satul *Beala* nu mai există azi cu numele acesta, astfel că nu l-am putut identifica, iar pentru satul *Prislopul* el va fi fost pe acele vremi în hotarul de miazăzi al Olteniei unde încă și azi se mai află vechiul pichet din județul Gorjului de lângă dealul Negoia în valea Bistriței.

Cu privire la boierii martori, sunt mulți dintre ei pe cari îi cunoaștem din mărturiile domnești anterioare.

Ca boieri noi întâlnim pe *Dragomir din Segarcea ;* pe semne din Segarcea olteană, azi în județul Dolj.

Micul vistier apare și el pentru întâia oară dispărând în urmă de prin mărturiile vremii. De asemenea cu « *purtătorul de sabie* » — adică spătarul — *Vasea*. Despre un scoborîtor al acestuia vom vorbi mai departe (v. notele dela doc. LXXXIX). In transcrierea textului românesc la d-l Arion (v. p. 36) dregătoria pe care o poartă acest boier este cea de paharnic, de altfel greșită deoarece se sare un rând întreg din traducerea documentului și anume dela Micul vistier până la dregătoria de paharnic a lui Gherghina astfel că mărturiile: *Stanciul comis*, *Manea stolnic* și *Gherghina* lipsesc. Amintesc aci că la d. Arion nu avem nicio indicație de izvor pentru document iar data e greșită fiind 1 Iunie în loc de 10 a aceleiași luni.

Stanciul comisul, *Manea stolnicul* și *Gherghina paharnicul* vor fi fost boieri mai tineri, și de altfel îi vom întâlni încă printre martorii domnești ale urmașilor lui Mircea I cel Bătrân în scaunul țării.

Mihail grămătic ne este și el cunoscut din documentele anterioare (v. pt. el notele dela doc. IX).

www.dacoromanica.ro

M I H A I L I

1 FEBRUARIE 1418 — SFÂRŞITUL LUI AUGUST 1420

www.dacoromanica.ro

XV

1418 (6926) Iunie 22, Indiction 11, Târgoviște.

Domnul dă hrisov celor două mănăstiri Cozia și Cotmeana întemeiate de părintele său Mircea Voievod înnoindu-le orice le-a întărit acesta atât în domnia lui cât și pe vremea vieții fiilor săi întâi născuți: *Radul* și *Mihail* Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Воико	*Jupân Voico*
Радѹл бан	*Radul ban*
Ꙗга бан	*Aga ban*
Жоѹпан Шербан Любитѹл	*Jupan Şerban Liubitul*
Станчо Сръбоѹл	*Stanciul Sârbul*
Станчо Мѣзѣ	*Stanciul Mezea*
Кръстѣ Тѫтароѹл	*Cârstea Tătarul*
Бора	*Bora*
Нѣнчюѵ	*Neanciul*
лѡгѡфет Пилѣ	*Logofătul Pilea*
Михаил еже исписах	*Mihail* scrie

Depozit:

Arh. St., *secț. ist.*, I/19 fost în pach. Măn. Cozia.
Ibid., trad. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Cond. Cotmeana*, p. 7 (fila veche 1 și verso, fila nouă 4 și verso).

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 38, Nr. 90.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 12, doc. XII.
GIURESCU C., *Boierii*, p. 23, nota 1.
GIURESCU C., *Despre Rumâni*, p. 193.

www.dacoromanica.ro

HASDEU B. P., *Ist. crit.*, II, 1, p. 132, nota 2.
MILETICI & AGURA, *Sbornic*, p. 121—122.
MINEA I., *Politica Sigismund*, p. 159.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 114—116, doc. 35.
VASILESCU A. A. *Urmaşii Mircea* p. 133 nota 1 cu corectarea anului

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 12—13, doc. XII.

Note :

In textul actului Mihail I ne aminteşte de primii săi fii: *Radul* şi *Mihail*. Istoria principatului român nu-i pomeneşte. Vor fi dispărut ca atâtea vlăstare domneşti în inimiciţiile deslănţuite pentru stăpânirea scaunului domnesc muntean la moartea lui Mircea cel Bătrân. Formula « întâi născuţi » ne-ar lăsa să întrevedem că Mihail I a avut şi alţi feciori, evident mai tineri. Să fie oare această formulă: « întâii născuţi » referitoare la fiii dintr'o căsătorie legitimă primă şi că va mai fi avut şi alţi copii « din păcate domneşti » cum se obişnuia a se spune în vechime. Nu cunoaştem numele soţiei lui Mihail I şi nici cine va fi fost. Nici chiar vechile pomelnice nu ni-l relevă, ştiind că Mihail I se stinge din viaţă la 1421.

Documentul acesta este singurul cunoscut nouă cu mărturii domneşti.

Câţiva din boierii martori sunt cunoscuţi din hrisoavele părintelui lui Mihail I: *Jupan Voico*, încă din 1392 (v. doc. II), *Radul ban* încă din 1409 (v. doc. IX, X, XI şi XIII) şi de asemenea *Aga ban*.

Jupan Şerban Liubitul ar putea fi acel Şerban martor la 1413 (v. doc. XI). Nu putem spune care din cei doi *Stanciul* — fie *Sârbul*, fie *Mazea* — ar putea fi identificat cu *Stanciul, comisul* ultimului hrisov al lui Mircea cel Bătrân (v. doc. XIV).

Cârstea Tătarul la rândul lui ar putea fi boierul Cârstea din Martie 1415 (v. doc. XIII).

Cei trei boieri: *Bora, Neanciul* şi *Ipgofătul Pilea* sunt personagii noi căci *Mihail diacul* ne este cunoscut dinainte.

www.dacoromanica.ro

RADUL II
(PRAZNAGLAVA)

ÎNTRE 17 MAI ŞI 21 NOEMBRE 1421; VARA 1423; ÎNAINTE DE 10 NOEMBRE 1423; DIN IANUARIE PÂNĂ ÎN PRIMĂVARĂ 1427

www.dacoromanica.ro

XVI

1421 (6929) Mai 17, Indiction 14, Fără loc.

Domnul încheie tratat de pace cu Braşovenii şi cu Ţara Bârsei făgăduindu-şi unii altora ajutor reciproc şi libertate deplină de comerţ în ţările lor.

Вѣра и дѹша въ сѣх болѣрѣ господствами:	Credinţa şi sufletul tuturor boierilor Domniei mele:
Жѹпан Радоѹла	*Jupan Radul*
„ Вълкана	,, *Vâlcan*
„ [На]на	,, *Nan*
„ Стана	,, *Stan*
„ Клъзана	,, *Vlăcsan*
„ Нега	,, *Neg*
„ Драгича	,, *Drăghici*
Михаила протовистиарѣ	*Mihail protovistiar*
Радоѹла Сахакова	*Radul al lui Sahac*
Онча Лѹнгашъ	*Oancea Lungaş*

fără diac.

Depozit:

Arh. municip. Braşov, pergam. Nr. 776, p. 10.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 40, Nr. 97.
BOGDAN I., ed. I, p. 7—8 cu data 7 Mai.
BOGDAN I., ed. II, p. 8—10 cu data exactă: 17 Mai.
GRECIANU ŞTEFAN D., *Genealogii*, II, p. 245.
MILETICI, Nr. 15, p. 52.

www.dacoromanica.ro

ONCIUL D., *Originea Principat.*, p. 202.
ONCIUL D., *Titlul Mircea*, p. 1012, mențiune.
TOCILESCU GR., 534 *doc. ist.*, p. 8—9.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 14, doc. XIII, cu data de 17 Mai.

Note:

Din boierii foști ai tatalui Voevodului, aflăm pe *Jupan Radul* aci fără vreo dregătorie — fie ban fie vornic — precum îl aflăm sub tatăl și primul fiu: Mircea I cel Bătrân și Mihail I (v. doc. IV, IX, X, XI, XIII, XIV și XV). Acest boier va fi rămas credincios scoborîtorilor lui Mircea cel Bătrân deoarece nu-l mai aflăm printre martorii domnești ai lui Dan II fiul lui Dan I.

Al doilea boier pe care îl cunoaştem este *Radul al lui Sahac*, numit însă anterior *Radul al lui Cazan* (v. doc. X și XI), care nu mai apare printre mărturiile lui Mircea cel Bătrân după August 1413. Pe semne că se va fi alipit lui Radul II Praznaglava pentru puțină vreme. Nu-l mai întâlnim între mărturiile domneşti ale acestuia după documentul de mai sus din Noemvrie 1421 (v. doc. XIX) — de altfel ultimul document cunoscut nouă dela Radul II — și părăsind partida fiilor lui Mircea cel Bătrân se va fi alipit celei scoborîtoare din Dan I deoarece îl vom afla în mare cinste la Dan II (v. documentul acestuia mai departe la Nr. XXII). Despre familia și rudeniile lui Radul al lui Sahac sau Radul fratele lui Cazan vom vorbi mai pe larg la notele dela documentul lui Vladislav II din 5 Ian. 1450 (v. doc. LV).

Mihail protovistierul ar putea fi *grămăticul Mihail* pe care l'am întâlnit ca diac al unora din hrisoavele lui Mircea cel Bătrân (v. doc. IX, XIII și XIV) și ale lui Mihail I (v. doc. XV).

Să fie oare *jupan Vlăcsan* un strămoş al boierilor Craiovești dela sfârșitul veacului al XV-lea, judecând după numele înscrise în pomelnicul ce-l dau cei patru frați Craiovești la 1501 mănăstirii Sfântului Pavel dela Sfântul Munte Athos (v. mai sus notele dela doc. IV și IX; v. ST. NICOLAESCU, *Doc. sl. rom.*, p. 39 și discuția asupra pomelnicului la I. C. FILITTI. *Banatul Craiovei*, p. 28).

Jupan Drăghici trebuie să fie boierul cu acest pronume amintit în inscripția de pe engolpionul care se afla înainte de 1862 la mănăstirea Snagov, zicem: « se afla » deoarece trecând în primăvara anului 1922 pe la acea mănăstire și interesându-ne de odoarele de care ne vorbeşte Alexandru I. Odobescu (v. *Câteva ore la Snagov*, în *Revista Română*, II, 1862, p. 363) și N. IORGA (v. *Inscripții*, vol. I, fasc. I, p. 156, nota 1), primul reproducând chiar în facsimil engolpionul, bătrânul preot care slujea arareori la mănăstire ni-a confirmat că nu mai are nimic ca relicve ale trecutului acestui străvechi lăcaş bisericesc ce-și află înființarea încă de prin mijlocul veacului al XIV-lea. După ce ani dearândul mănăstirea Snagovului fusese lăsată într'o adevărată stare de periciune, datorit Muzeului Municipal al orașului București și mai

www.dacoromanica.ro

ales străduinţelor d-lui Dinu V. Rosetti, Conservatorul sus-zisului muzeu, care între 1932—1933 a întreprins săpături sistematice, Comisiunea Monumentelor Istorice a luat sub oblăduirea sa punerea în valoare a bisericii şi a împrejurimilor ei din insulă.

Iată inscripţia aflată pe engolpion în text slav după cum a citit-o marele nostru arheolog Alexandru I. Odobescu:

† Сътвор. сън пенагъѩр жоупан дрѧгыч винтилескомꙋ въ храм ѡбнтѣл пр чтыѧ въ веніє, монастыр. ѡт снѣгѡв. влт. ҂ѕцлд. ины з.

Şi iată si traducerea sa:

« A făcut acest panagliar (sèu iconă a Maicii Domnului) Jupan Dră-
« ghici, pentru locaşul de păstrare Vintilesc, spre a se coprinde în zestrea
« monăstireĭ de la Snègov. In anul 6939, iunie 7 ».

Dăm şi textul slav după defunctul profesor Nicolae Iorga:

Сътвори сьн панагиѩр жоупан драгич вел столник вь храм ѡбнтѣл пречистыѧ вьве[де]ніє, монастыр ѡт снѣгов, в лт ҂ѕцлд юны з.

Iar traducerea acestuia este următoarea:

« A făcut acest panaghiar dumnealui Drăghici Vel Stolnic, la hramul
« de locuinţă Voevedenia Precistei, mănăstirea Snagovului; în anul 6939
« Iunie 7 ».

Despre acest panaghiar ne mai vorbeşte şi defunctul cercetător al documentelor moldovene, Gheorghe Ghibănescu (v. *Vlad Călugărul*, an. VII, 1896 fasc. 3—4) care atribuie engolpionul familiei Vintilă, pe semne sprijinindu-se pe cele explicate de Odobescu. Anul adevărat al engolpionului este 1431 şi nu 1438 cum îl aflăm la Odobescu în Revista Română citată.

Drăghici acesta, fie că este « Jupanul Drăghici » al lui Odobescu, fie « Drăghici vel stolnicul » profesor lui Iorga, nu poate fi identificat decât cu *jupan Drăghici* martorul domnesc al lui Radul II Praznaglava din documentul de mai sus.

Recapitulând mărturiile domneşti ale întregii epoci de când avem boieri de sfat, adică dela 1389 înainte, putem afirma cu toată tăria *că nu întâlnim în nicio listă de martori domneşti vreun stolnic Drăghici, şi mai puţin un « vel » stolnic în perioada 1389—1432.* Accentuăm că specificarea de « vel » înaintea vreunei dregătorii o aflăm pentru întâia oară abia la 12 Iunie 1472 în domnia lui Radul cel Frumos (v. doc. LXXXIV) căci Aldea *mare* logofăt ispravnicul hrisovului lui Mircea cel Bătrân din actul fără an datat dintre 1408—1418 (v. doc. VIII) şi toţi boierii însemnaţi cu atributul de « vel » în hrisovul lui Vlad Dracul din 23 Aprilie — în Duminica Paştilor — 1441, se află trecuţi astfel de către traducătorii actelor, originalele lor fiind azi pierdute (v. doc. XLIX).

Iată şi un tablou de stolnicii întâlniţi în prima jumătate a veacului al XV-lea ca martori domneşti în perioada dela 1389 la 1432:

La 1392 Ian. 8 sub Mircea cel Bătrân, pe stolnicul Brătei (Brăteţi) v. doc. II.
La 1386—92 Oct. sub Mircea cel Bătrân, pe stolnicul Berindei v. doc. IV.
La 1400—08 sub Mircea cel Bătrân, pe stolnicul Zorza v. doc. VI.
La 1415 Iunie 10 sub Mircea cel Bătrân, pe stolnicul Manea v. doc. XIV.

www.dacoromanica.ro

La (1424) Nov. 10 sub Dan II, pe stolnicul Manea v. doc. XXII.
La 1424 Dec. 12 sub Dan II, pe stolnicul Manea v. doc. XXIII.
La (1425) sub Dan II, pe stolnicul Bușaga v. doc. XXV.
La (1425) Dec. 1 sub Dan II, pe stolnicul Bușaga v. doc. XXVI.
La (1426) Martie 24 sub Dan II, pe stolnicul Sarul v. doc. XXVII.
La (1428) Mai 25 sub Dan II, pe stolnicul Bușaga v. doc. XXVIII.
La 1428 Sept. 10 sub Dan II, pe stolnicul Bușaga v. doc. XXIX.
La 1428 Oct. 7 sub Dan II, pe stolnicul Bușaga, v. doc. XXX.
La (1428) sub Dan II, pe stolnicul Bușaga v. doc. XXXI.
La 1430 Sept. 16 sub Dan II, pe stolnicul Stan v. doc. XXXII.
La 1431 Ian. 30 sub Dan II, pe stolnicul Cazan v. doc. XXXIII.
La 1431 Nov. 17 sub Alexandru II Aldea, pe stolnicul Vlaicul v. doc. XXXIV.
La 1432 Ian. 15 sub Alexandru II Aldea, pe stolnicul Mircea v. doc. XXXV.
La 1436 Iunie 25 sub Alexandru II Aldea, pe stolnicul Vlaicu v. doc. XXXVI.
La 1437 Ian. 21 sub Vlad II Dracul pe stolnicul Semen v. doc XXXVII
La 1437 Iulie 8 » » » » » » Simeon v. doc. XXXIX
La 1437 Aug. 1 » » » » » » Seman v. doc. XL
Până la 1441 Iunie 30 sub Vlad II Dracul, pe stolnicul Semen până la doc. LII.
La 1439—41 » » » » » » Simion LI
La 1445 Aug. 7 » » » » » » Semen v. doc. LIV.
Dela 1450 la 1456 sub Vladislav II, pe stolnicul Neagoe și Cârstea v. doc. LV—LXV.

In niciunul din aceste liste de mărturii domnești nu întâlnim pe vreun Drăghici în altă funcție.

Revenind la boierii martori ai documentului nostru avem pe următorii:

Jupan Vălcan și *Jupan Nan* sunt boieri noi pe cari îi vom întâlni încă sfetnici ai lui Radul II cât și ai lui Dan II. Pe primul nu-l putem identifica, însă pentru al doilea am putea să avem a face aci cu *Jupan Nan Dobă*, un reprezentant al neamului Dăbăceștilor din care făcea parte Clara Doamna a lui Nicolae Alexandru I Basarab.

Jupan Stan va fi întâlnit ulterior cu specificarea de: « unchiul Voevodului » ceea ce însă nu implică îndată că va fi fost fratele lui Mircea cel Bătrân și chiar așí afirma că acest Stan este fratele mamei lui Radul II căci nu putem admite ca un frate de Voievod și mai ales de talia unui Mircea să fie trecut de fiul său printre mărturiile sale în urma a trei boieri din cari doi: Vâlcan și Nan sunt personagii noi.

Afară de Dan I fratele mai mare al lui Mircea cel Bătrân știm că aceștia au mai avut și un alt frate anume Jupan Staico întâlnit în chiar hrisovul lui Mircea cel Bătrân fără an, lună și loc, datat dintre anii 1408—1418, document fără martori domnești (v. PANAITESCU, doc. 24, p. 22) prin care Domnul

www.dacoromanica.ro

întărește mănăstirii Snagov un sat Ciulnița care era pe acele vremuri pe râul Buzău « pe care l'a dăruit *fratele Domniei mele Jupan Staico*, mănăstirii Dom- « niei mele dela Snagov ». Acest sat Ciulnița nu poate fi confundat cu satul cu același nume de azi în județul Ialomița pe drumul dela Călărași spre Țăndărei. Va fi fost pe vremurile de care ne vorbește actul lui Mircea un sat cu numele de Ciulnița pe marginea râului Buzău acolo unde azi se află Grădiștea de Sus știind că în nordul acestei comune mai este și azi o baltă numită Ciulnița la est-sud de Vâlcele și de băile Balta Albă.

In vedere că afară de Mihail I care era fiul legiuit al lui Mircea cel Bătrân, Radul II Praznaglava, Alexandru II Aldea și Vlad II Dracul sunt fiii « din păcate domnești », nu știm cine vor fi fost mamele lor încât nici mama lui Radul II Praznaglava nu ne este cunoscută.

Jupan Neg, boier nou, apare doar în acest document căci nu-l mai aflăm nici printre mărturiile domnești ale lui Radul II nici a urmașilor lui în scaunul muntean, cât pentru *Oancea Lungaș* el rămâne mai departe credincios Domnului său.

XVII

1421 (6929) Iunie 1, Crugul soarelui 14, Crugul lunei 12. Fără loc

Domnul întărește mănăstirii Nucet (Cozia) unde este mormântul părintelui său, și popii chir Iacob: toate bălțile începând dela *Săpatul* până la *Gura Ialomiței* pe Dunăre. Domnul mai scutește mănăstirea de unele dări, amintind că un oare-care Tâmpa dăruise o gârlă Săpatul pe vremea părintelui Domnului. Urmează blestemul.

Свѣдѣтелїе:	*Martori:*
Жупан Радул	*Jupan Radul*
„ Вълкан	,, *Vâlcan*
„ Нан	,, Nan
„ Утмеш	,, *Utmeş*
„ Кръстѣ	,, *Cârstea*
„ Бадѣ	,, *Badea*
„ Стан уеци воеводи	Stan unchiul Voievodului
„ Ончѣ Лунгаш	,, Oancea Lungaş
„ Вълксан Виорин	,, *Vâlcsan Viorin*
„ Дръгич	,, Drăghici
„ Микул Попшор логофет	,, Micul Popşor logofăt
логофет Гергина писах	*Logofătul Gherghina* scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St., copie slavă originalul fiind pierdut.
Ibid., *Cond. brâncov.* Nr. 266, p. 349—350.
Ibid., *Cond. Cozia* I, Nr. 18, f. 249—250.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 40, Nr. 98.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 387.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, II, p. 345.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 225 nota 5.
ONCIUL D., *Titlul Mircea*, p. 223.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 125—128, doc. 42.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 14—15, doc. XIV.

Note:

Stabilitatea unei bune părți a martorilor din Mai se menține și peste o lună, sfatul domnesc complectându-se aci cu *Jupan Utmeș*, *jupan Cârstea* și cu *jupan Badea.*

Primul boier martor ne este cunoscut, el este *Radul* ban aflat aci ca și în 7 Mai cu atributul de: «jupan» dar fără dregătorie (v. doc. XVI).

Jupan Vâlcan ne este cunoscut încă din domnia lui Mircea cel Bătrân ca martor în actul datat dintre 1408—1418 (v. doc. VIII) poate acel Vâlcul din 1400 (v. doc. V) aflat apoi sfetnic al lui Radul II în acest an la 7 Mai (v doc. XVI). El este evident diferit de jupan Vlăcsan Viorin ce se află în aceiași listă de martori.

Și *jupan Utmeș* ne este cunoscut încă din domnia părintelui Domnului, fiind întâlnit ca martor la 28 Martie 1415 (v. doc. XIII).

Jupan Badea ar putea fi fostul sfetnic al lui Mircea cel Bătrân întâlnit incidental la 1400 (v. doc. V) și totodată acel Badea al Vameșului dela 1413 (v. doc. X).

Jupan Vlăcsan Viorin, poartă acest al doilea pronume pe semne dela părintele său. boier ce va fi fost trăitor înainte de domnia lui Mircea cel Bătrân. Evident că el este acel jupan Vlăcsan fără atribut din Mai al acestui an și poate un strămoș al Craioveștilor (v. notele dela doc. XVI).

Penultimul boier martor *logofătul Micul Popșor* ar putea să ne lase impresia că este fiul acelui Popșor vistier pe care l'am întâlnit ca martor domnesc al lui Mircea cel Bătrân. Ași crede însă că el este unul și acelaşi personagiu cu acesta. Am întâlnit pe protovistierul Popșor la 1392 (v. doc. II și III) și la Martie 1415 tot ca protovistier (v. doc. XIII). Sugestia noastră se sprijină pe faptul că între mărturiile domnești ale lui Mircea cel Bătrân îndată după acest hrisov trecut de noi la Nr. XIII aflăm ca vistier pe un Micul. Lipsă

www.dacoromanica.ro

la Mihail I aflăm sub Radul II ca protovistier pe un Mihail identificat de noi cu Mihail grămăticul și logofătul mai multor documente, de altfel viitor protovistier al lui Dan II. S'ar putea totuși emite părerea că dacă Micul este fiul lui Popșor el să fi urmat în dregătoria părintelui său la dispariția acestuia pe care am trebui atunci să o punem chiar între 28 Martie și 10 Iunie 1415, și într'adevăr că pe Popșor îl întâlnim întotdeauna ca protovistier urmat la 1392 de Șerban vistier pe când la 10 Iunie 1415 Micul nu este decât vistier simplu. De altfel Micul dispare odată cu Voievodul Radul.

Să fie oare diacul hrisovului *logofătul Gherghina*, una și aceiași persoană cu paharnicul Gherghina din Iunie 1415 (v. doc. XIV), despre care nu mai avem nicio știre ca martor de șase ani? In toate cazurile acest boier — fie paharnicul dela 1415, fie logofătul dela 1421 — nu poate fi identificat cu pârcălabul Gherghina cunoscut ca strămoș al unor boieri din neamul dâmbovițean al Bălenilor. Pe acest pârcălab nu l'am putut lega genealogicește cu stăpânul moșiei Rădulești (Maia de azi din Ilfov) de pe la mijlocul veacului al XVI-lea, strămoșul necontestat al acestui neam boieresc. Gherghina pârcălabul este fratele Doamnei Rada (Monahia Samonida) soția cea dintâi a lui Vlad IV Călugărul. Despre acest Domn al țării, judecând după titlul ce și-l dă în toate hrisoavele sale, știm că este fiul din flori al lui Vlad II Dracul, și născut pe la 1430—1434, căci la 1457 la 14 Februarie, Vlad Voievod Domnul Țării Românești — adică Vlad III Țepeș — scriind din Târgoviște, se plânge Brașovenilor că țin la ei pe Vlad Călugărul (v. HURMUZAKI, XV, part. I, p. 47, Nr. LXXXII). Nu putem deci admite ca Rada Doamna soția sa să fi fost mai în vârstă ca soțul ei. Viitorul Voievod se va fi căsătorit pe la 1460—1465. Nu putem deci admite ca fratele Doamnei, Gherghina, să fi fost cu vreo 40 de ani cel puțin mai în vârstă ca sora sa, căci evident că Gherghina — fie paharnicul lui Mircea cel Bătrân, fie logofătul în accepție de diac al lui Radul II Praznaglava — nu putea să fie mai tânăr de 20 de ani la datele acestea.

XVIII

(1421) (6929) Iunie 18, Creața.

Domnul întărește mănăstirilor Cozia și Cotmeana stăpânirile dăruite de părintele său Mircea Voievod anume: satele Jiblea Brădățeni, Secani, Călimănești, Lunceani, Bogdănești, metohurile dela Râmnic cu 5 mori, 45 de sălașe de țigani, satul Hinătești, o ocnă la Ocna de Sus, Bucureștii pe Luncavăț, metohurile cu vii dela Slatina, trei sate la Severin: *Grădanovăț*, *Curilo* și *Mic'ușevăț*, moara și *metohul la Bistrița*, trei vii și 10 sălașe dela Bistrița, satul *Vădastrița*, Mamina cu toate bălțile, satul Catălui cu metohul, moara și bălțile începând dela Săpatul până la gura Ialomiții în Dunăre, vama, dușegubina și gloabe la *Cărăreni* dela Ialomița, metohurile

www.dacoromanica.ro

la *Vodna* cu moară, metohul dela Târgovişte, două mori şi zece sălaşe cu moşia lui Baţea, *Veţicheştii mai sus de Topolovăţ*, satul *Ciocăneşti*, metohul dela *Spinet* cu două vii, două mori dela Piteşti, moşia lui Mamacic, *Rădeştii* pe Baţcov, şi vama dela Genune. Domnul dă scutiri de orice dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле :	*Martori :*
Жѹпанъ Радѹлъ	Jupan Radul
„ Вл҄ъкан҄ъ	„ Vâlcan
„ Кр҄ъстѣ	„ Cârstea
„ Мирча	„ *Mircea*
„ Станъ	„ Stan
„ Нанъ	„ Nan
„ Станчюлъ	„ Stanciul
„ Петр҄ъ Замона	„ Petre Zamona
логофет Гергина	Logofătul Gherghina
Іwн писахъ	Ion scrie

Depozit ·

Arh. St., original pergam. în secţ. ist., I/30 (fost în pach. Măn. Cozia) fără an
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov dela 1856.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 41, Nr. 99.
BREZOIANU I., *Instituţii*, p. 234 cu anul 1437.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 22 nota 3 cu anii 1421—1427, Iunie 19.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 220.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 128—131 doc. 43 cu anul corectat 1421.
VASILESCU A. A., *Urmaşii*, p. 19, Nr. 3 şi p. 21 nota 5.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 15, doc. XVI fără an.

Note :

D-l prof. Panaitescu aminteşte că anul hrisovului — de altfel adăogat de o altă mână — este 6945 adică 1437, datare evident greşită, deoarece la acest an nu mai trăia Radul II Praznaglava.

Cu privire la moşiile întărite mănăstirii Cozia, pe lângă cele de care am vorbit mai sus (v. notele dela documentele: I, II şi XII) adăogăm că din cele trei sate la Severin: *Grădanovăţ* ar putea fi *Grădeţu* din plasa Ocolul de Sus a judeţului Mehedinţi. *Curilo* ar putea fi localitatea izolată din acest district

www.dacoromanica.ro

pe lângă pârâul *Curila*, tot în plasa Ocolul de Sus, lângă satul Peatra Albă. Pentru *Micluşevăţ*, dacă satul va mai fi încă în fiinţă azi, atunci trebuie să admitem că-şi va fi schimbat numele acesta de factură eminamente sârbească.

Metohul la Bistriţa va fi fost o chinovie pe locul unde în urmă, în a doua jumătate a veacului, fiii lui Neagoe dela Craiova vor ridica ctitoria lor.

Vădastriţa mai există şi azi în judeţul Romanaţi. La sud de Caracal o mai veche aşezare a satului a fost la sud-est de actuala vatră, pe locul zis: «Podul lui Tone». Aci este cunoscuta aşezare preistorică amintită de A. I. Odobescu (v. *Antichităţile dela Romanaţi*). De moşia Vădastriţa aflăm deseori vorbindu-se în documentele de întăriri ale mănăstirii Bistriţa.

Cărărenii pe Ialomiţa este vechiul nume al satului actual *Hagienii* din plasa Ialomiţa-Balta lângă comuna Ţăndărei.

Vodna să fie oare *Vodnenii* de azi din judeţul Dolj, plasa Jiului de Sus?

Viţicheştii sunt azi în judeţul Muscel plasa Podgoria pe cele două pâraie Isvorul şi Spoita. Să fie oare *Topolovăţ*, Topolovenii de azi? Acest sat este în acelaşi judeţ şi în aceiaşi plasă. Tot acolo se află şi un sat azi cu numele de *Ciorăneşti*, pe semne cel menţionat în act.

Nu am putut identifica *Spinetul*. Să fie oare *Spinenii?* Dar care din ele. deoarece cunoaştem Spineni atât în judeţul Mehedinţi cât şi în Dolj, în Olt şi chiar în Muscel o pădure Spineni?

Un *Rădeşti* se află azi în jud. Muscel plasa Râurile, la sud de Câmpulung In act se specifică aşezarea sa pe Baţcov. Ştim că un pârâu Baţcov se află în jud. Argeş, lângă mănăstirea Bascovele, ctitorie a lui Şerban Cantacuzino, nepotul de frate al lui Şerban Cantacuzino Voievod.

Vama dela *Genune* este cea dela Câineni.

In acest document intern al lui Radul II — ultimul cunoscut nouă — lipsesc următorii boieri: Jupan Utmeş, jupan Badea, Oancea Lungaş, Radul al lui Sahac, Drăghici, Neg şi Vlăcsan Viorin, dar avem în plus pe *jupan Mircea*, pe *jupan Stanciul* — poate unul din cei aflaţi anterior cu specificarea de: Sârbul sau Mezea (v. doc. XV) ai lui Mihail I — şi *Petre Zamona*, personagii cari nu mai apar printre mărturiile urmaşilor în scaun ale lui Radul II Praznaglava. Privitor la numele acesta de *Zamona*, amintim că la 1568 se numeau strănepoţi lui *Danciul Zamona :* Ştefan, Dumitru logofăt, Tecuci cu fiul său Radul şi Badea, stăpâni asupra moşiei Alunul şi Baia de fier dela Danciul, iar la 1643, trei fraţi, fiii lui Hamza din Pârâieni, vel ban la 1610 anume: Calotă, Stanciul şi Danciul Pârâianul aveau de strămoş pe acelaşi Danciul Zamona cu moşii la Polovragi şi Alun. Nu am putut lega pe acest Danciu Zamona, nici cu cei patru stăpâni dela 1568 asupra Alunului şi a Băii de fier, nici cu cei trei fii ai lui Hamza banul dela mijlocul veacului al XVII-lea.

In ceea ce priveşte pe jupan Albul cât şi pe boierii: Utmeş, Vâlcsan, Aga, Radul al lui Sahac şi Mihail vistierul, aceştia părăsiseră pe Radul II Praznaglava, trecând la vărul primar al Voievodului, la Dan II fiul lui Dan I, Domn pe care îl află înscăunat la sfârşitul anului 1421 (v. doc. XX).

www.dacoromanica.ro

XIX

1421 (6930) Novembre 21, Indictionul 15, Târgovişte.

Domnul înoieşte tratatul de comerţ încheiat de strămoşii săi cu Braşovenii, stabilind taxele vamale prin târguri şi pe drumul Braşovului până la Brăila.

Ѕкѣдѣтеле :	*Martori :*
Жѹпан Влькан	*Jupan Vâlcan*
„ Нанъ	„ *Nan*
„ Влъксан	„ *Vâlcsan*
Ага бан	*Aga ban*
Жѹпан Радѹлъ Сахакок	*Jupan Radul al lui Sahac*
Михаилъ кистїаръ	*Mihail vistier*
ʹлwгwѳет Гергина	Logofătul Gherghina scrie
Єги донде кѫ господствѹ ми Рѣкел Ханжш и Кръстѣ wт Рашнов	S'a întâmplat aceasta când a venit la Târgovişte *Revel Hanăş* şi Cârstea din Râjnov.

Depozit :

Arh. Municip. Braşov, pergament Nr. 771.

Ediţii şi regeste :

Andronescu M., *Repertoriu*, p. 41, Nr. 101.
Bogdan I., *ed. I*, p. 9—10, doc. V.
Bogdan I., *ed. II*, p. 11—13, doc. V.
Docan N., *Stud. numis.*, p. 60/518.
Miletici & Agura, Nr. 16, p. 52.
Onciul D., *Originele princip.*, p. 202.
Tocilescu Gr., 534 *doc. ist.*, p. 10—11.

Studii :

Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 15, doc. XV.

Note :

Leatului 6930 îi corespunde indictionul 14 pentru anul 1421, iar indictionul 15 corespunde lui 1422, după cum relevă I. Bogdan (ed. II, p. 13 nota 4), care crede că greşala este în indiction, lucru destul de curent în documentele munteneşti cu toate că puţin explicabil, deoarece în Orientul ortodox indictionul este bine cunoscut; Patriarhia de Constantinopole datându-şi actele numai cu acest element cronologic.

www.dacoromanica.ro

Revel Hanăş este cunoscutul pârgar al Braşovului: *Johann Reuwel.*

Toţi boierii martori ne sunt cunoscuţi din mărturiile domneşti anterioare, unii din domnia lui Mircea cel Bătrân ca *jupan Aga* (v. doc. VI), *jupan Vâlcan* (v. doc. VIII), *jupan Radul al lui Sahac*, care este jupan Radul fratele lui Cazan (v. doc. X şi notele dela doc. LV) şi *Mihail vistierul* — protovistier al lui Radul II la 1421 (v. doc. XVI) fost înainte precum am arătat, diac al lui Mircea cel Bătrân.

Jupanii Nan şi *Vlăcsan* — acesta din urmă fără specificarea de Viorin pe care i-o aflăm înainte — sunt cunoscuţi din domnia lui Radul II (v. doc. XVI).

www.dacoromanica.ro

DAN II

(† UCIS LA 1 IUNIE 1432)

AUGUST 1420—1431 (30 IANUARIE — 14 IUNIE)

www.dacoromanica.ro

XX

1422 (6931) Octombre 23, Indiction 1, Târgovişte.

Domnul acordă Braşovenilor taxele vamale foste în fiinţă în trecut în tratatele de comerţ.

	Martori:
Жѹпан Ꙗлбѹл дворник	*Jupan Albul*
„ Борча	,, *Borcea*
„ Воико	,, *Voico*
„ Чега	,, *Cega*
„ Ѹтмеш	,, *Utmeş*
„ Баꙗ	,, *Baia*
„ Гръдоманъ	,, *Gărdoman*
Нанота спатаръ	*Nanotă spătar*
Милецъ вистїаръ	*Mileţ vistiar*
Кѡико лѡгѡѳет писах	*Coico logofătul* scrie

Depozit:

Muzeul Naţional Budapesta, pergam. Nr. 71 (achiziţionat la 1896).

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriv*, p. 42, Nr. 104.
BOGDAN I., ed. I, p. 12—13.
BOGDAN I., ed. II, p. 15—17, doc. VIII.
DOCAN N., *Studii numis.*, p. 60/518.
GIURESCU C. C., *Noui contrib.*, p. 64 şi p. 62, nota 3.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, II, p. 344.
MILETICI, *Sbornic*, p. 500 cu facsimil în mărime naturală.
TOCILESCU GR., 534 *doc. ist.*, p. 13—15.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 17, doc. XVII.
MINEA I., *Politica Sigismund*, p. 171 acceptă anul 1423.

www.dacoromanica.ro

Note:

Indictionul 1 corespunde anului 1423 iar lui 1422 îi corespunde indictionul 15 precum relevă și răposatul prof. I. Bogdan.

In ceea ce privește pe martorii acestui tratat putem spune:

Jupan Albul, după ce dispăruse dintre mărturiile domnești încă din 1415 în domnia lui Mircea cel Bătrân (v. doc. XIII) este unul din stâlpii domniei nepotului de frate al acestuia.

Jupan Borcea este un boier nou, unul din cei mai însemnați ai lui Dan II El este părintele însemnatului sfetnic domnesc de mai târziu Radul Borcev având totodată ca scoborîtor pe un alt însemnat sfetnic domnesc al lui Vlad IV Călugărul, pe Neagoe Borcev (v. pt. acesta mai departe la documentele acestui Voievod).

Jupan Voico va fi fost un boier foarte în vârstă dacă el este una și aceeași persoană cu sfetnicul lui Mircea cel Bătrân dela 1392 (v. doc. II și III) și 1415 (v. doc. XIII). Se va fi stins în primăvara lui 1428 căci îl aflăm pentru ultima oară între mărturiile domnești ale actului fără an și lună datat din 1428 (v. doc. XXVIII).

Jupan Cega este un boier nou pe care nu-l mai întâlnim printre martorii domnești ai vremii.

Jupan Utmeș este evident boierul întâlnit pentru ultima oară în domnia lui Radul II la 1 Iunie 1421. Și el un boier bătrân este sfetnicul lui Mircea cel Bătrân din 26 Martie 1415 (v. doc. XIII).

Jupanii Baia și *Gărdoman* sunt sfetnici noi cari dispar de altfel dintre martorii domnești ai timpului.

Nanotă spătar — boier nou și el — va fi întâlnit doar încă la 28 Februarie 1424 (v. doc. XXI) dispărând și el de pe arena politică.

Mileț vistierul — mărturie nouă și el — care ia locul lui Mihail (v. doc. XVI) rămâne în dregătoria aceasta în mai toate documentele cu martori ale lui Dan II (v. doc. XXI, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII și XXXI) lipsind dintre boieri la 16 Septemvrie 1430 (v. doc. XXXII) dar reapărând în ultimul document cu martori domnești cunoscuți nouă la 30 Ianuarie 1431 (v. doc. XXXIII). Credincios lui Dan II va fi murit odata cu Voievodul său.

Coico logofăt ca diac pe semne, trebuie să fie un personagiu mai tânăr. Și el va apare ca mărturie domnească în documentele lui Dan II împărtășind soarta sa la 1431.

XXI

1424 (6932) Februarie 28, Indiction 2, Târgoviște

Domnul întărește mănăstirilor Cozia și Cotmeana zece case din orașul Târgoviște ca să slujească numai acelor două mănăstiri iar orașul Târgoviște să nu aibe niciun amestec cu ele. Casele sunt următoarele: Ianache și Trifo și Tudoran nepotul lui Gavalin și

www.dacoromanica.ro

Costandin fiul lui Tudor și Caloian fiul lui Mihu și Gherghe Afumatul și Sava Muchia și Gherghe Obraz și Ivan Gari și Ștefu nepotul lui Razmir. Urmează scutiri de diferite dări și blestemul.

Свѣдѣтелѣ :	*Martori :*
Жȣпан Бѡрча	Jupan Borcea
„ Вѡико	,, Voico
„ Ѧлбȣл	,, Albul
„ Доброта	,, *Dobrotă*
„ Оутмеш	,, Utmeș
„ Кръстѣ Плешескы	,, *Cârstea Pleșeschi*
логоѳет Кѡика	Logofăt Coica
Нанотъ спатар	Nanotă spătar
Милеш вистїар	*Mileș vistier*
Драгомир комис	*Dragomir comis*
Нан пахарник	*Nan paharnic*
Никȣла писах	Nicula scrie

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., Cond. brânc. Nr. 266, f. 253, copie slavă.
Ibid., Cond. brânc. trad. rom.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 43, Nr. 109.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 387.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 23.
GIURESCU C., *Rumâni*, p. 195.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, I, p. 344.
IORGA N., *Cronolog. tabel.*, p. 22, Nr. 16.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 132—135, doc. 45.
VASILESCU A. A., *Urmașii*, p. 139.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 17, doc. XVIII.

Note :

Dintre boierii martori fără dregătorie aflăm ca personagiu nou pe *jupanii Dobrotă* și *Cârstea Pleșeschi*. Pe primul îl vom întâlni și în urmă ca boier al lui Dan II, iar pe al doilea l-am putea identifica fie cu jupan Cârstea din Martie

www.dacoromanica.ro

1415 al lui Mircea cel Bătrân (v. doc. XIII) fie cu Cârstea Tătarul (v. doc. XV) al lui Mihail I şi cu jupan Cârstea al lui Radul II Praznaglava din Iunie 1421 (v. doc. XVII).

Mileş vistierul este indiscutabil Mileţ vistierul din documentul precedent.

Dragomir comisul nu cred să poată fi identificat cu jupan Dragomir dela Segarcea din Iunie 1415 (v. doc. XIV).

Nan paharnicul, evident un personagiu nou, nu poate fi confundat cu jupan Nan fără dregătorie al lui Radul II din Mai 1421 (v. doc. XVI) care pare a fi un boier mai de vază şi mai bătrân, luând seamă la locul pe care îl are în înşirarea martorilor domneşti.

XXII

Fără an (1424) Novembre 10, Târgovişte.

Domnul, din recunoştiinţă faţă de Regele Ungariei care-i dăduse dreptul de a bate monedă în ţara sa, acordă Braşovenilor un nou tarif vamal mai scăzut decât cel statornicit în tratatele anterioare, interzicând în acelaşi timp confiscările de mărfuri şi de oameni.

Свѣдѣтеліе:	*Martori:*
Жупан Борцѣ дворник	*Jupan Borcea vornicul*
„ Албу	„ Albul
„ Воико	„ Voico
„ Радоулъ сахаков	„ Radul al lui Sahac
Логофет Коика	*Logofătul Coica*
Михаилъ протовистиарь	*Mihail protovistiarul*
Жупан Утмеш	Jupan Utmeş
„ Доброта	„ Dobrotă
Манѣ столник	*Manea stolnicul*
Нанъ пахарник	Nan paharnicul
Драгомир комис	Dragomir comisul

fără diac

Depozit:

Arh. Municip. Braşov, pergam. Nr. 780.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 43, Nr. 112.
BOGDAN I., ed. I, p. 15—17, doc. XI.

www.dacoromanica.ro

BOGDAN I., ed. II, p. 21—24, doc. XI.
DOCAN N., *Stud. numis.*, p. 61/519.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 9.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 10—11, nota 4.
TOCILESCU GR., 534 *doc. ist.*, p. 18.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 17, doc. XIX.

Note :

Acest tratat de comerț care nu are nici leat nici an, trebuie pus în legătură cu tratatul scris în limba latină, datat din aceeași zi 1424, precum ne-o relevă și I. Bogdan (ed. I, p. 17, și ed. II, p. 34) unde urmează chear întregul text latin al actului, privilegiu care însă nu are niciun boier martor (v. BOGDAN. ed. II, p. 24—27).

Mărturiile domnești ne sunt toate cunoscute, doar că *jupan Borcea* este aflat cu dregătoria de vornic; *Mihai* ca protovistier și *Coico logofăt* în accepția de grămătic, iar ca sfetnic nou avem pe *Manea stolnicul* care va mai apare încă în cursul anului.

XXIII

1424 (6933) Decembre 12, Indiction 3, Târgoviște.

Domnul înoiește hrisovul său dăruind mănăstirii și lăcașului Coboiârii Sf-ului Duh care este măn. Cozia să-i fie satele: Călimănești, Jiblea, Brădățeni, Seaca și Bogdănești, Lunceni, Hinătești, București, Vadăstrița, Micleușevăț și Cărăreni, Curilo și Gradanovăț, Ciocănești și Stăncești, 300 de țigani, locul de pe apa Prahovei cu moară și cu biserică, vama dela Genune, balta Mamino dela Orlea în sus, toate bălțile și gârlele câte țin de Mamino, dela Săpatul până la Gura Ialomiții la Dunăre, Luminenii și Cornenii, moara la Cătălui cu satul. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеліє :	*Martori :*
Жѹпан Борчѣ	Jupan Borcea
„ Ꙗлбѹл	„ Albul
„ Воико	„ Voico
„ Доброта	„ Dobrotă
Михаил пръкіи вистиꙗр	*Mihail primul vistier*

www.dacoromanica.ro

логофет Коико	Logofăt Coico
Манѣ столник	Manea stolnic
Балѣ пахарник	*Balea paharnic*
Драгомир комис	Dragomir comis
Иѡн писах	Ion scrie

Depozit:

Original pierdut.
Arh. St., copie slavă în *Cond. brâncov. Nr.* 266, f. 302 v — 303 r.
Ibid., *Cond. Coziei. Nr.* 18 (cea veche), f. 26—27 şi 128.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 45. Nr. 120.
DOGAN N., *Elem. cronol.*, p. 388.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 21, Nr. 12 cu leatul 6900.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 139—142, doc. 47.
VASILESCU A. A., *Urmaşii*, p. 25, nota 3, pentru datarea exactă.

Note:

Moşiile întărite le-am aflat pe toate în precedentele întăriri. Observăm totuşi că Cireşovul lipseşte.

Alături de cei patru boieri de vază aflaţi în documentele anterioare ale lui Dan II aflăm aci în locul lui Mileţ vistier pe *Mihail* ca prim-vistier — adică protovistier — precum îl întâlnim încă la 1421 (v. doc. XVI) în domnia lui Radul II.

Nan paharnicul este înlocuit prin *Balea*.

XXIV

1425 (6933) Iulie 17, Sfânta Marina.

Testamentul lui Petru Man prin care dăruieşte mănăstirii Cozia două vii ce le avea ca avere, precum şi o moară.

Съвѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Албѹлъ	*Jupan Albul*
„ Иванко	,, Ivanco
„ Станчѹл	,, Stanciu
Кръстїанъ	Crâstian
Петрѹ	Petru

www.dacoromanica.ro

Ханош пѹргарь	Hanoş purgarul
Боцѣ	Boţea
Конць Михаиль	Conţ Mihail
Ꙗно	Iano
Радѹль Порка	Radul Porca
Ꙗндрїашь	Andreiaş
Констандин	Constandin
Щефан а лѹ Хан Д[а]к[и]дь	Ştefan al lui Hana David
Балинт	Balint
Матешь а лѹ Коцани	Mateş al lui Coţani
Ꙗнтонїе Дл'ьгы	Antonie Lungul
Поп Стоıа	Popa Stoian
Воико ѿ Ѡкна	Voico dela Ocna
Стан	Stan
Жѹпан Голѣ	Jupan Golea
„ Мирчѣ	,. Mircea

fără diac

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., fost în pach. Cozia, doc. 4, origin. pergam.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 45, Nr. 119.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 219 nota.

Note :

Din toate mărturiile acestui zapis al lui Petre Man nu putem identifica decât pe *jupan Albul*, proeminenta figură de boier muntean a domnilor din prima jumătate a veacului al XV-lea.

Sunt unele diferenţieri între transcrierea lui Nicolaescu şi copia actului în fişele generalului P. V. Năsturel, mărturiile de mai sus fiind redate după defunctul prof. St. Nicolaescu.

Despre Petre Man ne dă unele informaţii răposatul prof. I. Bogdan în cele două ale sale lucrări asupra documentelor din arhiva oraşului Braşov (v. ed. I, p. 31 şi notele ajutătoare; v. ed. II, doc. XXVIII p. 48 cu notele dela p. 49).

Un act din 14 Martie 1457 ne vorbeşte de: « Petermano filio condam Peter mani » (v. I. BOGDAN, ed. II, doc. CCLIX, p. 318—319).

Ne raliăm şi noi afirmaţiei profesorului Stoica Nicolaescu că Petre Man nu este negustor ci un boier al lui Alexandru II Aldea, pe care însă nu-l vom afla printre martorii domneşti ai acestuia.

www.dacoromanica.ro

XXV

Fără an (1425) fără lună, zi şi loc.

Domnul întăreşte boierului său *Şerban*, moşia *Voinejeştii* dăruiţi de Domn la Ratina pentrucă ia- slujit în toate luptele cu dreaptă credinţă. Domnul îl scuteşte de toate dările. Urmează blestemul.

(Свѣдѣтелїе:)	*Martori.*
Жꙋпан Албꙋл	Jupan Albul
„ Добрѡта	„ Dobrotă
„ Борчѣ	„ Borcea
„ Воико	„ Voico
„ Стан	„ *Stan*
Логофет Коика	Logofăt Coica
Милецъ	Mileţ . . . .
. . . .	. . . .
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Никола	*Nicola*
Бꙋшага столникь	*Buşaga stolnic*
. . . .	. . . .

Depozit:

Original pierdut.
Arh. St., copie slavă în *Cond. brâncov. Nr.* 267, f. 848.
Ibid., altă copie slavă, în *secţ. ist.*, I/26.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu tot acolo.

Ediţii şi regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 143—144, doc. 48.

Note:

Cu privire la textul actului aflăm vorbindu-se de *Voinigeşti* care este o moşie întâlnită încă din prima jumătate a veacului al XVI-lea ca stăpânire a neamului boierilor zişi «*din Drăgoeşti*», în persoana lui Tudor grămăticul la 1505. Acest boier va deveni logofăt la 1514, clucer la 1521 şi mare logofăt între 1523—1535 fiind tăiat de Radul VII Paisie la 1537. El era fiul unui Popa Frâncul care trăia la 1505, greşit trecut ca strămoş al boierilor Olăneşti din Vâlcea (v. arborele genealogic: Olănescu, publicat în planşă de defunctul Grigore P. Olănescu). Nu putem totuşi, în lipsă de alte acte hotărîtoare, fixa rudenia ce va fi existat între acest Popa Frâncul şi boierul *Şerban* al lui

www.dacoromanica.ro

Dan II care pentru vitejiile sale fusese dăruit de acest Domn cu sus-amintita moșie.

Pronumele de Şerban nu-l mai întâlnim niciodată în neamul boierilor « din Drăgoeşti », ceea ce ne face să înclinăm spre ipoteza că acest Şerban va fi fost un ascendent prin femei al lui Popa Francul, poate chiar moşul său.

Neamul boierilor din Drăgoeşti se stinge în linie directă prin Pârvul, Radul şi Radul Bidiviul, veri în al doilea grad între ei, scoborîtorii lui Pârvul şi ai lui Radul, cei doi fii ai amintitului Tudor. De altfel ca înrudiri Radul Bidiviul era nepot de fiică al lui Pătraşco I cel Bun, Maria domniţa fiind soţia altui Radul din Drăgoeşti în domnia părintelui ei la 1555.

Fixarea datei actului o datorăm d-lui prof. Panaitescu care se sprijină pe faptul că boierii martori sunt aproape aceiaşi ca cei din hrisovul Domnului din 12 Decemvrie 1424 (v. aci doc. XXIII). D-sa mai relevă şi apariţia pentru întâia oară a lui *Buşaga stolnicul*, care se va afla în sfatul boierilor martori ai lui Dan II până în anul 1428.

Am crede că în transcrierea după original a martorilor s'a strecurat o greşală şi anume în ce priveşte pe ultimul nume: *Nicola*. In documentul lui Dan din 28 Februarie 1424 aflăm ca diac pe un Nicola. Prin urmare şi aci acest pronume ar fi trebuit trecut după Buşaga stolnicul.

Primii patru boieri din fruntea mărturiilor domneşti sunt personagii binecunoscute de mai nainte. Lor se adaogă *jupan Stan* care este fostul boier al lui Radul II Praznaglava din doc. XVIII.

Milеţ a cărui dregătorie este lipsă nu este altul decât cunoscutul vistier.

Manea stolnicul este înlocuit prin *Buşaga*.

XXVI

Fără an (1425) Decembre 1, Argeş.

Domnul dăruieşte boierilor săi: Dumitru din *Măneaci*, Balea cu copiii lui, Bărseanul cu fraţii săi, stăpânire asupra moşiilor: *Măneaciul*, *Poienile-Verbilău* şi jumătate dela *Isvorani* la *Dealul Mare*. Lui Balea îi mai întăreşte a treia parte din *Stăneşti* şi lui Toader şi Radu jumătate din *Berivoeşti*. Urmează unele scutiri de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жꙋпан Албꙋл	Jupan Albul
„ Доброта	„ Dobrotă
„ Воико	„ Voico
„ Борчѣ	„ Borcea
„ Стан Ꙗрчюловъ	„ *Stan al lui Iarciul*

www.dacoromanica.ro

лwгwфет Коика	Logofătul Coica
Милецъ вистиаръ	Mileţ vistier
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Бѹшага столникъ	Buşaga stolnic
	fără diac

Depozit :

Muzeul Municip. Bucureşti, original pergam.

Ediţii şi regeste :

BOGDAN DAMIAN, Diplomatica, p. 148 note 12 pt. Stan al lui Iarciul.
BOGDAN DAMIAN & STAHL H., *Manual*, p. 123—125 cu facsimil.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 146—147, doc. 50.

Note :

Datarea exactă a acestui hrisov o datorăm d-lui prof. Panaitescu. Ea este sprijinită pe lista mărturiilor domneşti care corespunde cu acea a hrisovului din 12 Decemvrie 1424 (v. mai sus doc. XXIII). Dan II stetea la 1424 la Târgovişte iar în urmă la Curtea de Argeş de unde dă mai multe acte.

Cu privire la moşiile amintite în hrisov ştim că *Măneciul* este azi alcătuit din două sate: Măneciul-Pământeni şi Măneciul-Ungureni, amândouă în judeţul Prahova plasa Teleajenului.

Poienile Vărbilău este în acelaşi judeţ, plasa Verbilău.

Isvoranii ar putea fi Izvoarele de azi de asemenea în acest judeţ. iar *Dealul Mare* este o înlănţuire de dealuri cu vii ce se întinde dela Bighiliu până la Valea Meilor în apa Cricovului.

Credem că *Stăneştii* din actul de mai sus este satul din judeţul Muscel plasa Nucşoara, unde se află alături satul *Berevoeşti* azi format din două comune: Berevoeştii-Munteni şi Berevoeştii-Ungureni.

Şi în acest act avem în fruntea martorilor pe cei cinci boieri cunoscuţi de mai nainte, *jupan Stan al lui Iarciul* fiind evident diferit de unchiul lui Radul II Praznaglava.

Restul martorilor ne este cunoscut din documentele precedente.

XXVII

(1426) Duminica Floriilor (24 Martie). Argeş.

Domnului înoieşte mănăstirii Tismana ridicată de bunicul său Radul Voievod şi înzestrată de părintele său Dan Voievod: morile dela Târgul Jiului făcute de *popa Agaton* pe locul dăruit de *jupan Stanciul* şi de *jupan Micleuş* zisei mănăstiri. Urmează blestemul.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣ[те]лїе :	*Martori :*
Жѹпан Борчѣ дворник	Jupan Borcea vornic
„ Ꙗлбѹл	„ Albul
„ Добромир	„ *Dobromir*
„ Доброта	„ Dobrotă
Негрил мечоноша	*Negrilă purtător de sabie*
Милец вистиıарь	Mileț vistier
Сарѹл столник	*Sarul stolnic*
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Каража комис	*Caraja comis*
логофет Коика писах	logofătul Coica scrie.

Depozit :

Arh. St., secț. ist.. I/35, original pergam.
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Cond. Tism.*, I, p. 492.

Ediții și regeste :

Andronescu M., *Repertoriu*, p. 45, Nr. 121.
Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 18, doc. XX.
Giurescu C., *Boieri*, p. 23.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 147—149, doc. 51.
Ștefulescu Al., *Ist. Tg. Jiu*, p. 333—335.
Ștefulescu Al., *Măn. Tismana*, p. 177 cu data nesigură: 1421—1431.
Vasilescu A. A., *Urmașii*, p. 143, nota pentru datare.

Studii :

Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 18, note la doc. XX.

Note :

De *popa Agaton* ştim că a fost egumenul mănăstirii Tismana şi al Vodiței ca urmaş al lui Nicodim încă din domnia lui Mircea cel Bătrân până sub Dan II dela 1406 la 1429.

Stanciul şi *Micleuș*, donatorii mănăstirii, sunt boieri de țară încă din domnia lui Mircea cel Bătrân, și nu cred ca primul să poată fi identificat cu un boier Stanciul Cortofleşt care vânduse înainte de 1470 moşii lui Vintilă Florescul sfetnicul de seamă al lui Vlad IV Călugărul, precum ne grăește un hrisov de pe timpul lui Vlad IV Călugărul.

www.dacoromanica.ro

Duminica Floriilor în anul 1426 cădea la 24 Martie.

Dintre boierii de frunte lipseşte *jupan Voico* despre care am amintit mai sus (v. notele dela doc. XX) că era un boier în vârstă. Il vom afla încă mărturie domnească a lui Dan II.

Spătar este un boier nou *Negrilă*; dregătoria acestuia nu mai apăruse printre martorii domneşti ale lui Dan II din Februarie 1424 (v. doc. XXI) în persoana lui Nanotă.

In locul lui Buşaga aflăm ca stolnic pe *Sarul* iar comis este un *Caraja* în locul lui Dragomir din 1424 (v. doc. XXI, XXII şi XXIII).

XXVIII

Fără an (1428) Mai 25, Argeş.

Domnul întăreşte boierului său *Stroe* cu fraţii lui şi altora: *David* cu fraţii lui şi nepoţii lui, un boier nenumit tot cu fraţii, şi *Mareş* cu fraţii satele: *Modruzeştii* şi *Căpreştii*, moşii de moştenire, şi îi mai scuteşte de unele dări. Urmează blestemul.

Martori :

Jupan ....

. . ..

Jupan Voico

,, *Stan*

,, *Iarciul*

Logofăt Coica

Mileţ vistier

Balea paharnic

Buşaga stolnic

Stoica comis

fără diac

Depozit :

Original pierdut.

Arh. St., Cond. Episc. Buzău Nr. 103, f. 111, trad. de Constantin dascăl slov.

Acad. rom., copie de I. Bogdan, Ms. 5236, f. 201—202 cu însemnarea anului 1428.

www.dacoromanica.ro

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 46, Nr. 126.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 19, doc. XXI.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 149—150, doc. 52.
VASILESCU A. A., *Urmaşii*, p. 34, nota 10, pentru datare şi p. 44.

Note:

Datarea acestui hrisov este aflată la d. Vasilescu şi este sprijinită pe faptul existenţei lui Buşaga stolnic printre martorii domneşti. Acest boier apare în cursul acestui an încă în două documente, însă precum am văzut mai sus el este boier al lui Dan II încă din anul 1425 (v. doc. XXV). Aşi crede că şi apariţia lui Stoica comis sprijină şi ea această afirmaţie.

In vedere că originalul act este pierdut şi că nu cunoaştem decât o traducere înţelegem că partea de jos a actului va fi fost foarte deteriorată la vreo îndoitură chear cu ocazia acestei traduceri.

Cu privire la boierii cărora Dan II le întăreşte moşiile *Modruzeştii* şi *Crăpeştii*, anume *Stroe*, *David* şi *Mareş*, ei sunt strămoşii lui *Stoica din Modruzeşti şi Maxin*, stăpân şi în Crăpeşti, pe care îl întâlnim ca mare postelnic între 1575—1579. Acesta fusese al doilea soţ al jupânesii Caplea din Goleşti mamă dintr'o primă căsătorie cu Radul clucerul a proeminentelor două figuri de viteji boieri: Ivaşco vornicul Golescul şi Albul clucerul, credincioşii sfetnici ai lui Alexandru III Mircea (1568—1577). In documentul de întărire lui Staico vel postelnic a moşiei Crăpeşti se spune că o avea de moştenire încă din domnia lui Dan Voievod. Acest Staico avea ca frate pe un Drăgan. Neamul se stinge în linie directă prin fiul acestui Drăgan: un Creţul din Modruzeşti, postelnic la 1586.

Atât Modruzeştii cât şi Crăpeştii sunt şi azi în fiinţă cu aceste nume şi se află în judeţul Buzău.

Privitor la boierii martori, observăm că lipsesc jupanii: Albul şi Borcea. Intâlnim însă din nou pe jupan Voico. Aflăm de asemenea şi pe *jupan Stan* şi pe fratele său *Iarciul* aşa cum ni se precizează în listele de mărturii ale documentelor ulterioare (v. doc. XXIX şi XXXI).

In locul lui Caraja comis aflăm pe un boier nou: acel Stoica de care am amintit mai sus în aceste note. Pe acest boier îl identificăm cu acel Stoica sau Staico purtând aceiaşi dregătorie şi de care vorbeşte Dan II într'o scrisoare adresată Braşovenilor, scrisoare datată de defunctul profesor Bogdan din Aprilie - Mai 1427, referindu-se la Stoica comisul din 1431. Pe semne că la 1905 nu-i erau cunoscute scrupulosului cercetător, documente cu martori domneşti printre cari să fi fost şi Stoica comis anterior anului indicat de el.

Am identifica pe acest *Stoica* cu fratele lui Manea Udrişte pe care-l aflăm la 8 Septemvrie 1439 în domnia lui Vlad II Dracul menţionat printre mărturiile domneşti ale acestui Domn cu specificarea: « *Manea Udrişte şi fratele său Stoica* ». Nu credem totuşi că acest Stoica să fie boierul din domnia lui Radul III cel Frumos: Stoica Vintilov.

Restul mărturiilor lui Dan II ne este cunoscut.

www.dacoromanica.ro

XXIX

1428 (6937) Septembre 10, Indiction 7, Argeş.

Domnul întăreşte slugilor sale: Peteu, Bratu, Drăgoi, Manea şi Neagoe ca să le fie Valea . . . . . şi *Călugărul.* In act Domnul aminteşte de fiii săi întâi născuţi: Danciul şi Basarab. Urmează scutiri de dări şi blestemul.

Съвѣдѣтелїе :	*Martori :*
Жꙋпан Ꙗлбꙋл дворникъ	*Jupan Albul vornic*
„ Стан	,, *Stan*
Брат мꙋ Ѩрчꙋл	fratele său *Iarciul*
Жꙋпан Нан Паскал	*Jupan Nan Pascal*
„ Татꙋл сръбꙋл	,, *Tatul Sârbul*
„ [Т]оксаба	,, *Toxaba*
Коика протологофет	*Coica proto-logofăt*
Нѣг вистиѩръ	*Neagu vistier*
[Ꙗлбъ] спатаръ	(*Alb*) *spătar*
Бꙋшага столник	Buşaga stolnic
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Стоика комис	Stoica comis
и реч ми логофет	şi a spus logofătul

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., L/3, original pergam.
Ibid., trad. rom. de Peşiacov din 1844.
Ibid: Cond. Tism. cu an 6930 rectificat de I. Onciul în 6937.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 47, Nr. 127 şi 128.
DOCAN N., *Elem. cronol.* p. 36/388 pentru datare.
FLORESCU G. D., *Divan*e, br. I, p. 19, doc. XXII.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 24 nota 3 unde nu se aminteşte decât boierul Nan Pascal.

www.dacoromanica.ro

NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 235 nota cu un pasaj în extras.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 150—153, doc. 53.
VASILESCU A. A., *Urmașii*, p. 35, nota 1.

Note:

De slugile domnești de care ne vorbește actul nu putem spune nimic precis iar în ceea ce privește moșiile întărite cunoaștem o moșie *Călugărul* în județul Vlașca, plasa Glavaciocul, cătun din comuna Flămânda.

Cu privire la martorii domnești aflăm în fruntea loi pe cunoscutul boier *jupan Albul*, care însă poartă pentru întâia oară dregătoria de vornic, fiind urmat de *jupan Stan* și de fratele acestuia *Iarciul*. Lipsește celalt boier de vază *jupan Borcea* care de altfel nu mai apare până la sfârșitul domniei lui Dan II (v. doc. XXXIII).

Printre mărturiile fără dregătorii aflăm câteva nume noi ca spre pildă: *Jupan Nan Pascal* pe care am putea să-l identificăm cu *Nan paharnicul* din 1424 (v. doc. XXI și XXII) fiul unui Pascal pe care nu l-am întâlnit niciodată printre mărturiile domnești ale vremii.

Alt boier nou este *jupan Tatul Sârbul* pe care îl vom întâlni de acum înainte adesea ori ca martor domnesc. In domnia lui Alexandru II Aldea acest boier era printre vrăjmașii fugiți în Transilvania, alături de alți boieri: Stanciul, Todor, Vasile și Ulan, cari toți erau reclamați de către Alexandru II Aldea dela Brașoveni pe la 1432—1433 (v. BOGDAN I., ed. II, doc. XXIV și notele ajutătoare).

Urmând lui jupan Tatul Sârbul aflăm printre martori pe un *jupan Tocsaba*, care pare a fi o rudă a lui jupan Albul (v. notele dela doc. XIII).

Acestui jupan Tocsaba îi urmează *Coica*, cunoscut ca grămătic mai nainte (v. doc. XX, XXVII). Aci el este trecut ca proto-logofăt. Formula finală: « și a spus logofătul » pe semne la dânsul se referă.

Vistierul este un personagiu nou care înlocuește pe Mileț fiul lui jupan Dobrotă precum ne grăește sfatul mărturiilor domnești ale documentului din 30 Ianuarie 1431 (v. doc. XXXIII). Il vom întâlni și cu pronumele ortografiat: Neagoe dacă nu cumva citirea va fi fost greșită (v. doc. XXX).

Numele spătarului este o completare a d-lui prof. Panaitescu, justificată de altfel prin apariția lui *Alb* sau *Albul* ca spătar în cele două documente cu mărturii ale lui Dan II (v. doc. XXX și XXXI) prin fostul spătar — mecionoșa, sau purtător de spadă — Negrilă, pe care l-am aflat în Duminica Floriilor 1426 (v. doc. XXVII).

Am crede că aceste două nume de *Alb* sau *Albul* și *Negrilă* se referă la același personagiu.

Intr'un document din domnia lui Radul V dela Afumați purtând data de 18 Mai 1526 (v. NICOLAESCU ST., *Un chrisov din* 1526), aflăm vorbindu-se de un neam de boieri ziși « din Bucșani ». Spița genealogică reieșind din acest act cu privire la moșia Mogoșești din Argeș, combinată și completată cu alte informații genealogice, este următoarea:

www.dacoromanica.ro

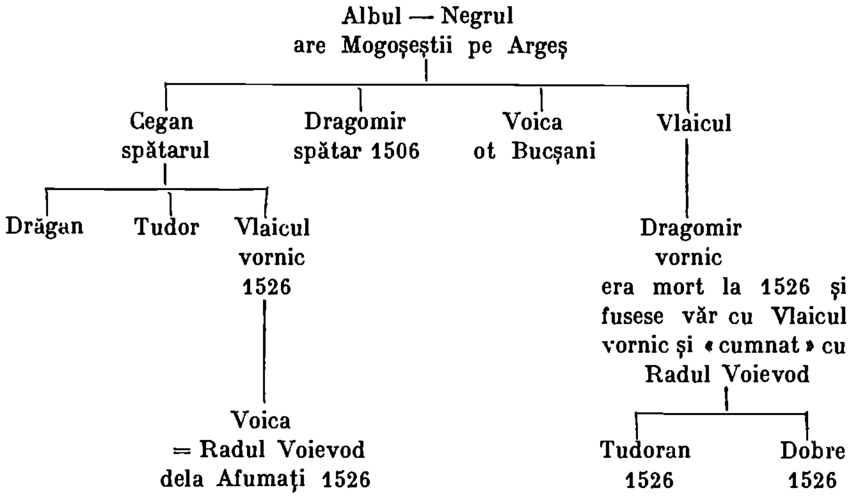

Albul-Negrul, strămoşul boierilor din spiţa de mai sus ar putea fi Albul şi Negrilă, întâlnite amândouă numele cu dregătoria de spătar, alternându-se în domnia lui Dan II, şi niciodată amândoi alături în vreo listă de martori domneşti.

Ceilalţi trei sfetnici cu care se închieie lista martorilor domneşti ai actului lui Dan II ne sunt cunoscuţi de mai nainte.

XXX

1428 (6937) Octombre 7, Fără loc.

Domnul aducându-şi aminte de dăruirea părintelui său Mircea Voievod, dăruieşte şi el mănăstirii Snagov bălţile, locurile şi satele: *Fringhişeşti*, ... şi *Turbaţii*, *Vrăeştii* . . . . . pe timpul cât va fi el Domn şi cât vor trăi întâii săi feciori: Danciul şi Basarab. Urmează blestemul.

Martori :

încă s'au găsit de cei mari de-i divanului câţ s'au putut descoperi din hrisovul vechiu şi spart şi şters anume:
Albul spătar
Neagoe vistier

www.dacoromanica.ro

Buşag stolnic
Balea paharnic
Jupan Radul paharnic
Coica logofăt

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., Măn. Ţigăneşti, IX/L, trad. rom. din sec. XVIII.
Acad. Rom., fragmentele cond. Snagov, XX/285, sfârşitul sec. XVII.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 47, Nr. 129.
BREZOIANU I., *Instituţii*, p. 233.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 19, doc. XXIII.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 23, nota 9.
GIURESCU C. C., *Novi contrib.*, .
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 23, doc. 18.
IORGA N., *Stud. şi doc.*, XVIII, p. 70—71.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 235 nota.
NICOLAESCU ST., *Măn. Snagov*, p. 111 nota.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 153—154, doc. 54.
VASILESCU A. A., *Urmaşii*, p. 149 nota 10.

Note :

Documentul original fiind foarte deteriorat, traducerea lui a lăsat goluri care însă pot fi completate în parte din textele altor întăriri ulterioare mănăstirii Snagov, ca spre pildă cele din documentul lui Vlad II Dracul din 30 Iunie 1441 (v. doc. LII).

Fringhişeştii nu mai este azi în fiinţă cu acest nume şi nu putem şti unde va fi fost sau mai just nu putem şti care sat actual va fi purtat numele acesta pe acele vremi. In toate cazurile credem că nu va fi fost prea îndepărtat de mănăstire. Facem această sugestie referindu-ne la moşia *Turbaţii* de care ne vorbeşte hrisovul, sat ce se găseşte spre nord de insulă chear în marginea lacului Snagov. Nici moşia *Vrăeşti* — dacă numele ei va fi fost exact citit — nu ne este cunoscută. In hrisovul amintit mai sus dela Vlad II Dracul (v. doc. LII) nu mai aflăm pomenit acest sat.

Cu privire la martorii domneşti observăm din capul locului că majoritatea boierilor de vază ce-i aflăm în alte documente dela Dan II cu mărturii sunt lipsă.

Din cei aflaţi în traducerea documentului făcută după originalul deja foarte deteriorat cunoaştem doar cinci. Am crede totuşi că dregătoria lui Radul este greşită, deoarece avem deja pe Balea ca paharnic, boier bine cunoscut

www.dacoromanica.ro

ca martor domnesc în această domnie. Un alt Radul nu întâlnim printre martorii Domnului decât pe Radul al lui Sahac fost boier și al lui Radul II Praznaglava (v. doc. XVI, XIX). Nu putem crede că acest ultim boier să fie trecut la sfârșitul martorilor domnești în acest hrisov al lui Dan II. Pronumele boierului va fi fost rău citit de către traducătorul documentului sau dregătoria va fi fost alta.

Originalul act fiind azi pierdut nu putem afirma dacă rudenia dintre Dan II și Mircea cel Bătrân — specificată în acest act — este adevărată. Dan II este fiul lui Dan I fratele lui Mircea. Dacă în textul slav va fi fost trecut termenul de родитєл trebuie să înțelegem aceasta în sensul de: părinte sufletesc și nu părinte firesc.

XXXI

Fără an (1428), fără lună, zi și loc.

Domnul întărește slugilor sale: Dragomir și fratelui său Albul, altei slugi lipsă din act, lui Vlad, Badea, lui Stan fiul lui Vlad, stăpânire în *Merișani* (text rupt) *Bațcov* și partea lui Bars dela *Vezurari* precum și aceea a lui Radomir dela Mănicești, scutindu-i de mai multe dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеліє:	*Martori :*
Жȣпан Ꙗлбоул дворник	Jupan Albul vornic
„ Нан	„ Nan
„ Стан и	„ Stan și
брат моу Ꙗрчюл	fratele său Iarciul
Татул Сръбь	Tatul Sârbul
Токсаба	Tocsaba
логофет Коико	Logofătul Coico
Милецъ вистиаръ	Mileț vistier
Ꙗлбѣ спатаръ	Alb spătar
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Стоїко комис	Stoica comis
Бȣшага Столник	Bușagă stolnic
	diacul lipsește.

Depozit :

Muzeul Municip. București, orig. pergam.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 159 161, doc. 56.

Note:

Documentul este rupt lipsindu-i cam o treime: colțul din stânga superior și o parte inferioară tot la stânga, încât elementele cronologice nu mai există.

Datarea documentului este făcută de d-l Prof. Panaitescu sprijinit pe lista martorilor domnești. cari sunt la fel cu aceia ai anului 1428 (v. doc. XXVIII).

Privitor la boierii cărora Domnul le dă hrisovul, evident că ei sunt boieri de țară din județul Argeș, căci *Merișanii* aceștia nu pot fi satul din Teleorman. Cu toate că textul ce urmează numelui moșiei este rupt în original totuși înțelegem că de pârâul *Bațcov* este vorbă, adică de Bascovul de azi. Acest pârâu se varsă în Argeș lângă Pitești chear în satul Bascov unde se află mănăstirea de maici ctitorie a lui Șerban Cantacuzino fiul lui Drăghici spătarul.

Mănicești este tot în jud. Argeș pe râul cu acest nume, cât pentru *Viezurari* nu putem ști care sat se va fi numit astfel în vechime.

In toate cazurile slugile domnești ale lui Dan II nu sunt strămoși ai neamului boieresc din Merișani, căci aceștia erau din Merișanii Teleormanului și apar abia la începutul veacului al XVII-lea.

Toate mărturiile domnești ne sunt cunoscute de mai nainte.

XXXII

1430 (6939) Septembre 16, Indiction 9. Argeș.

Domnul dăruiește slugilor sale: Stoica, Vâlcsan, Dumitru, Mihail, Petru și Șișman satele: *Ciurilești*, *Amarul*, *Dâmbova*, *Turcinești* și jumătate din *Balomirești*, cu scutiri de dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жꙋпан Бадѣ дворник	*Jupan Badea vornic*
„ Сарандино	*„ Sarandino*
лѡгѡѳет Коико	*Logofătul Coico*
Балѣ пахарникъ	*Balea paharnic*
Негрил спатаръ	*Negrilă spătar*
Станъ столник	*Stan stolnic*
Стоика комис	*Stoica comis*

fără diac.

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St., *secț. ist.*, I/34 orig. pergam. (fost Măn. Tismana).
Ibid., trad. rom. de Peșiacov din 1845.
Ibid., *Cond. Tismana*, I, p. 520.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 48, Nr. 133.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 233.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 18—19, doc. XXIV.
GHIBĂNESCU G., *Surete*, I, p. 280—282.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 23 unde este menționat doar Sarandino.
HASDEU B. P., *Arh. ist.*, I, part. 1, p. 73—74.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 161—163, doc. 57.
« *Românismul* », 1871, p. 32—33.
ȘTEFULESCU A., *Doc. sl. rom. Gorj.*, p. 15—17.

Note:

Cu privire la moșiile întărite în acest hrisov, satul *Ciurilești* nu mai este azi în ființă cu acest nume, și nici *Amarul*. Judecând însă că *Dâmbova* este numele azi al unui cătun din comuna Cârbești a județului Gorj, din plasa Ocolului și că *Turcinești* este numele unui cătun de reședință a comunei Curtișoara tot în plasa Ocolului, am înclina spre ipoteza că *Amarul* va fi fost *Amaradia* de azi. Numele de Amarul în acest județ al Gorjului se referă azi doar la un deal pe malul stâng al pârâului Galben. In ceea ce privește satul *Balomireștii* acesta nu mai există cu acest nume azi, și nici nu l-am putut identifica. Ne este cunoscut un neam de boieri ziși « *din Balomirești* » în primele decade ale veacului al XVI-lea descinzând din Radul Pașadia mare paharnic între 1532 și 1540.

Privitor la martorii domnești, afară de *jupan Badea vornic* care înlocuiește pe jupan Albul, *jupan Sarandino* și *Stan stolnicul*, boieri noi ai lui Dan II toți ceilalți ne sunt cunoscuți de mai înainte.

Stan care înlocuiește pe Bușaga nu poate fi unul și același cu jupan Stan fratele lui Iarciul, acesta din urmă trebuind să fie un personagiu mai în vârstă și mai de vază. Afirmația noastră se sprijină și pe faptul locului ce-l are Stan comisul în înșirarea martorilor.

Jupan Sarandino este precum am spus un personagiu nou pe care îl vom întâlni la Dan II și apoi la Vlad II Dracul fără însă să apară printre martorii documentelor acestuia din urmă. De el ne pomenește o scrisoare către Brașoveni a lui Vlad II Dracul datată de defunctul prof. I. Bogdan între anii 1433—1437 (ed. II, p. 68 și nota la doc. XLV și doc. XLVI). Credem că acest boier — grec de origine — nu trebuie confundat cu Sinadin aflat ca socru al lui Basaraba II la 1476. Sinadin este deci cuscru lui Dan II și va fi aflat cu specificarea de: Capitanov — adică: al Căpitanului — ca boier al lui Vlad IV Călugărul la 1482—1483.

www.dacoromanica.ro

XXXIII

1431 (6939) Iannarie 30, Indiction 9, Târgovişte.

Domnul reînoieşte Braşovenilor şi Ţării Bârsei privilegiul comercial al lui Mircea I cel Bătrân, oprind confiscările şi zălogirile de mărfuri şi de oameni şi stabilind pentru mărfurile de transit o taxă de 3%.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Борчѣ	Jupan Borcea
„ Сарандино	„ Sarandino
„ Коико лwгwѳет	„ Coico logofăt
„ Воико	„ Voico
„ Нан Скѹлота	„ *Nan Sculotă*
„ Доброта и син его	„ Dobrotă şi fiul său
Милец вистїаръ	Mileţ vistierul
Жѹпан Нан Паскал	Jupan Nan Pascal
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Негрил[ъ] мечоноша	Negrilă spătar
Казан столник	Cazan stolnic
Стоика комис	Stoica comis
Никѹла писах	Nicula scrie

Depozit:

Orig. pergam. *Arh. Municip. Braşov*, Nr. 768 şi Nr. 10.
Acad. Rom., Fotografii, pach. IX, Kronstadt (Braşov).

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 49, Nr. 137.
BOGDAN I., ed. I, p. 21—23, doc. XVI.
BOGDAN I., ed. II, p. 32—35, doc. XVII.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 19, doc. XXV.
MILETICI, Nr. 18 şi Nr. 25.
TOCILESCU GR., 534 *doc. sl. rom.*, p. 23—27, doc. 18 şi doc. 19.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, I, p. 19, doc. XXV.

www.dacoromanica.ro

Note:

Defunctul profesor Bogdan amintește (v. ed. I, p. 23 și ed. II, nota p. 35) că în arhivul municipal al Brașovului se mai află încă un duplicat al acestui privilegiu (Nr. 10 tipărit la MILETICI la Nr. 25). In acest duplicat aflăm pe toți boierii martori din doc. pergament înregistrat la Nr. 768 în suszisul arhiv, afară de boierul *Jupan Nan Sculotă* care este trecut acolo doar Jupan Sculotă fără pronumele de Nan. Fiind doar numai această diferențiere între cele două acte identice ca text nu am mai reprodus încă odată lista martorilor.

Dintre mărturiile acestui privilegiu lipsește jupan Albul pe care de altfel îl vedem lipsă de mai înainte. Pe semne că se alăturase lui Alexandru II Aldea a cărui sorți de izbândă pentru căpătarea tronului muntean erau mai sigure.

Jupan Nan Sculotă — boier nou precum am spus mai sus — nu trebuie confundat cu jupan Nan Pascal care de altfel îi este tovarăș în acest sfat domnesc.

Am amintit mai sus (v. doc. XXIX la note) rudenia pe care o specifică aci lista martorilor în ceea ce privește pe *jupan Dobrotă* și pe *Mileț vistier.*

Ca stolnic avem un boier nou care ne pare a fi din neamul lui Radul al lui Sahac (v. lămuririle ce le dăm mai la vale la doc. LV al lui Vladislav II).

www.dacoromanica.ro

A L E X A N D R U II
(zis şi ALEXANDRU-ALDEA)

ÎNTRE 31 IANUARIE ŞI 14 IUNIE 1431 — TOAMNA
LUI 1436

www.dacoromanica.ro

XXXIV

1431 (6940) Novembre 17, Indiction 11. Târgoviște.

Domnul dăruiește mănăstirii din Deal pentru pomenirea părintelui său Mircea Voievod, satele *Alexenii* din Ialomița și ***Răzvadul*** aproape de mănăstirea de sub Deal. Urmează iertări de dări și blestemul.

	Martori :
Жүпан Ѧлбүл	*Jupan Albul*
„ Радүлѣ Єахакишк	„ Radul al lui Sahac
Нан Паскал	*Nan Pascal*
Жүпан Єтанчюл	*Jupan Stanciul*
„ Ѩрчюл	„ *Iarciul*
„ Токсаба	„ *Tocsaba*
„ Драгои Банок	„ *Drăgoi al Banului*
лѡгѡдет Казан	*Logofătul Cazan*
Влаикүл Єтолник	*Vlaicul stolnic*
Барбүл пахарник	*Barbul paharnic*
Єтанчюл пахарник	*Stanciul vistiar*
Татүл комис	*Tatul comis*
Калчо писах	Calcio scriitor

Depozit :

Arh. St., secț. ist., 1/36, origin. pergam.
Ibid., Măn. Dealul, pach. 15, doc. I.
Ibid., trad. rom. veche nesemnată.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Acad. Rom., Cond. Dealul (1852), Ms. 1447, f. 90.

www.dacoromanica.ro

Ediții si regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 51—52. Nr. 146.
BOGDAN DAM. *Diplomatica* p. 148 nota 2 pt. câțiva boieri.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 234.
DOCAN N., *Elem. cronolog.*, p. 37/389.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 23, Nr. 20.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 209—212.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 244—247.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 164—166, doc. 59.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 21, doc. XXVI.

Note :

Indictionul leatului slavon 6940 — recte 1432 pentru lunile Ianuarie-August — este 10 precum și pentru lunile Septemvrie-Decemvrie 1431, iar indictionul 11 corespunde leatului slavon 6941 — recte lunile Sept.-Dec. 1432 și Ianuarie-August 1433. In vedere însă că adesea indicațiile cronologice: Indiction, Crugul soarelui și Crugul lunii sunt greșite, adoptăm ca an al hrisovului corespondentul leatului slavon, așa cum îl adoptă atât defunctul prof. Nicolaescu cât și d-l prof. Panaitescu în recenta d-sale colecție de documente.

In ceea ce privește moșia *Alexenii* din Ialomița, aceasta se mai află și azi cu același nume în același județ. D-l Ion C. Filitti într'o lucrare din 1940 (v. *Satul și moșia Alexiani din jud. Ialomița și satele vecine*, 1590—1863) ne spune că moșia se numea în vechime și Zlătari, iar la 1413 și 1430 aparținea lui Vlad și lui Lungaș, iar peste mai bine de un veac și jumătate, la 1590, urmașilor acestora: Ghize, Popa Stoica, Arcă și Cârcă, Neagă și Obială. Să fi fost acel Lungaș întâlnit ca unul din primii stăpânitori ai satului, acel Oancea Lungaș pe care-l întâlnim ca martor domnesc al lui Radul II Praznaglava (v. doc. XVI și XVII). Dela scoborîtorii moșnenilor de mai sus, satul Alexienii a intrat în stăpânirea marelui ban de Craiova Ghiorma din vremea lui Matei Basarab. Fiul acestui boier: Alexandru, adoptă ca nume de familie pe cel de Alexeanul. Neamul s'a stins prin veacul al XVIII-lea.

Răzvadul, azi format din două comune: R. de Sus și R. de Jos, va fi fost mult mai întins pe vremurile acelea. Nu știm cum această moșie ajunsese în patrimoniul marelui vornic Socol al lui Pătrașco I cel Bun pe la mijlocul veacului al XVI-lea, căci pe atunci o aflăm fiind în parte stăpânită și de Ivan Norocea senior din Sebeșul Săsesc, soțul Domniții Stanca fiica lui Mircea III zis Ciobanul. Acest boier o avea prin cumpărătoare pe la mijlocul veacului. Nu am putut afla dacă scoborîtorii acestui Ivan logofătul Norocea: Petru ce moare la 1600, Doamna Velica soția din 1587 a lui Vlad fiul lui Miloș (un scoborîtor al lui Vlad III Țepeș) + 1589 și apoi remăritată cu Fabiu

www.dacoromanica.ro

Genga, şi în fine Zamfira soţia lui Petre Racz şi Ion Balintit, au mai avut stăpâniri în acest sat. Un Radul postelnic din Stănceşti a cărui mamă Neacşa soţia lui Cârstian postelnic din Stănceşti era fiica marelui vornic Socol amintit mai sus dăruieşte partea sa din Răzvad vărului său după mamă, lui Socol, viitorul mare sfetnic al lui Matei Basarab, şi acest dar este făcut încă la naşterea acestui văr. Astfel ajunse satul Răzvadul în stăpânirea boierilor din Cornăţeni ai veacului al XVII-lea, în timpul domniei lui Matei Basarab. Pricini de stăpânire asupra moşiei au fost în domnia acestui Voevod când acesta împreună cu nepotul său de vară primară: Preda Brâncoveanul, bunicul lui Constantin Vodă, revendică dela Socol clucerul din Cornăţeni o parte din moşie. După moartea silnică a lui Socol clucerul, moşia Răzvadul rămase la scoborîtori prin femei care pe semne îl vor fi înstrăinat şi astfel satul va fi intrat în stăpânirea din nou a mănăstirii vecine. Nu mai aflăm vorbindu-se prin actele veacului al XVIII-lea nimic despre acest imens domen. Partea lui Matei Basarab şi a lui Preda Brâncoveanul va fi rămas avere domnească după moartea lui Constantin Vodă Brâncoveanul.

In privinţa mărturiilor domneşti întâlnim în fruntea lor pe *jupan Albul* fost boier martor încă din domnia lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. XIII şi tot acolo notele ajutătoare). El dispare odată cu Voevodul său căruia îi era în lipsă chiar locotenent domnesc. Albul este cea mai proeminentă figură boierească a primei jumătăţi a veacului al XV-lea (v. pt. el şi notele dela doc. XIII).

Al doilea boier martor ne este cunoscut. El este personagiul de care ne vom ocupa mai pe larg când vom studia neamul lui (v. notele la doc. LV).

Pe *Nan Pascal* îl întâlnisem în domnia lui Dan II la 10 Septemvrie 1428 (v. doc. XXIX) printre primele mărturii — boier de vază. Ar putea fi Nan paharnicul aceluiaşi Voievod din 28 Decemvrie 1424 şi documentul fără leat, doar cu luna Noemvrie şi ziua 10, (v. doc. XXI şi XXII) afară numai dacă acesta nu va fi Nan Sculotă din Ianuarie 1431, în ultimul document cu martori domneşti dela Dan II. Din domnia acestui Băsărăbesc cunoaştem pe un *jupan Stan* întâlnit încă de prin 1425 (v. doc. XXV) aflat apoi cu specificarea de *« al lui Iarciul »* în acelaşi an (v. doc. XXVI) şi apoi la 1428 cu fratele său Iarciul (v. doc. XXVIII, XXIX şi XXXI). Aceşti doi boieri vor fi părăsit pe Dan II la sfârşitul domniei sale deoarece printre mărturiile domneşti a trei documente ale acestuia nu-i mai aflăm.

S'ar putea crede că numele de *Stanciul* să se refere la jupan Stan, şi că va fi putut fi o greşeală a grămăticului Calcio, ceea ce nu credem luând seamă la mătruriile domneşti ale lui Alexandru II Aldea şi Vlad Dracul din documentele ulterioare (v. doc. XXXVI şi XXXVII) în a căror înşirări de martori întâlnim pe Stanciul. Să fie oare acest boier a treia mărturie din testamentul lui Petre Man dela 1425 (v. doc. XXIV)? Pe Stan alături de Iarciul îl vom întâlni pentru ultima oară în domnia lui Alexandru II Aldea în Ianuarie 1432 (v. doc. XXXV) unde ca următor al primului este trecut frate-său Danciul, evident o eroare a traducătorului actului, originalul fiind azi pierdut. *Iarciul* va mai apare la 1436 (v. doc. XXXVI) în domnia lui Alexandru II Aldea iar în a lui Vlad II Dracul la 1439 şi 1440 (v. doc. XLVI—XLVIII).

www.dacoromanica.ro

Jupan Tocsaba sau Toxaba ne este cunoscut de mai înainte, poate o rudă a lui jupan Albul cum am amintit mai sus (v. notele la doc. XIII). Nu putem crede că acest jupan Tocsaba — întâlnit printre primele mărturii ca boier fără dregătorie — să fie acel Tocsaba stolnic al lui Vlad Ţepeş la 1459 (v. doc. LXVIII) deci cu douăzeci de ani mai târziu.

Nu putem spune nimic cu privire la *jupan Drăgoi al Banului*, căci bani întâlnim mai mulţi boieri dela 1389 încoace, afară numai dacă specificarea: банов nu se va fi referind la un nume propriu pe care îl întâlnim în onomasticul românesc.

Pentru *Logofătul Cazan*, am crede că este jupan Cazan Sahacov de mai târziu, boier al lui Vladislav II. Il mai întâlnim tot ca logofăt ca ultim martor al lui Vlad II Dracul în documentul fără dată aşezat de noi între 1439—1441 (v. doc. LI). Credem că el este boierul din neamul lui Sahac (v. notele dela doc. LV) însă diferit de Cazan Creţul boierul lui Vladislav II (v. ibidem).

Vlaicul stolnicul este un boier nou care de altfel dispare pentru a apărea la 1436 ca martor domnesc al aceluiaşi Domn (v. doc. XXXVI).

Cu privire la *Barbul paharnicul* amintim de sugestia făcută mai sus că el ar putea fi un înaintaş al puternicilor boieri Craioveşti dela sfrşitul veacului al XV-lea (v. notele dela doc. IV).

Acestui Barbul paharnic îi urmează în lista martorilor un *Stanciu vistier* pe care l'am identifica cu Stanciu Honoi, evident şi el diferit de jupan Stanciul fratele lui Mircea ce se află alături de el printre martorii documentului. Pe Stanciu Honoi îl vom întâlni încă din primul document cu mărturii domneşti ale lui Vlad II Dracul (v. doc. XXXVII).

Tatul comis ar putea fi Tatul Sârbul din 1432 (v. doc. XXXV) boier însemnat în urmă, diferit însă şi el de jupan Tatul, martor de vază al lui Vlad Dracul.

Pe *Calcio grămăticul* îl vom întâlni încă în vremurile acestea.

XXXV

1432 (6940) Ianuarie 15, Fără loc.

Domnul dăruieşte mănăstirii Cozia a părintelui său Mircea Voievod satul *Goleşti*, care să fie metoh călugăresc pentru vecinica pomenire a părinţilor săi. Domnul mai scuteşte satul de unele dări. Urmează blestemul.

Martori :

Jupan Albul
„ Nan
„ Stanciul

www.dacoromanica.ro

Radul al lui Sahac
Dragomir al lui Berindei
Jupan Stan şi fratele său
Iarciul
Nan Pascal
Tatul Sârbul
Logofătul Voinea
Stoica purtător de sabie
Mircea stolnic
Radul vistier
fără diac.

Depozit:

Original pierdut.
Arh. St., *Cond. Măn. Cozia*, Nr. 18, f. 365 verso.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 56, Nr. 165.
NICOLAESCU S., *Aldea*, p. 28—29.
PANAITESCU P. P. *Doc. int.*, p 166—167, doc. 60.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 21, doc. XVII.

Note:

Cu numele de Goleşti aflăm în Ţara Românească două aşezări: una în judeţul Argeş, plasa Topologului şi cealaltă nu prea îndepărtată de ea, în judeţul Muscel.

Faptul că în întăririle ulterioare ale moşiilor către mănăstirea Cozia nu mai aflăm trecută moşia Goleşti ne îndrituеşte a crede că mănăstirea va fi schimbat această moşie cu alta mai folositoare ei şi mai apropiată, cum adesea se întâmpla în vechime, mai ales că rentabilitatea acesteia nu va fi fost îndeajuns de folositoare ei — Goleştii era la poalele dealurilor.

Această înstrăinare va fi avut loc încă din prima jumătate a veacului al XV-lea, deoarece în marele document de întărire a tuturor moşiilor Coziei din 25 Iunie 1436 (v. doc. XXXVI) Goleştii nu mai apar.

Goleştii din Muscel apare la începutul veacului al XVI-lea ca stăpânire a unui neam boieresc ce-şi are numele dela sat, scoborîtorii lui Baldovin pârcălabul dela 1495—1508, fiind astfel numiţi. Trecut prin moştenire la nepoata de fiu, la jupâneasa Caplea din Goleşti, satul este în stăpânirea celor doi fraţi zişi Goleşti: Ivaşco vornicul şi Albul clucerul, precum şi surorii lor jupâneasa Neacşa zisă şi ea: « din Goleşti ». Aceasta trăia încă la sfârşitul veacului al XVI-lea. Moşia trece din fată în fată la nepoata de fiică a acestei

www.dacoromanica.ro

jupânese Neacşa — fraţii ei nemaiavând şirea curgătoare la începutul veacului următor — la jupâneasa Vişa zisă şi ea: « din Goleşti », a cărei mamă jupâneasa Stanca zisă din Brâncoveni după maică-sa era vară primară cu Domnul ţării Matei Basarab. Căsătorită cu însemnatul uneltitor în alte politicei ţării, cu Stroe Leurdeanul vistierul şi vornicul, această moşie Goleşti trecu la unul din fiii săi: Matei, ce-şi luă numele de: « Golescul ». La a treia spiţă curgătoare a acestui boier, neamul se stinse din nou deoarece fiul său Radul marele spătar Golescul Leurdean, se stinse din viaţă la 1744 nelăsând decât trei fiice în viaţă. Aniţa din a doua căsătorie a părintelui ei, luă în căsătorie pe Nicolae polcovnicul Ştirbei a cărui unic fiu Radul stins din viaţă ca mare ban la 1818, moştenind vechia moşie, îşi luă din nou numele de: « Golescul ». El este părintele celor două proeminente figuri al culturei române dela începutul veacului al XIX-lea: Iordache marele vornic şi Dinicu marele logofăt — primul mort la 1848 şi al doilea la 1830. Dinicu Golescu — Constantin Radovici din Goleşti cum este întâlnit în scrierile sale — este părintele celor patru Goleşti dela 1848. Din fiul lui Iordache Golescu vornicul anume Alexandru zis: « Arăpilă » — diferenţiându se de vărul său primar omonim zis: « Albul » — scoboară ultimii Goleşti în viaţă azi. Moşia rămasă moştenire neamului mai este şi azi stăpânită în devălmăşie de toţi scoborîtorii.

Dintre boierii martori aflăm ca personagiu nou pe *Dragomir al lui Berindei.* Să fie oare o rea transcriere sau o greşeală în traducere în vedere că nu cunoaştem originalul actului, azi pierdut, luând seamă că boierul care urmează: *jupan Stan* are specificarea « *şi fratele său Danciul* », când la drept vorbind ar trebui: « şi fratele său Iarciul », corectură pe care am făcut-o în lista mărturiilor.

Logofătul Voinea nu ne este cunoscut şi nici identificabil. De altfel nici nu mai întâlnim un asemenea nume printre martorii domneşti, fie ai lui Alexandru II Aldea, fie a vreunui alt Domn din scaunul ţării, încât credem a nu ne înşela afirmând aproape cu siguranţă că şi în transcrierea numelui acestui boier avem o stâlcire a altui nume.

De asemenea *Stoica purtătorul de sabie* — în condică: mecionoşa — adică spătarul, primul boier cu această dregătorie cunoscut domniei lui Alexandru II Aldea nu mai este întâlnit ulterior.

Mircea stolnicul şi *Radul vistierul* sunt şi ei boieri noi, şi de asemenea neidentificabili. Nici pentru pronumele lor nu putem garanta exactitatea citirii.

XXXVI

1436 (6944) Iunie 25, Indiction 12. Târgovişte.

Domnul înoieşte mănăstirii Cozia satele: Călimăneşti, Jiblea, Brădăţenii, Seaca, Bogdăneştii, Luncenii, Hinăteştii, Bucureştii, Bujorenii, Oltenii, Vodastriţa, Micleuşevăţul, Cărarea, Curilo, Ciocăneştii şi Stănceştii, apoi 300 de ţigani, locul de pe apa Prahova

www.dacoromanica.ro

cu moară şi biserică, vama dela Genune, balta Mamino dela Orla de Sus, toate bălţile care ţin de Mamino, începând dela Săpatul, toate bălţile care se găsesc până la Gura Ialomiţii, precum şi cu satele care sunt la bălţi: Cărărenii, Luminenii, Cornul la Jogov şi moara la Cătălui cu satul. Urmează mai multe scutiri de dări şi obişnuitul blestem.

Свѣдѣтеле :	*Martori :*
Жѹпан албѵл	Jupan Albul
Радѵлъ Сахакѡв	Radul al lui Sahac
Станчюл брат Мирчек	Stanciul fratele lui Mircea
Вълксан Флорев	Vâlcsan al lui Florea
Радѵл Борчев	Radul al lui Borcea
Нан Паскал	Nan Pascal
Татѵл Сръбѵл	Tatul Sârbul
Жѵпан Ирчюл	Jupan Iarciul
Станча спатаръ	Stancea spătar
Станчюл вистїаръ	Stanciul vistiar
Вланка столник	Vlaicul stolnic
Барбѵл пахарник	Barbul paharnic
Казан лѡгѡѳет	Cazan logofăt
Калчо писах	Calcio scriitor

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., I/37, orig. pergam.
Ibid., trad. rom., de G. Peşiacov la 1843.
Ibid., trad. rom. de Stoica Nicolaescu.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 64, Nr. 198.
BOGDAN DAM., *Diplomatica* p. 148 nota 12 pt. câţiva boieri.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 27/389.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 266—270 în revistă şi p. 42—46 în extras.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 168—171, doc. 62.
VASILESCU A. A., *Urmaşii*, p. 54. nota 1 cu anul 1436.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 22—23, doc. XXVIII.

www.dacoromanica.ro

Note :

Atât defunctul prof. Nicolaescu cât și defunctul N. Docan adoptă ca leat al acestui hrisov, pe cel corespunzător indictionului 12 care este 6942, încât fixează 1434 ca an al acestui ultim act al lui Alexandru II Aldea, ceea ce credem greșit, căci — după cum ne spune chiar d-l prof. Panaitescu, actul fiind controlat și de noi — cifrele leatului sunt foarte citețe și chiar cifra unităților este A, adică 4, prin urmare leatul este 6944 și corespunde lui 1436 deci anul morții Domnului. De altfel am amintit încă în notele de mai sus că indictionul, crugul soarelui și crugul lunii sunt deseori greșit calculate de către grămăticii cancelariilor Domnilor noștri.

Ne raliăm deci afirmației defunctului prof. Iorga din lucrarea sa din 1905 *Indreptări*, etc., p. 10/108, și la lucrarea de mare preț pentru scoborîtorii și urmașii lui Mircea I cel Bătrân a d-lui Alexandru A. Vasilescu din 1915: *Urmașii.*

Alexandru II Aldea se stinge din viață în toamna lui 1436 fiind de multă vreme bolnav.

Sfatul boierilor lui Alexandru II Aldea din acest ultim hrisov al domnie sale este format din boieri de vază.

Astfel aflăm în fruntea martorilor pe *jupan Albul*, locotenentul scaunului său domnesc, *Radul al lui Sahac*, urmat de *Nan Pascal*, boieri cunoscuți de mai înainte.

Tatul Sârbul, *Stanciul vistierul*, *Vlaicul stolnic*, *Barbul paharnic* și *Cazan logofătul* îi fuseseră tovarăși la 1431 (v. doc. XXXIV).

Boieri noi sunt *Stanciul fratele lui Mircea*. Specificarea acestei rudenii pare a se referi la un boier martor domnesc de vază despre care însă documentele ajunse până la noi, tac. Nu cunoaștem niciun boier mărturie cu pronumele de Mircea în aceste vremi sau mai înainte, afară de Mircea stolnicul, penultima mărturie — a 12-a — în Ianuarie 1432 (v. doc. XXXV), de care evident nu poate fi vorbă.

Vlăcsan al Florei pare după atributul pe care îl poartă să se distingă de acel Vlăcsan întâlnit mai întâi în domnia lui Radul II cu atributul de Viorin (v. doc. XVII).

Radul al lui Borcea pare a fi fiul lui *Borcea*, însemnata mărturie domnească cunoscută nouă de mai înainte și care pe semne se stinsese din viață înainte de data documentului nostru.

Nu știm cine este *Stancea spătar* și nu putem să-l identificăm cu Stan spătarul de care ne vorbește o scrisoare a lui Alexandru II Aldea către Brașoveni, (v. BOGDAN I., ed. II, Nr. XXIV, p. 44—45 și notele), că era fugit la Brașov, și la care se refugiase și un Todor, pesemne boierul pe care îl vom întâlni ulterior printre primele mărturii ale lui Vlad II Dracul la 1437 (v. doc. XXXVII). Ar putea însă fi acel Stanciul pe care alături de Tatul — evident altul decât Tatul Sârbul — Vasile și Ulan — boieri neidentificabili — Alexandru II Aldea îi acuză de furt de cai. Am crede chiar că scrisoarea publicată de Bogdan va trebui să fie post-datată și anume din cursul lunilor de toamnă ale anului 1436, în vremea luptelor pentru câștigarea scaunului

www.dacoromanica.ro

domnesc dintre Alexandru II Aldea şi Vlad II Dracul, primul fiind încă domnul efectiv al ţării. Din primele hrisoave cu martori domneşti ale lui Vlad II Dracul ne dăm seamă că atât Stanciul (fie el fratele lui Mircea sau Stanciul Honoi) cât şi Todor şi Tatul Sârbul trecuseră la rivalul Domnului bolnav şi pe pragul morţii.

Că boala lui Alexandru II Aldea interesa pe toţi vecinii ţării şi că ea trebuia să fi fost gravă reese din scrisoarea lui Mihail Iakch care poartă măcar un an sigur: 1435. Data acestei scrisori este diferită la izvoarele consultate, căci o aflăm ca fiind: 21 Iunie la prof. St. Nicolaescu (*Doc. sl. rom.*, p. 309-310) 29 Iulie în Hurmuzaki (v. Vol. XV, part. I, p. 21—22 de sub redacţia profesorului Iorga) şi în fine 25—6 August la N. Iorga în amintitele *Indreptări* (v. d. 10/108).

Relevăm aci doar în treacăt că printre credincioşii lui Alexandru II Aldea aflăm şi de un *boier Voico* pe care însă nu l'am aflat niciodată în înşirarea mărturiilor domneşti acestui Voievod. De el ne vorbeşte Domnul într'o scrisoare trimisă Braşovenilor (v. Bogdan, ed. II, p. 53—54, doc. XXXI). Mai amintim greşeala identificării pe care o face defunctul profesor Bogdan cu privire la moşia Boruşa de care se vorbeşte în amintita scrisoare a lui Alexandru II Aldea, localitatea Borşani neputând fi cea din Putna dar probabil Boroşteni din jud. Vâlcea în plaiul Vulcan.

Poate că acest boier Voico să fie una şi aceiaşi persoană cu *jupan Voico vornicul* din fruntea martorilor domneşti ai lui Vlad II Dracul în cursul anului 1437.

Moşiile întărite prin prezentul hrisov mănăstirii Cozia ne sunt cunoscute din alte întăriri anterioare. Amintim totuşi că numele de Goleşti nu mai este pomenit încât am putea admite că acest sat a fost înstrăinat încă din anii 1432—1436. Documentul însă nu ne este cunoscut.

www.dacoromanica.ro

VLAD II
(zis DRACUL)

ÎNTRE 1431—1433
ÎN LUPTĂ CU ALEXANDRU II ALDEA
DOMN DEPLIN, TOAMNA LUI 1436 — VARA LUI 1442

www.dacoromanica.ro

XXXVII

1437 (6945) Ianuarie 21. Târgovişte.

Domnul dăruieşte slugilor sale Roman nepotul boierului *Stanciul* satele de moştenire: Voivodeni, părţi din Săsciorii-Loviştea şi în Sâmbăta de Sus partea lui Baicul şi a lui Vlad, muntele Moşul şi apa Făgăraşului. Nimeni să nu se atingă de ele în domnia lui cât şi în vremea *fiilor Domnului : Mircea* şi *Vlad.* Urmează scutiri de dări şi blestemul.

Ezen dologhan bizonysások:	Mărturii al acestui lucru:
Vajkul vornik ur	*Jupan Voico vornic*
Thodor ur	,, Todor
Nan ur	,, Nan
Stanczul és	Stanciul şi
Myrcza-batja	Mircea fratele mai mare
Rácz Tatul	Tatul Sârbul
Pratya	Bratul (?)
Sztánczul Honoj	Stanciul Honoi
Kojka vijsztyr	*Coica vistier*
Szémen asztalnok	*Semen stolnic*
Mányok pohárnok	*Miclea* (?) *paharnic*
Badea lovaszmester	*Badea comis*
Stefan az iródeák	*Stefan grămătic*
Mijaila	Mihăilă

Depozit :

Original pierdut, fost în arhiva mănăstirii din Cluj.
Trad. ungurească de protopopul Toma Szviridovici la 1727.
Copie ungurească la văduva Maria a lui Ioan German Popa.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 69, Nr. 215 și 166.
EDER, *Exercitationes diplomaticae.* fol. lat. 2242, p. 11.
HURMUZAKI, *Doc.* vol. II, partea 2, p. 572 idem.
Milcovia, II, p. 283.
MINEA I., *Pierderea Amlașului*, p. 19, nota 35.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*. p. 173—176, doc. 65.
PUȘCARIU I., *Date istorice*, I, 155 cu anul 1430.
PUȘCARIU I., *Fragmente*, IV, p. 50—52.
Transilvania, 1872, p. 5 cu anul 1432.
VASILESCU AL. A., *Urmașii*, p. 45, unde se emite părerea că anul este 1438.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 24—26, doc. XXIX.

Note :

Omiterea cifrei unităților în leatul slavon la toate edițiile acestui document până la lucrarea d-lui prof. Panaitescu ne indică 6940 adică 1432; corectarea de altfel foarte justificată deoarece la 1432 Vlad II Dracul nu era încă suit în scaunul țării ci se afla în pribegie în Ardeal.

Judecând după afirmația documentului nostru, ar urma că la 1437 în Ianuarie nu era încă născut Radul fiul lui Vlad II Dracul, cel cunoscut ca Domn al țării dela 1462 la 1474 sub porecla de «cel Frumos», urmând de altfel în tron fratelui său Vlad III Țepeș.

Dania moșiilor din Țara Făgărașului lui Roman specifică gradul de rudenie a acestuia cu un *boier Stanciul* fără dregătorie, care însă va fi fost binecunoscut acelor vremi. Cunoaștem un Stanciul căruia Mircea I cel Bătrân îi întărește între 1400—1408 moșia Mociurițe (v. doc. VI), și apoi un Stanciu egumen tot pe acele vremi (v. doc. VII), La 1409 cunoaștem pe un jupan Stanciul martor al treilea (v. doc. IX), iar la 1415 pe un Stanciu comis (v. doc. XIV) amândoi boieri ai lui Mircea I cel Bătrân. Să fi fost acest Stanciul acela întâlnit cu specificarea de Sârbul sau celălalt Stanciul Mezea dintre martorii domnesti ai lui Mihail I (v. doc. XV)? In domnia lui Radul II Praznaglava întâlnim de asemenea pe un Stanciul (v. doc. XVIII) iar în testamentul lui Petre Man aflăm că a treia mărturie pe un alt Stanciul la 1425 (v. doc. XXIV). Alți boieri Stanciul aflăm pe acel frate al lui Jarciul în domnia lui Alexandru II Aldea (v. doc. XXXIV), pe Stanciul vistier tot în aceiași domnie. Să fie oare acel Stanciu fratele lui Mircea, însă atunci am crede că nepoția ar fi fost de fiu și nu de frate și încă numai dacă acest Stanciu va fi avut și alți frați. Nu putem crede că Stanciul să poată fi identificat cu boierul Stanciu aflat printre martorii domnești ai lui Vlad II Dracul în această a sa primă domnie.

www.dacoromanica.ro

Dania va fi fost justificată prin moartea nu de mult a acestui Stanciul, oricare va fi fost el dintre cei amintiţi în aliniatul precedent.

Am spus mai sus la documentul din 23 Februarie 1422 (v. doc. XX) al lui Dan II că *jupan Voico*, a treia mărturie, va fi putut fi boierul martor al lui Mircea I cel Bătrân din 1392 şi 1415 (v. notele la doc. XX). Tot el trebuie să fie acel jupan Voico stăpân în Boroşteni din Gorj în domnia lui Alexandru II Aldea, boier bătrân ce nu apare printre martorii acelui Domn. Va fi fost luat ca martor de către acest al patrulea fiu al lui Mircea I cel Bătrân al cărui prim sfetnic va rămâne până la plecarea din domnie, împlinind aproape vârsta de 80 de ani la sfârşitul anilor săi de viaţă.

Jupan Todor rămâne credincios lui Vlad II Dracul. In a doua domnie el este iarăşi la loc de cinste între martorii domneşti, ba chiar va rămâne şi în domnia lui Vladislav II după stingerea din viaţă a tuturor fiilor lui Mircea cel Bătrân din cari nu mai rămăseseră la 1446 decât trei fii nevrâstnici ai lui Vlad II Dracul: Mircea, ucis în acel an, Vlad — viitorul Ţepeş Vodă — şi Radul — viitorul Radul cel Frumos. Un fiu natural ce se dedea drept fiu al lui Vlad II Dracul, alt Vlad, pribeag pe la 1457 în Ardeal este viitorul Vlad IV zis Călugărul. Din şireaua scoborîtoare a lui Dan I avem în aceste vremi pe fii lui Dan II: Dan, pretendentul care nu apucă niciodată domnia cu toate că avem dela el documente (v. aci doc. LXX); Basarab II înscăunat pentru puţină vreme în 1431 şi apoi între 1442—1443; alt Basarab — însemnat ca al III-lea — cunoscut ulterior cu porecla de « cel Bătrân » sau Laiotă, ginerile lui Sinadin şi în fine Vladislav II.

Dintre boierii lui Vlad II Dracul cari intră pentru prima dată printre mărturiile domneşti în funcţiile vremii, ar părea că avem pe *Coica vistierul* pe care nu-l putem identifica cu *Coica grămăticul*, acesta din urmă rămânând tot diac în domnia lui Vlad II Dracul.

Semen stolnic, trecut uneori: Simeon şi *Badea comis* sunt de asemenea boieri noi alături de *Manioc paharnic*, evident o stâlcire maghiară a pronumelui lui *Miclea*, ortografiere pe care am acceptat-o. Aşi crede de asemenea că şi martorul *Pratya* în textul maghiar va fi vreun *Bratul* pe care însă nu-l putem identifica.

Ştefan gramaticul este logofătul de mai târziu al Domnului (v. doc. următoare).

XXXVIII

1437 (6945) Aprilie 8, Indiction 14, Târgovişte.

Domnul reînoieşte Braşovenilor vechiile privilegii comunale stabilite pentru toate mărfurile, taxele vamale de import şi de export şi taxa de 3% pentru mărfuri de transit.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Воико дворник	Jupan Voico vornic
„ Тѹдѡр	,, Tudor
„ Нанѹл	,, Nanul
„ Станчѹл брат Мирчин	,, Stanciul fratele lui Mircea
Стефан логофет	*Stefan logofăt*
Димитрь спатарь	*Dimitrie spătar*
Микле пахарнык	Micle paharnic
Семен столник	Semen stolnic
Бадѣ комис	Badea comis
и писа ж Михаил дїакь	Mihail diacul scrie

Depozit:

Arh. Municip. Braşov.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 65, Nr. 203.
BOGDAN I., ed. I, p. 49—50, doc. XLVI.
BOGDAN I., ed. II, p. 71—74, doc. XLIX.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 27, doc. XXXI.
MILETICI, Nr. 28, p. 59—60.
TOCILESCU GR., 534 *doc. ist.*, p. 53—55.

Note:

In original — ne informează defunctul prof. Bogdan — cifrele indictionului sunt кд adică 24, evident o greşeală în loc de ід adică 14. Indictionul adevărat pentru anul 1437 este de altfel 15, iar indictionul 14 corespunde anului 1436.

La Miletici aflăm ca datare: Aprilie 20 indiction 24.

Ca sfetnic nou avem pe *spătarul Dimitrie* care era pe lângă Vlad Dracul încă din 1436 judecând după textul scrisorii latineşti a acestuia către Braşoveni din Făgăraş la 16 Iulie 1436 (v. BOGDAN, ed. II, p. 312 doc. XXLII şi HURMUZAKI, XV, part. I, doc. XXXII, p. 21) în care Domnul muntean asigură pe Braşoveni de prietenia sa: «Noveritis dicta et composiciones «vobiscum nostros per barones ut puta *Demetrium zpatar*, Stephanum lo«gofethum, Kaika Hausponopolum et magister Johannem concivens vestrum «in factis nostris, nobis vestrarum expartibus plene declarata percepisse ac «nobis placuisse... ». Acest «*Stephanum logofeth*» este Ştefan logofătul ce precede pe Dumitru spătarul în şirul martorilor actului nostru, cât pentru «*Koika Hausponopolum*» acesta este Coica vistierul întâlnit în Ianuarie 1437 (v. doc. XXXVII) care însă va lipsi dintre mărturii până în August al anului (v. doc. XL).

www.dacoromanica.ro

XXXIX

1437 (6945) Iulie 18. Târgovişte.

Domnul dăruieşte slugilor sale: Stan fiul lui Tatul; Ursul, Radul, Stan fiul lui Bâra şi Godea, stăpânirea asupra satului *Mărginenii.* Urmează scutiri de dări şi blestemul.

Martori:

Jupan Voico
,, Tudor
,, Nanul
,, *Stan*
,, *Radul Borcea*
,, Nan Pascal
,, Dimitrie spătar
,, Stoica postelnic
,, Simeon stolnic
,, Miclea păharnic
Badea comis
Ştefan logofăt

fără diac.

Depozit:

Original pierdut.
Colecţia familiei Urs de Margine: Trad. rom. din 1752, făcută în Bucureşti la şcoala dela Sf. Gheorghe Vechi.
Ibid., trad. ungurească din 1758.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 66, Nr. 206.
MINEA I., *Pierderea Amlaş.*, p. 240, nota 2.
MINEA I., *Vlad Dracvl*, p. 8.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 166—177, doc. 66.
PUŞCARIU I., în *Anal. Acad. Rom.*, p. 3/53.
PUŞCARIU I., *Fragmente* IV, p. 55—56.
PUŞCARIU I., *Fam. nobile rom.*, I, p. 170.

www.dacoromanica.ro

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 26, doc. XXX.

Note :

Ion Cavalerul de Puşcariu în lucrarea sa: *Fragmente* ne înfăţişează pe lângă textul traducerii româneşti şi o traducere ungurească, făcută fără îndoială după textul român şi nu după original, căci aflăm aci aceleaşi erori cu privire la numele boierilor (v. *op. cit.*, p. 57—58).

Cu toate că în act nu se specifică ritos unde se află moşia *Marginenii*, acest nume nu poate fi cel referindu-se la moşia din Ţara Românească, unde ulterior aflăm mănăstirea cu acest nume. Mărginenii din act este cunoscuta moşie din ţinutul Făgăraşului de unde scoboară neamul boieresc român: Urs de Margine, pe când Mărginenii din Prahova nu este întâlnit cu acest nume decât prin veacul al XVI-lea, moşia fiind aflată cu numele: pe Cricov după râul cu acest nume, iar mănăstirea Mărgineni cunoscuta ctitorie a Cantacuzinilor şi Filipeştilor în veacul al XVII-lea este aflată cu numele de Mănăstirea dela Cricov la începutul veacului al XVI-lea şi apoi prin veacul acelasi şi spre sfârşitul lui: Mănăstirea Drăghiceşti, nume venind dela pronumele mai multor boieri ctitori: Drăghici (v. pt. neamul boierilor din Mărgineni monografia mea din 1931).

Originalul act fiind pierdut şi deci neavând decât transcrierea traducerii din 1752 suntem cu anumite rezerve cu privire la lista martorilor, cu toate că afară de unul singur — *Stoica postelnicul* — toţi boierii ne sunt cunoscuţi.

Mai întâi nu ştim dacă în original toate mărturiile vor fi avut epitetul de jupan.

Pentru boierul cel nou *Stoica postelnicul* am crede că este o greşită citire din partea traducătorului, fiind singura oară când întâlnim această dregătorie în domnia lui Vlad II Dracul, din cele 15 liste de martori cunoscute nouă dela acest Domn. Am crede că în locul lui va fi fost trecut *Coica vistierul*, boierul, pe care îl aflăm în mai toate documentele cu martori domneşti îndată înaintea lui Semen stolnic (v. doc. XXXVII, XL, XLI, XLII, XLIII şi XLIV). O reflecţie nu fără importanţă care pledează şi ea împotriva existenţei acestui Stoica postelnic este că această dregătorie, atunci când apare în lista mărturiilor domneşti, nu este trecută înaintea stolnicului, paharnicului şi comisului ci este ultima dregătorie înainte de grămătic.

Printre primele mărturii domneşti precum am amintit mai sus aflăm şi pe un *jupan Stan* care nu ne este cunoscut din nicio listă de martori ai lui Vlad II Dracul. Am crede că şi pentru acest nume se află o greşeală a traducătorului hrisovului şi că avem a face cu jupan Stanciul fratele lui Mircea.

Aci întâlnim pentru prima oară pe *Radul al lui Borcea* deci scoborîtorul boierului Borcea pe care l'am întâlnit înainte în fruntea martorilor domneşti ai lui Dan II dela 1424 înainte (v. doc. XX) şi chiar vornic (v. doc. XXII şi XXVII). Pe acest Radul al lui Borcea îl vom întâlni de acum înainte alături de Vlad II Dracul în multe acte cu martori.

www.dacoromanica.ro

XL

1437 (6945) August 1, Târgovişte.

Domnul dăruieşte slugilor sale şi boierilor săi: Rutaş, Coica, Novac şi Staţimir satele: *Dobruşa*, *Şerbăneştii*, *Mamul*, *Corăeştii*, *Urbueştii* şi *Ioneştii*. Feciorilor acestora: lui Cornei, lui Dragomir şi lui Stan le întăreşte stăpânire peste ultimele trei sate, pe timpul vieţii Domnului şi în viaţa fiilor săi Mircea şi Vlad. Urmează blestemul.

Martori:

Jupan Ianco vornicul
,, *Tudor*
,, *Nanul*
Stanciul fratele lui Mircea
Vlăcsan al Florei
Nan Păcal
Stanciul Honoi
Dumitru spătarul
Coica vistierul
Seman stolnicul
Miclea paharnicul
Badea comisul
Ştefan logofătul
Mihail scrie.

Depozit:

Original pierdut.
Col. Eforia Spit. Civile: trad. rom. de Dionisie Eclisiahul din 1812 în *Cond. Măn. Şerbăneşti-Morunglavu*, fila 1.

Ediţii şi regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 177—178, doc. 67.

Note:

Alt hrisov al lui Vlad II Dracul al cărui original este azi pierdut şi prin urmare şi aci aceleaşi rezerve în privinţa unora din martorii domneşti.

Cu privire la satele întărite putem afirma că: *Dobruşa, Şerbăneştii* şi *Mamul* precum şi *Ioneştii* se mai află şi azi cu aceleaşi nume, şi am crede că sunt satele din judeţul Vâlcea, distingându-se de cele care se află cu aceleaşi

www.dacoromanica.ro

nume şi într'alt judeţe ca spre pildă: Şerbăneştii pe care îi găsim atât în Vâlcea cât şi în Dâmboviţa, Argeş, Olt, Muscel şi Brăila. Numele de *Urbueşti* cât şi *Corăeşti* nu mai sunt aflate azi cu aceste nume. Primul ar putea totuşi să se refere la Orboeşti care sat este în Ialomiţa. Să fie oare şi pentru aceste două nume o stâlcire a traducătorului actului?

In ceea ce priveşte pe martori, aflăm în fruntea lor pe un *jupan Ianco* care este indiscutabil o rea descifrare. Avem aci pe cunoscutul *jupan Voico vornic*, binecunoscutul boier de care am vorbit (v. notele dela doc. XXXVII).

Jupan Todor şi *jupan Nanul* precum şi *Stanciul fratele lui Mircea* ne sunt de asemenea cunoscuţi dinainte.

Aflăm din nou pe *Vlăcsan al Florei* pe care nu l'am mai întâlnit din domnia lui Alexandru II Aldea la 1436 (v. doc. XXXVI). Pe semne — dacă nu este o eroare de descifrare a traducătorului — acest boier se va fi alăturat lui Vlad II Dracul după pieirea lui Alexandru II Aldea, după ce va fi stat în espectativă pentru a vedea întru cât sorţii de izbândă ai noului Domn vor fi fost mai statornici.

Nan Păcal este fără îndoială Nan Pascal cunoscutul boier de vază a vremilor.

Seman este Semen, alt dregător bine cunoscut al lui Vlad II Dracul.

XLI

1437 (6943) August 1. Târgovişte.

Domnul dăruieşte slugilor sale: *Nan*, *Tatul* şi *Stanciu* stăpânire asupra satului *Răteşti* cu scutiri de dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле :	*Martori :*
Жѹпан Воико дворник	Jupan Voico vornic
„ Тудоръ	„ Tudor
„ Нанул	„ Nanul
„ Станчюл Мирчев братъ	„ Stanciul fratele lui Mircea
„ Нанъ Паскалъ	„ Nan Pascal
„ Станчюл Хонои	„ Stanciul Honoi
„ Радулъ Борчев	„ Radul al lui Borcea
Димитрѹ спатаръ	Dimitrie spătar
Коика вистиаръ	Coica vistier
Семен столникъ	Semen stolnic
Миклѣ пахарник	Miclea paharnic
Бадѣ комис	Badea comis
Стефан логофет	Stefan logofăt
Никола писах	Nicola scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St., secț. ist., I/39.
Ibid., fost în pach. Măn. Snagov, XXXI.
Ibid., trad. rom. de Peşiacov la 1848.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediții şi regeste:

Iorga N., *Cronol. tabel.*, p. 24, Nr. 22.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 178—180, doc. 68.

Note:

Cu privire la moşia *Răteştii*, întărită în hrisov, nu putem preciza de care sat este vorba aci, deoarece numele se află în Ţara Românească la patru sate fiecare într'alt judeţ. Avem un Răteşti în Prahova, altul în Argeş şi altele în Dâmboviţa şi Buzău.

Nici asupra boierilor: *Nan*, *Tatul* şi *Stanciul* nu putem da lămuriri şi nici identificări cu toate că aceste trei pronume se află între boierii martori ai actului iar Tatul ştim că ne este tot cunoscut din aceste vremi.

Acest hrisov poartă aceiaşi dată ca şi precedentul şi prin faptul că avem originalul de data aceasta, putem controla martorii celuilalt aşa precum am făcut-o la locul în drept.

Dintre boierii mărturii lipseşte Vlăcsan al Florei dar avem în plus pe *Radul al lui Borcea.*

XLII

1437 (6945) August 8, Târgovişte.

Domnul — trecut ca fiind fiu al lui Vlad Voievod — dăruieşte slugilor sale: Tae-în-coş, Stan şi Colţea cu feciorii lor satul *Coteana* cu tot hotarul fiind a lor bătrână şi dreaptă ocină. Tae-în-coş venise în faţa Domnului împreună cu Stan şi cu Colţea de s'au înfrăţit pe ale lor averi ca să ştie că sunt trei fraţi. Se indică hotarele: din Piscul Lungu până în vâlceaua Cornăţelului şi până în lacul Fătăciuni, până în măgura cea mare şi până în lacul Stefariului iar pe Scovarda în vâlceaua Săcărenilor până în Poiana Târgului şi până în lacul de miez, până în calea Topologului şi până în Ogrezile în drumul Slatinii, în răspântiile pârâului peste obârşia Măloveanului şi până în dealul Oltului.

www.dacoromanica.ro

Martori :

Jupan Tudor
,, Nanul
,, Stanciul
,, Pashalie
,, Radul Borcea
,, Dumitru spătar
Stoica vistier
Seman stolnic
Badea comis
Ştefan logofăt

fără diac.

Depozit :

Original pierdut.
Colecţia Const. Brâncoveanu, copie pe semne din veacul XVIII.
Copie în trad. la Gh. Ghibănescu.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 75, Nr. 240.
GHIBĂNESCU GH., *Teodor Codrescu*, II, p. 129, Nr. 9.
IORGA N., *St. şi doc.*, rezumat incomplet, p. 169, Nr. 1 şi p. 638.
MINEA I., *Pierderea Amlaşului*, p. 27.
MINEA I., *Vlad Dracul*, p. 113 nota 3.
MINEA & BOGA, *Moştenirea moşiilor* II, p. 185 nota 1.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.* p. 210—211 doc. 83.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 32, doc. XL.

Note :

Satul *Coteana* întărit în actul de mai sus se află încă şi azi în jud. Olt la sud de Slatina. In ceea ce priveşte pe boieri nu putem spune nimic precis neavând niciun criteriu de identificare.

Am aşezat acest act în anul 1437 cu toate că în izvoarele înfăţişate — la Ghibănescu din 18 August — el este trecut cu leatul 6955 după o traducere de prin veacul al XVII-lea după cum am amintit. Leatul 6955 corespunde lui 1447, dată însă la care Vlad II Dracul nu mai era în viaţă, precum ni-o înfăţişează chiar profesorul Iorga, lăsând să se înţeleagă că anul exact ar fi 1446. Ar fi trebuit ca actul să fie din a doua domnie a lui Vlad II Dracul adică dintre anii 1443—1445.

www.dacoromanica.ro

Luând însă seamă la martorii domneşti, ei corespund perioadei primului an al domniei acestui Domn, an din care avem mai multe documente cu mărturii domneşti.

In a doua domnie a Voevodului întâlnim în singurul act pe care-l cunoaştem pe Manea vornicul în fruntea martorilor domneşti (v. doc. LIV). Acest boier care nu este altul decât Manea Udrişte este întâlnit pentru prima oară ca martor al lui Vlad II Dracul abia în August 1439 cel puţin din materialul cunoscut azi dela acest Domn, căci din anul 1438 nu avem niciun document cu martori domneşti.

In fruntea mărturiilor actului nostru apare *jupan Todor*, care ştim că ia locul lui jupan Voico vornic abia în August 1439 (v. doc. XLVI). Aflarea sa ca prim martor aci nu implică chiar că jupan Voico vornicul nu va fi fost sărit de traducătorul hrisovului. Intr'adevăr că punând în corelaţie pe boieri aflăm că a doua mărturie este *jupan Nanul* pe care l'am identificat cu jupan Nan Sculotă, mărturie domnească imediat următoare la 1 August 1437 (v. doc. XL şi XLI) şi la 23 August (v. doc. XLV) — am sărit aci actul din 10 August al cărui original este de asemenea pierdut.

Jupan Stanciul fără dregătorie şi cu specificarea că este *frate cu Mircea* (v. doc. XLII) poate fi jupan Stanciul de aci fără specificarea aceasta.

Jupan Pashalie este evident o greşită descifrare a lui Nan Pascal ce urmează atât la 1 August cât şi la 13 ale acestei luni (v. doc. XL, XLI şi XLIII) lui Stanciul.

Radul al lui Barcea este aflat la 1 August 1437 a 7-a mărturie urmat de *Dimitrie spătar* care are aci specificarea de «jupan» pe care nu o acceptăm întocmai în lipsa originalului deoarece nu o avem în toate celelalte acte din August ale acelui an.

Stoica vistier este altă greşită transcriere a numelui boierului. Trebuie citit: *Coica vistier.* Greşala aceasta am mai întâlnit-o şi mai sus (v. notele dela doc. XXXIX).

Seman stolnic ne este bine cunoscut din toate listele de martori domneşti ale lui Vlad II Dracul în cursul acestui an. Este Semen stolnicul.

In hrisovul nostru lipseşte paharnicul care este Miclea, pe semne sărit de traducătorul din veacul al XVIII-lea.

Comisul şi logofătul sunt aceiaşi *Badea* şi *Ştefan* la aceleaşi locuri ca la 1 şi 13 August.

XLIII

1437 (6945) August 10. Târgovişte.

Domnul întăreşte boierilor săi: Stoilă, Radu, Petru, Bratul, Radul, Neagul, Bucur şi Sărban stăpânire peste satul *Luciianii*, scutindu-i de dări. Urmează blestemul.

www.dacoromanica.ro

Martori :

Jupan Voico vornic
,, Tudor
,, Nanul
,, Stanciul fratele lui Mircea
,, *Nan Pascale*
,, *Stanciu Hanoi*
Dumitru spătar
Coica vistier
Semen stolnic
Miclea paharnic
Badea comis
(Ştefan) logofăt
Badea scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Copie fragment după trad., de Lupp dascăl, fost proprietate G. Ionescu revizor şcolar.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 57, Nr. 207.
IORGA N., *St. şi doc.*, VII, p. 44—47.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 180—181, doc. 69.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 28, doc. XXXIII.

Note :

Sate cu numele de *Luciani* aflăm azi în judeţele: Dâmboviţa şi Muscel, iar în jud. Buzău un cătun: Lucieni numit Udaţii-Mici.

Nan Pascale este Nan Pascal după ortografierea aflată în toate celelalte acte originale. *Stanciu Hanoi* este Stanciu Honoi.

Lipseşte dintre martori Radul al lui Borcea, iar logofătul este lăsat în alb deci numele lui nu va fi fost citit de traducător. El este precum ştim *Ştefan*.

www.dacoromanica.ro

XLIV

1437 (6945) August 13. Târgovişte.

Domnul întăreşte boierilor săi: Voinea, Radul, Dragomir, Albul, Vâlcsan şi Vlaicul, să le fie jumătate din *Lănjeşti* din Argeş, *Gornii*, *Aninoasa*, *Rugul*, *Baloteştii* şi *Găurenii*. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Сведетѣле:	*Martori:*
Жоупан Воико дворнык	Jupan Voico vornic
„ Тȣдор	,, Tudor
„ Наноул	,, Nanul
„ Станчоул Мирчек брат	,, Stanciul fratele lui Mircea
„ Нан паскал	,, Nan Pascal
„ Станчȣл Хонои	,, Stanciu Honoi
Димитръ спатар	Dimitrie spătar
Конко протовистіаръ	*Coico protovistier*
Семен столнїк	Semen stolnic
Микле пахарник	Micle paharnic
Бадѣ комис	Badea comis
Стефан логофет	Stefan logofăt
Конка писах	Coica scrie.

Depozit:

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. pergam., I/39 fost Mitrop. Buc. XCIV/1.
Ibid., trad. rom. de Lupp dasc. slov. dela şcoala Sf. Sava.
Ibid., trad. rom. din 1901.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 67, Nr. 208.
ARICESCU C. D., *Indice*, br., I p. 29, Nr. 369.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 28.
GIURESCU C. C., *Contrib.* p. 111 menţiune
MILETICI & AGURA, p. 122—123, (332—333).
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 181—183, doc. 70.
« *Românismul* », I, 1879, fasc. 6, p. 294—295 doar în traducere.
VENELIN I., p. 77—80.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 28—29, doc. XXXIV.

www.dacoromanica.ro

Note :

La Venelin și Miletici sunt unele greșite descifrări ale numelor unora din boieri: Nanciul în locul lui Nanul; Nan Pasiolă în loc de Nan Pascal.

Cu privire la moșiile întărite boierilor amintiți în act nu putem preciza pe niciunul.

Pentru Lăngești aflăm în original ѡт арчєш deci avem Lăngești pe dreapta șoselei Pitești-Slatina. *Gornii*, *Rugul* și *Găurenii* nu mai sunt nici ele în ființă azi cu aceste nume. *Baloteștii* ar putea fi satul din jud. Ilfov, cât pentru *Aninoasa* întâlnim pe întinsul țării mai multe sate cu acest nume, și anume în județele: Vâlcea, Buzău și Argeș.

Dacă satele sunt din județul Argeș s'ar putea ca boierii să fie din Bucșani căci pronumele ca Albul, Dragomir și Vlaicul sunt patronimice acestui neam boieresc.

Toți boierii ne sunt cunoscuți din listele de martori anterioare, doar boierul *Coico* este trecut aci ca protovistier în loc de vistier. Cu dregătoria de protovistier îl vom afla pe acest boier în domnia lui Vlad II Dracul și mai târziu (v. doc. XLV și XLVI).

XLV

1437 (6945) August 23. Târgoviște.

Domnul întărește slugii și boierului său *Jupan Bodin* stăpânire asupra *Vlădeștilor* pe timpul domniei și viața fiilor săi Mircea și Vlad, scutindu-i de dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтеле :	*Martorii :*
Жупан Воико дворник	Jupan Voico vornic
„ Тѹдѡр	„ Tudor
Жоупан Наноул	„ Nanul
Жупан Станчул Мирчек брат	„ Stanciul fratele lui Mircea
„ Нан Паскал	„ Nan Pascal
Станчоул Хонои	Stanciul Honoi
Жоупан Прѣке	*Jupan Pârvul*
Димитрѣ спатарѣ	Dimitrie spătar
Коика протовистиарѣ	Coica protovistier
Семен стольник	Semen stolnic
Микле пахарник	Micle paharnic

www.dacoromanica.ro

Бадѣ комис	Badea comis
Стефан логωфет	Stefan logofăt
Коика писах	Coica scrie.

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, I/40, orig. pergam.
Ibid., fost *pach. Mitr. Buc.*, XCIV/2.
Ibid., trad. rom. ,de Lupp dasc. slov. la 1745.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 64, Nr. 197 și p. 67 Nr. 209.
ARICESCU C. D., *Indice*, br., I, p. 29—30 Nr. 370.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 234.
MINEA I., *Vlad Dracul*, p. 81, nota 1.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 183—185, doc. 71.
« *Românismul* », I, 1870, fasc. 6, p. 295—297.
VASILESCU AL. AL., *Urmașii*, p. 52 nota 14 crede că este după 1437.

Note :

Nu am putut lega pe *jupan Bodin* de care ni se vorbește în întărire cu boierii neamului Vlădeștilor numiți astfel mult mai târziu, abia prin veacul al XVII-lea. De altfel și pentru moșia Vlădeștilor nu putem da lămuriri mulțumitoare, deoarece ne sunt cunoscute pe întinsul Munteniei și Olteniei de azi sate cu numele acesta în mai multe județe: Vâlcea, Argeș, Muscel și Buzău.

Cu privire la mărturii, pe care le cunoaștem pe toate, aflăm totuși un nume nou: pe *Jupan Pârvul* și astfel trecut îl adoptăm după lucrarea d-lui prof. Panaitescu cu toate că numele adevărat ar trebui să fie Prave. El dispare imediat după această dată, încât ne întrebăm dacă aci nu ne aflăm în fața unei greșeli a însuși diacului Coica.

XLVI

1439 (6947) August 2, Indiction 2. Argeș.

Domnul întărește mănăstirii Tismana ridicată de *Radul Voievod părintele părintelui său Mircea Voievod* și întărită cu multe lucruri de *fratele părintelui său de Dan Voievod*, anume cele întărite de *bunicul Domnului Radul Voievod :* satul Vadul Cumanilor cu Toporna, Tismana câtă a fost Ligășească și Rușească, balta Bistreț dela Topolița până la Gârla Repede mai sus de Covacița, satele

www.dacoromanica.ro

Hârşova cu Sălcişoara, grâul din judeţul Jaleşului şi diferite scutiri de dări; apoi mai întăreşte cele întărite de părintele său Mircea Voievod anume satele: Ceauri, Duşeşti, Ploştina, Jarcovăţ cu Potoc şi Şuşiţa, cu Novoselţii şi la Blatniţa, Pesticevo — acesta din urmă dăruit de *Doamna Calinichia bunica Domnului* — Săgoino dăruit de *Lucaci*, iar dela unchiul Domnului anume Vladislav Voievod, daruri făcute sfântului Andonie dela Vodiţa: satul Jidovştiţa, moara dela Bistriţa, vârtejul mijlociu întreg la Porţile de Fier, zeciuiala dela opt pescării, Dunărea dela povârnişul Oreahova până la hotarul Ruşavei, şi Vodiţa Mare dela Dunăre cu siliştea Bahnei, Elhoviţa toată şi Ţarovăţul. Toate acestea le dăruieşte Domnul pe vremea cât va trăi el şi fii săi: *Mircea*, *Vlad* şi *Radul*. Domnul mai adaogă: Zagavăţul cumpărat de Popa Nicodim dela Dan Voievod şi statorniceşte felul de administrare a mănăstirii fără amestecul Domnului.

Скѣдѣтеле:	*Martori:*
Жȣпан Тȣдωр	*Jupan Tudor*
„ Станчȣл	„ *Stanciu*
„ Манѣ дворник	„ *Manea vornic*
„ Станчȣлъ Мирчев брат	„ Stanciu fratele lui Mircea
„ Татȣл Сръбȣл	„ *Tatul Sârbul*
„ Ꙗрчȣл	„ *Iarciul*
„ Станчȣлъ Хонои	„ *Stanciu Honoi*
Коико протовистїаръ	Coico protovistier
Димитръ спатар	Dimitrie spătar
логофет Стефан	Logofătul Ştefan
Семен стωлник	Semen stolnic
Шербан вистїаръ	Şerban vistier
Миклѣ пахарник	Miclea paharnic
Бадѣ комис	Badea comis
Коика писах	Coica scrie.

Depozit:

Arh. St., peceţi, secţ. ist., I/41 orig. pergam. fost în pach. Tismana.
Ibid., trad. veche, arh. Măn. Tismana.
Ibid., trad. rom. fără dată.
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1845.
Ibid., trad. rom. de D. Peşiacov din 1862.

www.dacoromanica.ro

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 69—70, p. 218.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 148 nota 12 şi p. 149 nota 1 pt. cei 2 Stanciu.
BREZOIANU, *Instituţii* p. 243—235.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 389—390.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 23, doc.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 24, Nr. 23.
MINEA I., *Note Cercet. ist.*, XVIII—XIX, p. 214, Nr. 2.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 235, nota 3 cu anul 1437.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 186—190, doc. 73.
ŞTEFAN Ieromonahul, *Nicodim*, p. 65.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 181—183.

Note:

Din textul acestui document aflăm întreaga încrângătură genealogică a Domnului care este următoarea:

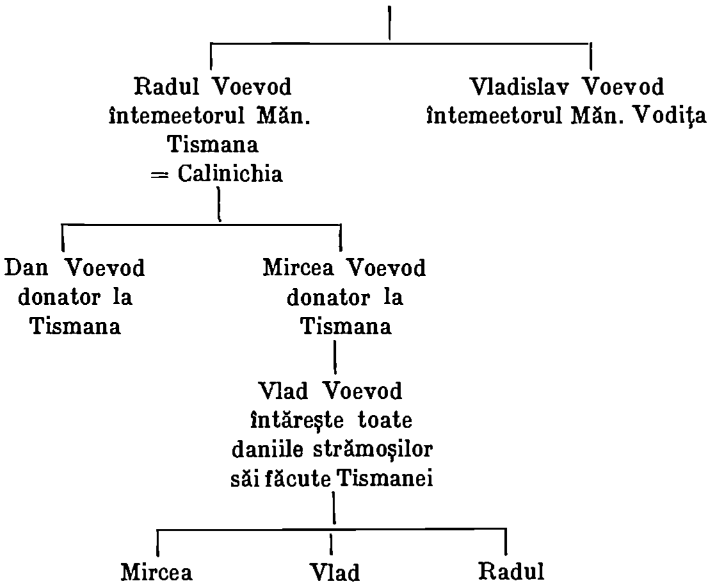

Acest act este primul în care Domnul aminteşte printre feciorii lui şi pe Radul, viitorul Domn al ţării sub numele de: Radul cel Frumos. Deci trebuie să admitem că între 1438—1439 se va fi născut acesta şi prin urmare când se va sui în scaunul ţării părăsit de fratele său Vlad III Ţepeş, Radul împlinea 23—24 de ani.

www.dacoromanica.ro

Din cuprinsul întărirei mai aflăm de un donator anume: *Lucaci*. Am crede că acest boier este fostul martor domnesc al lui Mircea I cel Bătrân din documentul datat dintre anii 1386—1392 (v. doc. IV) identificat de noi cu *Jupan Luca* martor domnesc în Iulie 1400 (v. doc. V şi notele ajutătoare).

In ceea ce priveşte mărturiile domneşti ale lui Vlad II Dracul din acest mare hrisov lipseşte *jupan Voico vornicul* care totuşi credem că nu dispare de pe arena politică a vremii căci la începutul lui Septemvrie al anului mai este aflat printre martorii lui Vlad II Dracul, a patra mărturie de vază, însă fără dregătorie. Va fi fost un boier foarte bătrân a cărui mărturie nu va fi putut fi trecută cu vederea (v. doc. XLVII).

Jupon Tudor devine boierul de frunte al lui Vlad II Dracul până prin Aprilie 1441 (v. doc. XLVI, XLVII şi XLVIII). Lipseşte din ultimele acte cu martori ale acestui Domn şi nu mai apare în domnia a doua a lui Vlad II Dracul. Va fi trecut ulterior ca şi alţii la Vladislav II unde aflăm pe jupan Tudor ca boier martor (v. doc. LV).

Afară de jupan Tudor alături de *jupan Stanciu fratele lui Mircea*, de *jupan Tatul Sârbul*, de *jupan Iarciul* — un boier foarte bătrân cunoscut nouă încă din domniile anterioare — de *jupan Stanciul Honoi* şi de dregătorii neschimbaţi din 1437 aflăm aci ca a doua mărturie — deci boier de vază — pe un alt *jupan Stanciu* care nu poate fi confundat cu ceilalţi doi ononimi ai lui. Să fie oare acesta acel jupan Stanciul semnatarul dieţii lui Petre Man dela 1425. Evident că în aceastä ipoteză şi el va fi fost un personagiu înaintat în vârstă.

Altă mărturie nouă este *jupan Manea* care deţine dregătoria de frunte a acestor vremi: vornicia, pe care i-o cedează jupan Voico. Să fie oare acest Manea, stolnicul cu acest pronume din 1424 al lui Dan II? (v. doc. XXII şi XXIII). Vom afla din lista martorilor domneşti ulteriori că el este *Manea Udrişte* şi că avea un frate Stoica (v. doc. XLVII). Neamul acestui nou dregător se va înrudi cu Vladislav II căci precum vom vedea mai departe fiul său este jupan Dragomir Manev numit şi Dragomir Udriştev, unul din boierii de vază ai lui Vlad IV Călugărul. Acest boier era nepotul lui Vladislav II.

XLVII

1439 (6948) Septembre 8, Argeş, şi scris in Târgovişte.

Domnul acordă neguţătorilor din toată Polonia, Galiţia şi Moldova, libertăţile comerţului în Ţara Românească şi a trecerii în Turcia plătindu-se vamă excepţională 2 florini ungureşti în Râmnic şi vama obişnuită în celelalte oraşe. Urmează blestemul.

www.dacoromanica.ro

Boieri :

Жꙋпан Тꙋдора	Jupan Tudor
„ Татꙋла великѡго дворника	,, *Tatul mare vornic*
„ Нанꙋла	,, *Nan*
„ Воико	,, *Voicu*
„ Манѣ Ѹдрицїа и брат его Стоика	,, Manea Udrişte şi fratele său *Stoica*
„ Ꙗрчꙋла	Jupan Iarciul
„ Радꙋла Борчека	,, *Radul al lui Borcea*
„ Станчꙋла Хоноа	,, Stanciul Honoi
Стефана логофета	Ştefan logofăt
Димитра спатарь	Dimitrie spătar
Шербана вистїера	*Şerban vistier*
Семена столника	Semen stolnic
Микле пахарника	Micle paharnic
Баде комис	Badea comis
писарю Михаилꙋ	Mihail scriitor.

Depozit :

Arh. municip. Leopole, fasc. 519.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 71, Nr. 219.
DOCAN N., *Stud. numis.*, p. 65/523.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 29, doc. XXXVI.
HASDEU B. P., *Arh. ist.*, T. I, partea I, p. 84—85, Nr. 108.
KALUŽNIACKI *Dok. mold. i mult.* p. 8—31 cu facsimilă.
MILETICI & AGURA, p. 332, nota 1.
MINEA I., *Vlad Dracul*, p. 88, nota 3.

Note :

In acest privilegiu nu se aminteşte de mărturii ci se spune ritos după blestemul obişnuit al hrisoavelor interne ale ţării că dorinţa Domnului este cu credinţa şi sufletul fiilor săi a căror nume este amintit în cursul actului: Mircea, Vlad şi Radul şi apoi cu credinţa boierilor înşiraţi.

Lipsesc totuşi: Stanciul fratele lui Mircea, boier de frunte al lui Vlad II Dracul în aceste vremi. Am crede chiar că bătrânul martor îşi va fi încheiat zilele deoarece nu mai apare de acum înainte în niciun document cu martori.

Reapare *jupan Nan*, ca a treia mărturie iar dregătoria vorniciei, întâlnită pentru întâia oară în aceste vremi cu specificare de: « *mare* » este trecută

www.dacoromanica.ro

de Manea unui boier nou: *Tatul* care nu trebuie confundat cu *jupan Tatul Sârbul* boier bătrân al Domnului, căci precum vom vedea mai departe (v. doc. XLVIII) acest Tatul ca vornic simplu se află trecut printre martori alături de acel Tatul Sârbul.

Mai aflăm aci din nou pe bătrânul jupan Voico fără dregătorie de data aceasta, iar după *jupan Manea Udriște* apare un boier nou, însăși fratele acestuia anume *Stoica*.

Jupan Radul al lui Borcea care nu mai apăruse între martorii actelor precedente își mărturisește și el credința în josul privilegiului.

Dregătoriile sunt purtate de aceleași personagii cunoscute nouă, afară de cea de vistier pe care o deține încă din August (v. doc. precedent XLVI) un *Șerban* fost ajutor al lui Coica protovistierul care aci nu mai apare.

Amintesc aci că în traducerea românească a lui Hasdeu (v. p. 85 coloana 2-a) pronumele comisului este greșit tradus Radul în loc de *Badea*.

XLVIII

1440 (6949) Septembre 16. Fără loc.

Domnul dăruieşte ieromonahului chir Dorothei ca să-i fie locul de mănăstire numit *Licura* şi şase vii pe care le-a cumpărat, una dela fiii lui *Petre* şi a doua dela Laslău protomeşter, iar a treia dela fiii lui Vladislav, a patra dela Agăta, a cincea dela Murgoci şi a şasea dela Mihail şi dela Bobe. Domnul mai dă ieromonahului *să ridice o mănăstire în hotarul Râmnicului la Licura* pentru a fi ctitorie a Domnului. După moartea lui chir Dorothei să fie el slobod a aşeza pe oricine va dori el dintre fraţii călugări. Intărirea domnească să fie neclintită pe timpul domniei lui şi în viața fiilor săi: Mircea, Vlad şi Radul.

Свѣдетеле:	*Martori:*
Жупан Тудwрѣ	Jupan Tudor
„ Татул дворнык	„ *Tatul vornic*
„ Нанул	„ Nanul
„ Воико	„ Voico
„ Манѣ	„ *Manea*
„ Станчул	„ *Stanciul*
„ Татул Сръбуль	„ *Tatul Sârbul*
„ Вльксань Флорѣвѣ	„ *Vâlcsan al lui Florea*
„ Ӏарчуль	„ Iarciul

www.dacoromanica.ro

Радꙋль Борчев҄ь	Radul al lui Borcea
Стефан лwгwѳет	Stefan logofăt
Шербань вистїеръ	Şerban vistier
Димитрь спатар҄ь	Dumitru spătar
Семен столнык	Semen stolnic
Микле пахарнык	Micle paharnic
Бадѣ комис	Badea comis
Михаиль писа	Mihail scrie.

Depozit:

Arh. St., *secț. ist.*, orig. pergam., I/42 fost în pach. Măn. Cozia.
Ibid., trad. rom., de G. Peşiacov din 1843.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolescu.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 70, Nr. 220.
ARICESCU C. D., *Indice*, br. II, p. 97, Nr. 2208 și p. 117 Nr. 2324 cu anul 1440.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 235.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 190—192, doc. 74.

Note:

In ceea ce priveşte ştirile pe care ni le dă acest hrisov nu am putut afla în chip precis ce mănăstire va fi fost aceia ridicată în hotarul Râmnicului la Licura. De acest nume de Licura se leagă un deal la nord de comuna de azi Ocnele Mari din județul Vâlcea unde pe culme se aflau vechile ocne părăsite, datând din vremea Romanilor.

Cunoaştem în apropierea oraşului Râmnicul Vâlcii câteva vechi bisericuțe: cea dela *Olteni*, schit care s'ar părea că a fost ridicat din vechime de primul Arhiereu al Severinului Antim sau Eftimie de pe la sfârşitul veacului al XVI-lea; apoi *schitul Bogdănești* la jumătate drum dintre Râmnicul-Vâlcii şi Călimăneşti de a cărui vechime se ştie că ar fi din veacul al XVII-lea; *schitul Teica* în orăşelul Ocnele Mari ridicat după cele ce se mai ştiu azi de ieromonahul Dionisie. S'ar putea ca aci să fi fost această ctitorie uitată a lui Vlad II Dracul.

In ceea ce priveşte pe boierii martori, aflăm pe *jupan Tudor* în fruntea sfatului domnesc urmat de *Tatul* — de data aceasta numai simplu vornic.

Jupan Manea nu mai are specificare de Udrişte şi nici fratele său Stoica nu mai este printre mărturii. In schimb avem iarăşi pe *jupan Stanciul* întâlnit și înainte, urmat de *jupan Tatul Sârbul* bătrânul martor domnesc. Acestuia îi urmează alt boier pe care nu l'am mai întâlnit printre mărturiile domneşti ale vremii cu toate că credincios lui Vlad II Dracul: pe *Vlăcsan al lui Florea.*

Să fie oare acel *Petre* dela care se cumpără una din cele şase vii, identic cu Petre Man al cărui testament l'am văzut mai sus (v. doc. XXIV)?

www.dacoromanica.ro

XLIX

1441 (6949) Aprilie 23 (Duminica după Paşti)

Domnul întăreşte slugilor şi boierilor săi: *Jupan Stanciul Moenescul* şi celor cinci fii ai săi: *Moian*, *Stoica*, *Sin*, *Vlad* şi *Mihail* cu copii lor anume: *Aldea*, *Moian* şi *Stanca* copiii lui *Moian*; *Şerban*, *Coman* şi *Mihail* copiii lui *Stoica*, jumătate din Voila. Din cealaltă jumătate le mai dedese Domnul a treia parte. Le mai întăreşte locul lor din pârâu ce se chiamă Căcâcea şi Apa Morii până la răul cel sec şi de cealaltă parte de Apa Morii până în pârâul cel tinos ce se chiamă Matca şi din calea din sat până în Olt, ocolul hotarului din Olt pre râul cel sec în sus până în Gruiul Fetelor şi de acolo drept pe dumbravă peste câmp şi dealuri până în pârâul ce se chiamă Ludişorul şi pe pârâu în jos până în Olt. Le mai dă pe muntele Jneapănu şi vârful muntelui, al Pârâului, până în mijlocul Oltului, şi o moară în Olt, în Voila şi în Apa Morii, apă de două roate şi din sus de sat până în hotarul Voivodeanilor, şi din jos de sat până în Olt. Şi le-a dat lor să fie boieri şi slobozi împreună cu boierii Domnului. Le mai întăreşte şi 15 ţigani. Mai adaogă jumătate din *Cioruş* în Ţara Românească, a treia parte din *Mislea*, a treia parte din *Plopeani*, jumătate din *Cocoreaşti* şi moşia lor dela *Moeneşti*. Urmează scutiri de dări, şi blestemul.

Martori boierii Domnului:

Jupan Toder
,, Nanul
,, Tatul
Stanciul Honoi
Jupan Voicul
,, *Manea vel dvornic*
,, Nan Pascal
Radul Borcev
Dumitru spătar
Jupan Ştefan logofăt
,, Şerban *vel* vistiernic
,, Semen stolnic
,, Miclea *vel* paharnic
,, Badea *vel* comis
Coica logofăt scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Original pierdut.
Trad. rom., fostă în stăpânirea preotului din Drăguş (Făgăraş).

Ediţii şi regeste :

Andronescu M., *Repertoriu*, p. 66, Nr. 204.
Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. XXXII.
Iorga N., *St. şi doc.*, XII, p. 276—278 cu anul greşit 1437 Aprilie în 21.
Minea I., *Pierderea Amlaşului*, p. 19—20.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 193—195. doc. 76.

Note :

Moşiile întărite, fără a putea a le fixa în chip precis, sùnt mai toate în regiunea Făgăraşului afară de cele care sunt specificate că se află în Ţara Românească. Niciunul din numele precizate ca hotare a întăririlor din hrisov nu ne-au fost identificabile, căci evident că vorbindu-se de Olt satele sunt în Transilvania pe marginea râului, şi deci *Ludişorul* nu poate fi cel din jud. Dâmboviţa fost până acum vreo cincizeci de ani pichet de graniţă.

Cât priveşte moşiile întărite cu specificarea că sunt în Ţara Românească, *Cioruş* nu l'am putut afla. *Mislea* este în Prahova, plasa Filipeşti iar *Cocorăştii* — actualul *Cocorăştii-Caplei* — sunt în acelaşi judeţ şi în aceiaşi plasă. *Plopenii* sunt tot în Prahova întăriţi ulterior mănăstirii dela Cricov de către jupan Drăghici al lui Stoica în timpul domniei lui Vlad IV Călugărul la 1486—1487 (v. doc. CXIII).

Spiţa curgătoare a boierilor Moeneşti este următoarea:

- Stanciul Moenescul 1439
  - Moian 1439
    - Aldea 1439
    - Moian 1439
    - Stanca 1439
  - Stoica 1439
    - Şerban 1439
    - Coman 1439
    - Mihail 1439
  - Sin 1439
  - Vlad 1439
  - Mihail 1439

Să fie oare acest *Stanciul Moenescul* acel jupan Stanciul întâlnit incidental printre martorii domneşti ai lui Vlad II Dracul, diferit de jupan Stanciul fratele lui Mircea şi de jupan Stanciul Honoi?

In copia publicată de N. Iorga se află şi menţiunea la sfârşitul actului: « Nede u Popaşte », adică: « Duminica după Paşte » adică Duminica Tomei.

După d-l prof. Panaitescu această însemnare cronologică ar corespunde pentru domnia lui Vlad II Dracul anului 1441 când Paştile a căzut la 16

www.dacoromanica.ro

Aprilie şi prin urmare Duminica îndată următoare — adică a Tomei — a fost la 23 Aprilie.

In 1437 — anul pe care-l indică defunctul prof. N. Iorga — Paştele căzuse la 31 Martie.

Vornicia o ține din nou *jupan Manea* a 6-a mărturie. Toate celelalte nume de boieri ne sunt cunoscute.

Stăm totuşi în nedumerire în lipsa originalului, care azi este pierdut, cu privire la specificarea de «vel» a mai tuturor dregătorilor, exceptând pe spătar, logofăt şi stolnic. Credem a nu greşi afirmând că aceste complectări sunt ale traducătorului prim al actului.

Coica logofătul adică diacul hrisovului, nu poate fi fostul vistier şi protovistier al Domnului. De altfel acest Coica diac ne este binecunoscut din multe hrisoave ale vremii (v. doc. XLIV, XLV, XLVI şi XLIX).

L

1441 (6949) Mai 14. Târgovişte.

Domnul dăruieşte *mănăstirii dela Glavacev*, satele anume: la Neajlov moşia lui Berilă, la *Buteşti* moşia lui Micul Bancul, şi la Teleorman *Mirceştii* care *este partea lui Radul banul.* Domnul mai dăruieşte în aceste două din urmă sate găleţile ohabnice care sunt ale Domnului. Urmează şi alte iertări de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Та[тѹлъ]	Jupan Tatul
„ Нанѹл	,, Nanul
Манѣ дворникъ	Manea vornicul
Жѹпан Станѹо Хонои	Jupan Stanciul Honoi
Радѹлъ Борчек	Radul al lui Borcea
. . . . на (?)	. . . . il (?)
Димитръ спатаръ	Dimitrie spătar
Шербан протови[стиаръ]	*Şerban protovistier*
Семен столник	Semen stolnic
Миклѣ пехарнїк	Miclea paharnic
логофет Стефанъ	Logofăt Stefan

Depozit:

Arh. St., secț. ist., orig. pergam. f. deteriorat, I/43 (fost *Măn. Glavacioc* I/1).
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1843.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

www.dacoromanica.ro

Acad. Rom., *Cond. Glavacioc*, Ms. 1449, trad. rom.
Ibid, rezumat cu extrase de I. Bogdan, Ms. rom. 5326, f. 42.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 80—71, Nr. 221.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 235.
MINEA I., *Vlad Dracul*, p. 116—117.
MUȘEȚEANU I., Preot, *Glavacioc*, p. 43—44 în trad. Damian P. Bogdan cu facsimil p. 16.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 195—197, doc. 77.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 29—30, doc. XXXVII.

Note:

Mănăstirea căreia i se face întărirea moșiilor este *Glavaciocul* din Vlașca.

Cu privire la întăririle din act: *Buteștii* este *Adunata-Butești* sau *Siliștea* din jud. Vlașca, plasa Glavacioc, care în urmă va fi stăpânită de mănăstirea Comana. Ar putea însă ca acest Butești să fie cătunul azi cu același nume ce face parte din comuna Puranii de Sus al Mitropoliei, aflător în aceiași plasă pe coastele apei Glavaciocului. Pe Micul Bancul nu l'am putut identifica. El va fi fost primul donator al moșiei.

Mirceștii — dacă un sat cu acest nume va fi fost în ființă în veacul al XV-lea pe Teleorman — nu mai este aflat azi în aceste regiuni. Cunoaștem un sat Mircești în jud. Olt, plasa Vedea de Jos lângă râul Eiul, la est de râul Vedea și la circa 50 kilometri de Slatina. Această moșie — după zisele actului — *este* a jupanului Radul ban, lăsând a se înțelege că la 1441, la data documentului, acest boier mai era în viață. Cunoaștem pe un Radul ban în domnia lui Mircea I cel Bătrân boier de vază (v. doc. IV, IX, XI, XIII și XIV). Il vom afla tot ca ban în domnia lui Mihail I și Radul Praznaglava (v. doc. XV, XVI, XVII și XVIII), în domnia acestuia din urmă în fruntea martorilor domnești fără dregătorie însă cu atributul de: jupan. Jupan Radul dispare dintre martorii documentelor lui Radul II Praznaglava la 1421 — după datarea hrisovului dat de Voevod mănăstirilor Cozia și Cotmeana (v. doc. XVIII). In domnia lui Dan II nu-l mai întâlnim căci el nu poate fi nici Radul al lui Sahac nici Radul al lui Borcea. Prin urmare specificarea că moșia Mirceștii *este* a lui Radul ban trebuie înțeleasă că a fost a acestuia și că vor mai fi avut părți și alții în moșia Mirceștii.

Știm că documente dela Radul IV cel Mare (20 Iulie 1507), Neagoe Basarab (30 Iulie 1512), Mihnea II Turcul (8 Ianuarie 1580) și Matei Basarab (14 Aprilie 1643 și 27 Octomvrie 1645) ne vorbesc că mănăstirea Glavacioc era în ființă pe vremea lui Mircea I cel Bătrân. Azi documente dela acest Domn pentru această mănăstire nu cunoaștem. Prima întărire cunoscută nouă acestei ctitorii bisericești este documentul de față, care însă spune

www.dacoromanica.ro

главачик (v. PANAITESCU, p. 196, rândurile 7—8 şi trad. p. 197 rând 5); va fi fost ortografierea numelui pe acele vremi, în loc de Glavacioc.

Dintre boierii de vază dispar ca martori: *jupan Tudor*, *jupan Voico* (Voicul), *jupan Nan Pascal*, iar *Şerban* este trecut ca protovistier, dregătorie în care aflasem mai înainte pe Coica pentru ultima oară la 2 August 1439 (v. doc. XLVI).

Am crede că ultimile două litere ѯа sau на se vor fi referind fie la jupan Iarciul, fie la jupan Nan Pascal.

LI

(1439—1441), Fără lună şi zi. Târgovişte.

Domnul întăreşte sfântului lăcaş al sfintei Bune Vestiri ca să-i fie satele: *Bărbăteştii*, *Budeştii*, *Ciocăneştii* pe care le dăruise un boier nenumit. Urmează scutiri de dări şi blestemul.

Martori :

Jupan Manea Udrişte şi fratele său
Stoica
Jupan Nanul
Vlaicul vornic
Radul Borcea
Vâlcan al Florii
Dumitrul spătar
Radul spătar
Radul vistier
Simion stolnic
Radul paharnic
Cazan logofăt
Calcea scrie

Depozit :

Originalul pierdut.
Arh. St., *Cond. veche Cotmeana*, Nr. 25, f. 32.

Ediţii şi regeste :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 242—244, doc. 99.

Note :

Am aşezat acest act între anii 1439—1441 în prima domnie a lui Vlad II Dracul sprijiniţi pe martorii domneşti de cari vom vorbi mai la vale. Documentul este trecut de d-l prof. Panaitescu ca fiind din domnia lui Vlad

www.dacoromanica.ro

III Ţepeş după leatul din condica Măn Cotmeana: 6968 care corespunde lui 1459—1460.

Nu am putut afla cine va fi fost boierul dăruitor al celor trei moşii: *Bărbăteşti*, *Budeşti* şi *Ciocăneşti*. Ar fi greu a preciza unde vor fi fost acestea în vremurile acelea, deoarece azi aflăm sate cu aceste numiri în mai multe judeţe. Aflăm *Bărbăteşti* în judeţele: Argeş, Gorj şi Vâlcea; *Budeşti* în Argeş, Ilfov, Râmnicul-Sărat, Vâlcea şi Buzău, iar *Ciocăneşti* în Ilfov, Romanaţi, Muscel, Buzău şi Ialomiţa.

In vedere că primele două moşii sunt întâlnite în judeţul Argeş unde se află şi mănăstirea Cotmeana a cărui hram este Buna Vestire, s'ar putea ca de aceste două sate să fie vorba în întărire.

In lipsa originalului vom căuta a identifica pe boieri:

Jupan Manea Udrişte cu *fratele său Stoica* apar pentru întâia oară la 9 Septemvrie 1439 (v. doc. XLVI).

Jupan Nanul ne este cunoscut ca boier de vază al lui Vlad Dracul între anii 1437—1441 fiind martor domnesc şi în a doua domnie a lui Vlad II Dracul (v. doc. LIV).

Vlaicul vornic este de sigur o greşită citire a numelui acestui boier, căci am crede că este *Voico vornic*, bătrân boier întâlnit fără dregătorie ca a 5-a mărturie în Aprilie 1441 (v. doc. XLIX) dispărând în Mai 1441 (v. doc. L). In caz însă că descifrarea ar fi justă atunci acest Vlaicul ar putea fi un boier nou al lui Vlad II Dracul identic cu stolnicul lui Alexandru II Aldea din Noemvrie 1431 (v. doc. XXXIV).

Vâlcan al Florei ne este şi el binecunoscut din domnia lui Vlad II Dracul. El este *Vălcsan al lui Florea*, pe care îl vom întâlni ca martor domnesc la 30 Iunie 1441 (v. LII).

Dimitrie spătarul este dregătorul binecunoscut al domniei celei dintâi a lui Vlad II Dracul încă dinainte de 1437 cum am amintit mai sus la notele unuia din documentele din 1437 (v. doc. XXXVIII). El va fi trecut ca boier fără dregătorie între martorii hrisovului din August 1445 în a doua domnie a lui Vlad II Dracul (v. doc. LIV).

Radul Bercea ne este şi el cunoscut ca martor domnesc al Voievodului. De altfel traducătorul în condică face o greşeală ortografiându-i numele: *Radul Gorcea*. Pe acest boier îl vom afla încă în a doua domnie a lui Vlad II Dracul.

Radul spătar este o greşită descifrare a traducătorului, căci odată că avem pe Dumitru spătar cunoscut nouă, nu putem crede în existenţa unui al doilea dregător cu aceiaşi funcţie. Nu puteam spune ce boier va fi fost trecut greşit aci. In epoca aceasta, a primei domnii a lui Vlad II Dracul, cunoaştem ca vistier pe Şerban care mai ţine dregătoria şi la 30 Iunie 1441 (v. doc. LII). Intr'adevăr că în a doua domnie a lui Vlad II Dracul întâlnim ca vistier pe un Radul la 7 August 1448 (v. doc. LIV) care dispare însă îndată. Să fie oare şi acolo o rea descifrare din partea traducătorului, originalul acelui hrisov fiind de asemenea pierdut?

Simeon stolnic este indiscutabil *Semen stolnicul* despre care am mai vorbit.

www.dacoromanica.ro

Radul paharnicul este din nou o rea citire. Cu această dregătorie aflăm continuu pe *Miclea* între anii 1437—1441. Am crede că aci a fost trecut *Badea comisul* care lipseşte din lista martorilor domneşti ai actului şi pe care îl cunoaştem din listele de mărturii ale lui Vlad II Dracul. Un *Radul comis* ne este indicat ca boier martor în a doua domnie a Voevodului.

Cazan logofătul ca boier înlocuieşte pe *Ştefan logofăt* şi aflăm pe acest boier în a doua domnie a lui Vlad II Dracul însă cu totul în alt loc ca aci la sfârşitul martorilor domneşti.

Calcea este netăgăduit *Calcio* diacul bine cunoscut încă din documentul cu data de 25 Iunie 1436 (v. doc. XXXVI) al lui Alexandru II Aldea. Să fie oare şi aci o rea transcriere în loc de *Coico* binecunoscutul grămătic a atâtea hrisoave ieşite din cancelaria lui Vlad II Dracul în anul 1437 (v. doc. XLIV, XLV, LXVI şi XLIX) şi în 1451 (v. doc. LVIII) şi în urmă (v. doc. LX, LXI, LXIV, LXXIII, LXXV.

Ca o încheiere a punerilor la punct de mai sus vom afirma că din toate numele de boieri identificaţi de noi aci doar *Manea Udrişte* va fi întâlnit în domnia lui Vlad III Ţepeş şi anume numai la 1457 (v. doc. LXVI), diacul hrisovului fiind şi acolo *Calcea*.

LII

1441 (6949) Iunie 30. Târgovişte.

Domnul dă hrisov mănăstirii Snagov şi egumenului Dometian pentru stăpânire a satelor: Frengheşeştii întregi, jumătate din locuinţa dela Ratine, Muntele Florei dela Presnop, Turbaţi şi Dobruşeşti, din Ghermăneşti două părţi, Izvorani, Bârseşti, locuinţa la Bibarsa, munte la Gârbova, altul la Radoslăviel, Măxinenii întregi, lacul dela Stoica cu şipotele şi 15 sălaşe de ţigani. Se mai aminteşte de dania lui *jupan Stan purtătorul de sabie* care dăruise mănăstirii o bucată de pământ cu gârla Snagovului, partea lui Manea. Se aminteşte la sfârşitul hrisovului că cnezii dela Izvoreni: Neagoe, Oncea, Nan şi Trandafir să dea bir precum şi ceilalţi siraci la Izvoreni. Urmează scutiri de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеле :	*Martori :*
Манѣ дворник	Manea vornic
[Жупанъ] Тодоръ	(Jupan) Todor
Радулъ Борчев	Radul al lui Borcea
Жупан Вълскан Флорев	*Jupan Vălcsan al lui Florea*

www.dacoromanica.ro

Татѵл Сръбѵл	Tatul Sârbul
Жѹпан Ꙗрчюл	Jupan Iarciul
Дмитръ спатаръ	Dimitrie spătarul
Шербан вистиаръ	Şerban visterul
Семен столник	Semen stolnic
Миклѣ пахарник	Miclea paharnic
Стефан лѡгѡфет	Stefan logofăt
Калчо писах	Calcio scrie.

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, original pergam., I/44 foarte deteriorat (fost *pach. Snagov*
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov.
Ibid., trad. rom., de Stoica Nicolaescu.
Acad. Rom., trad. veche rom., XX/268.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 71, Nr. 222.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 30, doc. XXXVIII.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 24, Nr. 24.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 198—201, doc. 78.
VENELIN, p. 85—89 cu unele omisiuni.

Note :

Unele din numele de sate le-am întâlnit într'o întărire anterioară mănăstirii Snagov unde am arătat şi posibilitățile identificărilor lor. Pentru restul moşiilor ne-ar fi foarte greu a le preciza, numele lor nemai fiind azi în ființă.

Să fie oare *Stan purtătorul de sabie* adică *spătarul*, acel *Stancea spătar* din 1436 al lui Alexandru II Aldea (v. doc. XXXVI) căci un jupan Stan cu această dregătorie nu cunoaştem în trecut. S'ar putea totuşi ca să avem aci a face cu unul din boierii Stan întâlniți fără această dregătorie în cursul acestor cincizeci de ani.

In ceea ce priveşte martorii domneşti ei ne sunt cunoscuți din listele de sfetnici ai lui Vlad II Dracul de până acum.

www.dacoromanica.ro

BASARABA II

VARA 1442 — VARA 1443

www.dacoromanica.ro

LIII

1443 (6951) Ianuarie 9, Cetatea domnească a Argeşului.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia satele: Călimăneştii, Jiblea, Brăduţenii, Seaca, Bogdăneştii, Luncenii, Hinăteştii, Bucureştii, Vădastriţa, Micleuşul, Cărarea, Gărdanul, Ciocăneştii, Stănceştii, 50 de sălaşe de ţigani, loc de moară la apa Prahovei, biserică şi vamă la Genune, balta Mamina dela Orlea de Sus, Săpatul, Cătălui, Săperagul şi Podna, Buceaciul şi ţiganii dela uliţa din Râmnic, satele dela baltă: Cărărenii, Luminenii, Cornul şi moara dela Cătălui cu satul. Urmează iertări de dări şi blestemul.

„iată şi mărturii am pus Domnia
„mea, boiarii divanului Domniei
„meale".
scrie Calotă.

Depozit:

Original pierdut.
Arh. St., Cond. veche Cozia Nr. 18, f. 132.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 74, Nr. 234.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 12 notă.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 9.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 202—203, doc. 80.

Note:

Majoritate din moşiile a căror nume se află înşirate în dania aceasta ne sunt cunoscute din cele 10 hrisoave cu mărturii domneşti amintite mai sus (v. doc. II, III, XIII, XV, XVII, XVIII, XXIII XXXV, XXXVI) şi în hrisoavele de dăruire ale Voievozilor ţării dela Mircea I cel Bătrân încoace ce nu posedă liste de martori domneşti (v. pt. acestea PANAITESCU P. P., *Doc. int.*).

www.dacoromanica.ro

Referindu-ne la o informaţie publicată de defunctul profesor Stoica Nicolaescu în 1922 (v. *Aldea*, p. 230 nota) care ne indică un hrisov dela acest Domn cu data de 1443 fără lună şi zi scris din Târgovişte, şi luând seamă a martorii domneşti (v. FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 31—32, doc. XXXIX) trebuie să post-datăm acel hrisov şi anume să-l atribuim lui Basaraba III zis cel Bătrân sau Laiotă (v. pt. acest document mai departe la domnia acestui băsărăbesc).

Este dureros că originalul acestui hrisov dela Basaraba II — singurul cunoscut dela dânsul — este azi pierdut şi mai ales mai dureros că transcriptorul actului nu s'a îndeletnicit cu înşirarea martorilor domneşti a acestui fiu al lui Dan II.

Interesant de amintit este faptul că se specifică printr'un termen general: « *boiarii divanului Domniei mele* » ceea ce implică existenţa şi a altor documente dela acest Voievod, care azi sunt pierdute sau necunoscute.

www.dacoromanica.ro

V L A D II
(zis DRACUL)

A DOUA DOMNIE
VARA LUI 1443 — DECEMBRE 1446

www.dacoromanica.ro

LIV

1445 (6953) August 7, Indiction 8, Târgovişte.

Domnul întăreşte lui: Badea Ciutin cu fii săi Badea, Slavul, Radul, Neacşu şi Branioslav cu fiul său Badea, o funie la Malul de Sus, cumpărătoare pe trei cai dela Radu din Turci, apoi partea lui Şerban şi altă parte tot din *Turci* şi din *Zloteşti* cumpărate de însăşi Domnul pe doi cai. Se amintesc şi aci în act cei trei fii ai Voievodului: Mircea, Vlad şi Radul. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Ѡкѣдѣтеле:	*Martori:*
Жѹпан Манѣ дворник	*Jupan Manea vornic*
„ Нанѹл	„ *Nanul*
„ Радоѹл Борчев	„ Radul al lui Borcea
„ Стоика	„ Stoica
„ Димитрь	„ *Dimitrie*
Нѣгое спатарь	*Neagoe spătar*
Казан лѡгѡѳет	*Cazan logofăt*
Радоѹль вистїiар	*Radul vistier*
Нѣг пахарник	*Neagu paharnic*
Семен столник	*Semen stolnic*
Радоѹль комис	*Radul comis*
Драгомир исписах	Dragomir scrie

Depozit:

Original pierdut.

Acad Rom., Ms. Nr. 5236, f. 45—48 copie de I. Bogdan după original. col. Şapcaliu (Câmpulung).

Ibid., decalc incomplect, XLV/148 fără dată.

9*

www.dacoromanica.ro

Ediţii şi regeste :

Panaitescu P. P., *Doc. 'nt.*, p. 208—210, p. 82.

Note :

Satul *Turcii* nu mai există azi cu numele acesta. Poate însă ca *Zloteştii* să fie satul din judeţul Teleorman pe malul stâng al râului Teleorman.

In ceea ce priveşte pe boierii cărora li se face întărirea susziselor moşii, ei nu ni-au fost identificabili.

Din mărturiile actului mai toate ne sunt cunoscute din prima domnie a Domnului.

Manea vornicul din fruntea boierilor este *Manea Udrişte* a cărui *frate Stoica* este aci a patra mărturie fără specificarea rudeniei cunoscută nouă dela 1439 (v. doc. XLVII şi LI).

Jupan Nanul este acel boier pe care l'am identificat cu *jupan Nan Sculotă* dela 1431 (v. doc. XXXIII şi notele dela doc. XLII).

Jupan Dimitrie este cunoscutul spătar din prima domnie. El trece acum boier fără dregătorie iar slujba de spătar o deţine un boier *Neagoe* pe care nu l'am întâlnit până acum printre martorii domneşti.

Cazan logofătul este şi el cunoscut dinainte (v. pt. el lămuririle din notele dela doc. lui Vladislav II mai departe: doc. LV).

Radul vistierul — dacă trebuie să ne încredem în diacul Dragomir —este şi el un boier nou.

Neagu paharnic — boier nou de asemenea — ia locul lui Miclea.

Semen stolnic îşi păstrează dregătoria din prima domnie a Voevodului, iar comisul este din nou un Radul — o figură nouă — dacă nu va fi o rea citire în loc de *Badea*, cunoscutul comis al lui Vlad II Dracul în prima domnie şi pe care nu l'am mai întâlnit din 23 Aprilie 1441 (v. doc. XLIX).

Câţiva boieri ai lui Vlad II Dracul neamintiţi printre martorii domneşti o hrisoavelor domniilor sale

Din scrisorile lui Vlad II Dracul trimise în majoritate Braşovenilor rees multe informaţii cu privire la slugi credincioase ale Domnului atât pe vremea când era în pribegie în Ardeal cât şi din timpul domniei sale.

Datată din 1431 de răposatul Ion Bogdan scrisoarea lui Vlad II aminteşte de « boierul meu şi omul vostru » — adică al Braşovenilor — cu numele de *Petru.* In aceiaşi scrisoare (v. ed. II, Nr. XXXV, p. 56), Vlad II Dracul aminteşte şi de slugile: *Ionaş*, *Stanislav* şi *Naneş.* Primul dintre aceştia trei este indiscutabil acel *Ioanăş Românul* din altă scrisoare a aceluiaşi Domn (v. ed. II, doc. XXXVI).

Intre 1431—1432 Bogdan ne mai înfăţişează o altă scrisoare în care se vorbeşte de o slugă a lui Vlad II Dracul anume *Vlad* (v. ed. II, doc. XXXVII, p. 60) iar într'alta apare un *Cârstea* printre anii 1432—1433. Tot atunci şi un *Sin.*

www.dacoromanica.ro

Boierii *Stanciul* şi *Constantin* sunt amintiţi într'altă scrisoare (v. doc. L) în care se vorbeşte şi de *spătarul* lui Vlad II Dracul numit *Dragută* trimis de Domn la Braşov. Să avem oare aci a face cu *Dumitru* sau *Dimitrie spătarul* a cărui nume să fi fost stâlciat de diacul scrisorii?

Alte slugi domneşti între 1433–1440 — deci din timpul domniei efective a lui Vlad II Dracul — aflăm pe *Martin* şi pe *Voloder* (v. ed. II, doc. LI) iar în Octomvrie-Decemvrie 1445 — deci din a doua domnie — aflăm pe un *Dragomir*, nume pe care nu-l întâlnim decât la grămăticul ultimului hrisov cu martori domneşti (v. aci doc. LIV).

Un *Stoica Harsean*, boier oltean căruia îi scrie Vlad II Dracul între 1433—1446, zice Bogdan — am corecta că răstimpul este între 1433 şi 1445 — precum şi un *Radul* între 1432—1445 ne sunt de asemenea boieri neidentificabili, ei nepurtând dregătorii (v. ed. II, doc. LIX şi LXII).

www.dacoromanica.ro

VLADISLAV II

1447—1456 (ÎNTRE 15 APRILIE ŞI 3 IULIE)

www.dacoromanica.ro

LV

1450 (6958) Ianuarie 5, Indiction 13. Târgovişte.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia pentru rugămintea credincioşilor şi cinstiţilor săi boieri: *Cazan logofătul* şi a *fratelui acestuia Radul* ca să fie Coziei moara înfiinţată şi făcută cu truda amintiţilor boieri lângă casa lor dăruită de ei pentru pomenirea părintelui lor *Jupan Radul*. Mai întăreşte Domnul aceleaşi mănăstiri şi morile dela Târgovişte, una a lui *Manea Udrişte* şi a doua a lui *Cazan logofătul, două într'o casă.* Cu ocazia daniei lui Cazan împreună cu un loc de chirie de lângă moară, acest boier a scris la pomelnicul mănăstirii pe *tatăl său jupan Radul*, *pe maică-sa jupaniţa Stana*, *pe el Cazan logofăt*, *pe fratele său Radul şi pe alt frate răposat Sahac*, pentru care să se facă în fiecare an pomenire „şi colivă" lui şi tuturor din neam în neam.

	Martorii :
Жȣпан Манѣ Оудрищїе	Jupan Manea Udrişte
„ Папа дворник	„ Papa vornic
„ Тодорь	„ Todor
Станча Ѧлбоулюк	Stancea al lui Albul
Стан Негрек	Stan al lui Negrea
Лѡгѡфет Михаил	Logofătul Mihail
Жоупан Доука	Jupan Duca
Казан Бъдраки	Cazan Creţul
Пахоулѣ кистıар	Pahulea vistier
Нѣгое столник	Neagoe stolnic
Бадѣ пахарник	Badea paharnic
Манѣ комис	Manea comis
Кръстѣ писах	Cârstea scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St., *secț. ist.*, I/52, orig. pergam. foarte șters (fost în *pach. Cozia*).
Ibid., trad. rom. de D. Peșiacov din 1857.
Ibid., *Cond. brânc.* Nr. 266, f. 254 v—255 r., copie slavă cu leatul 6960 adică 1452.

Ediții și regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 211—214, doc. 84.

Note:

Datarea hrisovului o adoptăm după d-l prof. Panaitescu care se sprijină pe indictionul 13 corespunzător leatului 6958 deci anului 1450.

In fruntea martorilor primului document al acestui băsărăbesc este binecunoscutul fost vornic al lui Vlad II Dracul, despre care am vorbit mai sus (v. aci notele dela doc. XLVI) identificându-l poate cu Manea stolnicul dela 1424.

Cazan Crețul este diferit de Cazan logofătul întâlnit printre martorii domnești ai lui Alexandru II Aldea și Vlad II Dracul (v. doc. XXXIV, XXXVI, LI și LIV). De acest *Cazan logofătul* și de neamul lui ne dă lămuriri interesante însăși acest prim act cunoscut nouă dela acest fiu al lui Dan II.

Din mărturiile domnești anterioare acestui hrisov aflăm că la 6 August 1413 (v. doc. X) este un *Radul fratele lui jupan Cazan* ca a treia mărturie din șase câte sunt amintite în hrisovul lui Mircea I cel Bătrân. Tot acest jupan Radul frate lui Cazan este a 4-a mărturie a aceluiași Domn la 25 August al aceluiași an (v. doc. XI). Trebuie deci să admitem că acel jupan Cazan va fi fost un personagiu de vază pentru ca un frate al său să fie amintit doar cu specificarea acelei frății. Nu știu nimic despre el, încât trebuie să admitem că va fi fost stins din viață pe vremurile acelea și că va fi fost un boier însemnat poate chiar înainte de domnia lui Mircea I cel Bătrân. Despre el nu ne-a rămas nicio mărturie și nicio amintire.

In tractatul de pace pe care îl încheie Radul II Praznaglava cu Brașovenii la 7 Mai 1421 (v. doc. XVI) aflăm printre martori pe *Radul al lui Sahac* ca penultim boier din 10 martori, iar în tractatul de comerț din 21 Noemvrie 1421 (v. doc. XIX) îl aflăm din nou pe acest boier cu epitetul de jupan ca a cincea mărturie din șase. In fine în privilegiul din 10 Noemvrie (1424) acordat Brașovenilor de Dan II, *jupan Radul al lui Sahac* este a patra mărturie din 11 boieri. In domnia lui Alexandru II Aldea aflăm ca martor pe *jupan Radul al lui Sahac* la 17 Noemvrie 1431 (v. doc. XXXIV), 15 Ianuarie 1432 (v. doc. XXXV), 25 Iunie 1436 (v. doc. XXXVI) aci chiar a doua mărturie din 14.

Apariția acestui Radul din neamul lui Sahac în domniile tuturor urmașilor lui Mircea I cel Bătrân în scaunul Țării Românești ne îndrituește a afirma că pe lângă că Radul al lui Sahac este o personalitate marcantă a acestor vremi și un boier de încredere a țării, mai este și un personagiu mai în vârstă la 1450.

www.dacoromanica.ro

Luând seamă că printre martorii domnești ai lui Vladislav II cu începere din August 1451 (v. doc. LVIII) întâlnim pe un boier *Cazan Sahacov* — adică: « *al lui Sahac* » — de altfel *Cazan logofătul* din Martie a acestui an (v. doc. LVI) — care printre martorii acestui Domn este trecut ca fiind în vârstă de 103 ani etate pe care nu o putem admite ca exactă, însă care ne învederează că era un boier bătrân (v. notele la doc. LXIII p. 154 și 155) — putem admite că *Radul al lui Sahac* dela 1421 va fi fost tot unul cu *Radul fratele lui Cazan* din 1413.

Rămâne totuși o nedumerire: la cine se referă specificarea de « *al lui Sahac* » la părintele său, ori la fratele Sahac mort înainte de 1450. Dacă această specificare se referă la părintele lor atunci am trebui să avem ca autor al lui *Radul fratele lui Cazan* din 1413 pe un Sahac ce va fi fost și el o personalitate marcantă anterior domniei lui Mircea I cel Bătrân, și atunci acest *jupan Radul fratele lui Cazan* va fi fost *părintele altui Radul, altui Cazan* și *al lui Sahac*, acesta din urmă stins din viață poate cu puțin înainte de dania din 1450.

Am spus acum câțiva ani într'o lucrare atunci foarte necompletă cu privire la divanele domnești din veacul al XV-lea în Țara Românească — era în 1927 când toate documentele noastre dela Arhivele Statului și dela Academia Română se aflau ca pierdute pentru vecie la Moscova — că specificarea unui al doilea pronume la mulți boieri din aceste vremi nu implica îndată că este vorba de părinte, și putem ilustra această aserțiune azi cu mai multe exemple: *Dragomir Manev* este același personagiu cu *Dragomir Udriște* sau *Udriștev* (v. pt. acesta mai departe notele dela doc. LXV), *Neagoe Borcev* sau « *al lui Borcea* » nu este fiul unui *Borcea* ci nepot de fiu al lui *Borcea*. Așa am crede că *Radul fratele lui Cazan* din 1413 este soțul acelei *jupanese Stana* de care ne vorbește actul nostru, că a trăit încă sub Dan II și Alexandru II Aldea. El va fi fost fiul unui Sahac despre care nu avem nicio informație. Acest Radu cu Stana au avut ca fii pe Sahac mort de curând la 1450 pentru a cărui pomenire *Radul* și *Cazan*, frații săi trăitori la acest an fac dania.

Spița curgătoare a neamului lor este prin urmare cea de mai jos:

Sahac
sin sec. XIV

Radoul al lui Sahac
1413, 1421, 1424, 1432, 1436
era + 1450
— Stana ce era + la 1450

Cazan
era + la 1413

Sahac
era + înainte de
1450

Cazan
stolnic
1431
logofăt 1451

Radul
1450

www.dacoromanica.ro

Mai rezulta din textul actului că între *Cazan logofătul* şi *Manea Udrişte* va fi fost o rudenie căci în hrisov aflăm precizarea cu ocazia donaţiei morilor dela Târgovişte: una a lui Manea Udrişte şi alta a lui Cazan logofătul că erau « două mori într'o casă ».

S'ar părea că aceşti boieri scoborîtori din Sahac ce trăise în veacul al XIV-lea vor fi stăpâni în nişte moşii din marginea judeţului Ilfov: Grecii, deoarece la 1520 Martie în 16 Basaraba V Neagoe aminteşte în întărirea a cinci moşii: Greci, Săhăteni, Tătărăi, Bonţeşti şi Răzvad, la doi fraţi: Jupan Cazan paharnicul şi Sahat, de hrisoave anterioare dela Mircea I cel Bătrân şi dela Vlad Voievod « cel Bun » — de sigur Vlad II Dracul — şi dela Vladislav. Evident că aceşti doi boieri, din cari Sahat este întâlnit şi mai târziu ca paharnic la 1532 şi 1534 vor fi scoborîtori de sânge a unuia din cei trei fraţi amintiţi în spiţa de mai sus. Mama lui Cazan paharnicul şi a lui Sahat paharnicul era sora unei jupânese Maria a lui Lăudat care pe semne în lipsă de copii îi înfiază pe aceştia. (v. St. D. Greciānu, *Grecii* p. 4—5). Nu am putut totuşi afla pe cale documentară cum se vor fi legat aceşti doi fraţi cu neamul scoborîtor din Sahac al veacului al XIV-lea, căci nu încape îndoială că similitudinea numelor indică o rudenie netăgăduită de sânge. Aceste două nume de factură eminamente armenească dispar în cursul veacului al XVI-lea.

Amintim că în textul slav reprodus de d-l prof. Panaitescu în preţioasa d-sale colecţie de acte interne ale principatului muntean este trecut ca paharnic un *Badea* iar în traducerea românească: *Balea paharnic*. Luând seamă la celelalte liste de martori ale domniei lui Vladislav II. justa citire este: *Balea*.

LVI

1451 (6959) Martie 28, Fără loc.

Domnul întăreşte mănăstirii Dealul: jumătate din jos de *Jugoreni*, *Cereşani*, jumătate din *Măicăneşti*, muntele Cereşanilor, *Brăteiul*, pentru că le dăruise mănăstirii Radul nepotul lui Rascal, care-şi dăduse „sufletul mănăstirii" şi satele, viile, cât avea moştenire cu casa lui şi toată averea lui, însă cu condiţia de a putea să se hrănească atât cât va fi în viaţă.

	Martori :
Жѹпан Манѣ Ѹдрищек велики дворник	*Jupan Manea al lui Udrişte mare vornic*
„ Димитрѣ спатар	„ *Dimitrie spătar*
„ Михаил логѡѳет	„ *Mihail logofăt*

www.dacoromanica.ro

Жȣпань Дȣка	Jupan *Duca*
„ Казан логофет	„ *Cazan logofăt*
„ Ӏакок	„ *Iacov*
„ Берикои	„ *Berivoi*
Стоика Кȣркмаз	*Stoica Curcmaz*
Драгомир от бранещи	*Dragomir din Brănești*
Петек	*Petec*
Бабȣшин ѡт Лучїани	*Babușin din Luciani*
Стан ѥȣл спатар	Stanciul spătar
Нѣгое столник	Neagoe stolnic
Балѣ пехарник	Balea paharnic
Манѣ комис	Manea comis
Миклеуш стратолник	*Micleuș stratornic*
Констандин писах	Costandin scrie.

Depozit:

Arh. St., secț. ist., I/46, orig. pergam. (fost în *pach. Măn. Dealul*).
Ibid, trad. rom. de G. Peșiacov din 1844.
Acad. Rom., *Cond. Dealului*, Ms. rom. Nr. 1447, f. 46 din 1852.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 76, Nr. 244.
BOGDAN DAMIAN., *Diplomatica* p. 61 nota 4 și p. 149 nota 2 pt. Petec. Dragomir din Brănești și Babușin din Luciani.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 16 nota 5.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 24—25, Nr. 26.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 214—215, doc. 85.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 32—33, doc. XLI.

Note:

In ceea ce privește satele întărite în act: *Jugorenii* este *Jugurenii* de azi, sat aflat cu acest nume în jud. Dâmbovița, plasa Cobia făcând parte din comuna Uliești. *Cireșanii* nu mai se află azi pe întinsul Țării Românești cu acest nume. Ar putea să fie satul *Bălteștii* de azi din județul Prahova, ce se numea mai înainte *Cireșanca*. Mai aflăm și azi un Cereș în acest județ. *Măicănești* ar putea fi satul din județul Râmnicul-Sărat cu același nume azi, iar *muntele Brăteiul* ar putea fi identificat cu *muntele Răteiul* din plaiul Dâmboviții a județului Dâmbovița, mai spre nord de Moroeni despărțit de muntele Lespezile prin râulețul Brăteiul.

www.dacoromanica.ro

Nu am putut identifica pe *Radul nepotul lui Rascal*, care s'ar părea că s'a călugărit la mănăstirea Dealului, judecând după textul din act care spune că « şi-a dat sufletul mănăstirii ».

Luând în cercetare pe martorii domneşti avem următoarele precizări:

Jupan Manea Udristev — cunoscut de mai înainte din domnia lui Vlad II Dracul — este aci mare vornic în locul lui Papa din documentul precedent. De altfel acesta din urmă este un personagiu obscur şi neidentificabil pe care nu-l vom întâlni ca martor de acum înainte.

Jupan Manea al lui Udrişte este urmat de alt bătrân boier cunoscut nouă din domniile anterioare: *Dimitrie spătarul*, pe semne aci « fost » spătar, deoarece printre ultimii martori în lista dregătorilor lui Vladislav II aflăm pe *Stanciul* ca spătar efectiv. Dimitrie spătarul fusese boier al lui Vlad II Dracul în amândouă ale sale domnii (v. doc. XXXVIII—LII şi LIV).

Să fie oare *Mihail logofătul* — aci a treia mărturie — acel *Mihail diac* din 1437 (v. doc. XXXVIII) al lui Vlad II Dracul.

Jupan Duca este un boier nou al lui Vladislav II cunoscut printre martorii documentului precedent. El este un boier din Greci precum îl vom afla mai târziu cu această specificare printre mărturiile domneşti ale lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXI—LXXV, LXXVII—LXXXI).

Jupan Cazan logofătul este figura boierească cunoscută nouă încă dinainte, ca ultim martor din 12 ale lui Vlad II Dracul între 1439—1441 (v. doc. LI) în prima a sa domnie şi apoi cu aceiaşi dregătorie în August 1445 (v. doc. LIV) în a doua scurtă înscăunare. Am dat lămuriri asupra neamului său mai sus (v. notele dela doc. LV).

Jupan Iacov, *jupan Berivoi*, *Stoica Curcmaz*, *Dragomir din Brăneşti* — poate Vrăneşti, sat din Muscel de lângă Goleşti — *Petec*, *Babuşin din Luciani* şi *Stanciul spătar* sunt boieri noi ai Domnului din cari unii dispar pe vecie dintre martorii domneşti ai vremii.

In lista mărturiilor întâlnim pentru prima oară pe un stratornic al lui Vladislav II, pe *Micleuş* care nu poate fi identificat cu Miclea paharnicul din prima domnie a lui Vlad II Dracul (v. doc. XXXVII—XLI, XLIII—L şi LII).

LVII

1451 (6959) Iulie fără zi. Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor şi boierilor săi: Dragomir Ruhat şi fiilor lui Ion şi Vâlcul şi nepotului său Dragomir, şi lui Tatul cu fii săi, şi lui Micul cu fii săi, lui Bora cu fii săi, stăpânire peste *Gura Deşului* şi *Săseni*. Lui Dragomir Ruhat şi fiilor lui Ion şi Vâlcul, şi lui Dragomir, Domnul le întăreşte *Boişoara* şi *Găojanii* între Boişoare, şi totodată muntele *Mănăileasca*, *Stâna Mare*, *Zănoaga*, *Prislopul*, *Intre Boile*, *Arsura* şi *Bali*. Urmează blestemul.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтєлє:	*Martorii:*
Жѹпан Манѣ Ѵдрище	Jupan Manea Udrişte
„ Тѹдор	„ Tudor
„ Станчє дворник	„ Stance vornic
„ Михаила логофєт	„ Mihail logofăt
„ Димитрѫ	„ Dimitrie
„ Дѹка	„ Duca
„ Стан Нєгрович	„ Stan al lui Negru
Станчѹл спатар	Stanciul spătar
Пахѹлѣ вистиiар	Pahulea vistier
Балѣ пєхарник	Balea paharnic
Нѣгоє столн[ик]	Neagoe stolnic
[Мик]лєѹш страторник	Micleuş stratornic
Манѣ комис	Manea comis
Нѣг писах	Neagu scrie

Depozit:

Arh. St., depunere particulară: fostă propr. I. şi N. Popescu.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 76, Nr. 246.
CONEA I., *Ţara Loviştei*, cu rezumat incomplet şi note.
GIURESCU C., *Boierii*, p. 28.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 215—218, doc. 86.

Note:

Spiţa genealogică reeşind din act este următoarea:

Dragomir Ruhat: Ion, Vâlcul, ? (— Dragomir)
Bora: fiii
Tatul: fiii
Micul: fiii

Cu privire la moşiile întărite, cu toate că unele nume ca *Zănoaga* şi *Prislopul* le aflăm în mai multe judeţe azi; primul în Olt, Prahova, Argeş, Buzău, Dâmboviţa şi Gorj iar al doilea în: Muscel, Argeş şi Vâlcea, am crede totuşi că cele de care se vorbeşte în întărirea aceasta sunt toate din judeţul Argeş.

Săsenii se află şi azi în Argeş, iar în trecut a fost acolo şi o mănăstire.

Un munte cu numele *Prislopul* precum am spus mai sus este în judeţul Argeş plasa Loviştei iar *Boişoara* este tot acolo. Aci se afla încă acum vreun sfert de veac pichetul de graniţă spre Transilvania la hotarul *muntelui Zănoaga*, nume pomenit în întărirea de mai sus. Cunoaştem chiar acest sat

www.dacoromanica.ro

Boişoara sub numele de *Boişoara-Găujani* format din 3 cătune: *Boişoara*, *Bumbueşti* şi *Găujani*.

In ceea ce priveşte celelalte nume de sate din întărire: *Gura Deşului*, *Stâna Mare*, *Mănăileasa*. *Intre Boile*, *Arsura* şi *Bali*, ele nu mai sunt în fiinţă în Ţara Românească sau Oltenia în zilele noastre cu numele acestea, astfel că nu putem să le fixăm. Ar putea totuşi să fie aşezări de pe vremuri în judeţul Argeş.

Referindu-ne la martorii domneşti, aflăm de data aceasta vornicia ţinută de *jupan Stancea* pe care îl identificăm cu *Stancea al lui Albul* din 1450 (v. doc. LV).

Jupan Dimitrie este fostul spătar al lui Vlad II Dracul care sub Vladislav II apare ca a doua mărturie în Martie a anului; aci fără specificarea dregătoriei pe care o avusese.

Toţi ceilalţi dregători ne sunt cunoscuţi din listele de boieri martori anterior acestui document (v. doc. LV şi LVI).

LVIII

1451 (6959) August 1, Indiction 14, Târgovişte.

Domnul întăreşte cinstitutului boier al său *Jupan Mihail* şi *fiului său Stanciul* satele: *Ruşii*, *Vodnovul*, *Racoviţa*, *Tatare*, *Racova* şi locuinţa dela *Amara*, iar dela Ruşi să nu se dea vamă la Târgovişte. De asemenea li se mai întăreşte şi *Racoviţa*. Urmează blestemul.

Свєдєтєлє :	*Martorii :*
Жȣпан Манѣ Ѹдрьщє	Jupan Manea Udrişte
„ Тȣдор	„ Tudor
„ Станчє дворник	„ Stance vornic
„ Михаил логофет	„ Mihail logofăt
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
„ Стан Негрев	„ Stan al lui Negrea
„ Дȣмитръ спатар	„ Dimitrie spătar
Казан Крєцъ	Cazan Creţul
Станчюл спатарь	Stanciul spătar
Пахȣлє вистїарь	Pahulea vistier
Нѣгоє столник	Neagoe stolnic
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Манѣ комис	Manea comis
Коика писах	Coica scrie.

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Arh. St., peceți, secț. ist., 1/47, orig. pergam. (fost *pach. Mitropolia București*).
Ibid., trad. rom. de D. Peşiacov din 1863.
Acad rom., XI/249 Ms. Nr. 1322, f. 18—19 copie şi trad. rom.
Arh St., Mitropolia, pach. 3.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 77, Nr. 247.
BOGDAN DAMIAN., *Diplomatica*, p. 63 nota 2 şi p. 149 nota 3 pt. Cazan Crețul.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 390.
FILITTI I. C., *Arh. Gr. G. Cant.*, p. 16, doc. 90
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 34—35, doc. XLII.
GRECEANU ŞT. D., *Genealogii*. I, p. 259.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 21—25, Nr. 26.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 218—220, Nr. 87.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 34—35, doc. XLII.

Note :

Referindu-ne la conținutul hrisovului, credem că *jupan Mihail* nu trebuie identificat cu *jupan Mihail logofăt* a 4-a mărturie domnească a hrisovului, dregător pe care îl vom întâlni în mai toate listele de martori ale lui Vladislav II. Ne sprijinim pe faptul că nu i se dă specificarea dregătoriei ce o poartă celalt în toată domnia Voievodului. Pe acest *jupan Mihail cu fiul său jupan Stan*, — nu Stanciul ca aci; credem totuşi că de acelaşi fiu este vorba şi mai târziu — viitorul Domn al țării: Radul III cel Frumos îl va numi la 1469 (v. doc. LXXI): «*cari s'au tras din neam mare și statornic*» afirmație unică în aceste vremi. Aceasta ne face să credem că scobora dintr'un vechi şi însemnat neam cu mult înainte de veacul al XV-lea. Din nefericire nu avem niciun criteriu pentru a-l identifica. Nici moşiile întărite nu le aflăm înainte în vreun document. Am crede că acest jupan Mihail va fi fost înrudit foarte de aproape cu neamul domnesc poate chiar înainte de a fi împărțit în cele două ramuri numite ulterior: Dăneşti şi Drăculeşti, sau pentru aceştia din urmă mai precis: Mirceşti. La 1484 cu specificarea de spătar, jupan Mihail este numit: «*din casa domnească*» a lui Vlad IV Călugărul (v. doc. CVI).

Spița genealogică a acestui boier reeşind din toate documentele cu privire la el şi la rudeniile sale este următoarea:

www.dacoromanica.ro

N

Mihai 1451, 1469, 1484	N	Ion	rude cu	Balea
Stan sau Stanciul	Mihail nepot al lui jupan Mihail şi al lui Ion	fii		fii

Cu privire la moşiile întărite în hrisovul nostru şi de care am afirmat că nu le-am întâlnit înainte de prezentul hrisov în nicio întăritură, ele sunt toate în judeţul Dâmboviţa, unele neîntâlnindu-se azi cu cu aceste nume ca: *Amarul*, *Racova* (nume ce se află mai ales în Moldova) şi *Vodnovul* sau *Voidnovul*, precum şi *Ruşii*, care nu sunt Ruşii de Vede.

Tătărăi se află încă şi azi comună rurală în judeţul Dâmboviţa la circa 45 de kilometri la sud-est de Târgovişte pe malul drept al Ialomiţei.

Din numeroasele sate cu numele de *Racoviţa* aflate pe întinsul Munteniei şi Olteniei în judeţele: Argeş, Muşcel, Râmnicul-Sărat, Romanaţi, Vâlcea. Dolj, satul cu acest nume de care ne aminteşte actul este în Dâmboviţa aflat încă şi azi în plasa Dealul-Dâmboviţa făcând parte din comuna Hăbeni.

Am crede că moşia *Ruşii* amintită ca stăpânire din vechime a neamului lui jupan Mihail — de altfel numit chiar odată « din Ruşi » la 1469 — (v. doc. LXXXI) este însăşi satul Băleni întâlnit în veacul următor, sat dela care îşi iau numele boierii Băleni, afară numai dacă acest nume din urmă al satului nu va fi fost dat satului Ruşii dela acel Balea de care se pomeneşte ca stăpân alături de jupan Mihail şi de frate-său Ion în hrisovul dat lor de Vlad IV Călugărul (v. doc. CVI).

Interesant de amintit este faptul că toate aceste moşii sunt în urmă în cursul veacului al XVI-lea în stăpânirea neamului scoborîtor din Radul logofătul, strămoşul documentar legat al boierilor Băleni. Acest fapt ne îndrituește a afirma că jupan Mihail împreună cu fiul său jupan Stan sau Stanciul, sunt strămoşii neamului boierilor Băleni, poate chiar în linie ascendentă feminină, căci o altă rudă Chirtop amintit în acte ulterioare ar putea fi un boier din Lazuri, tot din judeţul Dâmboviţa, învecinat satului Băleni.

Mai ştim că boierii Băleni din veacul al XV-lea sunt scoborîtorii unui Gherghina pârcălabul din veacul al XV-lea. Acest boier de vază, de care vom vorbi mai la vale este fratele Radei Doamna — Monahia Samonida în călugărie — soţia cea dintâi a lui Vlad IV Călugărul. Acest boier este numit de către Radul IV cel Mare: unchiul Domniei mele. Unii din feciorii lui Radul din Răduleşti logofăt în veacul al XVI-lea se pretind nepoţi ai acestui jupan Gherghina pârcălabul.

In ceeace priveşte pe martori, observăm că vornicia este purtată tot de *Stancea*. *Jupan Cazan logofătul* este trecut ca boier fără dregătorie cu specificarea de « Sahacov », adică în sensul de scoborîtor al unui Sahac precum

www.dacoromanica.ro

am arătat mai sus (v. notele dela doc. LV). *Cazan Creţul* care lipsise dintre martori încă din 1450 este aci întâlnit a 8-a mărturie. Toţi ceilalţi boieri ne sunt cunoscuţi.

LIX

1451 (6959) August 5, Indiction 14, Târgovişte.

Domnul întăreşte lui Barbu ca fii şi nepoţii săi jumătate din *Mârşa*, Ohaba sub munte şi Peştişani. Osebit lui Barbul cu fii lui li se întăreşte *Găvăneştii* din Teleorman, lui Danciul şi fiului său Danciul stăpânire peste Rota, lui Vâlcan, lui Tatul, lui Şerban, lui Costea cu fii săi, lui Manea şi Radul peste Uieşti pe Dâmbrovnic şi *Uieştii* pe Baţcov şi jumătate din *Cieşti* pe Codmeana. Urmează iertări de dări şi blestemul.

	Martori:
Жупан Манѣ Ꙋдрище	Jupan Manea Udrişte
„ Тωдωрь	„ Todor
„ Станче дворник	„ Stance vornic
„ Михаил лωгωѳет	„ Mihail logofăt
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
„ Стан Негрев	„ Stan al lui Negrea
Станчюл спатар	Stanciul spătar
Пахулѣ вистїарь	Pahulea vistier
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Нѣгое столник	Neagoe stolnic
Манѣ комис	Manea comis
Драгомир граматик исписах	Dragomir grămătic scrie.

Depozit:

Arh. St., *secţ. ist.*, I/48, orig. pergam. (fost *pach. Episcop. Argeş*, LII/1).
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Ibid., trad. rom., de Lupp dasc. din 1753.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul* p. 77, Nr. 248.
ARICESCU C. D., *Indice*, br. I, Nr. 1011 şi 1085.
DOCAN N., *Elem. cron.*, p. 38/390.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I. p. 35, doc. XLIII.

www.dacoromanica.ro

GIURESCU C. C., *Contrib.* p. 14 nota.
MILETICI & AGURA, p. 123—124 cu foarte multe greşeli de transcriere.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 221—223, doc. 88.

Note :

Privitor la stăpânii moşiilor întărite nu putem da nicio lămurire neştiind din ce neam fac parte.

Cât priveşte satele putem spune următoarele:

Mârşa se mai află încă şi azi cu acest nume în judeţul Vlaşca plasa Neajlovul pe valea Dâmbrovnicului în jos de Sadina, satul de naştere al poetului Dimitrie Bolintineanu. In acelaşi judeţ şi aceiaşi plasă se află şi satul *Uieşti* pomenit în act ca fiind pe aceiaşi gârlă a Dâmbrovnicului, azi comună rurală *Uieştii-Moşteni* pe valea acestei gârle la sud de *Uieştii-Goleasca* din jud. Vlaşca plasa Neajlovului. *Uieştii pe Balcov* este satul de azi Uiasca aflat în jud. Argeş plasa Piteşti făcând parte din comuna Bascovul-Fleşti. Tot în jud. Argeş se mai află şi *Cieşti* amintit în act, care şi azi poartă acelaşi nume şi este un sat mic din plasa Cotmeana la extremitatea judeţului Teleorman. *Găvăneştii* din Teleorman este azi un sat în judeţul Vlaşca, cătun pendinte de comuna Măgura plasa Câlniştea pe valea Clebiţei la extremitatea judeţului Teleorman. *Ohaba* şi *Peştişani* sunt două sate din Oltenia şi anume din judeţul Gorj. Nu putem totuşi spune cu precizie de care *Ohabă* este vorba când se specifică în act că întărirea se dă asupra două Ohabe una din plasa Jiului şi cealaltă în plasa Novaci. In vedere că aflăm vorbindu-se de *Peştişani* tot în Gorj trebuie exclusă identificarea moşiei Ohaba cu satul din Dolj situat pe dealul Fratoştiţa. Ohaba din plasa Jiului a fost stăpânirea lui Vintilă Florescul boier însemnat al lui Vlad IV Călugărul, despre care dăm indicaţii biografice şi lămuriri asupra neamului sau la locul în drept (v. notele dela doc. XCI). *Peştişanii* este comuna rurală în plaiul Vulcan al judeţului amintit unde încă în cursul veacului trecut mai era un cunoscut loc de cai de poşte de olac.

Amintesc că în traducerea făcută de d-l prof. Panaitescu s'a strecurat o greşeală şi anume că primul boier martor este trecut numai Udrişte pe când textul slavon reproduce exact numele boierului:

Dintre martorii domneşti — toţi cunoscuţi — lipseşte doar jupan Dimitrie spătarul. Şi această lipsă este doar incidentală deoarece peste două zile îl vom afla din nou. Pe Cazan Creţul îl avem din nou lipsă şi nu-l vom afla decât peste doi ani în August 1453 (v. doc. LXIV).

LX

1451 (6959) August 7, Indiction 14. Târgovişte.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia satele: Călimăneştii, Jiblea, Brădiţenii, Seaca, Bogdăneştii, Lunceanii, Hinăteştii, Bucureştii, Bojorenii, Oltenii, Vadastriţa, Micleuşul, Cărarea, Curila, Găr-

www.dacoromanica.ro

danul, Ciocăneştii, Stănceştii, 50 de sălaşe de ţigani, loc la apa Prahovei şi biserica şi moara şi vama dintre munţi, balta Mamina dela Orlea în sus cu toate bălţile, Săpatul, Cabălul, Şeperigul, Buceaciul, ţiganii de pe uliţa dela Râmnic şi la baltă satele: Cărăreni, Lumineanii, Cornul la Jăgov şi moara dela Cătălui cu satul. Urmează iertarea de dări.

„Iar blestemele şi mărturiile le-am lăsat, că destule „sânt la alte hrisoave".

Calciul scrie.

Depozit :

Original pierdut.

Arh. St., trad. rom. în *cond. veche Cozia* Nr. 18, f. 127 cu leatul greșit 6954 adică 1446.

Ediții și regeste :

DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 38/390.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, menţiune la doc. XLIII nota 1.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 223—225, doc. 89.

Note :

Data hrisovului a fost restabilită de d-l prof. Panaitescu pe baza indictionului. De altfel la anul 1446 aflat în condica amintită a mănăstirii Cozia nu era încă în scaun Vladislav II.

Interesant de relevat este că acest hrisov este o repeţire « in integrum » a întăririi lui Basaraba II din 9 Ianuarie 1443 (v. doc. LIII).

Grămăticul acestui document fără alţi martori domneşti ne este cunoscut tot ca diac al hrisoavelor lui Vlad II Dracul (v. doc. LI și LII).

LXI

1451 (6959) August 7, Indiction 14. Târgovişte.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia dreptul de a umbla cu căruţele mănăstirii libere să cumpere sare la ocnă, nedând vamă. Mănăstirea este iertată de a plăti vamă la niciun târg şi la niciun vad dela Severin până la Brăila, nici pe drumurile munţilor. Urmează blestemul.

Calciul scrie

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. pergam., I/49 (fost *pach. Cozia*).
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

Andronescu M., *Repertoriul*, p. 77, Nr. 249.
Docan N., *Elem. cronol.*, p. 38—39.
Iorga N., *Cronol. tabel.*, p. 25—26, Nr. 26.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 225—227, doc. 90.

Note:

Hrisovul nu posedă martori domnești, iar grămăticul este același din documentul precedent.

LXII

1451 (6960) Septembre 30. Gherghița.

Domnul întărește slugilor sale: Dragomir cu fii, Șerbu cu fii, Coman cu fii, Stan cu fii și Ion cu fii moșie la *Negoești*, partea lui Tudor, cea a lui Badea și a lui Oancea. Urmează hotarele. Moșia fusese cumpărată pe 680 de aspri dela Tudor și dela Oancea dând Domnului un cal bun. La sfârșitul actului obișnuitul blestem.

Свѣдѣтеле :	*Martorii :*
Жупан Манѣ <и> Ѹдрище	Jupan Manea Udriște
„ Станчюл дворник	„ Stanciul vornic
„ Михаил логофет	„ Mihail logofăt
Димитрѹ спатарь	Dimitrie spătar
Казан Саха[кѡ]к	Cazan al lui Sahac
Стан Негрек	Stan al lui Negre
Кжрстѣ столник	*Cârstea stolnic*
Бадѣ пахарник	Badea paharnic
Пахѹлѣ вистїарь	Pahulea vistier
Манѣ комись	Manea comis
Радул странорник	Radul stratornic
граматик Коман исписах	Coman grămăticul scrie

Depozit:

Original pierdut, fost propriet. Diamandi Gheorghiu la 1839.
Acad. Rom., copie slavă, LXXVI/23.
Ibid., trad. rom., de G. Peșiacov din 1839.

Ediții și regeste:

Andronescu M., *Repertoriu*, p. 77, Nr. 250.
Docan N., *Stud. numis.* p. 525.

www.dacoromanica.ro

FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 15, doc. nota 5.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. ..., doc. XLIV cu data de 31 Sept.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 227—228, doc. 91.

Note:

Cu privire la slugile domneşti cărora Domnul le întăreşte moşia Negoeştii nu putem da nicio lămurire.

Cu toate că în act se indică unele hotare cu privire la moşia *Negoeştii*, nu putem totuşi afla nicio precizare cu privire la aşezarea acestui sat, căci pe întinsul Munteniei şi Olteniei aflăm azi mai multe aşezări purtând acest nume. Sate Negoeşti aflăm azi în judeţele: Ilfov, Dolj, Gorj, Mehedinţi, Prahova, Argeş şi Dâmboviţa.

In ceea ce priveşte pe boierii martori: *Stanciul vornicul* este netăgăduit Stancea cu aceiaşi dregătorie din documentele anterioare.

Dimitrie spătar de data aceasta este singurul boier cu această dregătorie, deoarece Stanciul lipseşte, afară numai dacă numele său nu va fi fost sărit de transcriptorul actului în copia slavă dela Academia Română.

Cu dregătoria de stolnic aflăm un boier nou: pe *Cârstea*, asupra căruia nu putem da nicio lămurire. Il vom întâlni încă în Aprilie 1456 (v. doc. LXV) înlocuind din nou pe Neagoe, care de altfel este continuu stolnicul lui Vladislav II în toate actele cu martori domneşti.

LXIII

1452 (6960) August 5, Indiction 15. Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor sale şi boierilor săi: Badea, Vlaicul şi Radul ca să le fie lor satele Coteştii, jumătate din Ştefăneşti, Goleşti, Cârstieneşti, jumătate din Tebeşti, jumătate din Jugorul partea lui Boe, scutindu-i de diferite dări. Urmează blestemul.

Свѣдѣтел[їє]:	*Martorii:*
Жоупан Манѣ Ѹдрище	Jupan Manea Udrişte
„ Тwдwрь	,, Todor
„ Станче дворник	,, Stance vornic
„ Михаил лwгwфет	,, Mihail logofăt
„ Стан Негрек	,, Stan al lui Negre
„ Казан Сахакок	,, Cazan al lui Sahac
„ Димитрѣ	,, Dimitrie
„ Казан Крецѹл	,, Cazan Creţul

www.dacoromanica.ro

Жоупан Коико Ѹтмешок	Jupan Coico al lui Utmeş
„ Станчюл	„ Stanciu
Стоꙗн спатар	Stoian spătar
Пахоулѣ вистїарь	Pahulea vistier
Баде пахарник	Badea paharnic
Нѣгое столник	Neagoe stolnic
Манѣ комис	Manea comis
Драгомир исписах	Dragomir scrie

Depozit:

Orig. pergam. col. prof. Mihail Vlădescu.
Acad. Rom., Ms. Nr. 5236, f. 54—56 copie de I. Bogdan.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 79, Nr. 255.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 61 nota 4 pt. Cazan Creţul.
BOGDAN I., *Un hrisov Mircea*, p. 4, nota (menţiune).
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 228—231, doc. 92.

Note:

In privinţa moşiilor întărite am crede că cu toate că pentru: *Ştefăneşti*, *Coteşti* şi *Goleşti* aflăm mai multe sate cu aceste nume atât în Ţara Românească şi Oltenia, cele de care este vorbă aci se află în judeţul Muscel. Cunoaştem opt aşezări cu numele de Ştefăneşti din care numai 6 în Muntenia şi 2 în Oltenia. Pentru Coteşti avem două aşezări şi pentru Goleşti trei. Goleştii din Muscel sunt în plasa Râurile. Tot în Muscel se află şi *Jugurul* în plasa Argeşelul şi *Cârstieneştii* în Argeş. *Tebeştii* este un nume azi dispărut.

Să fie oare cei trei boieri: *Badea*, *Vlaicul* şi *Radul* înaintaşi ai lui Baldovin pârcălabul din domnia lui Radul IV cel Mare (1495—1508) începătorul documentar cunoscut al boierilor Goleşti din Muscel?

Printre mărturiile domneşti mai toate cunoscute dinainte avem ca boier nou pe *Stoian spătarul*, şi am crede că boierul Stanciul fără dregătorie, cinstit însă cu atributul de jupan, este fostul spătar Stanciu întâlnit până acum printre dregătorii lui Vladislav II.

Vornicul este din nou întâlnit cu ortografia numelui său: *Stancea* ca în listele de martori domneşti ale Domnului înainte de 30 Septemvrie 1451, ceea ce ne face a crede că în transcrierea acestui act s'a strecurat o greşită ortografiere a numelui său: Stanciul în loc de Stancea (v. doc. LV, LVII, LVIII, LIX şi LXII).

Jupan Dimitrie este trecut printre boierii fără dregătorii, căci spătăria pe care o ţinuse în documentul precedent (v. doc. LXII) o deţine acum Stoian, personagiu nou precum am amintit mai sus.

www.dacoromanica.ro

Aflăm aci o specificare a neamului din care se trage *jupan Coico* și anume din acel al jupânului Utmeş, deci scoborîtor al acelui boier întâlnit printre martorii domnești ai lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. XIII) ai lui Radu II Praznaglava (v. doc. XVII) și ai lui Dan II la 1424 (v. doc. XXI și XXII).

In două lucrări azi extrem de rare: TIM. CIPARIU, *Archivu pentru filologia și istoria*. ed. Blasiu, 1867, la p. 423—424 și IOAN Cav. de PUŞCARIU, *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului*, ed. Sibiiu, Tip. Arhidiecezană, 1907, Vol. IV, p. 59—62, aflăm reprodus un document în traducere românească emanând din cancelaria unui Vlad Voevod, cu titlul pompos de: Domn a toată Valachia și Dacia Ardealului și a părților de către munte a Amlașului și a Făgărașului. Copia spune că documentul este dat din Târgoviște în anul facerii 6960 (Chr. 1452) la Sfântul Gheorghe. Transcrierea lui Cipariu este în caractere latine iar a lui Pușcariu este în caractere cirilice vechi.

Documentul este o întărire din partea acelui Voievod lui Stanciul Dejanul Mailat și fraților lui: Oprea și Dragomir asupra a celei de a treia părți din hotarul Dejanului, cu fâneața, semănătura și munții: Prisaca, Izvorul și Zărna cu râurile și izvoarele ce curg din munți. Urmează scutiri de dări după indicarea destul de amănunțită a hotarelor moșiilor întărite. Documentul nu conține blestemul obișnuit, însă posedă o listă de martori domnești — 15 la număr — însoțiți fiecare cu câte o vârstă. Reproducem aci aceste mărturii pe două coloane: întâia după transcrierea lui Cipariu și a doua după a lui Pușcariu:

Eu Udriste	omu	de 70 ani	Eu Manii Udriste	de	80 ani
Eu Ion Todor Stanesculu	»	» 87 ani	Eu Don Todor Stanesul	›	87 ani
Eu Pahulea Stanu Vistierulu	»	» 99 ani	Eu Pahulea Stan vistieariul	»	89 ani
Eu Neagoe Stanu Stolniculu	»	» 86 ani	Eu Neagoe Stan stolnicul	»	86 ani
Eu Duc'a Sarniculu (paharniculu?)	»	» 97 ani	Eu Duca Marnicul	»	97 ani
Eu Ionu Manea Comesulu		» 107 ani	Eu Iuon Manea Comeșul	»	101 ani
Eu Ion Bucuru spatariulu	»	» 110 ani	Eu Ivan Bucur spătariul	»	110 an
Eu Dom (Dumitru) Duc'a Supil	»	» 88 ani	Eu Don Duca Supil	»	88 ani
Eu Stanciu Vladu vorniculu	»	» 79 ani	Eu Stanciu Vlad vornicul	»	79 ani
Eu Mihaliu Don (Danu?) secretariu	»	» 100 ani	Eu Mihai Don secretar	»	100 ani
Eu Dumtru Bucuru spatariu	»	» 89 ani	Eu Dumitru Bucur spătar	»	89 ani
Eu Stoianu Neagoesiu stolniculu	»	» 103 ani	Eu Stoean Negreș stolnic	»	99 ani

www.dacoromanica.ro

Eu Cocanu Saholod (Soculu) vornicu	om de » » 103 ani	Eu Cosan Sahalod vornic	de » 103 ani
Eu Oprea Uriaca (Urechia?) Vistierulu	» » 109 ani	Eu Oprea Opriski vistieariul	» 109 ani

semnează m.p. Pahula Stupilu m.p. Vistieru	semnează m.p. Pahulae Stupici m p. vistieriul

Precum se constată sunt unele diferenţe între cele două transcrieri: ortografierea celei a lui Cipariu fiind foarte greoaie — de altfel după ortografia şcoalei ardeleneşti.

Ceiace este interesant în acest act este faptul întâlnirii a mai tuturor boierilor cunoscuţi nouă din listele de martori domneşti ai lui Vladislav II.

Manea Udrişte al lui Puşcariu — Udriste al lui Cipariu cu evidenta omisiune a primului pronume — este binecunoscutul sfetnic încă din domnia lui Vlad II D acul (v doc. XLVI şi notele ajutătoare acolo).

Ion Todor Stanescul sau Don Todor Stanesul în vârstă de 87 de ani după documentul acesta este indiscutabil *jvpan Todor*. întâlnit ca al doilea martor încă din hrisovul lui Vlad II Dracul din prima domnie a acestuia (v. doc. XXXVII). In toate actele domneşti atât cele dela Vlad II Dracul cât şi în cele dela Vladislav II în care întâlnim pe acest boier ca martor, îl aflăm întotdeauna sub numele de: *Todor* sau *Tudor*, fără nicio specificare, încât nu înţelegem la ce se referă expresia de Don pe care de altfel o mai aflăm precedând şi pronumele celei de a 8-a mărturie a hrisovului. De asemenea nu ştim de unde vine specificarea de Stanescul sau Stanesul căci precum vom vedea şi la cei doi boieri cari urmează, aflăm un al doilea pronume: Stan, care nici acolo nu are vreun înţeles.

Pahulea Stan vistierul — de 89 de ani la Puşcariu şi de 99 la Cipariu — nu este altul decât *Pahulea vistierul* cunoscut încă din primul act cu martori domneşti dela Vladislav II, aflat însă totdeauna ca mărturie printre ultimii boieri ai acestui Voevod, şi anume printre boierii dregători. Apoi mai relevăm că acest vistier este însemnat ca semnatarul m.p. — adică manu propria — în act, ceea ce nu ne este cunoscut pe acele vremuri.

Amintim aci că în documentele cu mărturii domneşti dela Vladislav II aflăm pentru întâia oară că afară de vornicul şi logofătul, celelalte mărturii purtând celelalte dregătorii: spătarul, vistierul, paharnicul, stolnicul, comisul şi stratornicul se află grupate la sfârşitul sfatului domnesc fără a fi numiţi vreodată: jupani.

Pe un *Neagoe* cu dregătoria de *stolnic* îl întâlnim încă din primul document al lui Vladislav II (v. doc. LV) urmând îndată lui Pahulea vistier. In cursul anului 1451 (v. doc. LVI—LIX) îl aflăm pe Neagoe stolnicul nelipsit printre dregătorii martori ai Voievodului iar la 30 Septemvrie al acestui an (v. doc. LXII) el este înlocuit cu un Cârstea reverind totuşi din nou în această funcţie încă din August 1452 până la 15 Aprilie 1456 (v. doc. LXIII—LXV) unde aflăm din nou pe Cârstea. Evident că acest boier nu poate fi

www.dacoromanica.ro

confundat cu omonimul său din domnia lui Dan II înlocuind la 1428 în zilele de 10 Septemvrie și 7 Octomvrie (v. doc. XXIX și XXX) pe Mileț vistierul. S'ar putea totuși ca acest Neagoe stolnic să fie Neagoe dela Craiova, părintele puternicilor boieri Craiovești dela sfârșitul veacului al XV-lea: Barbul, Pârvul, Danciul și Radul, pe care îl vom afla fără dregătorii în domnia altui Băsărăbesc, la 1475 (v. doc. LXXXVII și LXXXVIII). Nu putem trece aci cu vederea afirmația de pe mormântul lui Vladislav II care își are lespedea pusă de frații Craiovești cu specificarea că acest Domn i-a făcut «vlasteli» (v. pt. aceasta și I. C. FILITTI, *Banatul*).

Următorul boier: Duca Sarnicul sau Duca Marnicul este neidentificabil. S'ar putea totuși să fie acel *jupan Duca* pe care îl întâlnim pentru prima oară ca martor al lui Vladislav II în întâiul său document (v. doc. LV) ca a 7-a mărturie din 12 boieri. Il vom afla încă în Martie 1451 printre primele mărturii ale Domnului. El dispare din August al acestui an (v. doc. LVIII) pentru a nu mai apare în domnia lui Vladislav II. Sub Radul II cel Frumos îl aflăm incidental o singură dată cu specificarea de: «ot Greci» tot boier fără dregătorie (v. doc. LXXVII). Oridecâte ori îl întâlnim pe Duca, el nu poartă niciodată vreo dregătorie încât sugestia lui Cipariu că termenul «Sarnicul» ar putea să fie «paharnicul» nu ne pare acceptabil fără însă a putea să găsim vreo soluție. Numele de Duca îl vom afla în lista mărturiilor acestui act și la 8-a mărturie, încât nu putem ști care din aceste două nume de boieri se referă la jupan Duca, ce ne este cunoscut ca martor al lui Vladislav II.

Ion Manea comisul este *Manea comisul* lui Vladislav. Și aci nu înțelegem ce a înțeles traducătorul prin pronumele de: Ion. In toate listele de sfetnici ale lui Vladislav II acest dregător este ultimul, încât nu aci ar fi trebuit să fie locul lui: a 6-a mărturie din 14.

Ion Bucur sau Ivan Bucur nu ne este identificabil. Nu aflăm în nicio listă de martori domnești dela Vladislav II un boier, fie Ion, fie Ivan și mai puțin Bucur. Ni se spune că este spătar. Cunoaștem ca spătar pe Dumitru pe care de altfel îl vom afla ca a 11-a mărturie cu aceiași complectare de Bucur.

Stanciu Vlad vornicul este *Stancea vornicul* boier bine cunoscut al divanelor lui Vladislav II.

Mihaliu Don secretariu sau Mihai Don secretar este *Mihail logofătul* alt sfetnic de vază al Voievodului, întotdeauna printre primele figuri boierești.

Stoian Neagoesiu sau Stoian Negreș poate fi identificat fie cu *Stoian spătarul* întâlnit la 5 August 1452 (v. doc. LXIII) fie cu *Jupan Stan al lui Negre* și am crede mai justă această a doua identificare: Jupan Stan al lui Negre, pe semne din neamul unui Negre pe care nu l'am cunoscut printre boierii Domnilor dela cari avem documente cu martori. In toate cazurile dregătoria indicată este greșită deoarece precum am văzut mai sus stolnic al lui Vladislav II este mai în toată domnia lui un Neagoe.

Cocan Sahalod vornic sau Cosan Sahalod, este indiscutabil *Cazan Sahacov* pe care însă nu-l întâlnim niciodată ca vornic ci numai ca logofăt. Despre el am vorbit mai sus când i'am identificat neamul.

www.dacoromanica.ro

Oprea Opriski sau Oprea Uriaca — greșit trecut de Cipariu cu sugestia că ar putea fi Urechia, nume de familie moldovean care la data documentului nu era încă existent —, este trecut ca vistier. Nu ne este identificabil.

Rezumând cele constatate din acest act, despre care Cipariu (v. p. 423) ne spune că originalul ar fi existat — cel puțin la 1867 — am crede că este o ticluire postumă vremurilor lui Vladislav în care fantezia traducătorului a crezut mai nimerit a trece și vârstele mărturiilor.

Dacă l'am amintit aci am făcut aceasta numai pentru a releva că boierii martori sunt din domnia lui Vladislav II și că alcătuitorul acestui act va fi fost un om binecunoscător a documente dela acest Voievod. Numele însă nu au fost însemnate în ordinea pe care o aflăm în toate documentele lui Vladislav II. Chear numele Voevodului trecut ca fiind Vlad ne-ar face să ne gândim la cei trei Vlazi ai veacului al XV-lea· Vlad II Dracul, Vlad III Țepeș și Vlad IV Călugărul.

LXIV

1453 (6961) August 2. Gherghița.

Domnul întărește slugilor și boierilor săi: *Stan*, *Vladimir*, fratelui său și fiului său *Utmeș* și lui *Radul*, ca să le fie satele: *Zătrenii*, părțile lui Vlad și ale lui Stoian și Dan, fiind cumpărate din zilele lui Basarab căruia i-au dat un cal și o cupă. Au arătat cei de sus Domnului că au cumpărat: *Păușeștii*, *Vladimireștii*, *Foleștii*, *Coșanii* și *Coprozii* pe care Domnul le întărește lor. Urmează iertări de dări și blestemul.

Сведетеле :	*Martori :*
Жѹпан Манѣ Оѵдрище	Jupan Manea Udriște
„ Тѹдоръ	„ Tudor
„ Станчѣ дворник	„ Stancea vornic
лѡгѡфет Михаил	Logofăt Mihail
Димитръ спатар	Dimitrie spătar
Казан Сахаков	Cazan al lui Sahac
Стан Негрев	Stan al lui Negrea
Станчѹла мечѵноша	Stanciul purtătorul de sabie
Казан Крецѵл	Cazan Crețul
Казан Билбанешъ	Cazan Bilbaneș
Пахѵле протовистїаръ	Pahulea protovistier
Стоанъ спатар	Stoian spătar

www.dacoromanica.ro

Нѣгое столник	Neagoe stolnic
Балѣ пахарник	Balea paharnic
Манѣ комисъ	Manea comis
Коика написах	Coica scrie.

Depozit:

Arh. St., secț. ist., orig. pergam. I/50 (fost *pach. Măn. Dintr'un Lemn*). *Ibid.* trad. rom., N. Nenovici din 1859.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 80, Nr. 262.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 38, nota 1 la doc. XLVI.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 28 nota.
NICOLAESCU ST., *Diacon Coresi*, p. 282 nota 2 p. 283.
ONCIUL D., *Basaraba cel Tânăr*, p. 711.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 232—234. doc. 94.

Note:

In ceea ce privește boierii de care ne vorbește actul lui Vladislav II ei pot fi începătorii neamului Zătrenilor. Nu am putut totuși lega pe frații *Stan* și *Vladimir*, pe fiul primului: *Utmeș* sau chiar pe *Radul* o rudă de sânge a lor cu boierii ziși «din Zătreni» de mai târziu, de pe la mijlocul veacului al XVI-lea. Cunoaștem pe la 1550 pe un Barbul a cărui fiu Stanciu Zătreanul este un boier însemnat pe la sfârșitul acestui veac. Moșii acestora făcuseră danii la mănăstirea Bistrița, ctitoria Craioveștilor, neam însă stins la mijlocul veacului al XVI-lea în linie directă (v. I. C. FILITTI, *Banatul*). Din neamul acestui Stanciu este alt Stanciu Zătreanul postelnic la 1630 și 1650 soțul unei Rada, strămoș al boierilor Zătreni din cari scobor boierii Coțofeni și Gănești.

Satul *Zătrenii* din act se referă la Zătrenii de Sus și de Jos de azi din jud. Vâlcea în plasa Oltețu de Jos și nu la satul omonim din jud. Gorj făcând parte din comuna Fărcășești.

Celelalte moșii cumpărate de acei vechi boieri din Zătreni sunt toate în jud. Vâlcea, și anume:

Păușeștii exista încă și azi în acel județ. în plaiul Cozia sub denumirea de: P. Majlari și P Otășău.

Vladimireștii este în județul Dolj plasa Amaradia, cătun al comunei Săceiu. Să fie oare acest sat, stăpânirea unui boier Drăghici mare vornic din prima jumătate a veacului al XVI-lea, fiul lui Vintilă Florescul? Știm că în moștenirea sa se afla la începutul veacului al XVII-lea și Vladimireștii atunci când: Socol din Cornățeni împreună cu Nicola paharnicul tot din Cornățeni și Elena Doamna lui Radu Șerban Voievod își împart clironomia lui Radul Florescul comisul mort la 1604 fără scoborîtori direcți.

www.dacoromanica.ro

Foleştii este de asemenea în Vâlcea în plaiul Horezu, reprezentat azi prin cele două sate: de Sus şi de Jos, iar *Coşanii* este o locuinţă izolată în acelaşi judeţ. Cât pentru *Coprozi* îşi va fi schimbat numele în decursul veacurilor, căci nu mai aflăm acest sat azi cu acest nume.

Toţi boierii martori ne sunt cunoscuţi.

Intâlnim totuşi un al treilea *Cazan*: pe cel purtând specificarea de *Bilbaneş*, pe care nu-l vom întâlni decât aci şi de altfel ne este neidentificabil.

Mai aflăm pe lângă *Dimitrie spătarul* pe *Stanciul* ca *purtător de sabie* — în textul slavon: Мечноша, alături si de *Stoian* tot *spătar*, pe care l'am întâlnit încă la 5 August 1452 (v. doc. LXIII).

Pe *Pahulea* îl aflăm aci trecut ca *protovistier* fără a avea un ajutor adică pe un alt vistier.

LXV

1456 (6964) Aprilie 15. Târgovişte.

Domnul intitulându-se ca fiu al lui Dan Voievod (= Dan II) întăreşte boierului său *Jupan Mogoş* cu fii lui şi cu fiicele sale ca să-i fie satele: *Corbii întregi* pe valea Argeşului şi *Corbii de Piatră* întregi, ocina dela *Miceşti*, cu vaduri de moară şi jumătate din *Mălureni* pentrucă sunt drepte şi vechi moşii ale lui Mogoş.

Свѣдетеліе:	*Martorii:*
Жупан Драгомир Оудрище	*Jupan Dragomir Udrişte*
„ Станчюл дворник	„ Stanciul vornic
„ Михаил логофет	„ Mihail logofăt
„ Стан Негрев	„ Stan al lui Negre
„ Коика Утмешок	„ Coica al lui Utmeş
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
„ Казан Крецул	„ Cazan Creţul
Димитру и Стоіан } спатари	Dimitrie şi Stoian } spătari
Пахулѣ вистіар	Pahulea vistier
Балѣ пехарник	Balea paharnic
Кръстѣ столник	Cârstea stolnic
Манѣ комис	Manea comis
Радуль страторник	Radul stratornic

fără diac.

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St.. secț. ist., orig. pergam., I/51 (fost *pach. Episc. Argeș*).
Ibid., trad. rom. veche nesemnată.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Episcop. Argeș Condica I.* p. 275.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 81, Nr. 264.
BREZOIANU I., *Instituțiile*, p. 237.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 24.
HASDEU B. P., *Arh. Ist.*, I, 1, p. 142.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 234—235 doc. 95.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 38, doc. XLVI.

Note:

Cu privire la *jupan Mogoș* căruia i se întăreș stăpânirile de către Vladislav II, el nu poate fi confundat cu Mogoș banul, părintele unui Mogoș spătar care avea ca fii pe Ghiura din Stănești dela 1537 soțul unei Vilaia și pe un Manea cu moșie pe Jaleș la Poiana în 1517 și 1529. Aceștia erau niște boieri « din Stănești » din Vâlcea, Ghiura fiind tatăl jupânesii Maria + 1584 soția lui Radul Buzea, părintele celor trei frați Buzești din vremea lui Mihai Viteazul.

Moșia *Corbii* de pe apa Argeșului este satul numit azi Corbii Mari din jud. Vlașca în nordul plășii Neajlovului iar *Corbii de Piatră* este *Corbii-Ciungi* în același județ la vreo 5 km. la sud pe șoseaua județeană ce merge dela Giurgiu prin Găești la Târgoviște.

Mucești este în jud Muscel la nord de Pitești iar *Mălureni* în jud. Argeș în hotarul spre județul Muscel pe șoseaua ce pleacă dela Merișani spre Brădet în Munți.

In fruntea mărturiilor domnești apare un boier nou de care ne vom ocupa mai departe, toți sfetnicii fiindu-ne cunoscuți, căci și *jupan Coica al lui Utmeș* a fost întâlnit în domnia lui Vladislav II la 5 August 1452 (v. doc. LXIII).

Cu privire la *Dragomir Udriște* s'ar putea crede că numele primei mărturii domnești este o greșeală a diacului și anume: jupan Dragomir Udriște în loc de jupan Manea Udriște, fostul însemnat sfetnic prim al Voievodului, mai ales că hrisovul acesta din 15 Aprilie 1456 este ultimul cunoscut nouă cu martori dela Vladislav II iar în primul document cu boieri martori al lui Vlad III Țepeș, jupan Manea Udriște apare din nou în fruntea mărturiilor acestuia, la 16 Aprilie 1457 (v. doc. LXVI). Urmașul lui jupan Manea Udriște încă din 5 Martie 1458 (v. doc. LXVII) este un jupan Dragomir Țacal de care vom vorbi la locul în drept.

Revenind la jupan Manea Udriște amintim că pronumele de Manea l'am întâlnit ca mărturie domnească a lui Mircea I cel Bătrân la 8 Ianuarie 1392

www.dacoromanica.ro

(v. doc. II) al 3-lea boier din 16, și în urmă la 1415 Iunie în 10 (doc. XIV) iar în ultimul act dela Mircea I cel Bătrân un Manea stolnic al 10-lea boier din 11, evident diferit de celalt. Acest *Manea stolnic* credem că este unul și același personagiu cu Manea stolnicul lui Dan II al 9-lea martor din 11 la 10 Noemvrie (1424) (v. doc. XXII) și la 12 Decemvrie 1424 (v. doc. XXIII) a 7-a mărturie din 9. Pe acest stolnic Manea l'am identificat cu jupan Manea vornic a 3-a mărturie din 14 la 2 August 1439 în domnia lui Vlad II Dracul (v. doc. XLVI) și el este jupan Manea Udriște al 5-lea boier din 15 ale mărturiilor Voievodului la 8 Septemvrie 1439 (v. doc. XLVII) unde îi urmează frate-său: jupan Stoica. Intâlnit cu simplul prim pronume ca al 5-lea martor din 16 la 16 Septembre 1440 (v. doc. XLVIII) el ține vornicia lui Vlad II Dracul la 23 Aprilie 1441 (v. doc. XLIX) fiind aci al 6-lea boier din 14, iar la 14 Mai (v. doc. L) al 3-lea din 10. In fine în documentul fără lună și zi (v. doc. LI) Manea Udriște din nou urmat de fratele său Stoica este în fruntea martorilor domnești ai lui Vlad II Dracul, vornic la 1441 (v. doc. LII) în Iunie fără specificarea de Udriște păstrând acest loc pe care nu-l mai părăsește în domniile lui Vlad II Dracul (v. doc. LIV) și păstrându-și același loc și în primul hrisov cu martori dela Vladislav II căci dela Basarab II nu cunoaștem document cu martori domnești. Din 5 Ianuarie 1450 (v. doc. LV) el este sfetnicul de frunte al lui Vladislav II până la actul din 2 August 1453 (v. doc. LXIV) când îl aflăm pentru ultima oară la acest Voievod. Boierul Manea are continuu în domeniile acestor doi domni: Vlad II Dracul și Vladislav II, precizarea de: Manea *Udriste*, iar la 26 Martie 1451 (v. doc. LVI) ca mare vornic poartă particula la al doilea nume: ѥв, adică « al lui ». Am afirma chiar că jupan Manea Udriște sau Udriștev, scoborîtor al unui Udriște, boier însemnat încă înainte de domnia lui Dan II și pe care nu l'am întâlnit niciodată ca mărturie domnească se va fi stins puțin după data de 16 Aprilie 1457 (v. doc. LXVI) când îl aflăm pentru ultima oară ca sfetnic al lui Vlad III Țepeș tot în fruntea mărturiilor domnești, ceea ce denotă că era un boier de vază a țării.

S'ar putea crede că boierul *jupan Dragomir Țacal* care îi ia locul în fruntea martorilor lui Vlad Țepeș din 5 Martie 1458 (v. doc. LXVII) aflat de altfel în același loc de cinste la 20 Septemvrie 1459 (v. doc. LXVIII) să fie una și aceiași persoană cu jupan Dragomir Udriște din fruntea martorilor domnești a documentului nostru. Acest Dragomir Țacal lipsește însă în ultimul hrisov cu martori cunoscut nouă dela Vlad III Țepeș din 10 Februarie 1461 (v. doc. LXIX) iar în următorul hrisov cu boieri martori din 12 Noemvrie 1463 dela Radul III cel Frumos (v. doc. LXXI) întâlnim ca prim martor pe un jupan Dragomir vornic pe care îl aflăm în acest loc de cinste până în anul 1467 (v. doc. LXXI—LXXVII). La 15 Ianuarie 1467 (v. doc. LXXVIII) în domnia lui Radul III cel Frumos aflăm ca al 3-lea boier din 13 pe jupan Dragomir Udriștev.

Credem a nu greși identificând pe jupan Dragomir Țacal al lui Vlad III Țepeș (v. doc. LXVI—LXVIII) cu jupan Dragomir vornicul lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXI LXXVII) însă diferit de jupan Dragomir

www.dacoromanica.ro

Udriştev, întâlnit ca locţiitor al lui jupan Manea Udrişte în hrisovul ultim al lui Vladislav II din 15 Aprilie 1456 (v. doc. LXV).

Particula de *ev* ce însoţeşte un al doilea nume al unui boier, tradusă prin: « al lui » a fost adoptată ca specificarea de fiu, astfel că Manea Udriştev este fiul unui Udrişte şi deci Dragomir Udriştev este fiul tot al lui Udrişte, deci Manea şi Dragomir ar fi trebuit să fie fraţi.

Cred totuşi că această judecată nu este exactă, ci particula *ev* însemnează într'adevăr « al lui », însă ataşată la un al doilea pronume nu vrea să zică îndată: « fiul lui » ci mai sigur: « din neamul lui ». Manea Udrişte sau Udriştev poate fi fiul unui Udrişte, îrsă Dragomir este fiul lui Manea şi dacă îl aflăm tot Udriştev aceasta înseamnă că este şi el din neamul acelui necunoscut Udrişte. In sprijinul afirmaţiei noastre vine însăşi apariţia ulterioară a lui Jupan Dragomir Udriştev cu specificarea de jupan Dragomir Manev (v. doc. din 1471 Ianuarie îr 25 mai departe la Nr. LXXXII) sub Radul III cel Frumos ca a doua mărturie din 12. Dragomir acesta era cunoscut ca fiind din neamul lui Udrişte dar totodată şi ca fiu al lui Manea Udriştev.

Că Manea Udriştev nu poate fi frate cu Dragomir Udriştev reese din faptul că Manea apărând pentru prima oară ca stolnic la 1424 sub Dan II (v. doc. XXII) deci măcar un boier de 25 de ani ca vârstă la acea dată va fi fost născut pe la sfârşitul veacului al XIV-lea şi se va fi stins din viaţă precum am spus mai sus puţin după 16 Aprilie 1457 în vârstă poate de vreo 60—70 de ani şi nu cum ni-l înfăţişează documentul din Puşcariu de 80 de ani. Jupan Dragomir Udriştev, fiul său, prin naşterea sa sau prir înrudirea sa cu casa domnitoare, în toate cazurile de vreo 30 de ani şi el la data aceasta, — fie ca Dragomir Udriştev sau Dragomir Manev — este boier de vază şi la loc de cinste a domniei lui Radul III cel Frumos, Basaraba Laiotă, Basaraba Ţepeluş şi Vlad Călugărul până în toamna anului 1492 când este ca prim martor la 9 Octomvrie (v. doc. CXXXVII sub numele de Drăghici Udriştev, evident o eroare de transcriere a pronumelui său în loc de Dragomir).

In sprijinul afirmaţiei noastre că Dragomir Manev este una şi aceiaşi persoană cu Dragomir Udrişte avem şi faptul că sub Radul III cel Frumos aflăm la 12 Iunie 1472 pe Dragomir Manev ca a 2-a mărturie din 12 (v. doc. LXXXIV) iar la 28 Iulie al aceluiaşi an tot ca a 2-a mărturie şi tot din 12 boieri (v. doc. LXXXIV) aflăm pe Dragomir Udriştev. A admite că Dragomir Udriştev este fiul lui Udrişte şi deci frate cu Manea Udriştev ne-ar aduce a admite că Dragomir este născut pe la sfârşitul veacului al XIV-lea. Am arătat însă mai sus că el mai apare la 1492 ca martor în divan, deci ar fi trebuit să fie de mai bine de 100 de ani ca vârstă, ceea-ce nu este admisibil.

De aci rezultă că terminaţiunea de *ev* la sfârşitul unui pronume de boier putea în prima jumătate a veacului al XV-lea — când se aşezau proprietăţile în ţară — să indice paternitatea însă în urmă ea indica numai filiaţia mai ales când se referea la un nume care era cotat ca fiind de cinste. Astfel un Radul Borcev, adică al lui Borcea, care apare prima oară la 25 Iunie 1436 (v. doc. XXXVI) în domnia lui Alexandru II Aldea în ultimul act cu martori

www.dacoromanica.ro

domneşti dela acest Domn, este fiul lui Borcea care este al 2-lea boier martor al lui Dan II din 1422 (v. doc. XX), prim sfetnic fără dregătorie la 28 Februarie 1424 (v. doc. XXI) al aceluiaşi Voevod şi apoi vornic tot în fruntea mărturiilor în acelaşi an (v. doc. XXII) reapărând pentru ultima oară la 1431 (v. doc. XXXIII) în domnia aceluiaşi Dan II. Radul Borcea apare sub Vlad II Dracul abia la 1437 la 18 Iulie (v. doc. XXXIX) lipsind însă în August şi apare din nou în Septemvrie 1439 (v. doc. XLVII). La 1441 în ultimul document al lui Vlad II Dracul din 30 Iunie (v. doc. LII) Radul Borcea tot fără dregătorie este a treia mărturie precum şi în a doua domnie a lui Vlad II Dracul la 1445 August în 7 (v. doc. LIV) de când dispare, căci la 1450 (v. doc. LV) în primul document cu martori domneşti dela Vladislav II el nu mai este aflat. In domnia lui Radul III cel Frumos apare la 1464 un Neagoe al lui Borcea şi este nelipsit în divanele acestui Voevod, ba chiar boier de seamă sub Basaraba Laiotă la 1475 (v. doc. LXXXVI—XC) şi Basaraba Ţepeluş până în 1480 când dispare. El reapare în listele de martori domneşti ai lui Vlad IV Călugărul în 1482 (v. doc. XCIX) dispărând după 3 Septemvrie 1491. Acest *Neagoe al lui Borcea* nu poate fi fratele lui *Radul Borcea* însă este fiul său şi deci scoborîtor din însemnatul boier Borcea amintit mai sus.

Printre mărturiile documentului ultim al lui Vladislav II aflăm alături pe cei doi spătari cunoscuţi: pe *Dimitrie* — boier bătrân — şi pe *Stoian*, iar ca stolnic întâlnim din nou pe acel *Cârstea* pe care l'am văzut înlocuind pe Neagoe la 30 Septemvrie 1451 (v. doc. LXII). Stratornic aflăm din nou pe *Radul* întâlnit încă la 30 Septemvrie 1451 (v. doc. LXII) de când dispăruse dintre mărturiile Domnului.

www.dacoromanica.ro

VLAD III
(zis ŢEPEŞ)

(ÎNTÂIA DOMNIE)
ÎNTRE 15 APRILIE ŞI 3 IULIE 1456—1462
(ÎNAINTE DE 15 AUGUST)

www.dacoromanica.ro

LXVI

1457 (6965) Aprilie 16, Indiction 5, Sfânta Sâmbătă. Târgoviște.

Domnul intitulându-se ca fiu al lui Vlad Voievod întărește mănăstirii Cozia: satul *Troianeștii* pe ambele părți ale Oltului cu tot hotarul lor fiind cumpărat de călugări dela Drăgoi fiul lui Drăgoi pe 50 de florini și dând Domnului un cal bun. Urmează scutiri de dări și blestemul.

Свєдєтєлє:	*Martori :*
Манѣ Оудрище	*Manea Udriște*
Кодрѣ дворник	*Codrea vornic*
Драгомир Цакал	*Dragomir Țacal*
Воико Добрица	*Voico Dobrița*
Стан Негрєк	*Stan al lui Negrea*
Жѹпан доука	*Jupan Duca*
Казан Сахакѡк	*Cazan al lui Sahac*
Ѿпрѣ лѡгѡфєт	*Oprea logofăt*
Молдовѣн спатар	*Moldovean spătar*
Боуда столник	*Buda stolnic*
Милѣ пахарник	*Milea paharnic*
Іѡва комис	*Iova comis*
Калчо писах	*Calciu* scrie

Depozit :

Arh. St., secț. ist., pergam. orig. II/1, (fost în *pach. Măn. Cozia*).
Ibid., *Măn. Cozia* pach. C, netreb. doc. I (copie).
Ibid., *Cond. I Măn. Cozia*, p. 89.
Ibid., trad. rom. de Ghenadie arhimand. de Râmnic la 1751.
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov din 1849.

www.dacoromanica.ro

Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Cond. nouă Măn. Cozia* Nr. 1, p. 193.
Ibid., *Cond. brânc.*, vol. II, Nr. 266, f. 307 v.

Ediţii şi regeste :

Andronescu M., *Repertoriul*, p. 83, Nr. 274.
Aricescu C. D. *Indice* br. II, p. 98, Nr. 2210
Brezoianu I., *Instituţii*, p. 237.
Docan N., *Stud. numis.*, p. 67/525.
Iorga N., *Cronol. tabel.*, p. 25.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 235—238, doc. 96.

Note :

Satul *Troianeştii* nu mai este aflat azi nici în Muntenia şi nici în Oltenia, şi nu putem spune ce sat îi corespunde. Va fi fost şi el în jud. Vâlcea, donaţie a lui *Drăgoi* fiul altui Drăgoi, poate fiul acelui Drăgoi banul din domnia lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. XII şi notele la acest doc.).

In privinţa mărturiilor domneşti primul boier ne este bine cunoscut, el fiind boierul de frunte al părintelui Voevodului şi al lui Vladislav II.

Din boierii cunoscuţi nouă de mai înainte aflăm în acest document cu martori domneşti pe *Stan al lui Negrea*, pe *jupan Duca* şi pe *Cazan al lui Sahac*.

Codrea vornic şi *Milea paharnic* apar pentru întâia oară şi dispar îndată.

Oprea logofăt apare şi mai târziu la 20 Septemvrie 1459 (v. doc. LXVIII) ca boier fără dregătorie. Să fie oare acesta acel Oprea Opriski amintit ca ultimă mărturie cu dregătoria de vistier în curiosul document de întărire al lui Vladislav II lui Stanciul Dejanul (v. notele dela doc. LXIII).

Voico Dobriţa, al patrulea martor este nelipsit în listele de martori ai Domnului urmând lui Dragomir Ţacal (v. doc. LXVII—LXVIII) ba chiar în fruntea divanului la apusul domniei lui Vlad III Ţepeş, în 1461 în ultimul document cunoscut dela acest Domn (v. doc. LXIX). Il vom afla încă şi în domnia lui Radul III cel Frumos. (v. doc. LXXIII, LXXV, LXXVII).

Moldovan spătar, boier nou şi el, va mai apare cu aceiaşi dregătorie la 1459 (v. doc. LXVIII). Să fi fost acest nume de Moldovan doar o poreclă. Am mai întâlnit printre mărturiile domneşti anterioare un Groza Moldovan sub Mircea I cel Bătrân (v. doc. VII) printre anii 1408—1418, cu care evident nu-l putem identifica.

Buda stolnicul este aflat încă la 1458 (v. doc. LXVII) fiind înlocuit apoi cu Tocsaba (v. doc. LXVIII), iar *Iova comis* va trece vistier la 1458 (v. doc. LXVII) dispărând odată cu Voevodul.

Relevăm un lucru destul de interesant şi care se referă la felul de scris — cel puţin pentru acest hrisov al lui Calciu diacul, cunoscut şi din alte documente anterioare —, că afară de boierul Duca toţi ceilalţi nu au atributul de: jupan, aflat în general pe vremurile acelea la boierii fără dregătorii şi la vornicii şi logofeţii Domnului.

www.dacoromanica.ro

LXVII

1458 (6966) Martie 5, Indiction 6, Mănăstirea Tismana.

Domnul întăreşte mănăstirii Tismana ca să-i fie câte a avut şi a ţinut în zilele părintelui său Vlad Voievod, satele, bălţile Bistreţ, alte bălţi, ţigani, moară, vii, ori altceva, fie mult fie puţin. Urmează scutiri de dări şi blestem.

Свѣдѣтелие :	*Martori :*
Жупан Драгомир Цакал	Jupan Dragomir Ţacal
„ Воико Добрица	„ Voico Dobriţa
„ Стан Негрек дворник	„ *Stan al lui Negrea, vornic*
Іωва вистиıар	Iova vistier
Буда столник	Buda stolnic
Гергина комис	*Gherghina comis*
Стоика пахарник	*Stoica paharnic*
Пѣтрѹ стратарник	*Pătru stratornic*
Казан лωгωѳет	*Cazan logofăt*
Раду граматик исписах	Radul grămătic

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. hârt., II/2.
Ibid., *Măn. Tismana*, pach. 9, netreb., doc. 91.
Ibid., *Cond. Tismana* Nr. 1, p. 75.
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1847.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu din 1912.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 84, Nr. 278.
MINEA I., BOGA L., *Moştenirea*, p. 135, nota 2.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 238—240, doc. 97.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*,
VENELIN, p. 91—92.

Studii :

FLORESCU D. G., *Divane*, br. 1, p. 39—41, doc. XLVII.

Note :

La boierii cunoscuţi din hrisovul precedent adăogăm că aci *jupan Stan al lui Negrea* apare ca vornic în locul lui Codrea.

www.dacoromanica.ro

Martor nou este *Gherghina comis* împreună cu *Stoica paharnic* şi *Pătru stratornic* — această dregătorie de altfel pentru prima oară în domnia lui Vlad III Ţepeş. Pe Petru stratornic nu-l vom întâlni de acum înainte afară numai dacă ultimul dregător martor din documentul cu data de 20 Septemvrie 1459 (v. doc. LXVIII), a cărui nume este neciteţ, nu va fi tot acesta. Gherghina comisul ar putea fi boierul de care am amintit mai sus (v. notele dela doc. XVII) fratele soţiei viitorului Vlad Voievod cunoscut sub numele de Călugărul.

Interesantă şi cam inexplicabilă este apariţia lui *Cazan* ca ultim sfetnic şi ca simplu logofăt, când în documentul precedent el era printre boierii fără dregătorie al 7-lea din 12, şi acolo tot fără dregătorie. Să fie oare un alt Cazan?

LXVIII

1459 (6968) Septembre 20. Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte lui Andrei cu fii săi ca să le fie Poiana Stavu, şi lui Iova, lui Drag şi altuia să le fie la *Ponor* a treia parte care a fost a lui Şipin, iar tot acestuia altă a treia parte din Ponor şi moşia lui Petre dela Ponor, căci altă a treia parte din Ponor fusese cumpărată dela Petre pe 12 florini dând Domnului un cal. Se mai adaogă şi a patra parte din Ponor tot lui Andrei şi copiilor lui. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Сведетеле :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Цакал	Jupan Dragomir Ţacal
„ Во[ико Добрица]	,, Voico Dobriţa
„ Стан дворникъ	,, Stan vornic
„ Степан Тѹрчин	,, *Stepan Turcin*
„ Ѡпрѣ	,, *Oprea*
„	,, ...
Братѹл ѡт Милков	*Bratul dela Milcov*
Молдовѣн спатар	Moldovean spătar
Іова кистиаръ	Iova vistier
[. . . . . спа]таръ	. . . . spătar
Токсаба столник	*Tocsaba stolnic*
Стоика пехарник	Stoica paharnic
Гергина комис	Gherghina comis
	fără diac

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Acad. Rom., orig. pergam. foarte deteriorat, printre actele necatalogate, mapa 132, act fost al învățătorului Alex. Bunceanu din Busești (Mehedinți) și expus la expoziția din 1906.
Ibid., copie necompletă de I. Bogdar, Ms. 4236, f. 160—161.

Ediții și regeste :

Acad. Rom., *Creșteri*, 1908, p. 125.
ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 86, Nr. 285.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 63 nota 2 și p. 149 nota 2 pt. Stepan Turcul și Bratul dela Milcov.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 240—242, doc. 98.
PANAITESCU P. P., *Prima capitală*, p. 7.

Note :

Acest hrisov este primul document scris în București ca scaun de domnie și chiar însemnat ca: cetate (v. PANAITESCU P. P., *Prima capitală*, p. 7).

Pentru satul *Ponor* cu toate că cunoaștem azi două așezări cu numele de *Ponoarele* evident nume asemuitor cu cel din act, și de sigur acela de azi al satului întărit de Vlad III Țepeș și anume Ponoarele din Mehedinți și altul din Gorj, am înclina a crede că de primul este aci vorba. Acest sat se află pe râpile stâncoase din nordul orășelului Baia de Aramă din Mehedinți, o localitate de care sunt încă și azi legate vechi tradiții istorice cu privire la Sfântul Nicodim dela Tismana. In acest sat se află un pod natural de piatră întrebuințat ca pod de trecere peste o vale care dedesubt are o peșteră neexplorată iar la nord-est de sătuleț este un lac liniștit cu păstrăvi. Ponoarele din Gorj este azi un cătun ce face parte din comuna Poenari pe dealul Muierii pe malul drept al Oltețului.

Printre mărturiile domnești aflăm și aci câteva personagii noi și anume: *jupan Stepan Turcin*, *Bratul dela Milcov* — care ne-ar pare a fi moldovean — și *Tocsaba stolnicul*, căci *Stan vornicul* este fără îndoială jupan Stan al lui Negrea întâlnit fără dregătorie la 1457 (v. doc. LXVI) iar la 1458 (v. doc. LXVII) purtând alături de specificarea originii tot această dregătorie.

Nu putem ști care este boierul și care este dregătoria — dacă va fi avut — a martorului al șaselea, precum nici numele celui de al doilea spătar, aflând pe Moldovean ca spătar — prim dregător după vornicul Stan. Nu cunoaștem cine este stratornicul Domnului.

Nu putem adăoga nimic precis cu privire la *Stepan Turcin* și *Bratul dela Milcov* căci *Tocsaba* noul stolnic — de altfel numai în acest document —, este, am crede, um membru scoborîtor al neamului lui Jupan Albul, locotenent domnesc al lui Alexandru II Aldea.

www.dacoromanica.ro

LXIX

1461 (6969) Februarie 10, Indiction 9. Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte slugilor sale Bâra şi fratelui său Boda, satul *Godenii*, pentrucă jumătate din acest sat le este veche moşie iar cealaltă jumătate din Godeni a cumpărat-o dela Radul Grama pe 30 de florini, dând Domnului un cal. Urmează iertări de dări fără blestem însă cu ameninţări împotriva aceluia ce s'ar atinge de mila domnească.

Ѕкедетелїе :	*Martori :*
Жȣпан Воико Добрица	Jupan Voico Dobriţa
„ Галеш дворник	„ Galeş vornic
„ Ѕтепан Тȣркȣл	„ Stepan Turcul
„ Казан логофет	„ *Cazan logofăt*
Бȣрїȣ спатар	*Buriu spătar*
Иова вистїѣръ	Iova vistier
Ѡприша пехарник	*Oprişa paharnic*
Линартъ столник	*Linart stolnic*
Гергина комис	Gherghina comis
Радоулъ стратор[ник]	Radul stratornic
Костандин исписах	Costandin scrie

Depozit :

Original pierdut.
Acad. Rom., copie de I. Bogdan ms. 5236, f. 64—65 după orig. fost în col. Şapcaliu (Câmpulung).

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul.* p. 88, Nr. 293 menţiune.
BOGDAN DAM.. *Diplomatica*, p. 61 nota 4 p. 63 nota 2 şi p. 149 nota 2 pt. Stepan Turcul.
PANAITESCU P. P., *Doc. int*, p. 88, doc. 100.

Note :

Nu putem spune nimic precis cu privire la *Godeni.* Sate cu acest nume întâlnim azi în Dolj, comună rurală din plasa Amaradia şi altă comună rurală în Muscel plasa Răurile în apropierea sud-vestică a oraşului Câmpulung. Mai cunoaştem o aşezare: Godeanul, comună rurală în judeţul Mehedinţi plaiul Cerna.

www.dacoromanica.ro

In ceea ce priveşte pe boierii martori se mai adaogă la câţiva cunoscuţi dinainte alţii noi: *Galeş vornic*, *Buriu spătar*, *Oprişa paharnic* şi *Linart stolnic*. Vor fi fost pe lângă oameni noi şi creaturi ale acestui aprig Voievod, căci vedem că jupan Dragomir Ţacal — şi el un om al lui Vlad III Ţepeş — părăsise pe Domn nemai apărând în fruntea martorilor domneşti. De altfel domnia lui Vlad III Ţepeş era în agonie.

Jupan Cazan logofăt aflat printre cele 4 prime mărturii este boierul bine cunoscut nouă iar *Radul stratornicul* ar putea fi grămăticul documentului din 1458 (v. doc. LXVII).

www.dacoromanica.ro

D A N PRETENDENTUL

APRILIE 1459 — MARTIE 1460

www.dacoromanica.ro

LXX

1460, Sabbato proximo ante Dominicam qua canitur Invocavit me = Martie 2 (Braşov)

Cu titlul de Voievod al Ţării Româneşti şi Domn al Amlaşului şi al Făgăraşului, considerând marile pagube, schingiuiri şi omoruri suferite de cetăţenii Braşovului şi din Ţara Bârsei din partea lui Vlad Ţepeş, hotăreşte să se confişte, pentru despăgubirea cetăţenilor cari l-au oblăduit timp de un an pentru susţinerea sa şi pentru *recâştigarea scaunului domnesc*, lucrurile şi averile locuitorilor din Ţara Românească depuse la Braşov înainte de începutul ostilităţilor. El cere tuturor autorităţilor din Ţara Românească să nu fie cu supărare asupra locuitorilor Braşovului şi ai Ţării Bârsei pentru aceste averi confiscate.

In textul actului Dan Pretendentul aminteşte numele boierilor ce sunt alături de el, cari de altfel îşi pun peceţile în josul actului.

Bogdan Doboka palatino	*Bogdan Doboca vornic*
Alb thesaurario	*Albul vistier*
Radul lugefet	*Radul logofăt*
Berinogh	*Bârnog* (*Berivoi*?)
Constantin Schirban milite	*Constantin Şerban curtean*
Koman Kure	*Coman Gură* (*sau Curea*)
Drogomir Brostus	*Dragomir din Brăneşti*
Ywan spotar	*Ivan spătarul*
Dragomir magistro pincernarum	*Dragomir paharnic*
Barlabasch magistro agasonum	*Barlabaş comis*
Nicula mensarum	*Micul paharnic*
Radu Schuple	*Radul Şuple*
Apostol magistro lectorum	*Apostol postelnic*

www.dacoromanica.ro

Besan Ruffo	*Bejan Roşul*
Pugul	*Pahulea*
Stan Eldisch	*Stan Aldea*
Nan Totka	*Nan Totca*

Depozit:

Arh. municip. Braşov, text latinesc.
Acad. Rom., copie cu lipsa descrierii peceţilor şi multe greşeli de citire.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 86—87, Nr. 287.
BOGDAN I., ed. I, menţiune p. 70, nota la Nr. LXXII.
BOGDAN I., ed. II, p. 325—327, doc. CCXIX şi p. 276 nota 1 pt. trad numelor boierilor.
HASDEU B. P., *Trei luni peste munţi*, p. 126.
HURMUZAKI, XV, 1, p. 53—54.
IORGA N., *Conv. Lit.*, XXXV (1900), p. 149—150 şi 158.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 39—40, doc. XLVIII în nota 1 la doc. XLVII.

Note:

In acest act se face o afirmaţie foarte interesantă şi anume se vorbeşte de *recâştigarea scaunului domnesc*, de către Dan pretendentul, ceea ce înseamnă că acest băsărăbesc a fost cândva Domn efectiv al Ţării Româneşti. Ştim că urmând lui Vlad II Dracul s'a suit pentru vreun an în scaunul domnesc al ţării Danciul fiul cel mai în vârstă al lui Dan II, între anii 1446—1447, încât acest Dan pretendent este unul şi acela cu Danciul fost Domn efemer la anul indicat şi nu fiul lui Danciul zis Dan III cum au susţinut unii istorici ai noştri.

Cu privire la boierii amintiţi în acest hrisov trebuie să spunem din capul locului că majoritate ne sunt necunoscuţi.

Bogdan Doboca este evident un reprezentant al neamului de Doboca din Transilvania. Scoborîtor dintr'un neam vechi ce îşi pretindea ca strămoaşă pe însăşi sora Sfântului Ştefan al Ungariei, şi care ridicase încă din vechime cetatea ce purta numele de Doboka dând şi regiunii înconjurătoare acelaşi nume, Barbu de Doboca va fi fost un descendent din Magistrul Ioan de Doboka din a doua jumătate a veacului al XIV-iea, fiul lui Nicolae. La 1366 acest Ioan de Doboka cu fiul său Ladislau avea pricini de judecată cu comunitatea catolică din Transilvania ce cumpărase moşia Uioara de acolo dela o rudă a sa Petre fiul banului Mikud şi dela fii acestuia: Ion, Petre şi David (v. HURMUZAKI, I, 2, p. 136, Nr. XCVII). La 1372 din Argeş Vla-

www.dacoromanica.ro

dislav I Voievodul Țării Românești, Ban de Severin, Duce de Făgăraș întărea Magistrului Ladislau de Doboka fiul Magistrului Ioan târgul Șercaia din Țara Făgărașului cu satele Vineția, Cuciulata și altele (v. PUȘCARIU, *Fragmente*, p. 32, Nr. XI). In dania aceasta Domnul român numește pe Ladislau Magistrul: «Nepos Miked bani, noster consanguineus dilectus et fideles». Ladislau de Doboka și cu fratele său uterin Petru (v. PUȘCARIU, *Fragmente*, Nr. XII) vor fi fost rude apropiate cu Doamna Clara de Doboka soția a doua a lui Nicolae-Alexandru I Basarab și mama vitregă a lui Vladislav care pe această cale se socotea consanguin cu puternicii magiștrii transilvăneni. Alt Ioan de Doboka întâlnit la 1407 ca Voievod în Transilvania (v. NAGY IVAN, *Magyarország Csáládai czierekkel es Nemzékrendi Tablákkal*, ed. Pesta, 1858, vol. III. p. 329—330) este un strămoș al Anei de Doboka a doua soție a lui Laslo Banffy din care nu au rămas scoborîtori. Acest Ioan de Doboka este întâlnit la 1412 în domnia lui Stibor Voievodul Transilvaniei (v. HURMUZAKI, XV, I, 2, p. 7, Nr. IX). Nu am putut totuși afla rudenia lui Bogdan de Doboka cu aceștia. El se va fi alăturat fostului Voievod român, pretendent acum al scaunul domnesc muntean și care își va afla o moarte năprasnică după puțin timp în luptă cu Vlad III Țepeș. Dregătoria de vornic pe care i-o cunoaștem aci nu i-o aflăm în niciun act cu mărturii. De altfel nici nu avem cunoștință de vreun document intern dela Dan III din scurta sa domnie amintită.

Albul vistierul nu poate fi confundat cu Jupan Albul, însemnatul boier și locotenent domnesc al lui Alexandru II Aldea. Să fie oare acest vistier un fost sfetnic domnesc al lui Dan pretendentul pe vremea domniei sale dintre anii 1446—1447? L'am putea poate identifica cu celalt Albul: cunoscutul Albul-Negrul din documente ulterioare, boier de care am amintit mai sus (v. notele dela doc. XXIX).

Radul logofăt este un personagiu necunoscut. Pe semne pribeag ca și tovarășii săi din documentul lui Dan, își va fi aflat sfârșitul vieții dincolo de munți poate chiar în lupta dintre stăpânul său și aprigul Țepeș Vodă.

Bârnog — poate *Berivoi* — nu ne este nici el cunoscut.

Coman Gură sau *Curea* și *Constantin Șerban curteanul* vor fi fost credincioși ai pretendentului, acesta din urmă poate grămăticul lui Vlad III Țepeș din ultimul hrisov al acestuia (v. doc. LXIX). Pe acest grămătic îl vom întâlni încă și în domnia lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXI, și LXXII

Dacă *Dragomir Brostus* este boierul din Brănești cum ni se specifică în traducerea recentă, prin analogie cu boierii din răstimpul dela 1451 la 1456, atunci am avea a face cu *Dragomir din Brănești* sau *Vrănești*, aflat ca martor domnesc la 28 Martie 1451 (v. doc. LVI) în domnia fratelui pretendentului.

Ivan spătarul nu poate fi confundat cu Ivan paharnicul lui Radul III cel Frumos întâlnit încă printre martorii primului hrisov al acestui Voievod (v. doc. LXXI).

Dragomir paharnicul este pe semne tot un credincios al lui Dan, pribeag cu dânsul peste munți, și rămas în Transilvania.

www.dacoromanica.ro

Barlabaş comis, *Micul paharnicul* şi *Apostol postelnicul*, boieri purtând dregătorii, vor fi fost şi ei divanişti în scurta domnie a pribeagului lor stăpân. Acestora am adăoga şi pe *Pahulea* — acceptând transcrierea lui *Pugul* — pe care l'am întâlnit ca boier martor al lui Vladislav II purtând la acesta dregătoria de vistier (v. doc. LV, LVII—LIX, LXII—LXV).

Cât pentru ceilalţi: *Radul Şuple*, *Bejan Roşul*, *Stan Aldeş* şi *Nan Totca*, vor fi fost creaturi ale lui Dan III pe cari nu-i cunoaştem nici înainte de data aceasta nici după aceia. Vor fi căzut şi ei în ciocnirea dintre stăpânul lor şi Vlad Ţepeş.

www.dacoromanica.ro

RADUL III
(zis: CEL FRUMOS)

ÎNAINTE DE 15 AUG. 1462 — PRIMĂVARA LUI 1474

www.dacoromanica.ro

LXXI

1463 (6972) Novembre 12, Indiction 11. Cetatea Bucureşti.

Domnul cu specificarea de fiul lui Vlad Voievod întăreşte slugilor sale: Radoslav, Stanciul, fiicelor lui Radoslav: Marinei şi Stanei, ca să le fie moşia lui *Radoslav Supt Coastă* şi moşia lui Stanciul, jumătate din *Dădileşti* pentrucă venise Radoslav şi cu Stanciul înaintea Domnului de şi-au amestecat ocinile, moşia lui *Radoslav Supt Coastă* şi moşia lui Stanciul, jumătate din Dădileşti ca să fie una. Se specifică de asemenea ca fiicele lui Radoslav: Marina şi cu Stana să le fie în loc de fii asupra moşiilor şi asupra întregii averi. Domnului i s'a dat un cal.

Martori :

Жγпан Драгомир дворник	*Jupan Dragomir vornic*
„ Дѹка	, *Duca*
„ Казан Ѳахаков	, *Cazan al lui Sahac*
„ Ѳтоика Винтилов	„ *Stoica al lui Vintilă*
„ Димитрь логофет	„ *Dimitrie logofăt*
Лал вистіѫр	*Lal vistier*
Дѣтко столник	*Deatco stolnic*
Иван пеχарник	*Ivan paharnic*
Нѣгое комис	*Neagoe comis*
Брата Ѳѹпть Костѫ	*Bratu Supt Coastà*
Дан	*Dan*
Брата ѡт кож[опі]	*Brata din Cojopi*
Дадѹл	*Dadul*

www.dacoromanica.ro

Михаи wт Падеш	*Mihai dela Padeş*
Дадѹл wт Ракоци	*Dadul dela Racoţi*
Костандин испнсах	*Costandin* scrie

Depozit:

Acad. Rom., CVIII/26, orig. pergam.

Ediţii:

Acad. Rom., *Creşteri*, 1910, p. 263.
ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 91, Nr. 305.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 61—62 nota 4 dela p. 61; 146 nota 4 dela 145 pt. Radoslav Supt Coastă şi toţi martorii.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, 3, p. 104.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 246—247, doc. 101.

Note:

Cu privire la *Radoslav* şi *Stanciul* nu putem spune nimic precis. Nu ştim din ce neam vor fi fost. Moşia Supt Coastă nu o putem afla cu acest nume în zilele noastre precum nici *Dădileşti*. Să fie oare acesta din urmă o stâlcire a numelui satului *Deduleşti*. Cunoaştem aşezări purtând acest nume azi în judeţele: Argeş, Brăila şi Râmnicul-Sărat.

Specificarea: *Supt Coastă* nu se referă la un nume de sat întărit de Domn, ci la o poreclă lui Radoslav. Facem această afirmaţie judecând după porecla celei de a 10-a mărturii din hrisov: *Bratul Supt Coastă* ce va fi făcut poate parte din neamul lui Radoslav.

Luând în cercetare lista martorilor domneşti, aflăm în fruntea lor pe *jupan Dragomir* ca vornic. Acesta este precum am arătat mai sus (v. notele dela doc. LXV) *jupan Dragomir Ţacal*, fostul sfetnic de vază al fratelui Domnului. Il va fi părăsit pe Vlad III Ţepeş cu puţin înainte de sfârşitul domniei pentru a se alipi lui Radul III cel Frumos, şi aceasta după Aprilie 1457 (v. doc. LXVII).

Jupan Duca ne este şi el cunoscut din domnia lui Vladislav II căci îl aflăm boier fără dregătorie al acestui Voievod în 1450—1451 (v. doc. LV, LVI şi LVII). Dispare pentru câtva timp şi apare în domnia lui Vlad III Ţepeş, în primul hrisov al acestuia din 1457 (v. doc. LXVI). Nu se va fi împăcat cu acest Domn căci nu-l vom mai afla printre martorii domneşti ai acestuia. Il vom întâlni de acum înainte ca sfetnic al lui Radul III cel Frumos până în August 1469 (v. doc. LXXII—LXXV, LXXVII—LXXXI) aflându-l chiar cu specificarea originei sale: *jupan Duca din Greci* în Noemvrie 1465 (v. doc. LXXVII).

Jupan Cazan al lui Sahac ne este bine cunoscut de mai înainte. De altfel am vorbit de el şi de neamul lui mai sus (v. notele dela doc. LV). Il vom afla în toate actele cu mărturii dela Radul III cel Frumos, când cu specificarea cunoscută (v. doc. LXXII, LXXIV, LXXV, LXXXII, LXXXIII,

www.dacoromanica.ro

LXXXIV, LXXXV, LXXXVI) când cu dregătoria de logofăt (v. doc. LXXIII, LXXVIII—LXXX) lipsind doar în Noemvrie 1465 (v. doc. LXXVII) iar la 25 August 1469 (v. doc. LXXX) îl aflăm doar numai cu pronumele său fără altă specificare. Trece în domnia lui Basaraba III Laiotă ca boier de vază fără dregătorie (v. doc. LXXXVII—XC) şi va mai apare ca dregător de frunte în domnia întâia a lui Basaraba IV cel Tânăr cu începere dela 3 Iunie 1478 (v. doc. XCIII) purtând chiar la adânci bătrâneţi dregătoria de mare vornic în Iunie 1481 (v. doc. XCVI). Dela această dată dispare din listele de boieri martori. Pe semne se va fi stins din viaţă încă înainte de 16 August 1481 (v. doc. XCVII).

Al patrulea martor este *jupan Stoica al lui Vintilă*, deci fie fiul unui Vintilă, fie un scoborîtor al unui boier cu acest nume. In 1927 în lucrarea mea asupra divanelor domneşti — lucrare scrisă pe vremea când documentele ţării luaseră drumul străinătăţii fără posibilitate învederată atunci de reîntoarcere — identificam pe acest Stoica Vintilov cu fratele lui jupan Manea Udrişte, ştiind că acesta din urmă ca martor domnesc era urmat de un Stoica la 8 Septembre 1439 şi în documentul fără an, lună şi zi dintre 1439—1441 (v. doc. XLVII şi LI). Accentuăm din nou asupra termenului de Vintilov. Dacă acest Stoica al lui Vintilă ar fi fost frate cu Manea Udrişte am trebui să acceptăm că unul şi altul au avut ca strămoşi atât pe un Udrişte cât şi pe un Vintilă, pronume pe care nu le aflăm în listele de mărturii dela 1389 încoace.

Din cele cunoscute nouă din documente ulterioare, de prin veacul al XVI-lea, se poate afirma aproape cu certitudine că avem a face cu Stoica părintele unui mare sfetnic al lui Vlad IV Călugărul, cu Drăghici vornicul, întâlnit în domnia acestuia cu specificarea de: Drăghici al lui Stoica sau al lui Staico, şi incidental chiar Vintilescul.

Credem totuşi că pe lângă Stoica fratele lui Manea Udrişte acesta va mai fi fost înrudit şi cu Stoica Vintilov, şi ne sprijinim această sugestie pe faptul bine cunoscut — şi dela care nu se deroga niciodată în veacul al XV-lea şi chiar în al XVI-lea — că pronumele de familie se repetau din generaţie în generaţie. Cunoaştem destule cazuri din studiile genealogice ale familiilor boiereşti de pe la sfârşitul veacului al XV-lea şi din prima jumătate a veacului al XVI-lea că pronumele fiilor era urmat astfel: primul purta pronumele bunicului după mamă, al doilea pe cel după tată, un altul pe cel al părintelui său. Acest proces e întâlnit în neamul boierilor zişi « din Mărgineni » în veacul al XVI-lea (v. monografia mea genealogică din 1931 asupra acestui neam boieresc). In onomasticul boierilor din Mărgineni aflăm pe lângă pronumele de Staico, Drăghici şi Vintilă şi pe cel de Udrişte, pronume care nu putea veni decât dela înaintaşul lui Manea Udriştev. Concluzia logică este că o soră a acestuia va fi fost soţia lui Stoica Vintilov şi că pronumele de Drăghici va fi venit în neam dela acel jupan Drăghici dăruitorul frumosului engolpion dela mănăstirea Snagov.

Complectând deducţiile logice de mai sus cu cele cunoscute din alte documente ulterioare vremurilor de care vorbim am avea ca spiţă curgătoare a neamului boierilor din Mărgineni următoarea:

www.dacoromanica.ro

- *Udriște* în sec. XIV
  - *Manea al lui Udriște* stolnic 1424, vornic 1439 boier al Voievozilor: Dan II, Vlad II Dracul, Vladislav II, și Vlad Țepeș (1424—1457).
    - *Dragomir Udriștev* și *Manev* vornic. 1467, boier al Voievozilor: Radul III cel Frumos, Basaraba Laiotă, Basaraba Țepeluș și Vlad Călugărul (1467—1491)
    - Preia trăia pe la 1464—1472 = Nan vornic mic.
  - Stoica 1439, 1441
  - fiică = *Stoica al lui Vintilă* 1463—1465

- *Vintilă* în sec. XIV
  - *Drăghici* 1421
    - *Stoica al lui Vintilă* 1463—1465 (= fiica lui Udriște)

Children of fiica lui Udriște and *Stoica al lui Vintilă*:

- *Udriște* la sfârșitul veacului al XV-lea
  - fiică = Badea din Cojești 1494
  - *Vintilă* păharnic 1498 era + la 1510
    - *Drăghici* 1510
    - Radul 1510
    - Lațco 1510
    - *Vintilă* 1510 comis la 1548
  - Radul postelnic 1498
- *Drăghici Stoicev* sau *Vintilescul* stratorn. 1471, spătar 1476, vornic 1482—1497 = Calea
  - *Stoican* 1489 + după 1510
    - *Drăghici* din Mărgineni vel spătar + după 1553 = Velica nepoată de fiică lui Vlad Vodă Călugărul
      - Radul 1569
      - *Drăghici* 1569
    - *Udriște* din Mărgineni vel vistier + 1548 = Domnița Anca fiica lui Radul Vodă dela Afumați
      - *Drăghici* + după 1578
      - *Udriște* ban din Mărgineni + după 1581 = Oprișa
    - *Dragomir*
  - *Drăghici* 1498
  - Neagoe 1498

www.dacoromanica.ro

In înşirarea martorilor domneşti aflăm pe un *Dimitrie logofăt*, boier nou care nu poate fi confundat sau identificat cu *Dimitrie spătarul* lui Vlad Dracul despre care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. XXXVIII).

Lal vistier apărut pentru întâia oară în această dregătorie o va ţine până în Mai 1468 (v. doc. LXXI, LXXII, LXXIV, LXXV, LXXVII, LXXVIII) lipsind doar la 10 Iulie 1464 (v. doc. LXXIII) greşit transcris ca Vlad la 18 Mai 1468 (v. doc. LXXIX) fiind înlocuit cu un Vâlcul (v. doc. LXXX). Nu ne este identificabil.

Deatco stolnicul este şi el un boier nou, aflat până la 25 August 1469 (v. doc. LXXXI) când nu aflăm stolnic printre martorii domneşti. De altfel el dispare dela această dată cedând locul unui Piper (v. doc. LXXXII).

Ivan paharnic este de asemenea un sfetnic nou aflat în toate hrisoavele cu mărturii până la 18 Mai 1468 (v. doc. LXXI—LXXVIII) cedând locul lui Vintilă. Am amintit mai sus că nu-l putem confunda nici identifica cu Iova comis şi vistier martorul domnesc al lui Vlad III Ţepeş (v. doc. LXVI—LXIX şi notele dela doc. LXX cu privire la Ivan spătarul lui Dan pretendentul).

Neagoe comis, mărturie nouă şi el, va rămâne în această dregătorie până în Ianuarie 1467 (v. doc. LXXI—LXXVII) cedând locul unui Mircea (v. doc. LXXVIII).

Restul martorilor domneşti sunt boieri fără dregătorii, toţi persoane noi *Bratul Supt Coastă*, *Dan*, *Bratul dela Cojopi*, *Dadul*, *Mihai dela Padeş* (adică din Muscel) şi *Dadul dela Racoţi*, cari nu vor apărea de acum înainte în niciun act dela acest Domn.

Constantin grămăticul este cel care scrie hrisovul ultim al lui Vlad III Ţepeş (v. doc. LXIX) şi-l vom afla încă la 30 Mai 1464 (v. LXXII) şi 12 August (v. doc. LXXIV) al aceluiaşi an.

LXXII

1464 (6972) Mai 30, Indiction 12, Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia ca să-i fie *Sevestrenii* întregi pentru că o cumpărase dela Şolda şi Stoica pe 1600 de aspri.

Свєдєтєлїє :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир дворник	Jupan Dragomir vornic
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Дѹка	,, Duca
„ Стоика Винтилов	,, Stoica al lui Vintilă
„ Нѣгое Борчев	,, *Neagoe al lui Borcea*
„ Димитрь логофет	,, Dimitrie logofăt
Братѹл спатар	*Bratul spătar*

www.dacoromanica.ro

Лал вистїѩр	Lal vistier
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Иван пехарник	Ivan paharnic
Нѣгое комис	Neagoe comis
Костандин исписах	Costandin scrie.

Depozit :

Arh. St., sec'. ist., orig. pergam., II/3 (fost în *parh. Cozia* XIV/1).
Ibid., copie în *Cond. brânc.*, Nr. 266, f. 399.
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1843.
Ibid., *Cond. veche Cozia*, p. 90.
Ibid., *Cond. Cozia* I, nouă, p. 205.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 91, Nr. 306.
ARICESCU C. D., *Indice*, br. II, p. 98, Nr. 2213.
BOGDAN I., ed. I, p. 70 şi nota 1.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 68/526.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 391.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 42, nota 6, menţiune.
IONNESCU-GION, G. I., *Bucureşti*, p. 190.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 247—248, doc. 102.

Note :

Indictionul exact al anului 1464 este 14.

Astăzi numele de *Sevestreni* se mai află doar la pădurea Statului în comuna Bârseşti, plasa Ocolul din jud. Vâlcea, comună alcătuită din mai multe trupuri cu diferite nume.

Intr'o scrisoare a lui Radul III cel Frumos pe care o publică I. Bogdan se aminteşte de cinci boieri ai Voievodului: Mihail, Stan, Mircea, *Stoica* şi Mânzea cari se aflau la Braşov. Scrisoarea o datează din 1462—1463. Bogdan identifică pe Stoica cu *Stoica Vintilov* — adică Stoica al lui Vintilă pe care îl aflăm printre mărturiile acestui act. Am arătat mai sus (v. notele dela doc. LXXI) că acest sfetnic al Domnului este părintele lui Drăghici primul vornic din Mărgineni.

Pe Mircea tot defunctul Bogdan îl identifică cu *Mircea comisul*, un viitor sfetnic al lui Radul III cel Frumos. Acest Mircea va înlocui pe Neagoe cu începerea anului 1467 (v. doc. LXXVIII), înlocuit şi el cu Vlad cu începere dela 12 Decemvrie 1471 (v. doc. LXXXIII).

Pe Stan tot Bogdan îl identifică cu stratornicul Voievodului de mai târziu. Această dregătorie apare în domnia lui Radul III cel Frumos în persoana a doi boieri: Stan şi Radul la 15 Ianuarie 1467 (v. doc. LXXVIII).

www.dacoromanica.ro

Àm crede această identificare greșită. Mihai și Stan sunt părintele și fiul său anume Mihail din Ruși, începătorul boierilor ziși « din Băleni » de cari am amintit mai sus (v. notele dela doc. LVIII).

Pentru *Mânzea* nu putem da nicio știre.

Pe lângă martorii domnești cunoscuți din documentele precedente ale Domnului aflăm aci ca noi sfetnici pe: *jupan Neagoe al lui Borcea*, care este fiul lui Radul al lui Borcea și nepot de fiu al lui Borcea. Am amintit de acest boier mai sus (v. notele dela doc. LV). Celalt boier nou este *Bratul spătar* de altfel primul boier cu această dregătorie în domnia lui Radul III cel Frumos.

LXXIII

1464 (6972) Iulie 10, Cetatea București.

Domnul întărește mănăstirea Tismana, pe care părinții părintelui său Vlad Voievod au întărit-o, cu satul *Vadul Cumanilor*, cu *Toporna* și *Tismana* câtă a fost Ligășească și Rușească. Apoi se mai întăresc: *balta Bistreț dela Toplița* până la *Gârla Albă*, mai sus de *Covacița* și pe lângă ea satul *Hârșova* cu *Sălcișioara*. Inșiră darurile bunicului său Mircea Voievod: satul *Ceauri*, *Ungurei*, *Ploștina*, *Jarcovăț* cu *Potoc*, *Sușița* cu *Novoselți*, *Blatnița*, satul *Pesticevo* dăruit de Doamna Calinichia bunica părintelui Domnului. Satul *Sogoino* dăruit de Lucaci. Unchiul părintelui său Vlad Voievod anume Vladislav Voievod dăruise sfântului Antonie dela Vodița satul *Jidovștița*, *Vrăbița*, *Bistrița*, vârtejul dela mijloc întreg la Porțile de Fier, zeciuiala dela 8 pescării și Dunărea dela povârnișul Oreahova până la hotarul Rușavei și *Vodița Mare* la Dunăre și *siliștea Bahnei* cu nucii și cu livezile și Elhovița și Țarovățul. Și încă dela carele lui Ciop Hanoș dela Braticol zeciuiala. Mai adaogă *Șagavățul* pe care îl cumpărase Nicodim dela bătrânul Dan Voievod, a patra parte din *Fărcășești* dela Dunăre, și *Vătășești*. Urmează scutiri de dări și blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жупан Драгомир дворник	Jupan Dragomir vornic
„ Воико Добрица	,, *Voico Dobrița*
„ Казан логофет	,, *Cazan logofăt*
„ Стоика Винтилу	,, Stoica al lui Vintilă
„ Нѣгое Борчев	,, Neagoe al lui Borcea

www.dacoromanica.ro

Жѹпан Дѹка	Jupan Duca
„ Дїа	„ *Diia*
логофет Димитрѣ	Logofăt Dimitrie
Братѹл спатар	Bratul spătar
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Иванъ пехарник	Ivan paharnic
Нѣгое комис	Neagoe comis
Коика исписах	Coica scrie

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, orig. pergam., II/4 (fost în *pach. Măn. Tismana*, 7 doc. 164).
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1845.
Ibid., trad. rom., de D. Peşiacov din 1862.
Ibid., trad. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Cond. I*, *Măn. Tismana*, p. 75.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 91, Nr. 307.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, I, p. 348.
IORGA N., *Cronol. tabel.*, p. 25, Nr. 30.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 248—253, doc. 103.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 190.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 41—43, doc. XLIX.

Note :

In ceea ce priveşte întăririle făcute mănăstirii, multe nume de sate au dispărut azi.

Vadul Cumanilor ar putea fi Calafatul de azi şi *Toporna*, pe semne în jud. Gorj pe acea vreme nu mai există căci *satul Tismana* este evident cel din acelaşi judeţ, plaiul Vulcan, format din două cătune: Tismana şi Vânăta. In moşia Tismana a avut şi stăpâniri — nu ştim în ce chip — Vintilă Florescul, ctitor donator al mănăstirii şi autorul familiei Florescu.

Balta Bistrețul este în jud. Dolj pe Dunăre în plasa Băileşti vecinându-se la est cu Plosca şi având două bălţi numite încă azi: Bistreţul, la 4 km. pe Dunăre. Numele acesta îl mai poartă şi altă baltă în Romanaţi, nume vechi a marei bălţi din marginea Dunărei numită şi Potelul pe care o ştim întărită mănăstirii Bistriţa din Vâlcea a Craioveştilor. In Bistreţul fusese şi un schit. Nu putem şti la ce aşezare se referă specificarea: *balta Bistrețul dela Toplița*, căci cu acest din urmă nume aflăm un cătun în jud. Mehedinţi, plasa Văilor, comuna Negomirul. Nu putem de asemenea crede că acest nume se referă la peştera din Muscel sau la satul din jud. Argeş făcând parte din comuna Mălureni-Bădiceni din plasa Argeş.

www.dacoromanica.ro

De *Gârla Albă*, margine de hotar după act, nu ştim nimic iar *Covacița* nu poate fi confundată cu Covaciul din jud. Vâlcea, în comuna Ştirbeşti, plasa Olteţul de Jos. La 1700 aflăm o insulă *Covacița* la stolnicul Cantacuzino. Nici satele *Hârşova* şi *Sălcişioara* — luând seamă la situarea altor locuri întărite mănăstirii Tismanii în acest hrisov — ar putea fi Salcea din jud. Mehedinţi, plasa Câmpul, la 7 km. de Turnu-Severin în valea Dunărei.

Ceaurii este comuna Ceaurul din jud. Gorj, plasa Ocolul de Sus, la 7 km. de Târgul Jiului format din două cătune: Ceaurul şi Tămăşeşti.

Ungureii poate fi cătunul Ungurelul din comuna Ştefăneşti din jud. Gorj, plasa Amaradia, dacă nu Ungurenii, cătun în plasa Novaci din acelaşi judeţ.

Ploştina este în jud. Mehedinţi, plasa Motrului de Sus, mărginindu-se la est cu Miculeştii, la sud cu Broştenii şi Floreştii, la vest cu Lupoaia şi la nord cu Roşiata.

Jarcovăţul este indiscutabil dealul cu acest nume de azi în comuna Bresniţa, plasa Ocolul de Sus din jud. Mehedinţi.

Potoc nu ne este identificabil, acest nume ne mai fiind întâlnit în numele aşezărilor din Oltenia.

Suşiţa este comuna din jud. Mehedinţi plasa Motrul de Jos, încă şi azi stăpânire a mănăstirii Tismana. Este alcătuită din trei cătune: Tismana, Ioneştii şi Gura Motrului din valea râului Suşiţa.

Novoselţi nu mai este nici el în fiinţă azi.

Blatniţa va fi Blahniţa de azi, care însă se referă la o plasă din jud. Mehedinţi în regiunea de sud-vest.

Peşticevo este sat dăruit de Doamna Calinichia strămoaşa lui Radul III cel Frumos şi soţia lui Radul I Tismăneanul. Nu l'am mai aflat azi.

Sogoino dăruit de jupan Lucaci nu ne este identificabil.

Jidovştiţa este pe semne Jidostiţa, nume ce se referă la un sat din jud. Mehedinţi plasa Ocolul de Sus, la 13 km. de Turnu-Severin. Fusese odinioară a mănăstirii Vodiţa şi se mărgineşte cu mai multe cătune printre care *Bahna*, întărită de altfel în actul prezent, la nord cu schitul Topolniţa. Satul Jidoştiţa face parte din comuna Suşiţa de al cărui nume ne aminteşte hrisovul nostru.

Bahna este un sat în Mehedinţi, ţinând de comuna Vărciorova în plaiul Cernei fiind de altfel vechia limită de graniţă între România şi Ungaria. Aci se aflau încă din vechime mine de cărbuni.

De *Verbiţa* ştim că este azi în jud. Dolj plasa Dumbrava de Jos, o comună rurală. Nu putem totuşi afirma că la acest sat se referă numele din act. Să fie oare vorba de fosta aşezare izolată din jud. Mehedinţi, plasa Motrului de Sus cu numele de Vrăbeţi.

Cât priveşte *Bistriţa*, credem că acest nume se referă la Gura Bistriţa de azi în jud. Mehedinţi, plaiul Ocolul de Sus, diferit evident de mănăstirea Bistriţa fondaţia religioasă de mai târziu a celor patru fraţi Craioveşti.

Vârtejul dela mijloc, la Porţile de Fier nu ne mai este cunoscut sub acest nume şi nici *povârnişul Oreahova* nu mai este întâlnit azi cu această denumire.

www.dacoromanica.ro

Să fie oare Oreava, localitatea deasupra Vârciorovei în Mehedinți sau Orevița, comuna rurală din același județ plasa Blahnița la 34 km. de Turnu-Severin.

Rușava de al cărui hotar ni se vorbește, este comuna cu acest nume din jud. Mehedinți, plasa Văile în hotar spre sud cu Ploștina de care am vorbit mai sus.

Vodița Mare la Dunăre este pe semne în comuna rurală Vârciorova, plasa Ocolul de Sus din jud. Mehedinți, unde se află apa Voditei. Aci ridicase Sfântul Nicodim cu mai multe decenii înainte — încă din veacul al XIV-lea o mănăstire.

Satul *Elhovița* nu mai există azi cu acest nume. Am crede că avem a face cu Ilovăț, cătun făcând parte din comuna Balına (Vârciorova) în plaiul Cernei cu multe amintiri istorice și tradiții cu privire la Tudor Vladimirescu.

Țarovățul nu mai se află azi în ființă sub acest nume și nici nu putem ști unde va fi fost. De asemenea pentru *Șagavățul*.

Fărcășeștii dela Dunăre nu poate fi satul din Gorj cu acest nume azi aflat în plasa Jiului și nici Fărcășel, sat în Dolj, plasa Amaradia, făcând parte din comuna Amărăști, sau Fărcașul (= Fărcășel) din jud. Romanați la confluența Tesluiului cu Oltețul la nord-est de Caracal. Fărcășeștii din act va fi fost pe vremea de care vorbim o așezare în apropierea acelor amintite din regiunea de sud a Mehedinților. așezare dispărută de atunci sau numită altfel azi.

Pentru *Vătășești* nu putem crede că este satul cu aceiași denumire azi în jud. Argeș, plasa Pitești, format din două cătune: Vătășeștii de Sus și Vătășeștii de Jos din comuna Bradul-Geamăna. In acest județ se mai întâlnește și Vătășeștii-Turculești, sat îm plasa Topologul, făcând parte din comuna Giurgiuveni-Vătășești.

Cu privire la mărturiile domnești, relevăm apariția în domnia lui Radul III cel Frumos a lui *jupan Voico Dobrița* urmând lui jupan Dragomir Țacal vornicul. Pe Voico Dobrița l'am întâlnit ca sfetnic credincios al lui Vlad III Țepeș, și îl vom afla încă incidental ca martor în domnia lui Radul (v. doc. LXXV și LXXVII).

Un boier nou este *jupan Diia*. Am crede că el este același boier întâlnit printre mărturiile domnești dela 25 August 1469 (v. doc. LXXXI) cu specificarea ininteligibilă de: « feciorul lui vel stolnic », lăsând poate să se înțeleagă că era stolnic sau fecior lui jupan Neagoe.

Toți ceilalți dregători ne sunt cunoscuți din precedentele documente cu martori domnești ale lui Radu III cel Frumos.

LXXIV

1464 (6972) August 12, Cetatea București.

Domnul dăruiește slugilor sale: Tudor cu frații săi: Nicula, Stan, Mircea, Neanciul, Radul și Nicula cel mic, ca să le fie stăpânire jumătate din *Iași dela Curteni* adică șapte părți și a treia

www.dacoromanica.ro

parte din *Bulgari*, iar lui Andrei şi fraţilor lui şi lui Tatul şi Badea să le fie stăpânire asupra *Bălenilor* întregi. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Martori :

Жȣпан Драгомир дворник	Jupan Dragomir dvornic
„ Дȣка	„ Duca
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
[„] Стоика Винтилов	„ Stoica al lui Vintilă
„ Нѣгоє Борчєк	„ Neagoe al lui Borcea
Братȣл спатар	Bratul spătar
Димитрь логофєт	Dimitrie logofăt
Лал вистіѧр	Lal vistier
[Дѣтко столник]	Deatco stolnic
Иван пєхарник	Ivan paharnic
Нѣгоє комис	Neagoe comis
Констандин исписах	Costandin scrie

Depozit :

Acad. Rom., orig. pergam., CCI/1 *(col. Canta^uzino-Râfoveanu).*

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 92, Nr. 309.
GHIBĂNESCU GH., *Teod. Cod.* II (1934), p. 145—147.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, I, p. 347.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 253—255, doc. 104.

Note :

In ceea ce priveşte slugile domneşti nu putem să identificăm pe niciuna.

Iaşii dela Curteni ar putea fi comuna rurală de azi din jud. Gorj, plasa Ocolul. In acelaşi judeţ aflăm şi un cătun *Curteana* în plasa Gilort făcând parte din comuna Bărbăteşti. Un alt Iaşi este în jud. Vlaşca. Să fie oare Curtenii, comuna Curtişoara din Gorj în plasa Ocolul, moşie cunoscută în veacul al XVI-lea ca stăpânire a boierilor « din Ruda ». De Băleni nu putem spune nimic, deoarece în Oltenia nu aflăm niciun sat cu acest nume.

Jupan Voico Dobriţa dispare din nou dintre martori, iar *Cazan* nu mai poartă dregătorie ci doar specificarea de rudenie ce i-o cunoaştem de mai înainte. *Jupan Duca* trece din a şasea mărturie, a 2-a. Ceilalţi dregători sunt cunoscuţi.

www.dacoromanica.ro

LXXV

1464 (6973) Octombre 28, Indiction 14, Cetatea Bucureşti.

Domnul dăruieşte Mănăstirii Snagov cu hramul Intrarea în biserică a Sfintei Fecioare şi stareţului chir Veniamon satele: *Fringhişeşti* şi *Dobruşeştii*, *Izvorani* şi *Turbaţi*, *Ghermăneşti*, *Grădiştea*, *Bârseşti*, a patra parte din *Crăcimarii*, *Băbeni*, a patra parte din *muntele Gârbova*, partea lor din părţile *Straoştilor* şi din *Călugăreni*, *Floreiul* şi *muntele Manii*, via dela Târgovişte, via dela podgorie 20 de sălaşe de ţigani şi patru mori la *Didrih*, vama dela Prahova pe jumătate şi via domnească dela *Stoloveni*. Satele care păzeau morile pe vremea când au fost domneşti să le păzească şi de acum înainte. Domnul are dreptul de a numi egumeni, însă după moartea lui urmaşii pierd acest drept, călugării alegându-şi din sânul lor pe acel ce-i va cârmui şi nu din altă mănăstire. Odată aşezat să nu se schimbe până la moartea aceluia, şi să nici nu aibe voie a aşeza pe altul asupra parte din satele enumerate mai sus. Lipsesc dintre acestea: Gârbovul, Floreiul, muntele Manii, viile toate, sălaşele de ţigani şi morile. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеліє:	*Martori :*
Митрополит Оугровлахїискы кур Іωсиф	*Mitropolitul Ungrovlahiei Chir Iosif*
Жупан Драгомир дворник	Jupan Dragomir dvornic
„ Воико Добрица	,, *Voico Dobriţa*
„ Дука	,, Duca
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Стоика Винтилов	,, Stoica al lui Vintilă
[„ Нѣго]е Борчев	,, Neagoe al lui Borcea
„ Димитрѣ логофет	,, Dimitrie logofăt
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Братул спатар	Bratul spătar
Лал вистїар	Lal vistier
Иван пехарник	Ivan paharnic
Нѣгое комис	Neagoe comis
[Ко]ико писах	Coico scrie

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Arh. St., secț. ist., orig. pergam. deteriorat II/54 (fost *path. Snagov*, 1/2).
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov din 1843.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertorivl*, p. 92, Nr. 310.
BOGDAN I., ed. I, p. 70 nota (mențiune).
IONNESCU GION G. I., *Bucureștii*, p. 190.
IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 25—26, Nr. 31 cu data greșită de 28 Aprilie.
LĂPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 38.
MINEA I. & BOGA *Moștenirea*, II. p. 169—170.
PANAITESCU P. P., *doc. int.*, p. 255—260, doc. 105.

Note:

Numele satelor le aflăm mai toate în întăririle anterioare.

Despre *Frănghișești*, *Turbați* și *Vrăești* aflăm vorbindu-se încă din actul lui Dan II (v. doc. XXX și notele ajutătoare).

Dobrușeștii este Dobroșeștii (Barboși) de azi, sat în jud. Ilfov, plasa Snagov făcând parte din comuna Lipia-Bogdani, în partea de est a bălții Snagov. Din această comună mai fac parte și satele Alimăneștii și *Turbații*; aceasta din urmă amintită în întărirea de mai sus.

Izvorani este încă și azi un sat în jud. Ilfov, plasa Snagov, făcând parte din comuna rurală Tâncăbești.

Grădiștea din act este indiscutabil: Greci-Grădiște sau Grădiștea lui Gherman de azi, com. rur. în Ilfov, plasa Mostiștea la circa 38 de km. nord de capitală, formată din trei cătune: Grecii de sus, Măxinenii și Grădiștea, pe cele două maluri ale văii Pociovaliștei până lângă Fierbinți. Aci va fi fost și *Ghermănești* azi inexistent.

Bârseștii este evident în afară de jud. Ilfov și aflăm două comune rurale cu acest nume, însă în jud. Olt plasa Siul de Sus, pe valea Oltului și pe gârla Siul și alta în jud. Vâlcea plasa Ocolul.

Crăcimarii nu mai sunt în ființă azi cu acest nume.

Băbenii sunt greu de identificat deoarece cunoaștem trei comune rurale din care una în jud. Râmnicul-Sărat, plasa Râmnicul Sărat pe râul cu acest nume care de sigur vine dela pădurea Baba a Statului. Alte comune rurale Băbeni sunt în jud. Vâlcea: una în plasa Olteţul de Jos și cealaltă în plasa Olteţul de Sus.

Cunoaștem munți cu numele de *Gârbova* în jud. Râmnicul Sărat făcând unul parte din comuna Chiojdeni, plasa Marginea de Sus și altul din comuna Jitea.

Oare: *partea Straoștilor* să se refere la satul Straoști din com. rurală Hârsa, plasa Podgoria jud. Prahova?

Pentru *Călugărenii* am crede că este vorba de satul cu acest nume din Dâmbovița, plasa Ialomița, sat ce face parte din comuna Bălteni nu departe

www.dacoromanica.ro

de Snagov. Cu acest nume mai aflăm azi asezări atât în jud. Vlaşca, localitate istorică, în Prahova, în Dâmboviţa făcând parte din comuna Cobia plasa Cobia şi chiar în Mehedinţi.

De numele oe *Floreiul* este legat încă şi azi o aşezare în jud. Prahova, plaiul Peleşului din comuna Teşila făcând parte din comuna Teşila şi având şi un munte. De acest munte Floreiul vom afla vorbindu-se în unele întăriri ulterioare făcute mănăstirii dela Cricov — cunoscută şi sub numele de Mărgineni (v. G. D. FLORESCU, *Mărgineni*).

Muntele Manii ar putea fi vârful Manei, acoperit cu pădure deasă în jud. Prahova în partea de nord a comunei Bordeiu din plasa Prahova a judeţului cu acest nume.

Morile dela *Dridih* sunt evident cele ce vor fi fost în fiinţă pe acele vremi la confluenţa Prahovei cu Ialomiţa în jud. Ilfov plasa Mostiştea chiar în preajma mănăstirii Snagov, cunoscut fiind că aci aflăm comuna rurală Dridu Sărindarele din care face parte cătunul Dridu-Snagov. Ştim pe de altă parte că moşia Dridu-Stupinele din Ilfov plasa Snagov — azi proprietate a Statului — a fost stăpânire a mănăstirii Snagov.

Avem aci a face cu unul din foarte rarele hrisoave în care aflăm ca primă mărturie pe Mitropolitul ţării. Nu mai întâlnisem asemenea act din domnia lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. II şi III). Asupra acestui Mitropolit nu avem nicio altă informaţie decât pe aceia pe care ni-o dă prezentul hrisov.

Printre martorii domneşti aflăm din nou pe *jupan Voico Dobriţa*.

Ceilalţi boieri şi dregători ne sunt toţi cunoscuţi dinainte.

LXXVI

1465 (6974) Octombre 14. Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia diverse iertări de dări.

Лацко писах Scrie Laţco.

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., II/55 (fost în pach. Cozia, netreb. IV) orig. pergam.
Ibid., trad. de St. Nicolaescu.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriu*, p. 93, Nr. 315.
ARICESCU C. D., *Indice* br. II, p. 108, Nr. 2252.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, I, p. 347.
IONNESCU-GION G. I., *Bucureştii*, p. 190.
IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 26, Nr. 22.
MILETICI & AGURA, p. 124—125.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 260—261, doc. 106.

www.dacoromanica.ro

Note:

Documentul nu are niciun martor domnesc, iar grămăticul nu ne este cunoscut până acum. Il vom afla tot în domnia acestui Voievod în Mai 1468 (v. doc. LXXIX).

LXXVII

1465 (6974) Novembre 5, Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte slugilor sale: Vrabeţ şi fraţilor săi: Dragomir, Nicula, Gheorghe, Mânea cu fii săi, ca să le fie *Padeşul de Sus*, a treia parte dela *Roşia* a lui Stirbeţ, a treia parte dela Roşia a lui Laslo, a treia parte din *Piscupi*, jumătate din *Bujoreşti*, *Berivoeştii*, jumătate din *Vaduri* şi *Slăvileşti*. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеле:	*Martori:*
Жȣпан Драгомир дворник	Jupan Dragomir dvornic
„ Воико Добрица	„ Voico Dobriţa
„ Дȣка от Греч	„ *Duca din Greci*
„ Стоика Винтилов	„ Stoica al lui Vintilă
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Димитрь логофет	„ Dimitrie logofăt
Братоуль спатар	Bratul spătar
Лал вистıар	Lal vistier
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Иван пехарник	Ivan paharnic
Нѣгое комис	Neagoe comis

Numele scriitorului este neciteţ

Depozit:

Acad. Rom., orig. pergam. CXXXIV/12.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 93, Nr. 317.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 17 nota 3 la Nr. 91.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 149 nota 2 pt. Duca din Greci.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 261—264, doc. 107

www.dacoromanica.ro

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 43, doc. L.

Note:

In ceea ce priveşte satele întărite re este greu a le fixa deoarece nu avem niciun criteriu de orientare.

Berevoeşti întâlnim în Ţara Românească reprezentat prin două comune: B. Pământeni şi B. Ungureni amândouă în jud. Muscel, plaiul Nucşoara la sud-vest de oraşul Câmpulung pe râul Bratia.

Padeşul nu mai există azi decât la un sat în jud. Mehedinţi, plasa Cloşani. Am crede totuşi că satul amintit în întărirea de mai sus este tot în jud. Muscel luând seamă că în vechi acte când se vorbeşte de acest judeţ se mai spune: Muscel i Pad — adică Păduret, — porţiune care azi a fost încorporată la districtul vecin. Păduretul este azi numele unei părţi din comuna Leiceşti din acelaşi judeţ tot în plaiul Nucşoara la sud-vest de capitala judeţului.

Sate cu numele de *Roşia* întâlnim pe întinsul Ţării Româneşti şi Olteniei, în judeţele: Gorj, Mehedinţi, Vâlcea şi Teleorman.

Nici *Piscupi* nu mai este în fiinţă azi cu acest nume. Aflăm totuşi o movilă cu numele de Piscupul în jud. Buzău pe comuna Găvăneşti în marginea lacului Costeiul.

Bujoreştii sunt şi ei neidentificabili deoarece nu cunoaştem cu acest nume azi decât un cătun în jud. Teleorman plasa Târgului în comuna Antoneşti.

Vadurile şi *Slăvileşti* sunt nume dispărute azi.

In fruntea martorilor aflăm pentru ultima oară pe jupan Dragomir vornicul — cunoscutul boier al lui Vlad Ţepeş: Dragomir Ţacal.

Jupan Duca este pentru întâia oară aflat cu specificarea «din Greci» fără să putem spune la ce moşie Greci se referă acest atribut.

Aflăm totuşi lipsă pe jupan Cazan al lui Sahac.

Dregătoriile sunt toate purtate de boierii cunoscuţi.

LXXVIII

1467 (6975) Ianuarie 15, Indiction 15, Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia: bălţile dela Săpatul precum şi gârlele de acolo, toate pe Dunăre drept pe apă în jos până la gura Ialomiţii, pentrucă venise egumenul Simon al mănăstirii în faţa Domnului şi acesta îi dăduse pe slugile sale: Drăgoi, Goe din Făcăiani, Gureş din Frăţileşti şi dela Floci pe Petre pârgarul şi pe Buduşlov cari au dat hotar pe apă. Domnul mai porunceşte Flocenilor ca ei să nu se amestece întru nimic la bălţi, călugării fiind liberi a încărca peştele dela bălţile lor. Se enumeră acestea: la

www.dacoromanica.ro

Stânca, la Bordușani, la Făcăiani, la Vlădeni, la Blagodești sau la Corneni. Călugării să fie liberi de vamă acolo. Fără blestem.

Ѥвєдєтєлїє :	*Martori :*
Жоупан Нѣг дворник	*Jupan Neagul dvornic*
Жупан Дѹка	,, Duca
„ Драгомир Ѵдришек	,, *Dragomir al lui Udriște*
„ Казан логофєт	,, *Cazan logofăt*
„ Нѣгоє Борчєк	,, Neagoe al lui Borcea
„ Ѥтанчюл Шоюмул малы дворник	,, *Stanciul Șoiŭmul vornic mic*
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Братул спатар	Bratul spătar
Лал вистиѫр	Lal vistier
Иван пєхарник	Ivan paharnic
Мирча комис	Mircea comis
Ѥтан и Радул } страторници	Stan și Radul } stratornici
Ѥтан писах	Stan scrie

Depozit :

Arh St., *secț. ist.*, pergam. orig., II/56 (fost *pach. Cozia* XL/1).
Ibid., *Cond. I Cozia*, p. 187.
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov la 1849.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 94—95, Nr. 320.
ARICESCU C. D., *Indice*, br. II, p. 107, Nr. 2247.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 dela p. 61 pt. Stanciŭl Șoiŭmul.
ILIESCU DAN, *Floci*, p. 21—22.
MILETICI & AGURA. p. 125 (355).
PANAITESCU P. P.. *Doc. int.*, pp. 264—266, doc. 109.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 43, doc. LI.

Note :

Din textul hrisovului pare a se preciza unde se află Săpatul, anume în Oltenia.

Aflăm printre hotarnici boieri localnici de prin sate ce vor fi fost în ființă pe acele vremi în partea locului.

www.dacoromanica.ro

Făcăienii — evident diferit de Făsăienii din Ilfov, fostă moşie a boierilor Floreşti din veacul al XVI-lea trecut în patrimoniul boierilor din Cornăţeni prin moştenire — se află încă şi azi cu acest nume în jud. Ialomita, plasa Ialomiţa-Balta, pe ţărmul stâng al braţului Borcea.

Frăţileşti este tot în acel judeţ şi în aceiaşi plasă.

Floci, fost în vechime târg şi oraş mare este tot acolo pe malul stâng al Ialomiţii în apropiere de Dunăre.

Prin urmare toţi hotarnicii însărcinaţi de Domn a alege bălţile Coziei erau persoane din satele dunărene de lângă fosta cetate de Floci.

Borduşanii este încă şi azi o comună rurală cu acest nume în plasa Ialomiţa-Balta între comunele Făcăieni şi Cegani.

Blagodeştii este azi dispărut ca nume aci, însă ştim din alte acte că acest sat se afla tot în aceste părţi şi fusese schimbat de către jupan Drăghici Stoicev pentru Corneni încă pe la sfârşitul veacului al XV-lea. Aceşti *Corneni* nu se mai află azi în fiinţă cu acest nume. Aparţinuse unui Danciul care o făcuse schimb cu jupan Drăghici Stoicev încă înainte de 21 Aprilie 1489 (v. G. D. FLORESCU, *Mărginenii*, p. 20—21) şi va fi fost tot în aceste regiuni.

Stânca amintită în întărire nu mai este în fiinţă azi cu acest nume. Indiscutabil că va fi fost tot în marginea Dunării pe lângă fostul târgul de Floci deoarece Vlădenii se mai află şi azi cu acest nume în amintita plasă Ialomiţa-Balta a judeţului Ialomiţa.

Printre boierii divanului sunt unele nume noi.

In fruntea lor apare un personagiu necunoscut până acum: *jupan Neagul vornicul* Il vom afla de acum înainte în această dregătorie neîncetat în fruntea boierilor martori afară de documentul din 16 Septemvrie 1473 (v. doc. LXXXVI) când întâlnim în locu-i pe jupan Dragomir al lui Manea cunoscutul scoborîtor al lui Udrişte din veacul al XIV-lea iar Neagul ca al 2-lea martor. Acest jupan Neagul nu poate fi confundat cu jupan Neagoe al lui Borcea pe care îl aflăm alături de el în lista martorilor lui Radul III cel Frumos.

Din lista boierilor mai dispare pentru totdeauna jupan Dragomir vornicul pe care precum am arătat mai sus l'am identificat cu jupan Dragomir Ţacal al lui Vlad III Ţepeş.

Ca a treia mărturie apare un alt *jupan Dragomir* cu specificarea de *al lui Udrişte*. Acesta precum am arătat mai sus (v. notele dela doc. LXV) este fiul lui jupan Manea Udrişte.

Jupan Cazan al lui Sahac este din nou logofăt fără specificarea originii sale.

Intâlnim aci un boier nou pe *jupan Stanciul Şoimul*, boier de vază şi fără dregătorie care va mai apare incidental şi în alte liste de martori domneşti ai lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXXII), ca vornic mic.

Printre dregători, *Deatco stolnicul* trece înaintea spătarului, vistierului şi paharnicului ceea ce ne face a crede că era un boier mai în vârstă şi deci mai însemnat. El va dispare după 17 Ianuarie 1469 (v. doc. LXXX) când apare pentru ultima oară printre boierii martori.

In locul lui Neagoe comis apare un *Mircea* care va păstra dregătoria până în 1471 căci la sfârşitul anului (v. doc. LXXXIII) el cedează dregătoria unui Vlad.

www.dacoromanica.ro

Apar în această listă de martori domneşti doi stratornici: *Stan* şi *Radul*, evident boieri tineri.

LXXIX

1468 (6976) Mai 18, Cetatea Bucureşti

Domnul dă poruncă lui Dălban şi fiilor lui ca să le fie muntele dela Andrian pe jumătate, fiind cumpărat dela Jitian pe 330 de aspri dând Domnului un cal.

Свѣдѣтелїе:	*Martori*.
Жѹпан Нѣг дворник	Jupan Neagu vornic
„ Дѹка	,, Duca
„ Драгомир Ѹдрищек	,, Dragomir al lui Udrişte
„ Казан лѡгѡфет	,, Cazan logofăt
Братѹль спатар	Bratul spătar
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Влад кистїiар	*Vlad* (?) *vistier*
Винтило пахарник	*Vintilă paharnic*
Мирча комис	Mircea comis
Лацко писах	Laţco scrie.

Depozit:

Muzeul Tg.-Jiu (Liga femeilor române) orig. pergam. secol. XV. doc. 1.

Ediţii şi regeste:

Amicul poporului (Tg.-Jiu), III, 1901, p. 70—71.
ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 95, Nr. 327.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 68/526.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 17 nota 3 la doc. 91.
GHIBĂNESCU GH., *Sur. şi Izvoadc*, I, p. 283.
NICOLAESCU-PLOPŞOR, *Doc. olt.* (album), pl. 1.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 266—267, doc. 110.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj.*, p. 18—19.
ŞTEFULESCU AL., *Gorj. ist. şi pit.*, p. XVII.
ŞTEFULESCU AL., *Vlad Călug.*, p. 376—377.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 44. doc. LII.

www.dacoromanica.ro

Note :

Din acest an cu aceiaşi dată ca cea de mai sus aflăm un act amintit de Ştefulescu (v. *Gorj. ist. şi pit.*, p. 375). In acel act Radul III cel Frumos întăreşte lui Dan, Drăgoiu. Dobromir şi Neagoe, jumătate din Cincul cumpărat dela Stanciul Fărluţ pe 420 de aspri. Documentul n'are indicat locul unde este scris şi nu-i cunoaştem lista boierilor martori.

Privitor la Dălban şi la îrtărire nu putem da nicio lămurire

Transcrierea martorilor domneşti o adopt cela d-l prof. Panaitescu, totuşi relevăm că la d-l I. C. Filitti avem trecut ca vistier pe Lal pe care l'am mai aflat în această dregătorie în Ianuarie 1467 (v. doc. LXXVIII). Intr'adevăr că acest vistier dispare înainte de 1469 căci în Ianuarie al acestui an (v. doc. LXXX) aflăm pe un Vâlcul vistier.

Paharnic întâlnim pe un boier nou *Vintilă* el este începătorul documentar cunoscut al boierilor Floreşti: viitorul sfetnic de vază al lui Vlad IV Călugărul întâlnit fără dregătorie: Vintilă Florescul. Pentru cariera acestui boier pe lângă articolul d-lui Ion-Radu Mircea, *Marii logofeţi din Ţara Românească*, 1392—1515, extras din rev. «*Hrisovul*» vol. I, 1941, p. 19—22, mai dăm unele informaţii mai departe (v. aci, notele dela doc. XCI).

LXXX

1469 (6977) Ianuarie 17, Cetatea Bucureşti.

Domnul dă hrisov slugilor sale: Opriş cu fraţii săi şi verilor lor: Stanciul, Duşman şi Balea ca să le fie lor stăpânire pe jumătate din *Vărloni*, pentrucă Opriş a aşezat în faţa Domnului pe ceilalţi trei, să fie fraţi pe acea jumătate din Vărloni. Domnului i-au dat un cal. Fără blestem.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жȣпан Нѣг дворник	Jupan Neagu vornic
„ Дȣка	„ Duca
„ Драгомир Ȣдрищек	„ Dragomir al lui Udrişte
„ Казан логофет	„ Cazan logofăt
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
Дѣтко столник	Deatco stolnic
Братȣл спатар	Bratul spătar
Мирча комис	Mircea comis
Вльквл вистіар	*Vâlcul vistier*
Винтилѫ пахарник	Vintilă paharnic

www.dacoromanica.ro

Ѳтан и Бадѣ } стратѡрници	Stan şi *Badea* } stratornici
Милко пис.	Milco scrie

Depozit:

Acad. Rom., orig. pergam., mapa Nr. 132 de doc. necatalog.; fost propr. V. A. Popa din Grădiştea (jud. Vâlcea).
Ibid., copie I. Bogdan, *Ms.* 5236, f. 162.

Ediţii şi regeste:

Acad. Rom., *Creşteri*, 1908, p. 125.
ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 96—97, Nr. 331.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, 3, p. 85.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 267—268, doc. 111.

Note:

Satul *Vărloni* nu ne este identificabil azi, nemai existând vreo aşezare cu acest nume pe întinsul Munteniei şi Olteniei. De asemenea şi slugile domneşti cărora li se face întărirea nu ne sunt cunoscute.

Ca martori noi aflăm pe un *vistier Vâlcul*, ultimul vistier al lui Radul III cel Frumos. Ca al doilea stratornic aflăm în locul lui Radul dela 15 Ianuarie 1467 (v. doc. LXXVIII) pe un *Badea*. Oare să fi fost o greşită descifrare în loc de *Radul*. Fie Radul fie Badea, niciunul din ei nu va mai apare, în această dregătorie.

Un act aflat din 2 Octomvrie 1468 în care este pomenit un Furcă clucer (v. C. C. GIURESCU, *Contrib.*, p. 39 şi FILITTI, *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 16—17) este cu anul greşit el fiind unul şi acelaşi act cu cel dat de noi mai departe din 1469 (v. doc. LXXXI) însă cu ziua 25 August (v. şi notele la acel doc. LXXXI).

LXXXI

1469 (6977) August 25, Indiction 2, Bucureşti.

Domnul dă poruncă *credinciosului său boier jupan Mihail din Ruşi* şi fiului său *jupan Stan „care s'au tras din neam mare şi statornic"*, şi *bătrânului Chirtop* ca să le fie satele: Ruşii toţi, Muşăteştii, Hileştii, Racoviţa, Tătăraii de lângă Colceag, Siliştea dela Amza, toată siliştea Sinteştilor, Grecii toţi, fiind toate cumpărate dela Domn pe un cal bun. Se mai specifică în întărire aparte Cernăteştii cumpăraţi pe un cal domnesc dela Domn, apoi Sturzenii

www.dacoromanica.ro

toţi, Brana şi Ruşii din Târgovişte toţi daţi de Domn. Urmează nişte întăriri de ţigani ce fuseseră cumpăraţi dela *jupăneasa Voica Părciulovoaia* drept 1200 florini ungureşti, apoi alţi ţigani daţi de Domn. Urmează iertare de toate dările şi blestemul.

Martori :

Jupan Neagul vornic
,, Duca
,, Dragomir al lui Udrişte
,, *Cazan*
,, *Neagoe*
,, *Diia feciorul lui vel stolnic*
Bratul
Furduiu spătar
Vâlcul vistier
Vintilă paharnic
Mircea comis
Badea cel bătrân
Furcă clucer
Stan scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Col. Gh. Gr. Cantacuzino (azi la nepotul său Const. M. Cantacuzino), trad. veche rom.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 97, Nr. 334 şi p. 96, Nr. 329.
CIPARIU T., *Arhivul*, p. 35.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 16—17 cu anul 1468 Octomvrie 2.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 44—45, doc. LIII.
IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 26, Nr. 33 cu leatul 6976.
IORGA N., *Const. Căpit.*, p. 24, nota 2 cu data lunii exactă.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 270—272, doc. 113.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 44—45, doc. LIII.

Note :

In copia veche românească s'a citit greşit Octomvrie 2 în loc de Indictionul 2. In lipsa originalului ne sprijinim pe zisa traducere pe care am

www.dacoromanica.ro

văzut-o personal putând descifra luna August. Anul 1468 este greșit calculat tocmai din pricina acestui element de datare.

In privința moșiilor întărite, am vorbit de unele mai sus (v. notele dela doc. LVIII). Dăm aci câteva precizări în plus.

Rușii fie primii amintiți în întărire, fie *Rușii din Târgoviște*. nu se mai află azi cu acest nume: De asemenea: *Hileștii* și *Brana*. Credem că se vor fi aflat toate în județul Dâmbovița unde era leagănul boierilor Băleni.

Racovița este precum am mai spus în jud. Dâmbovița, plasa Dealul-Dâmbovița făcând parte din comuna Hăbeni. Am crede că și *Mușăteștii* va fi fost numele vechi al uneia din așezările din Dâmbovița căci nu putem admite a fi fost Mușăteștii de azi din Gorj.

Tătărării de lângă Colceag nu poate fi decât comuna rurală cu același nume azi Tătărăii, în jud. Dâmbovița plasa Ialomița pe malul drept al râului Ialomița în marginea sud-estică a județului. Specificarea: « de lângă Colceag » nu ne este explicabilă deoarece știm că un *Colceag* este o comună rurală din jud. Prahova plasa Cricov în marginea estică a acestui județ, unde nu cunoaștem să fi avut stăpâniri acest neam de boieri.

Să fi fost *Siliștea Sinteștilor*, satul Sinteștii de azi din jud. Ilfov, plasa Sabar, făcând parte din comuna Crețești-Sintești pe malul stâng a râului Sabar, căci altă așezare cu acest nume azi nu aflăm în jud. Dâmbovița.

Sturzenii este sat în jud. Dâmbovița plasa Dealul-Dâmbovița, făcând parte din comuna Priboiul.

In ceea ce privește *Cernăteștii*, nu putem fixa această moșie, deoarece nu credem să fi fost fie comuna rurală din jud. Buzău, plaiul Slănic pe râul Slănic, fie comuna rurală din jud. Dolj, plasa Dumbrava de Sus. Știm pe de altă parte că numele de Cernătești l'a purtat în vechime: 1) cătunul Valea Poienii din jud. Prahova, plasa Cricovul și 2) satul Valea Orlei, din comuna Bucovul în jud. Prahova, plasa Cricov.

Greci aflăm două sate în jud. Dâmbovița și anume: 1) comuna rurală din plasa Cobia pe malul drept al râului Argeș la sud de Găești și 2) sat în plasa Dâmbovița-Dealul făcând parte din comuna Bonțești. Identificăm satul Grecii din întărire cu una din aceste două așezări neputând fi oricare alt Greci aflător pe întinsul Munteniei.

Nu am putut identifica pe acea *jupâneasă Voica Pârciulovoaia* adică soția vreunul Pârciulov pe care nu l'am întâlnit niciodată, fie în vreo întărire fie ca martor domnesc.

Originalul fiind pierdut trebuie să fim cu multă rezervă în ceea ce privește pe boierii martori.

Jupan Cazan nu poartă nici dregătoria de logofăt și nici specificarea de al lui Sahac, ce i-o cunoaștem din însemnarea numelui său în toate hrisoavele cu martori domnești ai lui Radul III cel Frumos.

Pentru *jupan Neagoe* de asemenea îi lipsește specificarea de: al lui Borcea.

Nu putem înțelege ce vrea să însemne: *Diia feciorul lui vel stolnic*. Să fie oare o greșită descifrare a numelui fostului stolnic Deatco al cărui nume nu-l mai întâlnim nici aici nici de acum înainte.

www.dacoromanica.ro

Bratul a fost incontinuu spătarul Domnului. Aci îl aflăm fără dregătorie iar spătăria o ţine un *Furduiu*, boier nou pe care îl vom întâlni şi mai departe (v. doc. LXXXII).

Vâncul vistier în traducere română este o greşită descifrare pentru *Vâlcul* pe care l'am întâlnit ca vistier pentru întâia oară la 17 Ianuarie 1469 (v. doc. LXXX). Aci am făcut cuvenita corectare.

Badea cel bătrân fără dregătorie ar putea fi iarăşi o greşită descifrare în locul lui Badea stratornic adică: бадѣ стар în loc de бадѣ стратορник.

Pentru prima oară întâlnim pe un clucer în lista martorilor dacă şi aci nu va fi o greşită descifrare (Furcă este amintit de d-l prof. C. C. Giurescu ca primul clucer cunoscut în divane; v. *Contrib.*, p. 39).

LXXXII

1471 (6979) Ianuarie 25, Gherghiţa.

Domnul întăreşte lui Oancea cu fii săi: Stan, Vâlcsan, Stanciul cu nepoţii săi, lui Nan, Tatul şi Şerbu ca să le fie lor dela Ghighiu partea lui Stan şi aceea a lui Maxim, şi dela Ungheni partea aceloraşi doi, fiind cumpărate dela Lăpădat fiul lui Maxim şi dela Vladul şi Vlaicul fiii lui Stan pe 1000 de aspri dând Domnului un cal bun.

Свѣдѣтелїе:	*Martori:*
Жѹпан Нѣг дворник	Jupan Neagul vornic
„ Драгомир Манев	„ *Dragomir al lui Manea*
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Димитрь логофет	„ *Dimitrie logofăt*
„ Станчѹл мали дворник	„ *Stanciul vornic mic*
Фѹрдѹи спатар	Furdui spătar
Влькъ вистiар	Vâlcul vistier
Пипер столник	*Piper stolnic*
Винтилъ пехарник	Vintilă paharnic
Мирчѣ комис	Mircea comis
Драгич стратορник	*Drăghici stratornic*
Станко пис.	Staico scrie.

Depozit:

Acad. Rom., orig. pergam. XC/1.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 99, Nr. 340.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 68/526.
GHIBĂNESCU GH., *Vlad Călug.*, p. 126.
GRECIANU ȘTEF. D., *Genealogii*, II, p. 171—172.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 273—274, doc. 115.
VENELIN, p. 95—96.

Studii:

FLORESCU G. D, *Divane*, br. 1, p. 45, doc. LIV.

Note:

Răposatul prof. Ghibănescu afirmă că acest act este ultimul dela acest Voievod, sprijinindu-și afirmația dispariției lui Radul III cel Frumos în iarna lui 1472—1473, deci cu un an mai de vreme ca în realitate. Trebuie însă relevat că la data când scria Ghibănescu (1896) materialul documentar asupra lui Vlad Călugărul era foarte puțin cunoscut, făcându-se încă atunci confuzie între cei doi frați vitregi: Vlad Țepeș și Vlad Călugărul.

La Venelin în titlul documentului ziua este 25 iar în text este 22.

Cu privire la întăririle și la persoanele cărora li se fac nu avem nimic de adăogat fiindu-ne neidentificabile.

Printre martorii domnești întâlnim pe *jupan Dragomir* cu specificarea de *al lui Manea*, adică al părintelui său Manea Udriștev.

Jupan Dimitrie logofăt reintră printre mărturiile domnești el fiind lipsă după Noemvrie 1465 (v. doc. LXXVII și LXXVIII).

Un *jupan Stanciul vornic mic* apare pentru a doua oară cu această dregătorie. El este același cu jupan Stanciul Șoimul din 1467 (v. doc. LXXVIII).

In locul lui Deatco stolnicul avem de acum înainte pe *Piper stolnic* până la sfârșitul domniei lui Radul III cel Frumos.

Ca stratornic apare un boier nou: *Drăghici*, acesta este viitorul sfetnic de vază al lui Vlad IV Călugărul primul boier documentar cunoscut din neamul boierilor ziși «din Mărgineni» înrudit în veacul al XVI-lea cu casa domnitoare, nepoții săi de fiu: Drăghici spătarul fiind căsătorit cu nepoata de fiică a lui Vlad IV Călugărul, iar fratele său Udriște vistierul soțul Domniței Ancuța fata lui Radul V dela Afumați (v. G. D. FLORESCU, *Mărginenii*). Despre acest boier Drăghici din Mărgineni vom mai vorbi mai departe (v. notele dela doc. XCIX).

LXXXIII

1471 (6980) Decembre 12, Cetatea București.

Domnul întărește lui *Stanciul* cu fiii săi și cu fiaștrii săi: Bărbat și Ion, ca să le fie jumătate din *Iurcani la Loviște*, fiind cumpărată

www.dacoromanica.ro

dela Vâlcan pe 1000 de aspri dând şi Domnului un cal. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жꙋпан Нѣг дворник	Jupan Neagu vornic
„ Драгомир Манек	,, Dragomir al lui Manea
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Димитръ логофет	,, Dimitrie logofăt
„ Нан мали дворник	,, *Nan vornic mic*
Стан спатар	*Stan spătar*
Пипер столник	Piper stolnic
Вльꙋл вистиар	Vâlcul vistier
Винтило пахарник	Vintilă paharnic
Владули комис	Vladul comis
Драгич и Крстиꙗн } стратордници	Drăghici şi *Cârstian* } stratornici
Милко пис.	Milco scrie.

Depozit :

Origiral pierdut, fostă proprietate a locuitorului Mihai Slăniceanu din com. Slănic din Muscel.
Acad. Rom., Fotografii, Nr. 29.
Fotografie după original făcută de O. Niculescu din Curtea de Argeş.

Ediţii şi regeste :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 274—277, doc. 116.

Note :

Nu putem identifica pe acel Stanciul care nu pare a fi un boier.

Plaiul Loviştei este în jud. Argeş alcătuit din desfiinţatul plai al Arifului şi al Loviştei, ce se hotăra cu ţinutul Făgăraşului. Aci se va fi aflat şi satul Iurcani, căci altă aşezare cu acest nume nu aflăm decât cea din jud. Fălciu, de care evident nu poate fi vorbă aci.

Comparând lista martorilor domneşti cu documentul aceluiaşi Domn din 28 Iulie 1472 (v. doc. LXXXV) al cărui original mai este în fiinţă putem afirma că *Nan vornic mic* ia locul lui Stanciul din documentul precedent. Acest boier este soţul unei jupânese Preia sora lui Dragomir Udriştev sau Manev (v. I. BOGDAN, ed. II a p. 112 Nr. LXXXVI) a cărei inel de aur cu pecetie (o intaglie romană, azi din nefericire plesnită) se află în păstrarea

www.dacoromanica.ro

familiei mele ca veche moştenire. Pe faţa exterioară a suszisului inel se poate citi că acest inel este al jupănesii Preea, purtând chiar şi leatul 6900 adică 1492. Din ce neam va fi fost acest Nan mic vornic nu putem spune.

Noul spătar este într'adevăr *Stan* şi l'am putut identifica cu fiul lui jupan Mihai din Ruşi de care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. LVIII şi LXXXI).

Greşeşte d-l Ion-Radu Mircea în lucrarea d-sale amintită când îmi contestă identificarea lui Vintilă paharnicul — viitorul Vintilă Florescul — cu Vintilă stolnicul. Cred şi eu că nu sunt una şi aceiaşi persoană însă pentru cu totul alt motiv decât cel invocat de d-sa (v. *Marii Logofeţi*, p. 19 nota 2). Citirea numelui acestui dregător: Vintilă stolnic este greşită deoarece stolnic al Domnului este la 25 Ianuarie 1471 (v. doc. LXXXII) Piper, care apare din nou la 12 Iunie 1472 (v. doc. LXXXIV) şi chiar la 16 Septemvrie 1473 (v. doc. LXXXVI) în ultimul document cu mărturii domneşti dela Radul III cel Frumos. Nu se poate admite să fi fost înlocuit în hrisovul din 12 Decemvrie 1471 (v. doc. LXXXIII) cu un Vintilă. De altfel Vintilă paharnicul este alături de el în divan.

Ca stratornic nou alături de Drăghici aflăm pe un *Cârstian* care credem că este viitorul sfetnic al lui Radul IV cel Mare, cunoscut adesea şi cu specificarea de Cârstian Buzescul. Acest boier nu trebuie luat ca un strămoş al neamului Buzeştilor dela sfârşitul veacului al XVI-lea, neam ce-şi ţinea numele de familie dela porecla părintelui lor: Radul Buzea armaşul din a doua jumătate a veacului al XVI-lea, acesta un boier din Cepturoaie. Cârstian Buzescul este un strămoş al boierilor zişi « din Stănceşti », precum reese din alte acte de prin veacul al XVI-lea.

LXXXIV

1472 (6980) Iunie 12, Cetatea Bucureşti

Domnul întăreşte lui Vâlcan şi nepoţilor acestuia Baico, Vâlcan şi Stoica şi lui Stan cu fraţii săi Radul şi Vladul, apoi lui Radul cu fraţii săi Dragoslav, Tatul şi unul neciteţ, şi altuia cu fii săi Radul, Neagoe şi Nan, ca să le fie la *Duşeşti* din partea lui Mănjea patru părţi pentrucă le-au *dobândit dela părintele Domnului, dela bătrânul Vlad Voievod.* Şi iar cumpăraseră dela Domn pentru un cal. Toţi cei de mai sus aduseseră în faţa Domnului şase boieri spre a mărturisi. Numele acestor boieri nu ne sunt date.

Свѣдѣтеліє :	*Martorii :*
Жѹпан Нѣг велики дворник	Jupan Neagu mare vornic
„ Драгомир Манев	„ Dragomir al lui Manea

www.dacoromanica.ro

Жѹпан Казан Сахакок	Jupan Cazan al lui Sahac
„ [Нѣгое] Борчек	„ Neagoe al lui Borcea
„ Нан [мали] дворник	„ Nan vornic mic
Стан [спатар]	Stan spătar
Пипер столник	Piper stolnic
Вл[ъ]кѹл вистiар	Vâlcul vistier
Винтило пехарник	Vintilă paharnic
Владоула комис	*Vladul comis*
Дръгич и Крстiан } стратoрници	Drăghici și Cârstian } stratornici

Fără grămătic.

Depozit :

Original pierdut, fost în col. prof. Şapcaliu din Câmpulung.
Acad. Rom., copie de I. Bogdan Ms. Nr. 5236, f. 74—75.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 99, Nr. 342.
IORGA N., *Const. Căpit.*, p. 24, nota 2.
IORGA N., *Stud. și doc.*, VII, p. 21.
LAPEDATU AL., in rev. « *Transilvania* » (1902).
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 277—278, doc. 117.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 46, doc. LV, unde doc. este fără lună, zi și loc.

Note :

Divanul boierilor și al dregătorilor după defunctul prof. Iorga este diferit. S'a strecurat o greșeală cu privire la stolnic care acolo este Stan Tepev în loc de Piper. In 1927 am luat drept bună lista de martori domnești ai profesorului Iorga.

Toți boierii și dregătorii ne sunt cunoscuți de mai înainte.

Nu am putut afla satul Dușeștii.

Nu știm care este întărirea din partea lui Vlad II Dracul de care face mențiune textul actului, căci azi documentul este pierdut.

LXXXV

1472 (6980) Iulie 28, Gherghița.

Domnul întărește slugii sale Voislav cu fiii lui și cumnatul său Stan, ca să le fie *Corcova* toată, fiind cumpărată dela diaconul Domnului Petre pe 600 de aspri. Domnul iartă calul.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтеліе:	*Martorii:*
Жꙋпан Нѣг дворник	*Jupan Neagu vornic*
„ Драгомир Ꙋдрищек	*,, Dragomir al lui Udrişte*
„ Казан Сахаков	*,, Cazan al lui Sahac*
„ Нѣгое Борчек	*,, Neagoe al lui Borcea*
„ Нан мали дворник	*,, Nan vornic mic*
Стан спатар	*Stan spătar*
Пипер столник	*Piper stolnic*
Влъкꙋл вистıар	*Vâlcul vistier*
Винтило пахарник	*Vintilă paharnic*
Владоула комис	*Vladul comis*
Дръгич и Кр[ь]стїıан } стратораници	*Drăghici* şi *Cârstian* } stratornici

Fără grămătic

Depozit:

Col. Ana C. Odobescu născută Al. Em. Florescu (azi col. Odobescu) pergam. orig.

Acad. Rom., copie I. Bogdan, Ms. 5235, f. 75—77.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 100, Nr. 346.

BOGDAN DAM., *Diplomatică*, 63 nota 2 pt. Dragomir Udrişter.

IORGA N., *Stud. şi doc.*, VII, p. 269 cu data de 25 Iulie.

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 279—280, doc. 11ᵒ.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 46, doc. LVI după N. Iorga.

Note:

Moşia *Corcova*, se află şi azi cu acelaşi nume în jud. Mehedinţi, plasa Motrul de Jos pe şoseaua vicinală ce vine din spre Ciovârnăşani spre şoseaua Strehaia-Floreşti. Veche moşie a Brâncovenilor din veacurile ulterioare, materialul documentar fusese în stăpânirea văduvei lui Ioan Dimitrie Bibescu fratele Domnitorului, ce era născută Florescu, mătuşa defunctei Ana colonel C. Odobescu. Azi moşia este în stăpânirea d-lui ministru plenipotenţiar Anton D. Bibescu.

Dintre martorii domneşti, toţi cunoscuţi de mai înainte, aflăm doar pe *jupan Dragomir* cu specificarea schimbată: din nou ca «*al lui Udrişte*».

Vladul comis înlocuitorul lui Mircea în această dregătorie apăruse încă din Decemvrie 1471 (v. doc. LXXXIII).

www.dacoromanica.ro

LXXXVI

1473 (6982) Septembre 16, Bucureşti.

Domnul dă *credinciosului său boier jupan Mihail* şi *fiului său Stan marele spătar*, precum şi lui *Chirtop* cu toţi feciorii lor, ocină la *Bocovei* de lângă Colceag, fiind cumpărate de boierul Domnului dela însuşi Domnul drept un cal turcesc. Pentru aceasta Domnul iartă pe boierul său de vinăriciul domnesc şi de pământ „cu otaşnăli". Mai întăreşte Domnul lui Jupan Mihail siliştea *Cocoşarii* pe jumătate, fiind cumpărată dela Neagul Şula şi dela fratele acestuia Amza pe 300 de asprii şi un cal bun. Să-i mai fie tot lui Jupan Mihail ocină a treia parte din Cucuteni dela Orla şi Voinea feciorul Manughevi pentru 1000 de aspri. Fără blestem.

Martorii :

Jupan Dragomir feciorul lui (?) Udrişte
Jupan Neagul vornic
„ *Cazan Sahacov*
„ *Neagoi snă Borcii*
„ *Furdui vel logofăt*
Nan vornic
Piper stolnic
Vălcul vistier
Stoica spătar = Stan spătar
Vintilă paharnic
Vlad comis
Cârstian medelnicer
Jitiian clucer
Theodor logofăt scrie

Depozit :

Original pierdut.
Copie din veacul al XVIII-lea al traducerii din slavoneşte în col. G. D. Florescu (acte Lazuri (Dâmboviţa) doc. I).

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 100, Nr. 347.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 281—282, doc. 121.

www.dacoromanica.ro

Studii:

Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 46—47, doc. LVII.

Note:

Acesta este ultimul document cunoscut nouă dela Radul III cel Frumos.

Despre jupan Mihail și de fiul său Stan am vorbit mai sus (v. notele dela doc. LVIII și LXXXI). In textul acestui document se specifică ritos că fiul lui Mihail din Ruși este mare spătar, deci el este boierul care deține această dregătorie în domnia Voievodului dela sfârșitul lui Decemvrie 1471 (v. doc LXXXIII) precum am amintit la locul în drept (v. notele dela doc. LXXXIII cu privire la identificarea acestui dregător).

Chirtop de care ne vorbește și celalt act de întărirea a altor moșii lui jupan Mihail din Ruși (v. doc. LXXXI) este o rudă a lui, strămoș al unui neam de boieri de țară, originar din satul Lazuri, neam numit « din Lazuri ».

Am aflat în cealaltă întărire de Tătărăii de lângă Colceag, și am identificat această stăpânire ca fiind în județul Dâmbovița. Acum aflăm de o așezare numită *Bocovei de lângă Colceag*. Numele de Bocovei nu mai este aflat azi. Satul va fi fost în apropierea Tătărăilor.

Cocoșarii credem că este satul Cocoșul din jud. Dâmbovița plasa Ialomița, cătun al comunei Cornățelul, nu departe de Băleni.

Cucutenii se mai află și azi cu acest nume; este comuna rurală din același județ în plaiul Dâmbovița-Ialomița la stânga orașului Târgoviște.

Am transcris întocmai lista mărturiilor precum am aflat-o în copia din veacul al XVIII lea în lipsa originalului care fusese încredințat răposatului istoriograf al Bucureștilor: Ionnescu-Gion.

Aflăm în fruntea martorilor pe *jupan Dragomir al lui Udriște*, și nu feciorul lui Udriște urmat de *jupan Neagul vornic*. *Cazan Sohacov* este boierul bine cunoscut de mai înainte precum și *jupan Neagoi « snă Borcii »*, traducere greșită, căci precum am demonstrat mai sus el este fiul lui Radul Borcea și nepot de fiu al lui jupan Borcea (v. notele dela doc. LV).

Pe toți patru boieri îi vom afla ca stâlpi al domniei urmașului în scaunul țării Basaraba III zis și Laiotă sau « cel Bătrân », o rudă îndepărtată scoborîtor din fratele mai mare al lui Mircea I cel Bătrân, din Dan I.

Să fie oare o greșeală de citire sau de transcriere numele *jupânului Furduiu* ca « vel logofăt » căci știm din celelalte documente cu martori domnești că acest boier este spătar (v. doc. LXXXII). Nu-l mai aflăm în noua domnie.

Dintre toți dregătorii doar *Vintilă paharnicul* mai este întâlnit în domnia lui Basaraba III cel Bătrân (v. doc. LXXXVII) alături de *Drăghici stratornicul* care însă suie treapta spătăriei.

Am crede că în transcrierea martorilor s'au mai ivit unele greșeli ca spre pildă: spătarul care este trecut a fi un *Stoica*, personagiu necunoscut. Apoi *Crăstian* cunoscut ca tovarăș al lui Drăghici ca al doilea stratornic este ca medelnicer aci iar clucer aflăm pe un Jitiian greșită descifrare după noi, fără însă a putea spune la cine se referă acest nume.

Un nou nume de grămătic: Theodor, poate Tudor diacul din 1 Iunie 1475 în domnia lui Basarab III (v. doc. LXXXVII).

www.dacoromanica.ro

B A S A R A B A III
(zis şi LAIOTĂ şi CEL BĂTRÂN)

PRIMA DOMNIE

NOV.-DEC. 1473 ŞI IAN.-FEB. 1474 — SFÂRŞITUL LUI OCT. 1476

www.dacoromanica.ro

LXXXVII

1475 (6983) Iunie 1, Fără loc.

Domnul întăreşte boierului său *jupanul Stancea* şi copiilor lui precum şi fratelui său Badea cu copiii lui ca să le fie *Făceţelul* tot, jumătate din *Cerureni*, şi *Cereşanii* toţi. Acestea să fie lui Badea fără amestecul lui Stancea. Fuseseră cumpărate în zilele domniei lui Radul Voievod dela un stăpân al cărui nume este şters pe deaîntregul, pe 2500 de asprii. Li se mai întăreşte şi *Muşuteşti* toţi, pentrucă a treia parte le este veche moşie, iar două părţi le-au cumpărat dela Carapnin şi dela Dragomir pentru 2000 asprii dând Domnului un cal. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣдетелие :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Нѣг[ѹ]	,, Neagu
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al Borcei
[„ Данъ дво]рник	,, *Dan vornic*
„ Станчюлъ	,, *Stanciul*
„ [Нѣ]гое ѡт Кралека	,, *Neagoe dela Craiova*
„ Балѣ пехарник	,, Balea paharnic
„ . . . . . тѹлов	,, ... al lui . . . . tul
„ Въсие	,, *Văsie*
Винтилъ пехарник	*Vintilă paharnic*
Тѹдор логофет	*Tudor logofăt*
Манѣ и Драгич } спатари	*Manea şi Drăghici* } spătari
Д[ра]гомир столник	*Dragomir stolnic*

www.dacoromanica.ro

Дѣтко пехарник	*Deatco paharnic*
. . . .	. ...
Ѧлбъ	*Alb* ....
[Димитръ стра]торник	*Dimitrie stratornic*
Тѹдор писах	Tudor scrie

Depozit :

Arh. St., orig. pergam., secț. ist., II/59 (fost *pach. Glavacioc* XVI/1).
Ibid., trad. rom. incompletă și greșită de G. Peșiacov din 1844.
Ibid., *Cond. I Glavacioc* din 1852, p. 129.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 105, Nr. 367.
BOGDAN I., ed. I, p. 244 mențiune a doc.
BOGDAN I., ed. II, p. 131 nota.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 238.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 68—69 (526—527).
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 47 mențiune.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 29 nota.
IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 26, Nr. 34 cu data de 8 Iulie.
MINEA I., *Vlad Dracul*, p. 30 notă.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 285—288, doc. 125.

Note :

Boierul *jupan Stancea* cu neamul lui nu ne sunt identificabili. De asemenea nu putem identifica cele trei moșii amintite în întărire.

Făcețelul ar putea fi Făgețelul de azi comună rurală în jud. Olt plasa Vedea de Sus.

Cerurenii este un nume care nu mai este azi în ființă.

Nici numele de *Cireșani* nu se mai află în Muntenia sau Oltenia. Aflăm în schimb mai multe așezări cu nume asemuitoare:

Cireșeanca moșie în jud. Buzău făcând parte din comuna Șaringa,
Cireșeanca din jud. Prahova plasa Cricovul.
Cireșanul, cătun al comunei Mizil din jud. Buzău,
Cireșul comună rurală în jud. Mehedinți plaiul Cloșani,
Cireșul comună rurală în jud. Vâlcea, plasa Cerna de Sus.
Cireșul sat din jud. Argeș în plasa Gălășești.
Cireșul cătun în jud. Buzău făcând parte din comuna Mănzălești și
Cireșul cătun din jud. Mehedinți în plaiul Cloșani.

Pe lângă cei patru boieri martori fără dregătorii, stâlpi ai noii domnii aflăm mulți boieri necunoscuți până azi.

Jupan Dan vornic, alături de *jupan Stanciul*, par și ei martori noi afară numai dacă al doilea nu va fi acel jupan Stanciul Șoimul vornic mic întâlnit în domnia lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXVIII și LXXXII).

www.dacoromanica.ro

Jupan Neagoe dela Craiova părintele celor patru frați Craiovești este aflat pentru prima oară printre martorii domnești.

Credem că în descifrarea multora din boierii cari urmează s'au strecurat greșeli.

Spre pildă întâlnim trei paharnici: pe *Balea* ca jupan, pe *Vintilă* cunoscut încă din mărturiile lui Radul III cel Frumos și pe un *Deatco* care nu poate fi identificat cu Deatco stolnicul lui Radul Voevod. De asemenea nici pe *Tudor logofăt* nu-l putem identifica. Manea și Drăghici spătari ne sunt cunoscuți. Primul este Manea Negrul — așa precum îl vom afla ulterior ca martor domnesc al Voievodului — întâlnit în unele documente din prima jumătate a veacului al XVI lea fără a putea afirma din ce neam va fi făcut parte, iar *Drăghici* este fostul stratornic al lui Radul III cel Frumos, și precum am mai amintit el este Drăghici I din Mărgineni.

Dragomir stolnicul nu ne este nici el identificabil, iar *Dimitrie stratornicul* este Dimitrie Ghizdavăț precum îl vom afla trecut printre mărturiile Domnului la 1476 (v. doc. XC). Il vom întâlni ulterior ca ban mic, în 1486 (v. Filitti, *Banatul*, p. 100).

Nu cunoaștem niciun boier cu pronumele de *Alb* în aceste vremi.

LXXXVIII

1475 (6983) Iulie 15, Indiction 8, Târgoviște.

Domnul dăruiește mănăstirii Cozia ca să-i fie satele: Jiblea, Șerbănești Brădățeni, Seaca, Călimănești, Lungiani, Bogdănești, Hinătești, București, Troenești, Giurgeni pe care le-a cumpărat dela Drăgoi pe 50 florini și un cal. Apoi Săvăstrenii întregi, fiind cumpărat jumătate dela Șolda pe 1600 asprii și cealaltă jumătate dela Stoica și dela Cârstea tot pe aceeași sumă. Apoi alte întăriri în: Pleșoiu, stradă din Râmnic, 300 de sălașe de țigani, Vădastrița, Ciocăneștii, Stăneștii, Călugărenii, Cărărenii, Lumineni și Păseni, pe care le-a cumpărat dela Neagoe Taurul pe 650 de asprii; bălțile: Mamino și toate dela Săpatul până la gura Ialomiții, găletăritul din județul Vâlcea și vama dela Genune. Urmează iertări de dări și blestemul.

Свѣдетеліе :	*Martorii :*
Жѹпан Драгомир Манев	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣг що бѣше дворник	,, Neagoe care a fost vornic
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Нѣгое Борчев	,, Neagoe al lui Borcea

www.dacoromanica.ro

Жȣпан Дан великь дворник	Jupan Dan mare vornic
„ Нѣгоѥ ѡт кралека	„ Neagoe dela Craiova
„ Балѣ	„ *Balea*
Манѣ и Драгич } спатари	Manea și Drăghici } spătari
Бадѣ вистиѣр	*Badea vistier*
Дѣтко пехарник	Deatco paharnic
Драгомир столник	Dragomir stolnic
Макрѣ (=Манѣ) комис	*Macrea (=Manea) comis*
Дȣмітрь стратορник	Dimitrie stratornic
Калоіана исписах	Caloiana scrie

Depozit:

Arh. St., secț ist. II/60 (fost. *pach. Măn. Cozia*, Nr. 6).
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.
Ibid., *Cond. I Cozia*, p. 30 unde se spune greșit: Io Basaraba Voevod sin Io Matei Voevod.

Ediții și regeste:

Andronescu M., *Repertoriul*, p. 106, Nr. 372.
Docan N., *Elem. cronol.*, p. 392.
Docan N., *Stud. num.*, p. 527.
Minea I. & Boga L., *Moștenirea*, p. 125, Nr. 2.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 289—293, doc. 127.

Note:

Satele întărite ne sunt cunoscute cu mici excepții din întăririle înaintașilor lui Basaraba III cel Bătrân în scaunul țări.

Printre boierii fără dregătorii aflăm de data aceasta pe *jupan Balea* fără dregătorie și am crede că așa va fi fost și în precedentul document.

Badea este primul vistier al Domnului.

Macrea comis este evident o rea citire la d-l prof. Panaitescu, aci fiind Manea comis precum aflăm pe acest dregător în următoarele divane ale lui Basaraba III cel Bătrân.

LXXXIX

1476 (6984) Mai 8, Cetatea București.

Domnul întărește boierului său din Țara Făgărașului, jupănului Șerban și fratelui său Aldea cu fiii lor ca să le fie satele: jumătate din Șinca cu muntele său numit Nemaia și alt munte tot Nemaia

www.dacoromanica.ro

cumpărat dela Budea, jumătate din Ohaba şi cu muntele, apoi din Ludişor cu muntele care se chiamă tot Ludişor, şi nişte ţigani. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣдетелїе :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манев	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Казан Сахаков	„ Cazan al lui Sahac
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Станило Васїев	„ *Stănilă al lui Vasie*
„ Дан велики дворник	„ Dan mare vornic
„ Тѹдор логофет	„ *Tudor logofăt*
Манѣ Негрѹл и Драгич } спатари	Manea Negrul şi Drăghici } spătari
Драгомир столник	Dragomir stolnic
Бадѣ вистиар	Badea vistier
Дѣтко пахарник	Deatco paharnic
Днмитрѹ стратормик	Dimitrie stratornic
[Мак],ѣ комис	Manea comis
Милко исписах	Milco scrie.

Depozit :

Acad. Rom., orig. pergam. CXXXIV/47.
Ibid., transcr. modernă, Ms. 5152, f. 120.

Ediţii şi regeste :

Acad. Rom., *Crest. col.*, 1910, p. 263—264.
ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 109, Nr. 383.
BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 dela p. 61 pt Manea Negrul şi Drăghici.
PANAITESCU P. P., *Doc. ist.*, p. 294—296, doc. 128.

Note : •

Neagoe fostul vornic dispare dintre mărturiile domneşti. Se va fi stins din viaţă după Iulie 1475. De asemenea nu mai întâlnim pe jupan Neagoe dela Craiova. Intâlnim însă pe un nou sfetnic de vază: pe *jupan Stănilă al lui Vasie* şi am crede că de el este vorba în lista de martori domneşti ai hrisovului din 1 Iunie 1475 (v. doc. LXXXVII). El va fi fost din neamul lui Vasea purtătorul de sabie, întâlnit în domnia lui Mircea I cel Bătrân (v. doc. XIV). *Tudor logofătul* trece şi el printre boierii de frunte ai Domnului

www.dacoromanica.ro

XC

1476 (6984) Iulie 4. Gherghița.

Domnul întărește slugilor sale Ona cu fiii săi, Stan și Stanciul ca să le fie Bărcăneștii oricât au ținut Corlat și Nan fiind cumpărate acele părți dela aceștia pe 500 de asprii dând Domnului un cal. Fără blestem.

Свѣдетеліе:	*Martorii:*
Жупанъ драгомиръ Манекъ	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Казанъ Сахаковъ	„ Cazan al lui Sahac
Жѹпанъ Нѣгое Борчевъ	„ Neagoe al lui Borcea
„ Данъ двоpьникъ	„ Dan vornic
Жупанъ Тѹдоръ логофетъ	„ Tudor logofăt
Драгомиръ столникъ	Dragomir stolnic
Бадѣ вистїаръ	Badea vistier
Манѣ Негрулъ и Драгичь } спатари	Manea Negrul și Drăghici } spătari
Манѣ комис	Manea comis
Димитръ Гиздавецъ страторникъ	Dimitrie Ghizdavăț stratornic
Иѡва граматикъ	Iova grămătic

Depozit:

Original pierdut. Fără izvor.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 110, Nr. 387.
GHIBĂNESCU GH., *Vlad Călugărul*,
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 297—298, doc. 129.
VENELIN, p. 118—119 de unde s'a luat textul în caractere rusești de d-l prof. Panaitescu.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 48—49, doc. LVIII.

Note.

Este ultimul hrisov cunoscut al lui Basaraba III cel Bătrân din prima lui Domnie. De altfel din a doua a sa domnie de foarte scurtă durată nu posedăm niciun document intern. In Octomvrie-Decemvrie își face incursiunea

www.dacoromanica.ro

în ţară fostul Domn Vlad III Ţepeş, dela care nu avem de asemenea niciun document cu martori domneşti. In cele două mărturii documentare ce le avem din scurta domnie a acestui aprig Voievod nu aflăm de existenţa vreunui nume de boieri. primul document este un privilegiu purtând data de 7 Octomvrie 1476 iar al doilea este o scrisoare către Braşoveni cu data de 8 Noemvrie al aceluiaşi an. Vlad III Ţepeş va fi fost ucis încă înainte de începutul anului 1477 când aflăm din nou pe Basaraba III cel Bătrân înscăunat în ţară.

Din lista de martori domneşti nu întâlnim niciun nume nou.

In această a doua a sa domnie Basaraba III cel Bătrân păstrase ca oameni de încredere pe boierii bătrâni şi de nădejde a primei sale domnii.

Defunctul profesor Ion Bogdan ne înfăţişează o scrisoare a patru boieri: *jupan Dragomir al lui Manea, jupan Neagoe al lui Radul, jupan Stănilă vornicul* şi *jupan Balea paharnicul* către Braşoveni pe care o datează din 1477 în Februarie făcând sugestia că desvinovăţirea Domnului ar fi după omorîrea lui Vlad Ţepeş.

Jupan Dragomir al lui Manea ne este un personagiu bine cunoscut.

Jupan Neagoe al lui Radul învederează că nu ne-am înşelat în identificarea lui jupan Neagoe al lui Borcea care era fiul unui Radul şi anume al lui Radul al lui Borcea (v. notele dela doc. LV).

Jupan Stănilă vornicul din scrisoare este indiscutabil jupan Stănilă al lui Văsie întâlnit ca boier de vază printre martorii domneşti ai lui Basaraba III cel Bătrân la 8 Mai 1476 (v. doc. LXXXIX).

Jupan Balea paharnicul nu este altul decât boierul aflat atât în primul hrisov cu martori al lui Basaraba III cel Bătrân întâlnit ulterior fără dregătorie (v. doc. LXXXVII şi LXXXVIII).

La sfârşitul lui 1477 aflăm în scaunul ţării pe un nepot al lui Basaraba cel Bătrân pe Basaraba zis Ţepeluş, poreclit şi cel Tânăr, al patrulea Domn al ţării cu acest pronume.

www.dacoromanica.ro

BASARABA IV
(zis ŢEPELUS sau CEL TÂNĂR)

INTÂIA DOMNIE

NOV. 1477 — ÎNTRE 16 AUG. ŞI SEPTEMBRE 1481

www.dacoromanica.ro

XCI

1478 (6986) Ianuarie 9, Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia ca să-i fie moara domnească dela Târgul Râmnicului pe Olt, pentrucă schimbase Domnul cu egumenul Ilarion luând dela mănăstire morile dela Târgovişte ca să fie domneşti.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манѣв	*Jupan Dragomir al lui Manea*
„ Дан великїи дворник	,, *Dan mare vornic*
„ Винтилъ логофѣт	,, *Vintilă logofăt*
Егѹмен ѡт Снѣгов попа Евѳимїе	Egumenul dela Snagov, popa Evtimie
„ „ Дѣл попа Іѡсиф	Egumenul dela Deal, popa Iosif
исправник Іанеш дин Іаши	Ispravnic Ianeş din Iași,
	Fără diac.

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., *Cond. brânc.* Nr. 266, f. 463, copie slavă.
Ibid., *Cond. veche Cozia* Nr. 18, f. 73—74.

Ediţii :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 115, Nr. 408.
IONNESCU-GION, G. I., *Bucureştii*, p. 193.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 299—300, doc. 131.

Note :

Luând în seamă hrisovul lui Vladislav II din 5 Ianuarie 1450 prin care acesta întăreşte mănăstirii Cozia moara făcută de Cazan logofătul şi de fratele său Radul fiii lui Radul al lui Sahac (v. doc. LV şi notele ajutătoare), precum

www.dacoromanica.ro

și morile de lângă Târgoviște, una lui Manea Udriște și cealaltă a lui Cazan logofătul, s'ar părea că din documentul de mai sus de aceste mori să fie vorbă și că prin urmare Basaraba IV Țepeluș le cere mănăstirii pentru a da în schimb acesteia moara domnească dela Râmnicul-Vâlcii, morile dela Târgoviște trecând în patrimoniul domnesc.

Din scurta listă de martori domnești conchidem că numele tuturor boierilor divanului noului Domn nu ne sunt date, și am face sugestia că acest hrisov trebuie să fie unul din primele ale lui Basaraba IV cel Tânăr, pe când nu-și alcătuise încă sfetnici domnești. Intr'adevăr cei trei boieri ne sunt cunoscuți din domnia precedentă a unchiului noului Domn, de altfel în dușmănie cu el.

Jupan Dragomir al lui Manea este cunoscutul sfetnic al lui Vladislav II un unchi și el al lui Basaraba IV Țepeluș, iar de *Dan mare vornic* nu știm decât că este boier de vază al lui Basaraba III cel Bătrân încă din primul act cu mărturii domnești (v. doc. LXXXVII). Pe *Vintilă ca logofăt* îl întâlnim pentru prima oară cu această dregătorie de frunte, căci pe el nu-l aflăm ca sfetnic în domnia dușmănosului unchi al noului Voievod. Pe Vintilă ca paharnic îl aflăm pentru ultima oară ținând această dregătorie în ultimul hrisov cu martori domnești dela Radul III cel Frumos la 16 Septemvrie 1473 (v. doc. LXXXVI).

Am face o sugestie pentru explicarea prezenței numai a acestor trei boieri ca martori în primul hrisov al lui Basaraba IV Țepeluș: ei erau rude cu acest Domn.

Printre notițele grecești aflătoare la Academia Română este și un hrisov dela Vladislav Voievod — care nu poate fi altul decât Vladislav II — prin care acesta ca Domn și stăpânitor a toată Ungrovlahia, împreună cu *nepotul său marele vornic chir Dragomir*, dau sfintei mănăstiri dela Meteore a sfântului Ștefan tot capul de izvorîtor de haruri și făcător de minuni al Sfântului Haralamb, cu un deget din mâna dreaptă a cinstitului și botezătorului Ioan Inainte-Mergătorul.

Acest document a fost datat ca fiind după 1482, de către defunctul profesor Iorga (v. HURMUZAKI-IORGA, Vol. XIV, partea 1, p. 41, doc. XC). Credem că această datare este greșită precum și regestul din fruntea documentului care ne vorbește de Vlad Vodă Călugărul când în document se specifică ritos că Vladislav Voevod a toată Ungrovlahia dă acel hrisov.

Interesant pentru noi este afirmarea rudeniei lui Vladislav II cu jupan Dragomir al lui Manea, adică cu fiul lui Manea Udriștev. Pe acesta din urmă îl aflăm încă din 1450 — de când avem hrisoave cu martori domnești dela Vladislav II — ca prim sfetnic al acestui Voievod, de altfel personalitate de vază încă din domnia lui Vlad III Dracul în a doua sa domnie (v. doc. LIV). In momentul când acest prim dregător și martor dispare dintre mărturiile lui Vladislav, la 2 August 1453 (v. doc. LXIV), apare în locul lui în fruntea mărturiilor sale — de altfel în ultimul său document cunoscut nouă cu boieri martori — jupan Dragomir Udriște, fiul necontestat al lui jupan Manea Udriștev. S'ar putea crede că bătrânul sfetnic Manea își va fi încheiat

www.dacoromanica.ro

zilele iar Domnul va fi luat pe fiul său, înrudit cu el şi i-ar fi dat locul de cinste al părintelui lui. Totuşi în primul document cunoscut nouă dela Vlad III Ţepeş din 16 Aprilie 1457 (v. doc. LXVI) — şi numai în sfatul domnesc al acestui act — aflăm ca boier de frunte pe Manea Udrişte. Se pun deci trei ipoteze: 1) ori Vladislav II îndată după 1453 se va fi certat cu jupan Manea Udrişte care va fi părăsit pe Domn, şi acesta înrudit cu el va fi luat pe lângă dânsul pe nepotul său, pe Dragomir al lui Manea ori 2) că în înşirarea mărturiilor primului hrisov al lui Vlad III Ţepeş, grămăticul Calcea să fi trecut pe cunoscutul prim sfetnic ca fiind existent şi în noua domnie fără ca totuşi să fi fost prezent. Amintim că acest grămătic ne mai este cunoscut şi din hrisoavele fără mărturii ale lui Vladislav II (v. doc. LX şi LXI). In fine o a treia ipoteză, care nu îndepărtează pe a doua este că jupan Manea Udrişte se va fi stins între 2 August 1453 şi 15 Aprilie 1456 (v. doc. LXIV şi LXV) şi în acest caz trebuie să admitem că grămăticul Calcea care va fi cunoscut renumele însemnatului boier al lui Vladislav II nu a ştiut că acesta se va fi stins din viaţă.

Ne întrebăm totuşi: când a fost scris actul de danie către Meteore de către Vladislav II?

Şi aci se pun două ipoteze: Prima am enunţat-o în 1927 (v. *Divane*, br. I, p. 64 încrângătura genealogică) şi anume că jupan Manea Udrişte era înrudit personal cu şireaua scoborîtoare a lui Dan II şi anume cumnat cu fiul acestuia Dan II şi deci unchi prin alianţă lui Vladislav II. Evident că această înrudire duce la alt grad de rudenie între jupan Dragomir Manev sau Udriştev şi Vladislav II fiul lui Dan II, şi anume că erau veri primari. Prin urmare ipoteza înrudirii în felul acesta a lui jupan Manea Udrişte cu şireaua scoborîtoare din Dan I este greşită. Ea nu ar fi posibilă pentru a justifica nepoţia lui Dragomir Manev faţă de Vladislav II decât fie 1) că Manea Udrişte va fi fost cumnat cu acest Domn sau că însuşi Dragomir Manev va fi fost nepot prin căsătorie lui cu o nepoată a acestui Domn.

Fără a preciza cum era această înrudire, înregistrăm doar faptul înrudirii acestui boier cu Basaraba IV Ţepeluş, cu care evident că era văr primar, fie direct fie prin alianţă.

Despre jupan Dan mare vornic, precum am spus mai sus nu ştim nimic precis. Nici nu ştim cine era? O sugestie ne vine luând seamă la pronumele lui care este patronimic neamului Băsărăbesc şi pe care nu l'am întâlnit purtat de vreun boier martor în trecut.

Luând acum în cercetare eventualitatea înrudirii lui Vintilă logofătul cu Basaraba IV cel Tânăr, am putea spune că nu era exclusă aceasta.

L'am întâlnit pe acest boier ca paharnic în domnia lui Radul III cel Frumos dela 18 Mai 1468 (v. doc. LXXIX) până la 16 Septemvrie 1473 (v. doc. LXXXVI) în 8 documente consecutive, într'un răstimp când afară de boierii fără dregătorii avem 3 spătari ce se succed: *Bratul*, *Furdui* şi *Stan* (Stoica dela 1473 este o greşită descifrare a numelui *Stan*), 2 comişi: *Mircea* şi *Vlad*; 2 stolnici: *Deatco* şi *Piper* şi 4 stratornici în grupe de câte doi: *Stan* cu *Badea* şi *Drăghici* cu *Cârstian*. Faptul că întâlnim în domnia

www.dacoromanica.ro

lui Basaraba IV cel Tânăr pe un Vintilă stolnic (v. scris. datată din c. 1478 la I. BOGDAN, ed. II, p. 138—139) nu implică întru nimic ca acest credincios boier să fie unul şi acelaşi cu paharnicul lui Radul III cel Frumos, precum o crede defunctul slavist, diferenţiând pe acest stolnic de logofătul Vintilă din domnia acelui Băsărăbesc.

Mai cunoaştem din domnia lui Basaraba IV cel Tânăr o altă scrisoare (v. BOGDAN, ed. II, p. 278—279) care ne este datată din 1480 şi este scrisă Doamnei Maria a lui Basaraba Ţepeluş aflătoare la Braşov. Stilul plin de curtenie — de altfel aproape identic cu acel al altei scrisori a doi boieri ai Voievodului: Cazan vistierul şi Staico comis — însă cu fraze mai călduroase, ne lasă să întrevedem legături strânse între Domn şi Vintilă logofătul. Scoaterea Doamnei Maria din mâinile lui Ştefan Bathory se datoreşte în primul rând acestui boier, şi aceasta reiese din textul acestei scrisori care spune: « despre cele ce mi-ai poruncit Domnia ta prin Petru » — o slugă credincioasă a Domnului binecunoscută şi lui Vintilă logofăt — « că eu bine te-am înţeles; « şi să ştii Domnia ta, că de când ai plecat Domnia ta, inima ne este cernită şi rea, cum numai Dumnezeu ştie. Şi de atunci *eu* stăruesc pe lângă « Domnul meu Voievodul, şi zi şi noapte, pentru lucrul Domniei tale, *cum « să te scoatem, ca să ne fii iarăşi Doamnă*, cum ne este şi Domnul Voievodul, « şi cum ne-ai fost şi mai înainte Doamnă. Şi acum să ştii Domnia ta *că « avem mare nădejde în Dumnezeu că te vom scoate şi că vei veni în curând* « şi ne vei fi Doamnă, ca mai nainte; căci *am trimis* un dar bun lui Batăr « Iştvan, tot pentru lucrul Domniei tale, ca să te scoatem, şi avem nădejde « în Dumnezeu că în curând are să fie ce are să fie... ».

Cealaltă scrisoare a lui Cazan vistierul şi a lui Staico comis aceleiaşi Doamne îi este scrisă după ce se făcuseră toate intervenţiile pe lângă Ştefan Bathory căci iată ce aflăm din textul ei: « ...că am auzit de Domnia ta că « te-a scos Dumnezeu din mâinile vrăjmaşului şi eşti în mâinile oamenilor « Domnului nostru Voievodului... ».

Stilul curtenitor şi respectuos al lui Vintilă logofătul către Doamna lui Basarab Ţepeluş care dacă i-ar fi fost rudă, fie ea, fie soţul ei, trădează totuşi legături mult mai strânse decât simpla condescendenţă a unui boier faţă de Voievodul său şi de Doamna sa. De aceia credem că între casa domnească şi acest prim reprezentant al boierilor din Floreştii de Răstoacă va fi fost o înrudire pe care în lipsă de documente precise nu o putem afirma, poate chiar mai veche, decât din vremurile acestea.

In spiţa genealogică a Basarabilor, dela cel mai îndepărtat personagiu cunoscut până la sfârşitul veacului al XV-lea, pe care o anexăm prezentei lucrări, înfăţişăm ipoteza că Vintilă Florescul este soţul unei surori al lui Radul III cel Frumos. Aceasta ar explica prezenţa în divanele acestui Voievod, neîntrerupt dela 18 Mai 1468 (v. doc. LXXIX) înainte, pe semne dela căsătoria sa, a acestui boier tânăr încă. In chipul acesta Vintilă Florescul era prin soţia sa, cumnat cu Vlad IV Călugărul, fratele vitreg al acesteia şi tot pe aceiaşi cale era văr primar cu părintele lui Basaraba IV Ţepeluş. Se va fi alăturat după moartea lui Radul III cel Frumos partidei lui Basaraba

www.dacoromanica.ro

IV cel Tânăr încă pe timpul când acesta se războia cu unchiul său Basaraba III în a cărui domnie nu-l întâlnim decât la 1 Iunie 1475 (v. doc. LXXXVII) tot ca paharnic. Legături strânse cu Basaraba IV Ţepeluş şi le va fi statornicit peste munţi, pe vremea când acest pribeag viitor Domn al ţării uneltea pentru căpătarea scaunului domnesc. Il va fi ajutat în aceste vremi de înfrigurare şi odată Basaraba IV înscăunat în iarna lui 1477—1478 Domnul îi va fi fost recunoscător luându-l ca sfetnic alături de el. Din aceste vremuri datează şi scrisoarea de împăciuire pe care acest boier o scrie soţiei Voievodului său. Cumnăţia cu Radul III cel Frumos se sprijină pe posesia în anumite moşii din judeţul Gorj din preajma mănăstirii Tismana unde era şi el ctitor şi căreia îi dăruise partea sa din moşiile: Pocruia. Godineşti, Ohaba, Sârbşori şi Tismana, moşii în care şi Radul III cel Frumos avusese stăpâniri de schimb cu părinţii lui Hranitul spătar şi pe care le dăruise şi el susamintitei mănăstiri. Afirmaţia că moşiile de mai sus fuseseră deja în stăpânirea mănăstirii Tismana anterior daniei lui Vintilă Florescul şi că numai în Ohaba cumpărase dela Stanciul Cortofleş nu este justă luând seamă la suma de 160 de florini, preţ extrem de mare pentru acele vremuri, şi cunoaştem destule documente din acest răstimp pentru a învedera că moşiile erau vândute pe preţuri mai scăzute când era vorba de una singură.

XCII

1478 (6986) Aprilie 3, Cetatea de scaun Bucureşti.

Domnul întăreşte slugilor sale: Crăciun dela Slatina cu fiii lui, lui Manea cu fraţii săi şi cu fiii lor, lui Petru cu fiii săi, ca să le fie stăpânire asupra părţii lui Başait, a lui Neagomir şi a lui Oancea din satul Străhareţ, pentru că fuseseră cumpărate acele părţi dela cei trei oameni amintiţi pe 470 de asprii dând Domnului un cal bun. Fără blestem.

Свѣдѣтелїе :	*Martori :*
Жȣпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣг	„ *Neagu*
„ Нѣгое Борчек	„ *Neagoe al lui Borcea*
„ Гергина	„ *Gherghina*
„ Дан велики дворник	„ Dan mare vornic
„ Винтилъ велики логофет	„ Vintilă mare logofăt
Казан вис̑тїар	*Cazan vistier*
Радул пехарник	*Radul paharnic*

www.dacoromanica.ro

Петрȣ столник	*Petru stolnic*
Станко комис	*Staico comis*
Прълитȣл и Петрѹ } стратерници	*Pârlitul* și *Petru* } stratornici
Ѧлкъ писах	Alb scrie.

Depozit:

Arh. St., secț. ist., orig. hârtie, II/62 (fost *pach. Mitrop. București*, CXLIX/1).
Ibid., trad. veche rom. nesemnată.
Ibid., *Cond. X*, *Mitropolia Buc.*, p. 66.
Ibid., *Cond. brânc.*, Vol. I, Nr. 265, f. 2 cu data greșită 6826 August 3.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 115, Nr. 409.
BOGDAN I., ed. I-a, p. 106—107 nota.
BOGDAN I., ed. II-a, p. 132, nota 1 dela p. 132.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 70/528.
GHIBĂNESCU GH., *Vlad Călugărul*, p. 127.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 300—301, doc. 132.
VENELIN, p. 112—113 cu data greșită 6980 (adică 1472).

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 50—51, doc. LIX.

Note:

Trei dintre boierii însemnați cu atributul de jupan ne sunt cunoscuți din documentul precedent, iar dintre sfetnicii lui Radul III cel Frumos — în lipsa vreunui document cu martori domnești dela Basaraba III cel Bătrân — aflăm acum doar pe boieri de vază: *jupan Negul* și pe *jupan Neagoe al lui Borcea*. Alături însă un nume nou, pe *jupan Gherghina* fără nicio dregătorie. Am crede că acesta este indiscutabil viitorul pârcălab al cetății Poienarilor, fratele Radei Doamna lui Vlad IV Călugărul: Monahia Samonida.

Aflarea unui Cazan vistier fără specificarea nici a originei sale și nici măcar cu atributul de: jupan, ne face a crede că nu este cunoscutul boier din neamul lui Radul al lui Sahac de care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. LV) dar indiscutabil un boier din neamul același. Il vom afla în toată domnia lui Basaraba IV Țepeluș cu aceiași dregătorie ba chiar la 3 Iunie 1478 (v. doc. XCIII) alături de Cazan al lui Sahac bătrânul boier cunoscut nouă care apare pentru întâia oară în divanul acestui Băsărăbesc.

Toți ceilalți dregători ai lui Basaraba IV Țepeluș sunt persoane noi și neidentificabile.

www.dacoromanica.ro

XCIII

1478 (6986) Iunie 3, Argeş.

Domnul întăreşte slugilor sale: Şolea cu fiul său Şerban şi cu fiii şi nepoţii lor, lui Dragomir, Şerban cu fiii lor şi lui Stoica cu fiii săi ca să le fie satele: *Jugorul* a treia parte, şi tot din acel sat partea lui Pashale tot a treia parte, fiindu-le veche moşie, jumătate din *Zăvideni*, pentrucă aceste slugi au adus 12 boieri şi că aceştia au mărturisit în faţa Domnului că Zăvidenii sunt moşie domnească. Domnul le-a vândut-o iar ei au dat un cal bun de 800 de asprii. Urmează iertări de toate dările şi blestem.

Євѣдѣтеліє :	*Martori :*
Жѵпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
Жȣпан Казан Єахаков	„ *Cazan al lui Sahac*
„ Дан велики дворник	„ Dan mare vornic
„ Нѣгое Борчек	„ Neagoe al lui Borcea
„ Винтилъ логофет	„ Vintilă logofăt
Вадѣ армаш	*Badea armaş*
Казан вистїар	Cazan vistier
Радѵл пехарник	Radul paharnic
Петрȣ столник	Petru stolnic
Єтанко комис	Staico comis
Прълитѵл страторник	Pârlitul stratornic
Калоіана писах	Caloiana scrie

Depozit:

Original pierdut, fost la Muzeul Carol I, Bucureşti (furat în 1917).
Arh. St., copie Nr. I/6 după originalul act de G. Zagoritz din 1916.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 115, Nr. 410.
FILIMON A., *Diferite documente munteneşti în Anuar Instit. Ist. Naţ., Cluj*, vol. V, 1930, p. 525—526.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, 3 p. 159.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 301—304, doc. 133.

Note:

Afară de jupan Cazan al lui Sahac şi un Badea armaş neidentificabil nu avem alt boier martor no.ı. Intâlnim pentru prima oară un boier cu dregătoria de armaş pe care nu o cunoaştem ulterior ca dregătorie de divan.

www.dacoromanica.ro

In ceea ce priveşte moşiile întărite: *Zăvidenii* se mai află încă şi azi cu acelaşi nume în jud. Vâlcea, comună rurală în plasa Oltul de Sus. *Jogurul* ar putea fi Jugurul de azi din jud. Muscel, plasa Argeselul, la sud de orașul Câmpulung.

XCIV

1478 (6897) Septembre, 9 Novigrad (Cetatea Nouă, adică București).

Domnul către mănăstirea Cozia ca să-i fie satele: Jiblea, Şerbăneştii, Brădăţenii, Seaca, Călimăneștii, Luncenii, Bogdăneștii, Hinăteştii, Bucureştii, Troianeştii și Jurjanii cumpărate dela Drăgoi pentru 20 de florini și un cal, apoi Săvăstrenii toţi cumpăraţi dela Şoldea jumătate pentru 1600 de asprii iar cealaltă jumătate cumpărată dela Stoica şi dela Cârstea pe acelaşi preț. Se mai întăresc şi: Plăşoii, strada din Râmnic, 350 de sălaşe de ţigani, Vodastriţa, Ciocăneştii, Stănceștii, Călugărenii, Cărărenii, Luminenii şi Păpenii cumpărate dela Neagul Taurul pe 650 de asprii. Se dă mănăstirii gâletăritul din jud. Vâlcea, vama dela Genune, balta Mamino, balta Câba dela Săpatul în jos până la gura Ialomiţii. Urmează iertare de toate dările și blestemul.

Свѣдѣтеліє :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Нѣг бивше дворник	,, Neagul fost vornic
„ Казан Сахаков	,, Cazan al lui Sahac
„ Дан великїи дворник	,, Dan mare vornic
Винтилѣ словописател	*Vintilă slovopisatel*
Стоика спатар	*Stoica spătar*
Радѹл пехарник	Radul paharnic
Петрѹ столник	Petru stolnic
Петрѹ стратoрник	*Petru stratornic*
Бръсѣанѹл исписах	Bărseanul scrie

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., *Cond. brânc.*, Nr. 266. copie f. 387—388.
Ibid., trad. veche rom., în *Cond. Cozia* dela 1857, p. 14.
Ibid., trad. veche rom., în *Cond. veche Cozia* Nr. 18, f. 31.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 116, Nr. 412.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 70/528.
IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 26, Nr. 35.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 304—308, doc. CXXXIV.
XENOPOL AL., *Drăculești-Dănești*, p. 216.

Note:

Toate întăririle făcute Coziei ne sunt cunoscute din hrisoavele înaintașilor lui Basaraba IV Țepeluș.

Printre mărturii apare din nou *jupan Neagul fost vornic. Jupan Vintilă* fără atributul de jupan este cu o dregătorie neuzitată ca termen în documentele acestor vremi, însă tot logofăt. Originalul act fiind pierdut, credem că s'au strecurat câteva erori ca spre pildă: *Stoica spătarul.* Această dregătorie nu a fost încă întâlnită în domnia acestui Voievod. Am crede că aci este vorba de *Staico comis.* Să fie oare și Petru stratornic un pronume rău descifrat?.

Din analiza stratornicilor lui Basaraba IV Țepeluș vom vedea că ei sunt diferiți dela document la document.

XCV

1480 (6988) Ianuarie 8, Cetatea nouă de scaun București.

Domnul întărește boierului său *Ticuci* cu frații lui Bran, Radul și Pătrul stăpânire asupra satelor: *Baia*, *Gilort*, *Polovragi*, *Spineni*, *Budoni*, *Pârâieni*, *Scurta*, *Strâmbătați*, *Călești*, *Brăești*, *Curta lui Vălcan*, fiindu-le vechi moșii. Le mai întărește și: *Mogoșani* și *Turița*, cumpărate de cei patru frați dela Moga pe 70 de florini. In urmă Ticuci cu frații săi a schimbat Turița cu popa Sătcelu pentru a treia parte din Ștefănești și pentru jumătate din Vălari. Un Toader din Ștefănești venise în fața Domnului dând lui Ticuci și fraților lui oricâte părți avusese el în *Ștefănești* și în Vălari. Se mai întărește lui Ticuci și fraților săi *Băronii* fiind cumpărat dela Stăneasa și dela copiii ei pe 400 de aspri. De asemeni i se mai întărește: *Cepturile*, parte lui Cojoc, *Goleștii* toți cu țiganii cumpărați dela Domn, *Braeștii*, partea lui Manciul, *Băești* și *Turcinești dela Ablanița* date de Domn lui Ticuci și Dobrei de zestre. Venise un Micul în fața Domnului dând lui Ticuci partea sa din *Vâlcănești*, lui și fraților săi. Apc se mai întărește acelorași patru frați jumă-

www.dacoromanica.ro

tatea din Strâmbătaţi, partea Bisei şi jumătate din Găneşti precum şi jumătate din *Dinu*, deoarece le dăduse Bisa cu fiii ei lui Ticuci şi fraţilor săi. Să le mai fie şi *Căteţii* date de Dan şi Oprea în faţa Domnului, jumătate din *Măilaţi* cumpărată dela fiii lui Stoe pe 500 de asprii, şi mai mulţi ţigani. Urmează prădalică, scutiri de toate dările şi blestemul.

Свѣдѣтели :	*Martori :*
Жȣпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчек	„ Neagoe al lui Borcea
„ Нѣгъ викше дворник	„ Neagu fost vornic
„ Владуль великы дворник	„ *Vladul mare vornic*
„ Станчол логофет	„ *Stanciul logofăt*
Казан вистиꙗр	Cazan vistier
Радуль пехарник	Radul paharnic
Петрѹ столник	Petru stolnic
Станко комис	Staico comis
Пардос ключар	*Pardos clucer*
Стан мали дворник	*Stan vornic mic*
Станчюл постелник	*Stanciul postelnic*
Михнѣ исписах	Mihnea scrie.

Depozit :

Orig. pergam. *Arh. St.*, *secţ. ist.*, II/64 (fost *pach. Polovragi*, VII). *Arh. St.*, trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 125—126, Nr. 450.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 70/528, cu data de 18 Ianuarie.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, p. 128—129 şi 217.
MINEA I., *Informaţii Dlugosz*, p. 64—65.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 310—314, doc. 137.

Note :

In actul original numele de Ticuci este ras şi înlocuit de o altă mână prin Avram; aceasta doar în primele locuri unde este întâlnit acest pronume.

In ceea ce priveşte moşiile întărite am crede că majoritate se află în Oltenia:

www.dacoromanica.ro

Baia, trebuie să fie Baia de Fier de azi comună rurală în jud. Gorj, plaiul Novaci şi nu orăşelul Baia de Aramă din jud. Mehedinţi.

Gilortul ar putea fi Târgul Gilort, sat la începutul veacului al XVII-lea.

Polovragi este azi o comună rurală tot în plaiul Novaci al susamintului judeţ, la est de Baia de Fier pe malul stâng al Olteţului. Aci se află mănăstirea Polovragi fundată mult mai târziu de Danciul Pârâianul şi de Stan marele postelnic.

Spineni va fi aşezarea din jud. Dolj, în plasa Amaradia făcând parte din comuna Glodeni şi nu comuna rurală cu acelaşi nume din jud. Olt, plasa Vedea de Jos.

Satul *Budoni* nu mai este azi în fiinţă cu acest nume.

Sub numele de *Pârâieni* întâlnim azi două comune rurale în judeţul Vâlceai amândouă în plasa Mijlocul: P. de Sus şi P. de Jos, prima pe văile râurilor Merişul şi Bordeiul iar a doua pe dreapta Olteţului. Tot pe malul acestu, râu este şi Pârăienii de mijloc în acelaşi judeţ şi plasă. Nu departe tot pe Olteţ, făcând însă parte din comuna Făureştii din Vâlcea se află Mileştii, o stăpânire a boierilor Pârâieni ce-şi iau chiar numele de familie: Pârâianu-Milescu.

Scurta nu se mai află azi sub acest nume, şi nu putem să o identificăm.

Strâmbătaţi de asemenea nu mai este în fiinţă sub acest nume. Să fie oare Strâmba? Cunoaştem însă mai multe aşezări cu acest nume atât în Oltenia cât şi în Muntenia: în Buzău un cătun făcând parte din comuna Colţi, în Prahova un cătun făcând parte din comuna Petroşani. Strâmba din Gorj este în plasa Jiul despărţit în două de apa Jiului. In fine mai cunoaştem un sat Strâmba în Romanaţi şi altul în Vlaşca.

Căleşti se află tot în jud. Gorj, azi cătun al comunei Slobozia din plasa Ocolului.

Băeşti trebuie să fie comuna rurală din Vâlcea în plasa Olteţul de Sus şi nu comuna rurală cu acelaşi nume din Buzău în plaiul Slănicului pe râul cu acest nume.

Brăeşti aflăm doar în Buzău în plaiul Pârscovului pe râul Sărăţelului-Bălăneştilor.

Mogoşanii din act ar putea fi satul din Gorj făcând parte din comuna Bobul, plasa Amaradia, la vest de Bengeşti pe malul drept al râului Blahniţa. Mai aflăm un Mogoşani în Dâmboviţa în plasa Cobia la sud-est de Găeşti.

Turiţa nu mai există azi cu acest nume, şi ne este deci neidentificabilă.

Să fie oare *Ştefăneştii* din act, comuna rurală din plasa Amaradia a judeţului Gorj, pe valea Gilortului? Cunoaştem însă pe lângă alţi Ştefăneşti
[illegible]ele: Vâlcea, Argeş, Olt, Teleorman şi Dâmboviţa şi aşezarea din Muscel plasa Argeşelul la sud de Câmpulung pe pâraiele Ştefăneşti şi Izvorani în vecinătatea Goleştilor, sat de care se aminteşte în întărire. Alţi Goleşti

www.dacoromanica.ro

afara de acesta mai întâlnim în Țara Românească *Goleștii* din Argeș comună rurală pe apa Simnicului din plasa Topologul, căci acest sat nu poate fi cel din jud. Râmnicul Sărat, plasa Orașului pe pârul Dâlgovul în partea nordică a județului.

Băronii nu mai este în ființă azi cu acest nume. Să fie oare Băroaia, munte azi în plasa Amaradia jud. Dolj din comuna Căpreni, sau Băroaia mina de aramă din plaiul Cloșanilor, județul Mehedinți pe râul Brebina.

Cepturile nu mai există nici el sub acest nume însă cunoaștem comuna rurală Ceptura din Prahova plasa Cricovul unde a fost moșia mănăstirii Cotroceni alături de trupul care a aparținut mănăstirii Radul Vodă din București, amândouă azi proprietăți ale Statului. De aci își au originea niște boieri înaintași prin veacul al XVI-lea a Filipeștilor.

Turcinești este numele unui cătun reședință a comunei Curtișoara din plasa Ocolul din județul Gorj. Documentul pare a preciza că acest Turcinești este dela Ablanița adică Iablanița. Aflăm doar o singură comună rurală cu sat cu acest din urmă nume în Mehedinți plasa Dumbrava încât nu credem că de aceasta este vorba în hrisovul de mai sus.

Găneștii este o comună rurală în Vâlcea plasa Mijlocul.

Cât privește așezarea *Dinu* din act nu am putut-o afla. Credem că se va fi referind la muntele Dinul din jud. Râmnicul-Sărat în plaiul Râmnicul din comuna Bisoca pe hotarul județului. O culme a acestui deal se numește *Culmea Cătăuțului* între râurile Râmnicul și pârâul Cătăuțul. Aci se află și satul Cătăuțul făcând parte din comuna Buda. S'ar putea chiar ca acest sat Cătăuțu să fie corespunzătorul satului *Căteții* aflat amintit în întărirea noastră, și care nu ne este azi identificabil.

Măilații nu mai există azi cu acest nume.

Așezare cu numele de *Vâlcănești* nu aflăm azi decât comuna rurală din Prahova în plaiul Vărbilăului lângă schitul fundat aci pe la mijlocul veacului al XVI-lea de niște boieri mari cari și-au găsit o moarte silnică în luptele pentru tronul țării: Toma banul și Dragomir spătarul, boieri numiți de noi: « din Pietroșani ». In veacul al XVII-lea era un Vâlcănești în Ilfov.

In ceea ce privește pe martorii domnești, aflăm aci pe un mare vornic nou cu pronumele de Vlad, poate și el vreo rudă a familiei domnitoare căci din acte ulterioare știm că și-a pierdut capul pentru că s'a ridicat asupra capului Voievodului.

Nu putem identifica în chip precis pe *jupan Stanciu logofăt*. Să fie oare el acel cumnat al Voievodului la care acesta se refugiază atunci când părăsește scaunul Domniei, și-și află moartea la Glagova? S'a susținut că acest Stanciul ar fi un strămoș al boierilor Glogoveni. Afirmăm că acest neam vechi în județul Mehedinților nu ne este cunoscut documentar înainte de mijlocul veacului al XVII-lea; Stanciul dela Glogova din veacul al XV-lea este poate un strămoș al boierilor Bengești părinte al lui Benga care va cade în lupta dela Clejani din 1522.

Alți dregători noi sunt *Pardos clucer*, *Stan vornic mic* și *Stanciul postelnic* acesta din urmă poate un boier din Crasna.

www.dacoromanica.ro

XCVI

1481 (6889) Iunie, fără zi, Târgovişte.

Domnul dă hrisov lui Bratul cu fiii săi şi lui Pătru cu fiii lui ca să le fie jumătate din *Mănicești* fiind cumpărată dela Hânsea pe doi boi şi 70 de asprii. Se specifică totuşi ca Bratul să fie stăpân pe două părţi iar Pătru pe a treia parte. Domnului i-au dat un cal. Fără blestem.

Сведетеліе :	*Martori :*
Жупан Стѣнил еже бывше двор-ник	*Jupan Stănilă care a fost vornic*
„ Воико Татулок	,, *Voico al Tatului*
„ Казан велики дворник	,, *Cazan mare vornic*
„ Вентил логофет	,, Vintilă logofăt
Буцкат пехарник	*Buţcat paharnic*
Станко комис	Staico comis
Пипер столник	*Piper stolnic*
Радул кистїiар	*Radul vistier*
Долофан спатар	*Dolofan spătar*
Влъдислав страторник	*Vladislav stratornic*
Кодрѣ граматик	Codrea grămătic scrie
Исправник Ратѣ пъркълав Пое-нарем	*Ispravnic Ratea pârcălab al Poenarilor*

Depozit :

Col. Muzeul Municipal București, orig. hârtie.

Ediţii şi regeste :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 318—319, doc. 140.

Note :

Azi aflăm un sat *Mănicești* în jud. Argeş, plasa Argeş pe râul cu acelaşi nume.

In fruntea boierilor martori întâlnim pe *jupan Stănilă care a fost vornic.* Nu cunoaştem pe un fost vornic cu acest pronume, însă judecând după lista mărturiilor domneşti ale lui Basaraba IV Ţepeluş din 16 August 1481 (v. doc. XCVII) unde aflăm pe un jupan Stănilă al lui Vasie, de acest boier trebuie să fie vorbă. In domnia lui Basaraba III cel Bătrân am întâlnit la

www.dacoromanica.ro

Mai 1476 (v. doc. LXXXIX) ca a patra mărturie pe acest Stănilă al lui Vasie tot fără dregătorie. Nu l'am întâlnit niciodată ca vornic încât trebuie să admitem că incidental va fi ţinut această dregătorie într'una din ultimele domnii premergătoare lui Basaraba IV Ţepeluş.

Avem ca mare vornic pe *jupan Cazan*, evident boierul cunoscut nouă de mai înainte.

Printre dregători aflăm multe personagii noi: dintre ele nu cunoaştem decât pe *Piper stolnic* întâlnit în domnia lui Radul III cel Frumos. Paharnicul, vistierul, spătarul — pentru prima oară în domnia Voievodului — şi stratornicul sunt personagii noi.

Observăm lipsa lui jupan Dragomir al lui Manea care nu va mai apare în domnia lui Basaraba IV Ţepeluş, precum nici pe jupan Neagoe al lui Borcea.

Aflăm pentru întâia oară de un pârcălab al cetăţii Poienari, dregătorie care nu era de divan. Ulterior vom întâlni ca pârcălab al aceleiaşi cetăţi pe Gherghina, cumnatul lui Vlad IV Călugărul.

XCVII

1481 (6989) August 16. Piteşti.

Domnul întăreşte slugilor sale lui Roman cu fiii lui şi cu fraţii săi: Dan Radul, Micul şi Muşat şi fiilor acestora ca să le fie stăpânire în *Liteşti* pe partea lui *Zamona*, pentrucă fusese cumpărată dela acest Zamona pe 400 de asprii, un cal şi doi boi. Să le mai fie şi în *Miceşti* partea lui Ganea fiind cumpărată dela fiul lui Ganea, dela Bănia, pe 100 de asprii, doi cai şi o vacă, iar Domnului îi dăduse un cal. Fără blestem.

Свѣдѣтеліе:	*Martori:*
Жѹпан Нѣг бивь дворник	Jupan Neagoe fost vornic
„ Станило Васїев	„ Stănilă al lui Vasie
„ Владѹл дворник велики	„ Vladul mare vornic
Сѹкал вистиѥр	*Sucal vistier*
Винтил логофет	Vintilă logofăt
Пардослѹ спатар	*Pardoslu spătar*
Пехарник Мирча Бѹцкат	*Paharnic Mircea Buţcat*
Пѣтрѹ столник	Pătru stolnic
Станко комис	Staico comis
Драгон писа	Drăgoi scrie.

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Acad. Rom., orig. hârtie, XL/6.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 135, Nr. 489.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 239.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 71/529.
GHIBĂNESCU GH., *Vlad Călugărul*, p. 134.
IORGA N., *Ștefan cel Mare*, p. 339 și Nr. 251.
MILETICI, p. 130 cu greșeli de transcriere.
MILETICI & AGURA, p. 340, Nr. 14.
NĂSTUREL P. V., *Nova plantatio*, p. 30.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 320—321, doc. 141.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 52, doc. LX.

Note :

Litești nu se mai află azi în ființă cu acest nume, pe când *Miceștii* de azi sunt în jud. Muscel, plasa Râul Doamnei la sud-vest de Câmpulung.

In act se amintește de un personagiu *Zamona*. Să fie oare vorbă de jupan Petre Zamona pe care l'am aflat ca boier martor al lui Radul II Praznaglava pe la 1421? (v. doc. XVIII).

Printre martori aflăm ca vistier un nume nou, pe *Sucal* iar ca spătar pe *Pardoslu* evident identic cu clucerul Pardos din Ianuarie 1480 (v. doc. XCV). Paharnicul este același doar aci cu specificarea de Mircea Buțcat.

Din analele moldovenești contemporane acestor vremi se știe că la 8 Iulie 1481 — într'o Duminică — a fost război între Ștefan Voievod al Moldovei și Muntenii lui Basaraba Țepeluș și anume la Râmnic, bătălie în care acesta din urmă înfrânt ia drumul spre Oltenia, însoțit de puțini boieri din cei cari îi rămăseseră credincioși. Printre aceștia nu mai aflăm pe jupan Dragomir al lui Manea și pe jupan Neagoe al lui Borcea însă mai întâlnim pe Vintilă logofăt. Din ultimele două liste de mărturii domnești ale lui Basaraba IV Țepeluș ne dăm seamă că boierii și dregătorii erau schimbători. In fuga spre Oltenia Domnul mai dă acest hrisov din Pitești.

După înfrângerea rivalului său, Ștefan cel Mare luând în captivitate atât pe soția cât și pe fiica Domnului muntean, înscăunează pe un fecior din păcate domnești al lui Vlad II Dracul, singurul reprezentant al șirelei scoborîtoare din Mircea I cel Bătrân, un al patrulea Vlad, frate vitreg deci cu Vlad III Țepeș și cu Radul III cel Frumos. Fost călugăr pe semne la mănăstirea Glavacioc unde se putuse ascunde, noul candidat la scaun fu ridicat Domn de Voievodul moldovean.

Legat de mai înainte cu Brașovenii, Vlad IV nu lipsi a înștiința pe aceștia de împlinirea visului său de domnie. Prin August-Septemvrie 1481 el scria

www.dacoromanica.ro

din Târgovişte — fosta capitală a părintelui său — că a alungat pe vrăjmaş din ţară iar oştile sale sunt ajunse aproape de Severin.

Inscăunarea lui nu fu însă de lungă durată deoarece peste vreo două luni la 16 Noemvrie 1481 — Basaraba IV Ţepeluş era din nou în Bucureşti, şi în bune relaţii cu Braşovenii cărora le trimite în misiune pe boierul său Hadăr.

Din scurta domnie a lui Vlad IV Călugărul nu avem nicio mărturie documentară şi nici nu ştim cine vor fi fost sfetnicii şi sprijinitorii săi.

www.dacoromanica.ro

B A S A R A B A I V
(zis ŢEPELUŞ sau CEL TÂNĂR)

A DOUA DOMNIE
ÎNAINTE DE 16 NOV. 1481 — DUPĂ MARTIE-APRILIE 1482

www.dacoromanica.ro

XCVIII

1482 (6990) Martie 23. Indiction 15. Gherghița.

Domnul dăruieşte mănăstirii Snagov jumătate din Velea cu moara dela Neajlov toată vama Prahovei, care fiind adaose de Domn să servească pentru acoperirea sfintei mănăstiri şi a chiliilor acesteia. Dela toate satele pe care le are mănăstirea în județul Ilfov să poată lua ea toate birurile. Domnul înoieşte din nou unele dări din timpul domniei lui Vlad Voievod. I se mai întăresc mănăstirii: a patra parte şi jumătate dintr'un sfert al vămii Lopatna. Satele întărite sunt: Fringhişeştii, Izvorani, jumătate din Tâncăbeşti, Ghermăneşti, Popeşti, Dobroşeştii, Turbații, jumătate din Şoldeşti, jumătate din Sărăcineşti, Nimireşti, jumătatea din Spanțov, Bărseşti, jumătate din Străoşti, jumătate din Crăcimari, Grădiştea toată, jumătate din Velea, muntele Gârbova, Floreiul şi muntele lui Manea. Urmează iertări de toate dările şi blestemul.

Свѣдетеліє:	*Martori:*
Митрополит кѵр̃ макаріє	*Mitropolitul Chir Macarie*
Жѹпан Прькоѹл велики дворник	*Jupan Pârvul mare vornic*
„ Мирча пехар[ник]	„ *Mircea paharnic*
„ Барбѹл	„ *Barbul*
„ Дїмїтрь Гиздавец	„ *Dimitrie Ghizdavăț*
„ Прьве логофет	„ *Pârve logofăt*
„ Мирчѣ дворник	„ *Mircea vornic*
Албь спатар	*Albu spătar*
Корман и Стоіан } армаши	*Corman* şi *Stoian* } armaşi
Пипер столник	*Piper stolnic*

www.dacoromanica.ro

Стан[ко] комис	*Staico comis*
Влъдислав вистїiар	*Vladislav vistier*
Ѡна стратoрник	*Ona stratornic*
Калоiана писах	*Caloiana* scrie

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, orig. pergam , II/67 (fost *pach. Snagov* II/1).
Ibid., *Cond. I Snagov*, p. 1.
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1847.
Acad. Rom., *Cond. Snagov*, trad. sec. XVII, XX/284 cu data greșită 6908 (= 1400).

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 136, Nr. 492.
BOGDAN I., ed. II, p. 171.
BREZOIANU I., *Instituții*, p. 239.
DOCAN N., *Elem. cronol.*, p. 392.
GHIBĂNESCU GH., *Vlad Călugărul*, p. 135.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 39.
IORGA N., *Studii și doc.*, XVIII, p. 71—73.
LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul* în Conv. lit., p. 516—517.
LESVIODAX, *Ist. bis.*, p. 390.
MILETICI & AGURA, *D. R.*, p. 338—339, cu anul greșit 1480 fără lună Nr. 1.
MILETICI, p. 128—129.
NICOLAESCU ST., *Aldea*, p. 237 nota.
NICOLAESCU ST., *Snagovul* p. 111—112 cu anul 1480.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 321—327, doc. 142.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 53—54, doc. LXI.

Note :

Pe lângă întăririle pe care le-am aflat în hrisoavele de danie făcute mănăstirii Snagov de înaintașii lui Basaraba IV Țepeluş, avem:

Bărseşti sat pe semne din jud. Argeş, plasa Topologul făcând parte din comuna rurală Cepari-Bărseşti.

Nimireşti nu mai există azi cu acest nume, şi de asemenea: *Popeții* şi *Şoldești.*

Alt hrisov care are în frunte pe Mitropolitul țării. Este al treilea document cunoscut nouă din răstimpul dela 1389 înainte.

De *Mitropolitul Macarie* nu avem altă ştire decât cea din acest hrisov, şi nu ştim de când și până când va fi păstorit (v. IORGA, *Ist. Bis. rom.*, II, p. 319).

www.dacoromanica.ro

Mai că nu aflăm printre boierii martori pe vreun boier de vază din cei ce fuseseră în prima domnie, căci doar câţiva dregători mai sunt în fiinţă ca spre pildă: *Pipcr stolnic*, *Staico comis* şi *Vladislav* acum *vistier* care la Iunie 1481 fusese stratornic (v. doc. XCVI).

Primul boier martor este *jupan Pârvul mare vornic* care nu este altul decât al doilea frate Craiovesc (v. I. C. Filitti, *Banatul*, p. 26). El este tatăl vitreg al lui Basarab V Neagoe, cunoscutul Domn Neagoe Basarab dela 1512 până la 1521. Ştim că necropola boierilor Craioveşti a fost la ctitoria lor dela Bistriţa olteană. Jupan Pârvul mare vornic îşi află locul de odihnă în interiorul mănăstirii pe care o ridică din temelie Neagoe Basarab.

Jupan Mircea paharnic nu este altul decât *Mircea Buţcă paharnicul* din prima domnie. Aci este aflat la loc de cinste cu toate că dregătoria lui este mult mai mică decât a celorlalţi boieri.

Jupan Barbul este cel maî în vârstă din fraţii Craioveşti, fii ai lui Neagoe dela Craiova pe care l'am întâlnit sub această denumire în domnia lui Basaraba III cel Bătrân (v. doc. LXXXVII şi LXXXVIII). Susţinători ai lui Basaraba IV Ţepeluş aceşti boieri nu se vor manifesta pe lângă Vlad IV Călugărul decât peste vreo cinci ani căci nu-i vom afla printre martorii domneşti ai acestui Voievod decât la 31 Iulie 1487 (v. doc. CXIII şi CXIV).

Jupan Dimitrie Ghizdavăţ este un boier pe care îl vom întâlni şi în domnia urmaşului în scaun al lui Basaraba IV Ţepeluş.

Nu am putut identifica pe cei doi boieri: *Pârve logofăt* şi *Mircea vornic* omonimi ca pronume cu marele vornic şi paharnicul amintiţi mai sus.

Pe *Albă* — adică Albul — ca spătar îl întâlnim pentru prima şi ultima oară căci el nu poate fi viitorul comis al lui Vlad IV Călugărul.

Pe un jupan Albul îl aflăm ca misionar al lui Basaraba IV Ţepeluş între 1480—1482 la Braşov — datarea scrisorii fiind după Ion Bogdan (v. ed. II, p. 171, doc. CXXXVIII şi nota).

Nu am putut identifica pe *Corman* şi pe *Stoian* cari poartă dregătoria de armaş, rareori întrebuinţată în aceste vremi ca dregătorie de divan.

Faptul prezenţei acestui *Staico comis* pe lângă Basaraba IV cel Tânăr şi după bătălia din 8 Iulie dela Râmnic, când ştim că în prima sa domnie tot acesta îi era comis printre dregători, ne face a nu identifica pe acest boier cu ginerile viitorului Domn Vlad IV Călugărul cunoscutul său sfetnic din primul său hrisov cu martori domneşti: Staico logofăt.

Vladislav vistier va putea fi viitorul Vladislav spătar al lui Vlad IV Călugărul abia dela Ianuarie 1483 (v. doc. C).

Inainte de a încheia acest capitol care pune capăt în veacul al XV-lea şirelei scoborîtoare a lui Dan I fratele lui Mircea I cel Bătrân, să mai amintim — din scrisorile pe care le aflăm scrise Braşovenilor — de diferiţii boieri nemenţionaţi printre martorii domneşti ai acestui ultim Băsărăbesc.

Pe boierul, Vlad fără dregătorie îl aflăm pomenit într'o scrisoare a lui Basaraba IV Ţepeluş datată din Noemvrie 1477 de Bogdan (v. ed. II, p. 135, doc. CVII). Acesta este boierul care s'a ridicat asupra capului lui Vlad IV Călugărul şi care muri de moarte silnică omorît de acest Domn.

www.dacoromanica.ro

Jupan Neagu și *jupan Stanciul* sunt aflați pomeniți în scrisoarea datată de prin 1478, deci din prima domnie a lui Basaraba Țepeluș. Primul este evident boierul de vază al Domnului pe care l'am întâlnit printre martorii domnești ai lui. Al doilea este indiscutabil Stanciul cumnatul lui Țepeluș, soțul surorii Voievodului: Anca, despre care ne vorbește un act fără mărturii domnești din 17 Noemvrie 1479 ca donator la mănăstirea Tismana (v. PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 309, doc. 136). Acest Stanciul — numit adesea și din Glogova, pentrucă acolo se refugiase domnescul său cumnat în fuga din domnie, urmărit de Vlad Călugărul — este, precum am mai spus și mai sus un strămoș al boierilor Bengești. La el fu ucis între 23 Martie 1482 și 13 Iulie al aceluiași an Basaraba IV cel Tânăr de către Mehedințeni.

De *Vintilă stolnicul* amintit într'o scrisoare datată de Bogdan de prin 1478 cu toate că voievodul nu-și spune specificarea de: млaдї (cel Tânăr) am vorbit mai sus. El este evident altul decât logofătul omonim al lui Basaraba Țepeluș. Bogdan crede că acest stolnic este unul și același cu paharnicul lui Radul III cel Frumos. Noi suntem de părere că paharnicul este una și aceiași persoană cu logofătul.

Intr'o scrisoare datată de prin Decemvrie 1479 de Bogdan se vorbește de răul pe care l'ar fi făcut Brașovenilor *Udriște* cu domnul său Laiotă. Am crede că acest Udriște pe care niciodată nu l'am întâlnit printre boierii martori a vremurilor, este un scoborîtor al lui Udriște, boierul din veacul al XIV-lea pe care l'am însemnat în spița genealogică anexată notelor dela doc. CXIV. Știm că un frate mai în vârstă a lui Drăghici vornicul Stoicev sau Vintilescul, primul Drăghici din Mărgineni este un Udriște. Acesta va fi fost sfătuitorul lui Basaraba III cel Bătrân, și va fi rămas prin Ardeal unde se va fi și stins din viață (v. doc. XCIXși notele acolo).

Prin 1478—1482 după datarea lui Bogdan aflăm de un boier al lui Basaraba IV Țepeluș ca misionar al Voievodului la Brașoveni *jupan Staico*, fără dregătorie, care este pe semne Staico comisul cunoscut nouă.

In ceea ce privește pe Ion, Moș, Petru — credinciosul Voievodului adesea dus în Transilvania în misiuni — și Dragomir, întâlnit tot de două ori pomenit în aceste scrisori, aceștia nu vor fi fost boieri ci numai oameni de nădejde și credincioși Domnului.

Scrisori particulare dela boieri în domnia lui Basaraba IV Țepeluș mai avem pe lângă acelea a sfetnicilor amintiți, pe cea a lui *Stan Cortoflești*. Credem că este unul și același cu *Stanciul Cortofleș* amintit la 1483 (v. doc. CII), cel care vânduse lui Vintilă logofătul moșia sa Ohaba din Gorj.

www.dacoromanica.ro

V L A D I V
(zis CĂLUGĂRUL)

DUPĂ 16 AUGUST-SEPTEMBRE 1481; ÎNAINTE DE 16 NOEMBRE 1481; DUPĂ 23 MARTIE-APRILIE 1482 — TOAMNA (15 SEPT. — 16 OCT.) 1495

www.dacoromanica.ro

XCIX

1482 (6990) Iulie 13, Târgovişte.

Domnul întăreşte lui *Roman* şi fraţilor săi: *Dan*, *Radul*, *Micul*, *Muşat* şi *Stoica* stăpânire asupra *Miceştilor*, partea lui Sinea şi a lui Vânjea şi a lui Corcea şi a lui Vlacul, *fiind dobândite de jupan Stoica vornicul dela Basaraba cel Tânăr* cu slujba dela Domnia-sa şi dela Domn. 12 boieri veniseră în faţa Domnului pentru a spune că este prădalică domnească, iar Domnul a dat-o lui Stoica vornicul, iar acesta a dat-o celor de mai sus în faţa Domnului, căci i-au fost slugi. Domnului i-au dat doi cai. Li se mai întăreşte celor de mai sus la *Liteşti partea lui Zamona* fiind cumpărată dela Zamona pe 600 de asprii, şi partea lui Toma pentrucă a plătit-o de bir Domnul şi partea lui Bănie fiind cumpărată dela acesta pe un cal. Fără blestem.

Сльдетеліе:	*Martori:*
Жѹпан Ѹдрище	*Jupan Udrişte*
„ Нѣгоѧ Борчек	,, *Neagoe al lui Borcea*
„ Казан бивши дворник	,, *Cazan fost vornic*
Винтилѫ лѡгофет	*Vintilă logofăt*
Жѹпан Драгич велики дворник	*Jupan Drăghici mare vornic*
Станко лѡгофет	*Staico logofăt*
Манѣ Негрѹл вистиıар	*Manea Negrul vistier*
Хръгота пехарник	*Hârgotă paharnic*
Данчюл столник	*Danciul stolnic*
Димитрѹ и Чега } спатари	*Dimitrie* şi *Cega* } spătari

www.dacoromanica.ro

Ѧлагоз столник	*Alagoz stolnic*
Колца и / Родѣ } стратарници	*Colțea* și / *Rodea* } stratornici
Іанжш граматик писаχ	*Ianăș* grămătic scrie.

Depozit :

Acad. Rom., original hârtie, XL/7.

Ediții și regeste :

Bogdan Dam., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 dela p. 61 pt. Vintilă logofat.
Docan N., *Stud. num.*, p. 71/529.
Lapedatu Al., *Vlad Călugărul*, p. 71, doc. 2.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 328—329, doc. 144.

Studii :

Florescu G. D., *Divane*, I, p. 55—56, doc. LXII.

Note :

Intărirea primă a noului Domn este o reconfirmare a întăririi lui Basaraba IV Țepeluș din 16 August 1481 (v. doc. XCVII). Aflăm totuși aci unele lămuriri ce privesc stăpânirea asupra moșiilor a unui *jupan Stoica vornic*, ce le avea dela Basaraba IV Țepeluș. Nu am întâlnit printre martorii domnești ai acestui Domn pe niciun jupan Stoica vornic, încât nu știm la cine se va fi referind lămuririle ce le aflăm în acest document. Să fie oare acest Stoica vornic boierul cu acest pronume însă fără dregătorie întâlnit ca boier de vază în domnia lui Radul III cel Frumos: Stoica al lui Vintilă pe care îl știm a fi părintele lui Drăghici I din Mărgineni?.

Cu privire la moșii am arătat că de *Litești* nu știm nimic, ei fiindu-ne neidentificabili iar *Micești* ar putea fi cei din Mușcel.

Luând în cercetare lista primelor mărturii domnești ale noului Voievod suit în scaunul țării cu ajutorul lui Ștefan Bathory aflăm ca sfetnic de frunte fără a purta vreo dregătorie și de altfel singura dată când va apare pe firmamentul politic: *jupan Udriște*. Am crede că el este fostul prieten al lui Basaraba III cel Bătrân zis Laiotă de care ne vorbește scrisoarea deja amintită publicată de Bogdan (v. ed. II, p. 153, doc. CXXIII). L'am identificat pe acesta cu fratele mai mare al lui Drăghici I din Mărgineni, de altfel tovarășul lui printre mărturiile noului Domn (v. mai jos aci). Despre frăția lor ne vorbește actul lui Petru I cel Tânăr fiul lui Mircea III zis Ciobanul (v. *Arh. St.*, *Cond. Mărgineni*, p. 20) când Udriște vel Ban (?) și frate-său Drăghici vel Dvornic sunt amintiți ca ctitori ai mănăstirii Drăghicești (v. și G. D. Florescu, *Mărgineni*, p. 11).

A doua mărturie ne este și ea cunoscută încă din domnia lui Radul III cel Frumos dela 30 Mai 1464 (v. doc. LXXII) tot fără dregătorie. Am arătat

www.dacoromanica.ro

că el este fiul lui Radul al lui Borcea și nepot de fiu boierului Borcea. (v. notele dela doc. LV).

Al treilea boier este din nou o figură cunoscută. Boier foarte înaintat în vârstă el se va fi stins între Iulie 1482 și Ianuarie 1483 deoarece nu-l mai întâlnim dela această dată înainte. El este *jupan Cazan al lui Sahac* din neamul acelui Radul al lui Sahac de care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. LV).

A treia mărturie este cunoscutul boier din Florești de pe Răstoacă despre care am mai vorbit. El părăsise pe Basaraba IV Țepeluș și se alipise lui Vlad IV Călugărul pe semne încă din prima încercare a acestuia de a câștiga tronul principatului muntean.

Jupan Drăghici mare vornic este primul boier cunoscut nouă documentar din neamul Mărginenilor (v. G. D. FLORESCU, *Mărginenii*). L'am întâlnit ca stratornic al lui Radul III cel Frumos și apoi ca spătar al lui Basaraba III cel Bătrân. El nu va lipsi de acum înainte în aproape niciun sfat domnesc al noului Voievod. Căsătorit cu o jupâneasă Calea el a avut mai mulți copii dintre cari doi nepoți de fiu au cinstit neamul lor în prima jumătate a veacului al XVI-lea iar ultima scoborîtoare a lui la sfârșitul acestui veac va fi Doamnă a țării, soția lui Radul Șerban Vodă dela începutul veacului al XVII-lea.

Staico logofătul, pe care precum am spus mai sus trebuie să-l diferențiăm de Staico comisul lui Basaraba IV Țepeluș este cunoscutul boier zis: *din Ruși, din Măgureni* și *din Băjești* soțul fiicei Domnului: Caplea Domnița. Nu știm al cui fiu va fi fost și nici ce rudenii și legături va fi avut, însă nu putem să credem că nu va fi fost și el din neam bun al țării. Il aflăm stăpân în Băjești din care jumătate îi are de moștenire și jumătate de cumpărătoare de soția sa, Rușii de lângă Târgoviște de unde știm că se trage jupan Mihail cu fiul său Stan spătarul (v. pt. aceasta notele dela doc. LVIII și LXXXII). Mai avea stăpâniri în Bucov unde știm că avea și jupan Dragomir Uoriștev sau Manev poate o rudă a sa. Stăpân atât în Mărgineni, fiind ctitor donator la mănăstirea de pe Cricov (= Măn. Mărginenii de mai târziu) cât și în Măgurenii din Prahova și Dragomirești din Dâmbovița, unde face și biserică, el se stinge din viață la 1507 cu puțin înainte de încheerea zilelor cumnatului său Radul IV zis cel Mare.

Pe *Manea Negrul vistierul* l'am întâlnit printre mărturiile domnești în domnia lui Basaraba III cel Bătrân ca spătar alături de Drăghici (v. doc. LXXXVIII) și el ar putea fi comisul lui Vladislav II încă dela începutul domniei sale (v. doc. LV).

Nu putem spune cine va fi fost *Hârgotă paharnic*. Il vom afla ca martor domnesc și în alte documente dela acest Domn până în Iulie 1487 (v. doc. CXIII) când este înlocuit cu un Colțea. Nu pot crede că va putea avea vreo rudenie cu familia olteană Hergot din Mehedinți.

Danciul stolnicul este un boier pe care îl vom întâlni și cu numele de *Gogoașe stolnic* (v. doc. CI). El este Danciul Gogoașe a cărui fiu Drăghici a avut pretenții la tronul Țării Românești în prima jumătate a veacului al

www.dacoromanica.ro

XVI-lea. Acesta din urmă fusese căsătorit cu fiica lui Gherghina pârcălabul Poienăreștii cetăți care este cunoscută din cauza poreclei soțului ei: Gogoșoaia.

Cei doi spătari: *Dimitrie* și *Cega* nu ne sunt cunoscuți și nici nu-i vom întâlni de acum înainte printre martorii domnești.

Nu înțelegem prezența acestui nou stolnic când știm că am aflat mai sus pe Danciul de care am spus că era Gogoașă stolnicul.

Colțea și *Rodea* stratornici sunt boieri noi și tineri.

Pe *Ianăș grămăticul* credem a-l identifica cu ispravnicul Ianăș din Iași aflat în documentul lui Basaraba IV Țepeluș din 1478 (v. doc. XCI).

C

1483 (6991) Ianuarie 27. Târgoviște.

Domnul întărește boierilor săi Batie și fiilor lui împreună cu frații lui, Radul cu fii săi, Drăgoi cu fiii săi, Stanciul cu fiii săi, Brat cu fiii săi, Dragul cu fiii săi și lui Dobromir cu fiii săi și cu nepoții săi, precum și lui Dragul cu frații săi: Radul și Danciul cu fiii lor ca să le fie stăpânire dela *Gura Coșuștiței*, *Drăgoteștii*, *Cervenița de Sus*, *Lubnicul* fiindu-le vechi moșii. Apoi li se mai întărește: *Criva dela Mehedinți* toată și următoarele: trei părți din *București*, Rusăneștii toți fiind cumpărați dela Mușat și dela nepoții acestuia pe 3000 de asprii dând Domnului un cal bun. Domnul orânduiește ca Dragul cu frații săi să fie stăpâni peste cinci părți din zece în Criva, București și Rusănești iar la Drăgotești, Cervenița și la Lubnic să nu aibe amestec. Urmează iertări de dări și blestem.

Свєдѣтєлє:	*Martori:*
Жѹпан Драгомир Манєк	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгоє Борчєк	„ Neagoe al lui Borcea
„ Драгич бивши дворник	„ *Drăghici fost vornic*
„ Кръстиꙗн великы дворник	„ *Cârstian mare vornic*
„ Станко великы логофєт	„ Staico mare logofăt
Владислав спатар	*Vladislav spătar*
Манѣ вистиꙗр	Manea vistier
Хръгота пєхарникъ	Hârgotă paharnic
Данчѹл столник	Danciul stolnic
Станчѹл комис	*Stanciul comis*

www.dacoromanica.ro

Колцѣ и Ръдѣ	} постелници	Colţea şi *Rădea*	} postelnici
Ходор граматик писах		Hodor gramatic scrie	

Depozit :

Original pierdut.
Acad. Rom., copie slavă pe hârtie din 1828, LXXVI/5 poate de G. Peşiacov.

Ediţii şi regeste :

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 71/529.
LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul*, p. 71, doc. III.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 329—332, doc. CXXXXV.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 56, doc. LXIII.

Note :

In fruntea copiei slave ce se află azi la Acad. Rom., este însemnat următorul titlu: *Hrisov domnesc dela Vlad Voievod de ani* 355 *până acum*, iar în colţul din dreapta este însemnat anul 1828 care ar indica anul facerii copiei. Calculul ne-ar duce la anul 1473 al documentului, când ştim precis că Vlad IV Călugărul nu era încă suit în scaunul ţării. In plus în colţul stâng de sus al copiei slavone se mai află un calcul care este de asemenea greşit: 7366—6991 = 355. Leatul slavon pentru 1828 este 7336 şi nu 7366, şi prin urmare vechimea actului lui Vlad IV Călugărul la 1828 era de 345 de ani. Leatul slavon al copiei este 6991 care corespunde exact originalului judecând după Voievod şi după boierii martori.

Azi numele de *Coşuştiţa* nu se mai referă decât la un pârâu din comuna Crăgueşti plasa Motrului de Sus din Mehedinţi.

Drăgoteştii cunoaştem două aşezări: una în Mehedinţi plasa Ocolul de Jos sat ce ţine de comuna rurală Fântâna Domnească, iar alta din Romanaţi plaiul Ocolul.

Numele de *Cerveniţa* se referă şi el doar la un pârâu şi o vale din comuna Degeraţii plasa Ocolul de Jos din Mehedinţi.

Lubnicul nu mai este în fiinţă azi cu numele acesta.

Bucureştii din act va fi fost tot în aceste paragini, căci ştim că de curând datorăm d-lui prof. I. Ionaşcu (v. *Corespondenţa mănăstirii Cozia în anul* 1848 în revista *Arhiv Românească*, tom. VIII, p. 318, nota 3) identificarea moşiei Bucureştii aflată în primele întăriri ale lui Mircea cel Bătrân mănăstirii Cozia: « moşia Bucureştilor ce se chiamă acum (la 1760) Marcea » Azi însă nici cu numele de Marcea nu mai aflăm în dicţionarul geografic al ţării (v. vol. IV, ed. 1901) nicio aşezare cu acest nume de Marcea. In dicţionarul statistic al lui D. FRUNDESCU (ed. 1872, p. 282) aflăm un sat Marce în jud.

www.dacoromanica.ro

Vâlcea plasa Otaşău ce făcea parte din comuna Ioneştii-Govorei şi care s'ar părea că se va fi chemat în vechime: Valea mare.

Azi cunoaştem doi *Rusăneşti* în Romanaţi: R. de Jos sau de Câmp în plasa Balta-Oltul de Jos şi R. de Sus sau de Munte în plasa Oltul de Sus. In fine un alt Rusăneşti este şi el în Vâlcea plasa Cerna de Jos.

Despre *Criva* documentul ne precizează că este în Mehedinţi. Nu aflăm azi decât un loc izolat cu acest nume în acest judeţ, făcând parte din comuna rurală Balta din plaiul Cerna. Prin urmare ar fi de diferenţiat de Criva din Dolj plasa Jiul de Mijloc, sat din comuna rurală Vârvorul, precum şi de Criva, cătun în Romanaţi plasa Oltul-Olteţul de Sus.

Printre martorii Domnului aflăm unele schimbări:

Jupan Drăghici — cunoscutul prim boier din neamul Mărginenilor Prahoveni — este trecut ca fost vornic iar dregătoria aceasta este purtată de *Cârstian.*

Pe acesta l'am identificat cu stratornicul cu acest nume care alături de Drăghici tot stratornic este aflat în domnia lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXXII—LXXXV) din Decemvrie 1471 până în Iulie 1473. Aflasem în 16 Septemvrie 1473 pe un Cârstian medelnicer, dar în vedere că nu cunoaştem originalul, ne îndoim de exactitatea citirei dregătoriei acestui boier. Toţi genealogiştii până azi au crezut că acest Cârstian este un strămoş al boierilor Buzeşti dela sfârşitul veacului al XVI-lea: Radul, Preda şi Stroe, şi aceasta pentrucă în domnia lui Radul IV cel Mare în primii ani ai veacului al XVI-lea va fi întâlnit cu epitetul de: Buzescul. fără dregătorie şi ca boier de vază al acestui Domn. Acest boier, mare vornic, fost mare vornic şi fără dregătorie în domnia lui Vlad IV Călugărul dispare dintre martorii domneşti pe la 1512, an pe care îl admitem al stingerii sale din viaţă la foarte înaintată vârstă. Din izvoarele ulterioare el este aflat de noi ca strămoş al boierilor zişi: din Stănceşti, pe seamă pe cale femeiască, căci boierii Stănceşti de sub Petraşco I cel Bun îl numeau: moşul lor.

In locul celor doi spătari aflaţi în primul hrisov cu martori domneşti ai lui Vlad IV Călugărul: Dimitrie şi Cega întâlnim acum pe un *Vladislav*, ortografiat în textul slav al originalului: Vladoslav. L'am identifica cu vistierul lui Basaraba IV cel Tânăr din Martie 1482 (v. doc. XCVIII).

Avem aci un nou comis pe *Stanciul* pe care îl vom întâlni încă printre martorii lui Vlad IV Călugărul.

Al doilea stratornic— aci postelnic — este *Rădea*, evident identic cu Rodea.

CI

1483 (6991) Mai 12, Târgovişte.

Domnul întăreşte boierului său *jupan Dragomir stolnic* şi fraţilor lui ca să le fie un sălaş de ţigani fiind cumpărat încă dela Basaraba cel Tânăr pe doi cai şi dela Domn pe un cal bun.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтелїе	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манеѧ	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгоѥ Борчеѧ	,, Neagoe al lui Borcea
„ Драгич еже бившїи двор-ник	,, Drăghici care a fost vornic
„ Кръстїан велики дворник	,, Cârstian mare vornic
Станко логофет	*Staico logofăt*
Манѣ Негрѹл вистїар	Manea *Negrul* vistier
Нан мали дворник	*Nan vornic mic*
Хръгота пехарник	Hârgotă paharnic
Гогоше столник	*Gogoaşă stolnic*
Владислав спатар	Vlădislav spătar
Колцѣ страторник	Colţea stratornic
Кодрѣ граматик еже исписах	Codrea gramatic care a scris.

Depozit :

Acad. Rom., original perg., XC/5.

Ediţii şi regeste :

LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul*, p. 71, doc. 4.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 333—334, doc. 146.
POTRA G., *Contrib. ist. ţigani*, p. 194.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 56—57, doc. LXIV.

Note :

Boierul căruia îi întăreşte Domnul hrisovul de mai sus nu ne este cunoscut ca boier divanist al lui Vlad IV Călugărul. L'am aflat ca boier martor al lui Basaraba III cel Bătrân între anii 1475 şi 1476 (v. doc. LXXXVII—XC). Nu ştim cine va fi fost şi din nefericire documentul îi menţionează fraţi al căror nume nu ni le indică.

In ceea ce priveşte pe martorii domneşti, aflăm pe *Staico logofăt* — pe care credem să fi luat deja în căsătorie pe fiica Voievodului — trecut aci fără epitetul de jupan. Vistierului *Manea* cunoscut de mai înainte îi aflăm cu specificarea de Negrul.

Acestuia îi urmează *Nan vornic mic*, boier cunoscut nouă şi de mai înainte. Adăogăm că asupra lui şi a înrudirilor sale aflăm lămuriri de preţ în scrisoarea lui Radul III cel Frumos către Braşoveni datată de Ion Bogdan dintre anii: 1464—1472, Domnul aminteşte că pe când fusese la Braşov sora jupânului Dragomir vornicul anume jupaniţa Preia, ea lăsase nişte avere la un om

www.dacoromanica.ro

Chiver Paul — pe semne Paulus Kewer, juratul Brasoviensis dela 1469. Acum — adică în vremea lui Radul Voievod — ea fiind în Țara Românească și căsătorită după unul din boierii Domnului P. Jupan Nan, roagă a i se întoarce averea, căci dacă nu o vor întoarce, Domnul nu o va lăsa pe acea jupăniță în pagubă (v. pt. această scrisoare: BOGDAN I., ed. II, p. 112, doc. LXXXVI). Prin urmare această jupâneasă Preia soția lui Nan vornic mic este și ea fiica lui Manea Udriște. Am amintit mai sus că inelul ciselat de aur cu o intaglie în cornalină și cu inscripția numelui ei datat din 6900 (= 1492), se află în stăpânirea familiei mele ca moștenire de câteva generații.

Interesant este dispariția numelui stolnicului Danciul, și apariția doar aci a numelui de *Gogoașă*, care ar lăsa să se înțeleagă că avem a face cu alt boier. Dar în niciun document cu boieri martori dela Vlad IV Călugărul nu mai aflăm pe acest Gogoașă stolnic. Și apoi știm că pe la 1536 se ridică pentru căpătarea scaunului țării un boier Drăghici fiul lui Danciul Gogoașă, dându-se drept fiu de Domn. Am crede că aceste pretenții se sprijineau pe faptul că bunicul lui după mamă era jupan Gherghina pârcălabul fratele Doamnei Rada al lui Vlad IV Călugărul, căci știm că acest boier — strămoș al Bălenilor din veacul al XVI-lea — fusese soțul unei jupânese Neaga, și că avusese doi copii: pe Drăghici paharnic și pe o fată numită Gogoșoaia, pe semne după soțul ei Danciul Gogoașă.

Prin urmare Danciul stolnicul și Gogoașă stolnicul sunt una și aceiași persoană.

CII

1483 (6991) Iunie 1. Indiction 1. Târgoviște.

Domnul întărește mănăstirii Tismana moșiile: Tismana pe amândouă părțile râului, *Tismana*, *Pocruia* cu tot hotarul, *Godineștii* toți cu tot hotarul, *Sârbșori* toți cu tot hotarul și *Ohaba* toată cu hotarul. Acestea fuseseră cumpărate de *jupan Vintilă logofăt dela Stanciul Cortofles* pe 160 florini iar Domnul a dăruit și partea lui Dobrovoe și a lui Dragomir pentru sufletul părinților Domnului și pentru sănătatea Domnului. Urmează scutiri de dări și blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martorii :*
Митрополит кѵр Макаріе	*Mitropolitul Chir Macarie*
Жѹпан Драгомир Маневъ	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
Драгич Стоикок	*Drăghici al lui Stoica*

www.dacoromanica.ro

Жꙋпан Кръстїан великыи двор-ник	Jupan Cristian mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Манѣ вистїар	Manea vistier
Владоуль Арбанас спатар	*Vlad Arbănaş spătar*
Нан малїи дворни.:	Nan vornic mic
Хръгота пехарник	Hârgotă paharnic
Данчюл столник	Danciul stolnic
Станчюл комис	Stanciul comis
Колцѣ и Родѣ } стратрорници	Colţea şi Rodea } stratornici

Fără diac.

Depozit:

Arh. St, *secţ. ist.*, orig. pergam., II/69 (fost *pach. Tismana*, I/6).
Ibid., trad. rom., de G. Peşiacov din 1844.
Ibid., *Cond. I. Tism.*, (cea veche Nr. 42), f. 76.
Ibid., *Cond. brânc.*, II, Nr. 266, f. 15 cu data de 1 Ianuarie.

Ediţii şi reeste:

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 71/529—72/530.
LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul*, p. 71, doc. V.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 334—337, doc. 147.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 195.
VENELIN, p. 124—125.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 57—58, doc. LXV.

Note:

Cu privire la moşiile de care ne vorbeşte prezentul hrisov de danie, ele se află toate în nordul judeţului Gorj, în plaiul Vulcan.

Tismana azi comună rurală formată din două cătune: Tismana şi Vânăta este situată la gura văii râului Tismana.

Pocruia se află la vest de Tismana compunându-se din trei cătune: Izvarna, Sohodolul şi Pocruia.

Godineşti comună rurală în partea de vest a plaiului Vulcan şi la sud de comuna Tismana se compune şi ea din trei cătune: Godineşti, Arjoci şi Racoţi.

Sârbişori nu mai se află azi în fiinţă sub acest nume însă sub cel de *Sârbeşti* cătun din comuna Ohaba în plasa Amaradia.

Ohaba este tot comună rurală azi la sud-vest de plaiul Novaci situată parte pe valea Amaradiei formată din trei cătune: Ohaba unde este rese-

www.dacoromanica.ro

dința, Blidari și Sârbești care înainte de anul 1875 făcea parte din comuna Glodeni. Nu trebuie confundată comuna rurală Ohaba de mai sus cu cea purtând același nume, tot comună rurală din același județ al Gorjului, care însă se află în plasa Jiul la nord de comuna Borâscul.

Moșia *Tismana* — atât partea Ligășească precum și partea Rușască cum se specifică în întăririle acestei mănăstiri — fusese dăruită de Radul I Tismănanul precum o specifică Vlad II Dracul la 2 August 1439 (v. aci doc. XLVI). *Pocruia* este întărită încă din domnia lui Mircea I cel Bătrân cum ne vorbește o danie a acestui Voievod fără an (v. PANAITESCU. p 74—78' doc. 18). Ea aparținuse înainte unor boieri: Tatomir și Voicu care o aveau de baștină. *Godinești* este întărită pentru prima oară — cel puțin după cunoștința noastră, și după stilul hrisoavelor de danie de până la data aceasta — și de asemenea și *Ohaba* și *Sârbșorii*.

Intr'un hrisov al lui Vlad IV Călugărul se arată că mănăstirea avea stăpâniri peste satele Pocruia și Godinești ce i le dăruise Radu III cel Frumos. Documentul din 15 Iunie 1493 (v. doc. CXLII) cam deteriorat și deci cam neinteligibil Vlad IV Călugărul se adresează: « Dregătorului din casa « Domniei sale jupan Hranitul Spătar și soției sale Maria cu fiii lor... Stă- « nilă Stan cu frații și cu fiii lui, ca să le fie Bălieștii pe Jiu (azi nu mai este « în ființă)... cât a ținut Albul și Budenii (există încă și azi în plasa Ocolul « din Gorj)... cât a ținut fiii lui Albul, pentrucă le-a luat Radul Voievod « Pocruia și Godinești dela socrul Hraniților, dela jupan Cârstea și dela « Stănilă și le-a dat mănăstirii Tismana... ».

Stilul actului nostru din 1 Iunie 1483 nu spune destul de precis dacă toate cele cinci moșii fuseseră cumpărate de jupan Vintilă logofătul sau numai Ohaba cum afirmă d-l ION RADU MIRCEA (v. *Marii Logofeți*, p. 21 și notele ajutătoare dela acea pagină) și acuză pe diacul documentului lui Mircea III zis Ciobanul și Petru I cel tânăr, din 1547 și 1566 (v. ȘTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 230—232 și p. 252—254) că aceștia le atribuie donația de mai sus lui Vlad IV Călugărul.

In întărirea din 1547 a lui Mircea II Ciobanul se mai specifică următoarele: « ...și Domnia mea (adică Mircea III) am luat seamă și am dat « și am adăogat cum a fost adăogat și ctitorul Vintilă logofăt, asemenea « au dat și adăogat și nepoții lui fiii lui Drăghici vornicul, Radul logofăt « și soția sa Neacșa și Vintilă vornicul... ».

Că Tismana fusese și ea moșie a lui Vintilă logofătul reese dintr'un act care a scăpat din vedere d-lui Ion-Radu Mircea și anume cartea lui jupan Radul mare logofăt care nu are dată și leat dar care este de sigur din prima jumătate a veacului al XVI-lea și care spune: « Scrie jupan Radul mare lo- « gofăt această carte a mea sfintei mănăstiri ce să chiamă Tismana. că i-au « dat toți ceilalți Domni satul Tismana și astfel Domnul nostru (pe semne « Mircea III) a căutat și a judecat drept și astfel a dat satul Tismana ca să « fie sfântului loc și astfel și eu așa scriu această carte a mea sfintei mănă- « stiri pentru ca să fie satul Tismana al sfintei mănăstiri în pace și slobod « de toți oamenii... Aceasta zic eu și mărturisesc oricăruia dintre voi că

www.dacoromanica.ro

« am aflat așa că *foarte de demult a fost moșie de moștenire a socrului meu « Drăghici vornicul și el a dat acel sat sfintei mănăstiri cu limba sa ca să « fie de moștenire sfântului loc. Astfel și eu dau acel sat Tismana ca să fie « sfântului loc de moștenire și pomenire răposatului Drăghici vornicul...* ».

La locul în drept voi mai arăta că acest Vintilă logofăt a mai avut și alte stăpâniri pe care le aflăm după aceia în mâna mănăstirii Tismana. Faptul că nu aflăm azi actul de danie sau actele de danie nu pot fi invocări că ele nu au existat.

Dacă moșia de nume a mănăstirii a fost în mâinile lui jupan Vintilă Logofătul cu atât mai mult putem susține că altele de prin prejurul acesteia vor fi fost în stăpânirea acelui bogat boier, toate cumpărate dela Stanciul Cortofleș.

Pe acesta din urmă îl cunoaștem dintr'o scrisoare alături de un Cârjă neidentificabil ca împuterniciți ai lui Basaraba IV cel Tânăr la Ștefan Bathory în 1478 (v. BOGDAN I, ed. II, p. 269—270, doc. CCXXII). Nu l'am putut identifica dintre mărturiile vremii. Să fie el oare acel *jupan Stanciul logofăt* pe care-l aflăm o singură oară ca martor domnesc al lui Țepeluș la 8 Ianuarie 1480 (v. doc. XCV) ca a 5-a mărturie?. Acolo am emis ipoteza că acesta ar putea fi cumnatul Domnului stăpânul moșiei Glogova. Știm că moșia Glogova este în Mehedinți foarte aproape de o parte din moșiile aflate în întărirea din 1 Iunie 1483. Să fi fost acest dregător al lui Basaraba IV cel Tânăr tot una cu cumnatul său și totodată și același cu Stan Cortofleșt — recte Stanciul Cortofleș?.

Intre mărturiile documentului de danie al lui Vlad IV Călugărul întâlnim pe *Draghici* fără dregătorie și cu specificarea originei sale.

Ca spătar aflăm pe un *Vlad Arbănaș* iar la 5 Iunie întâlnim pe un Dediul. Vladislav revine totuși în Decemvrie și rămâne continuu spătarul Domnului. Să fie oare Vlad Arbănașul unul și același cu Vladislav, care va fi fost albanez de origine?

CIII

1483 (6991) Iunie 5. Târgoviște.

Domnul întărește slugii sale lui *Mihail* cu fiii lui și *nepotului lui Mihail* cu fiii lui, ca să le fie *Topeștii lângă Tismana* fiind cumpărată dela *Manea fost stolnic* fiul lui Barbul pe 1300 de asprii dând Domnului un cal. Fără blestem.

Свєдєтєлиє :	*Martorii :*
Жѹпан Драгомир Манєк	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгоє Борчєк	„ Neagoe al lui Borcea

www.dacoromanica.ro

Жѹпан Драгич бивши дворник	Jupan *Drăghici fost vornic*
„ Винтилѫ Флорескул	„ *Vintilă Florescul*
„ Крьстиıан дворник	„ Cârstian vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Манѣ вистиıар	Manea vistier
Данчюл столник	Danciul stolnic
Хрьгота пехарник	Hârgotă paharnic
Станчюл комис	Stanciul comis
Дѣдюл спатарь	*Dediul spătar*
Чеѹ.ѹц граматик исписах	Ceucuţ grămătic scrie

Depozit:

Arh. St., secţ. ist., II/70 (fost *pach. Tismana* II/1).
Ibid., trad. rom., de G. Peşiacov din 1844.
Ibid., *Cond. veche Tism. Nr.* 42 vol. I, f. 180.
Ibid., *Cond. nouă Tismana* (1860), vol. I, p. 66.

Ediţii şi regeste:

BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 dela p. 61 pt. Vintilă Florescu.
CONDURATU *Relaţii*,
GHIBĂNESCU GH., *Sur. şi Izv.*, I, p. 285.
HASDEU B. P., *Arh. ist.*, I, 1, p. 37.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 71, doc. 1.
MILETICI & AGURA, *Sbornic*, Nr. 15, p. 340.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 337—338, doc. 148.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj.*, p. 23.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 58, doc. LXVI.

Note:

Topeştii este şi azi cu acelaşi nume în judeţul Gorj, comună rurală în plaiul Vulcan, la nord-vest de Peştişani şi lângă mănăstirea Tismana.

Din conţinutul documentului in care se vorbeşte de un Mihai cu fiii lui nenumiţi şi de un nepot al lui cu acelaşi nume cărora li se întăreşte moşia gorjană de lângă mănăstirea Tismana cumpărată dela un Manea stolnic fiu al unui Barbul ne lasă să identificăm pe acest personagiu cu jupan Mihail din Ruşii de lângă Târgovişte tatăl unui Stanciul sau Stan, cu nepot Mihail şi cu un frate Ioan, cunoscând din cele analizate mai sus (v. doc. LVIII şi LXXXI) ca un strămoş al boierilor dâmboviţeni cunoscuţi mai târziu sub numele de Băleanu. Totuşi avem unele nedumeriri. In toate actele de întăriri făcute de Voievozii ţării jupânului Mihail din Ruşi, ei afirmă epitetul de:

www.dacoromanica.ro

jupan, care aci lipsește, și specifică în chip cu totul particular că acest jupan Mihai din Ruși este din vechi neam statornic al țării, ba chiar că este din casa domnească, titluri sau atribute pe care nu le aflăm de loc în prezenta întărire. Stilul Domnului din acest hrisov este din cele mai comune făcându-ne din Mihai un simplu proprietar cu nepotul său în Topeștii. Apoi toate daniile primite de jupan Mihail dir Rușii se află în județul Dâmbovița și nu dincolo de Olt.

Sprijinit pe cele ce rees din act am putea afirma cu siguranță că avem aci a face cu un alt personagiu omonim cu jupan Mihail și având și el un nepot Mihai altul decât Mihai nepotul primului boier din Rușii de lângă Târgoviște.

Totuși într'un document al lui Vlad IV Călugărul din 26 Iulie 1490 (v. doc. CXXXI) aflăm din nou vorbindu-se de moșia Topeşti fără specificare unde se va fi aflat însă putem afirma cu siguranță că tot de moșia gorjană este vorba deoarece la data aceasta Domnul pe lângă alte moșii mai întărește și această moșie Topeștii unui jupan Lațco pe care îl aflăm numit: cinstit dregător al Voievodului și care este din casa sa, iar pentru Topeștii se amintește că un jupan Stan stolnic a schimbat cu un jupan Stanislav clucerul Topeștii pentru Mihăleștii, însă Topeștii tot lui jupan Lațco se întărește ceea ce ne-ar face să emitem sugestia că jupan Stanislav clucerul de pe vremea domniei lui Radul Voievod când a avut loc schimbul va fi fost o rudă de sânge a lui jupan Latco, poate chiar părintele său, iar Stan stolnicul va fi fost chiar fiul lui jupan Mihail din Ruși. Dar hrisovul din Iulie 1490 (v. doc. CXXXI) mai precizează un lucru care este credem de și mai mare interes și nu ne mai lasă în nedumerire asupra identificărei lui Mihail dela 5 Iunie 1483 cu jupan Mihai din Ruși, și anume că Vlad IV Călugărul întărește lui Lațco Topeștii explicând că cumpărase toată moșia dela Manea fiul lui Barbul. Prețul amintit aci este același ca cel din 1493 anume 1300 de asprii.

De aci rezulta ca jupan Mihai din Ruși împreună cu nepotul său au avut și stăpâniri în Oltenia poate chiar după vreo înrudire cu un neam oltean despre care nu avem nicio știre precisă (v. și notele dela doc. CXXXI).

Privitor la boierii martori aflăm din nou pe *jupan Drăghici* ca boier fără dregătorie însă fără specificarea de: al lui Stoica, ci doar ca fost vornic, iar *jupan Vintilă logofătul* este întâlnit pentru prima oară cu specificarea pur românească de: *Florescul.*

Nu știm cine este părintele acestui sfetnic de vază a lui Vlad IV Călugărul, încât nu știm dacă specificarea de: Florescul vine dela pronumele Florea. In vedere însă că în descendența sa se află moșia Floreștii de pe apa Răstoacii, azi în județul Ilfov, plasa Sabarul nu încape îndoială că dela această moșie își trage neamul și numele. Menționăm totuși că fiul său nu s'a numit niciodată Florescul și că abia un strănepot Radul feciorul jupânesei Maria fiica lui Drăghici vornicul — cel din prima jumătate a veacului al XVI-lea este aflat cu numele de Radul Florescul iar la mijlocul veacului al XVII-lea un fiu al lui Socol clucerul din Cornățeni este întâlnit cu numele

www.dacoromanica.ro

de Vintilă Florescul, şi era de altfel un scoborîtor din altă fiică a lui Drăghici din Floreşti vornicul, anume Voica soţia lui Vintilă din Cornăţeni din prima jumătate a veacului al XVI-lea. tovarăş în dregătorie cu socrul său.

Am întâlnit mai înainte (v. doc. XXXVI şi XL cu notele ajutătoare) încă din domnia lui Alexandru II Aldea la 1436 ca a patra mărturie din treisprezece iar la Vlad II Dracul la 1437 ca a cincea mărturie din treisprezece pe un Vlăcsan al lui Florea, boier de seamă atât la unul cât şi celalt Voievod. Evident că acest jupan Vlăcsan al Florei întâlnit de mai multe ori ca martor domnesc întotdeauna fără dregătorie va fi fost fie fiul unui Florea fie scoborîtor dintr'un Florea mai îndepărtat. aşa cum un Dragomir Manev sau Udriştev era fiul unui Manea Udriştev care acesta este fiul unui Udrişte. S'ar putea ca Floreştii să fi fost un sat care să-şi fi luat numele dela acel Florea şi că Vlăcsan să fi fost părintele lui Vintilă Florescul, iar acest al doilea nume să fie distingerea sa ca fiind originar din acest sat, care este credem Floreştii din Ilfov azi, însă care adesea era însemnat în trecut ca fiind fie din Dâmboviţa sau Prahova. Acest Floreşti de pe apa Răstoacii a fost precis moşie proprietate a lui Vintilă Florescul şi a trecut la scoborîtorii lui prin moştenire ajungând în neamul Cantacuzinilor la mijlocul veacului al XVII-lea. Acest Floreşti trebuie diferenţiat de aşezarea cu acelaşi nume din care Basaraba III cel Bătrân scrie două scrisori latineşti Braşovenilor (v. I. Bogdan. ed. II, p. 335—336 doc. CCLXXXII şi CCLXXXIII) în 1477 la 15 Iulie şi 9 August. Defunctul Bogdan identifica acest sat cu Floreştii din Prahova (v. ed. II, indice alfabetic p. 366 col 2-a) identificarea greşită după noi. Ştim că ramura scoborîtoare a lui Dan I a fost legată de boieri zişi Craioveşti mai târziu. Vladislav a fost îngropat la Deal de boierii aceştia, iar Basaraba IV cel Tânăr este părintele lui Neagoe viitorul Voievod al ţării dela 1512—1521 cu soţia unuia din fraţii Craioveşti: Pârvul I. Pe semne că şi Basaraba III cel Bătrân va fi fost şi el legat cu neamul Craioveştilor deoarece numai în domnia lui aflăm printre boierii martori de vază pe jupan Neagoe dela Craiova părintele celor patru boieri Craioveşti: Barbul banul, Pârvul vornicul, Danciul comisul şi Radul postelnicul. Satul Floreşti de unde Basaraba III cel Bătrân scrie cele două scrisori trebuie să fie Floreştii din Mehedinţi la nord-vest de Craiova unde credem că neamul scoborîtor din Dan II va fi avut legături strânse de rudenii cu boierii din aceste regiuni. Să fi fost şi acest Floreşti stăpânire a lui Vintilă Florescul, moştenire dela înaintaşii lui? Iată o întrebare la care nu putem răspunde. Sugestiile acestea le facem sprijiniţi pe diverse informaţii documentare: piatra mormântală a lui Vladislav II aşezată pe mormântul său de fraţii Craioveşti, fuga lui Basaraba IV Ţepeluş la Glogova la cumnatul său Stanciul, şi prezenţa lui Neagoe dela Craiova numai în domnia lui Basaraba III cel Bătrân. Iată deci doi Domni legaţi de acest neam şi un nepot al lor încuscrit cu ei.

Din documentele scoborîtorilor lui Vintilă Florescul în cursul veacului al XVI-lea aflăm că el mai avusese şi alte proprietăţi în Oltenia pe lângă

www.dacoromanica.ro

cele din jurul mănăstirii Tismana ctitoria lui căreia îi dăruise părţile lui din moşiile: Pocruia, Godineşti, Ohaba, Sârbşori, Tismana, Fărcăşeşti şi Ploştina.

Ca spătar nou în documentul nostru întâlnim ca ultimă mărturie pe un *Dediul* care dispare îndată, cedând din nou dregătoria lui Vladislav.

CIV

1483 (6991) Iunie 25, Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor sale: Mânea cu nepoţii lui, Ion cu fraţii lui Radul cu fraţii lui Stanciul cu fraţii lui ca să le fie stăpânire *Topliţa dela Jilţi*, *Pitualţi dela Buorelul*, *Goruia*, *Seliştea Domneştilor*, *Şerbeştii*, *Malul*, *Poienile lui Lal* din pădure, *Teleşti* jumătate a lui Ţughea şi din alţi Teleşti tot jumătate, *Voiteşti* trei părţi, şi jumătate din trei părţi în *Bogdăneşti* precum şi seliştea *Mirileştilor*. *Fărcăşeşti* i-a cumpărat Mânea singur, această moşie fiindu-i lui deosebită. Toate aceste moşii le-au fost vechi stăpâniri. *Moii* să fie ai lui Onu şi fraţilor săi, Radul şi cu fraţii lui deosebit pentrucă au fost cumpăraţi de ei deosebit. Fără blestem.

Fără martori.

Исправник Алб граматик	*Ispravnic Alb grămătic*
Іанѫш граматик писах	*Ianăş grămătic scrie*

Depozit:

Arh. St., *secţ ist.*, L/71 (fost *pach. Tismana*, XLIII/163).
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1845.
Ibid., *Cond. I*, *Tismana*, f. 508.

Ediţii şi regeste:

BREZOIANU I., *Vechi Inst.*, p. 239.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 71, doc. 7.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 339—340, doc. 149.

Note:

Din acest an cu puţine zile înainte de acest hrisov aflăm un alt document dela acest Domn datat din 11 Iunie şi scris tot în Târgovişte fără martori domneşti şi fără indicaţia grămăticului. Ne aminteşte de el d-l prof. LAPEDATU (v. p. 72, doc. 7) fără a ni se indica rezumatul şi nici dacă va fi avut martori. Numele satelor pare a fi însă greşit deoarece: Feleaţi şi Titulaţi sunt aceiaşi aşezare cu Pitulaţii din hrisovul din 25 Iunie 1483.

www.dacoromanica.ro

Nu putem identifica pe *Alb grămătic*, pe care nu l putem confunda cu viitorul comis (v. doc. CVI).

Pe *Ianăș grămăticul* l'am mai aflat în aceiași calitate la 13 Iulie 1482 (v. doc. XCIX).

In ceea ce privește așezările de care se vorbește în act, ele ar părea să fie în mare parte în Oltenia, și am preciza chiar prin Gorj și Mehedinți.

Cu numele de *Toplița* pe lângă satul din Argeș și peștera de lângă mănăstirea Nămăești cunoaștem un cătun cu acest nume în Mehedinți și plasa Văilor ținând de comuna Negomirul. Documentul specifică: «*dela Jilți*», și atunci ne întrebăm dacă aci este vorbă de Jilțul mare sau de Jilțul mic. Aceștia sunt două gârle în Gorj. Prima curge la nord de Bălboși și la est de Ohaba vărsându-se în râul Jiu la comuna Broșteni iar a doua este un pârâiaș curgând spre nord de comuna Ursoaia din județul Mehedinți intrând în județul Gorj în dreptul cătunului Artanul al comunei Raci unindu-se cu Jilțul mare din sus de comuna Borăscul.

Afară de *Pitualții* sat din județul Buzău nu cunoaștem altă așezare cu acest nume pe întinsul țării. Și nici specificarea «*dela Buorelul*» nu ne-a fost identificabilă.

Goruia și *Voitești* nu se mai află azi sub acest nume, iar în schimb sate cu numele de *Bogdănești* sunt multe însă niciunul în Gorj.

Cu privire la Poienile să fi fost oare aci vorba de niște poieni care vor fi aparținut lui Lal vistierul din domnia lui Radu III cel Frumos între 1463—1467.

Teleşti se află și în Gorj plasa Ocolul și în Argeș, și pe semne de primul este aci vorbă.

Moii se află și azi în Gorj comună rurală din plasa Jiului iar *Mirileasa* este numele ce îl poartă un deal în același județ și aceiași plasă făcând parte din comuna Fărcășești, spre sud până în valea Bourelului din județul Mehedinți acoperite de păduri. Poate că aceste păduri sunt cele ale lui Lal, și că valea Bourelului este precizarea din document a Pitulaților.

Fărcășeștii este comună rurală în plaiul Jiului din același județ pe dreapta râului Jiu fiind compusă din trei sate: F. Birnici și F. Moșteni și Zătreni. In Fărcășești a fost stăpân și Vintilă Florescul, precum reese din acte ulterioare acestor vremi.

CV

1483 (6992) Decembre 3. Târgoviște.

Domnul întărește boierilor săi: jupan Bârta Petru cu fiii lui și fiului său vitreg, lui Neagoe cu fratele său Păunul cu fiii lui, lui Roman cu fiii săi, lui Preda și Oprea cu fiii lui și verilor primari Dimitrie și fratele său Preda cu fiii lui, spre a avea stăpânire în

www.dacoromanica.ro

Clăsneşti toţi, *Bârtcoveştii* toţi. Se întăreşte lui Bârta Petru, fiilor săi şi fiului său vitreg Neagoe, precum şi lui Păun şi lui Roman stăpânire peste jumătate din zisele moşii iar lui Preda cu fratele său, lui Oprea şi verilor lor Dimitrie şi Preda să le fie jumătate din *Tiliceşti*, *Bălţaţii* toţi, *Bereştii* toţi, *Jirovul* tot, *Jirovelul* tot şi tot *Bobotnicul.* Roman să nu aibe niciun amestec cu aceste moşii. Insă să aibe amestec cu acestea Bratco la Jirov, la Jirovel şi la Bobotnic, iar peste a treia parte. Nici Bratco să nu aibe vreun amestec cu moşiile amintite mai sus. Se mai întăreşte lui Bârta Petru şi fiilor lui, fiului său vitreg Neagoe, lui Păunul stăpânire la *Puturoasa* pe cinci părţi, şi de asemenea şi la *Pajeri*, iar la *Ermoneşti* două bucăţi de pământ şi o crivină cumpărată la Bălţaţi, fiindcă o cumpărase dela *Ermon* pe 8 florini. De asemenea să-i mai fie şi la *Certeji* o bucată, fiind cumpărată dela Bratco pe un florin. Bârta Petru cu fiii şi cu fiul vitreg Neagoe şi cu Păunul să aibe treabă la aceste moşii. Domnul iartă calul. Urmează iertări de dări şi blestem.

[Свѣдѣтелїє :	*Martorii :*
Жȣпан] Драгомир Ман[єк	Jupan Drăgomir al lui Manea
„ Нѣгоє] Борчєк	„ Neagoe al lui Borcea
[„] Винтил Флорєскȣл	„ Vintilă Florescul
„ Драгич бивши дворник	„ Drăghici fost vornic
„ Стаико логофет	„ Staico logofăt
Данчюл столни[к]	Danciul stolnic
Хрѫгота пехарник	Hârgotă paharnic
Владислав [спатар	*Vladislav spătar*
Манѣ Негрȣл вистиерник]	*Manea Negrul vistier*
Станчюл комис	Stanciul comis
Колцѫ страторник	Colţea stratornic
Драгои пи[сах]	Drăgoi scrie.

Depozit :

Orig. pergam. propr. Păr. P. Partenie, director Seminar Central.
Arh. St., Mănunchi de copii de doc. particulare Nr. 7, făcute de d-l prof. I. Bărbulescu la 1903.
Trad. rom. veche cu completări a părţilor rupte precum şi data.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 341—343, doc. 150.

Note :

Boierii cărora Domnul la face danie moșiile din prezentul act nu ne sunt identificabili.

Ei ne par ca vechi stăpâni a proprietăților pe care la sfârșitul veacului al XVI-lea le aflăm în stăpânirea începătorilor documentar cunoscuți a neamului Glogovenilor: Lațco cu sora sa jupâneasa Viga Podeana și fratele Drăghici înrudiți nu știm cum cu jupânseasa Marica sau Marina soția marelui stolnic Sârbul al lui Mihai Viteazul, fratele popii Stan din Cerneți.

Moșiile acestea, cu toate că pe unele nu le mai putem afla azi cu aceste nume, sunt în județul Mehedinți.

Clăsneștii cunoscut și sub numele de Clesnești în veacul al XVII-lea iar azi Clășnești se află încă și azi ca sat în Mehedinți plaiul Cloșani și ține de comuna Glogova, vechia proprietate a neamului boieresc ce se numește din Glogova.

Bărtcoveștii, dacă diacul a scris bine numele satului nu se mai găsește azi cu acest nume. Avem însă a face cu *Brativoeștii*, sat din comuna rurală Comănești, plaiul Cloșani din Mehedinți. Acest sat trebuie diferențiat de Bratovoești din Dolj nume ce-l purta în vechime comuna Adunații-de-Giorman.

Bălțații este Bălțații de-Jos din plasa Dumbrava a județului Mehedinți alcătuind comuna cu satul Guira.

Berești este în același județ plasa Cloșani făcând azi parte din comuna Rudina.

Jirovul este azi comună rurală și sat în Mehedinți plasa Motrul de Jos, iar *Jirovelul*, care nu mai este azi în ființă, va fi fost tot acolo, precum nici *Bobotnicul.*

Pentru *Puturoasa* nu putem spune nimic precis căci nu mai aflăm nicio așezare cu acest nume în Mehedinți ci în alte județe: Olt, Vâlcea și Buzău, iar cu numele de Puturosul aflăm dealuri în Dâmbovița, Râmnicul Sărat și Argeș unde sunt chiar izvoare minerale.

Pajeri — pe care nu o putem identifica cu Pajera din Ilfov plasa Snagov din comuna Tătărești — și *Ermonești* nu mai sunt aflate azi cu aceste nume. De a doua aflăm amintindu-se prin veacul al XVII lea ca stăpânire, pe semne tot în Mehedinți, a amintiților strămoși a Glogovenilor.

Amintim un lucru nu fără interes că numele de Ermonești vine dela un Ermon și am crede că și ortografia din act: Bărtcovești ar putea veni de boierul căruia i se întărește moșiile: Bârta Petre.

Printre martori aflăm din nou pe *Vladislav spătar* iar vistierul își poartă din nou al doilea pronume de Negrul, toți ceilalți boieri și dregători fiindu-ne cunoscuți dinainte

www.dacoromanica.ro

CVI

1484 (6992) Martie 9 Târgovişte.

Domnul întăreşte *dregătorului său care este din casa Domnului, jupănului Mihai spătar* cu fiii săi şi cu *fratele său Ion* cu fiii săi şi *nepotului lor Mihai* cu fiii săi şi lui *Balea* cu fiii săi ca să le fie stăpânire asupra a treia parte din *Ruşi*, fiind cumpărată de ei dela Măcui pe 3000 de asprii. Domnul le iartă calul. O altă treime din Ruşi, jupan Mihai o dobândise dela Domn cu dreaptă slujbă. Fără blestem.

Свєдєтєлиє :	*Martori :*
Жупан Драгомир Манєк	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгоє Борчєк	„ Neagoe al lui Borcea
„ Кръстиıан вєлики двор-ник	„ *Cârstian mare vornic*
„ Станко логофєт	„ Staico logofăt
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Хръгота пєхарник	Hârgotă paharnic
Данчюл столник	Danciul stolnic
Манѣ Нєгрул вистиıарю	Manea Negrul vistier
Ѧлбь комис	*Alb comis*
Колцѣ и Родѣ } постєлник	Colţe şi *Rodea* } postelnici
Кърлиг граматик исписах	Cârlig grămătic scrie

Depozit :

Orig. pergam. în arh. Constantin M. Cantacuzino.
Trad. rom. de G. Peşiacov la 1873.

Ediţii şi regeste :

FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 17—18 (fragmente) şi p. 17 nota, Nr. 94.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 343—345, doc. CLI.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 58—59, doc. LXVII.

Note :

Boierul căruia Domnul îi întăreşte prezentul hrisov, este numit acum: « dregătorul Domniei mele care mai vârtos este din casa Domniei mele »

www.dacoromanica.ro

adică rudă cu Voievodul. Cum? nu am putut afla. Ce este încă interesant este că Vlad IV Călugărul numește pe jupan Mihail spătar: dregător, ori în niciun act cu mărturii printre cari întâlnim pe spătar nu aflăm pe acest boier.

Balea — evident o rudă a lui — va fi fost acela dela care și-a luat rumele moșia de familie: Bălenii din Dâmbovița unde acest neam își avea baștina.

Rușii au fost lângă Târgoviște și am crede că va fi fost vechiul nume al Bălenilor.

In privința martorilor domnești întâlnim din nou ca vornic mare pe *jupan Cârstian* care lipsise dintre mărturiile mai multor documente anterioare poate chiar dintr'o omisiune a diecilor.

In locul lui Staico comis apare un nou boier Alb — adică Albul — pe care în lipsă de alte informații nu-l putem identifica în mod precis. Cunoaștem pe la 1486 pe un Albul din Cârstienești (Muscel) a cărui fii: Oprea (cu moșie la Văleni la 1561 întâlnit și ca vătaf la 1567 era căsătorit cu o Ana) și Vâlcan aveau și o soră jupâneasa Boja. Neamul acestui Albul se stinge la prima generație scoborîtoare a fiilor săi și nu i-am putut lega cu alți boieri din Cârstienești ce urmează până la sfârșitul veacului al XVII-lea.

Acum mai apare și al doilea postelnic Rodea cunoscut de mai înainte.

Dintre martori lipsește Vintilă Florescul care s'ar putea să fi fost pe aceste vremi în misiune.

CVII

1484 (6992) Aprilie 24. Indiction 2, Târgoviște.

Domnul dă hrisov jupânului Bran cu frații săi: Radul și Pătru și fiilor lor, ca să le fie satele: *Baia*, *Târgul Gilort*, *Mogoșanii*, *Polovragii*, *Ștefănești*, *Bodoni*, *Spineni*, ele fiind libere de vinărici care este domnesc, pentrucă a venit jupan Bran cu frații săi Radul și Pătru de au cumpărat vinăriciul domnesc însăși dela Domn pentru doi cai buni turcești. Urmează iertare de vinărici și blestemul.

Сведетеліе :		*Martori :*	
Жупан	Драгомир Манек	Jupan	Dragomir al lui Manea
„	[Н·кгое] Борчек	,,	Neagoe al lui Borcea
„	Драгич Стан :ок	,,	*Drăghici al lui Stoica*
„	Винтил Фл[орес]кул	,,	*Vintilă Florescul*
„	Кръстїан дворник	,,	*Cârstian vornic*
„	Станко логофет	,,	Staico logofăt

www.dacoromanica.ro

Манѣ Негрул вистиıар	Manea Negrul vistier
Владïслав сп[атар]ъ	Vladislav spătar
Хрък[г]ота пехарник	Hârgotă paharnic
Данчюл столник	Danciul stolnic
Албъ комис	Alb comis
Колцѣ страторник	Colţea stratornic
Преда [исп]исах	Preda scrie.

Depozit:

Arh. St., orig. pergam. II/70 *secţ. ist.* (fost *pach. Clocociov*, VI/8).
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediţii şi regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 346—348, doc. XCV.

Note:

De majoritate din aceste moşii am aflat din documentul cu data de 8 Ianuarie 1480 dela Basaraba IV Ţepeluş (v. doc. XCV) în care acest Voievod întăreşte aceste sate şi încă şi altele lui Ticuci şi fraţilor săi: Bran, Radul şi Pătrul. Pe semne că cu puţin înainte de 24 Aprilie 1484 se va fi stins din viaţă acel Ticuci fratele mai în vârstă şi cei rămaşi în viaţă au cerut Domnului întărirea vechiului hrisov din vremea înaintaşului lui Vlad IV Călugărul.

Printre martorii domneşti aflăm din nou pe *jupan Drăghici* fără dregătorie şi cu specificarea originii sale, pe *Vintilă Florescul* care lipsise la 9 Martie, iar pe *Cârstian* îl aflăm doar numai vornic fără specificarea de mare cum ştim că este cunoscut dintr'alte liste de martori. *Rodea postelnic* lipseşte aci.

CVIII

1484 (6992) Aprilie 24. Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor sale Ivul cu fiii, lui Arca fiul lui Arca şi surorii lui Arca: Elena ca să le fie *Ciocadea* toată, *Topşa* toată, jumătate din *Poiana* şi munţii *Părăginoşi* şi *Plăciconi*, jumătate din *muntele Muierii* fiindu-le vechi moşii dela strămoşi.

Fără martori.

Исправник Дꙋмитрꙋ Гиздавець	Ispravnic Dimitrie Ghizdavăţ

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Col. Muzeul Gorjului, orig perg.
Fotogr. la d l prof. Nicolaescu-Plopşor.

Ediţii şi regeste:

GHIBĂNESCU GH., *Sur. şi Izv.*, I, p. 287.
NICOLAESCU-PLOPŞOR, *Doc. Olten.*, I, planşa 3.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj*, p. 25.

Note:

Documentul nu posedă martori, însă pe ispravnicul hrisovului îl cunoaştem căci el este stratornicul lui Basaraba III cel Bătrân (v. doc. LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX) întâlnit chiar cu specificarea de mai sus: Ghizdavăţ (v. doc. XC). L'am aflat printre boierii de vază fără dregătorie în domnia lui Basaraba IV Ţepeluş în a doua domnie a acestuia la 1482 (v. doc. XCVIII).

In ceea ce priveşte aşezarea moşiilor şi munţilor amintiţi în întărire aşi crede că toate sunt în judeţele din Oltenia, deoarece *Ciocadia* este încă şi azi comună rurală în plasa Novaci din Gorj pe ambele maluri ale pârâului numit la fel.

Dealul Muierii mai este aflat şi azi. Aflăm un deal cu acest nume între Păpuşa cu plaiul Vulcan din plasa Amaradia şi plasa Gilortul formând hotar despărţitor între judeţele Gorj şi Vâlcea. Dealul Muierii mai este tot print'aceste locuri: în plasa Amaradia comunele: Zărcoiul, Tălpaşul, Veleşti şi se lasă din culmea Zănoaga din jud. Gorj şi străbate amintita plasă Amaradia.

Sate cu numele de *Poiana* aflăm multe pe întinsul Ţării Româneşti în judeţele: Olt, Prahova, Argeş, Ialomiţa şi Mehedinţi, două în Dolj şi două în Gorj. Pe semne de unul din aceste sate Poiana va fi vorba în întărirea de mai sus.

Munţii: *Părăginoşii* şi *Placiconi* — poate Plăcicoiul aflat într'alte întăriri— nu mai sunt aflaţi azi cu aceste nume. De asemenea *Topşa* nu mai ne este cunoscut.

CIX

1485 (6993) Aprilie 5, Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor sale: Danciul cu fiii lui şi fratelui său Marco cu fiii lui şi lui Laţco cu fiii săi stăpânire peste satul *Iaşi* întregi, fiind cumpărat dela Şusman dela Curte pentru 35 florini ungureşti şi pentru un caftan. Domnul iartă calul. Lipseşte. blestemul.

www.dacoromanica.ro

Свєдєтєлїє :	*Martori :*
Жупан Драгомир Ударище	*Jupan Dragomir Udrişte*
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоикωк	,, Drăghici al lui Stoica
„ Димитрѣ Гиздакец	,, *Dimitrie Ghizdavăţ*
„ Крстиган дворник	,, Cârstian vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt
Станчул вистиіар	*Stanciul vistier*
Владислав спатар	Vladislav spătar
Хрьгота пехарник	Hârgotă paharnic
Данчул столник	Danciul stolnic
Ꙗлбь комис	Alb comis
Колцѣ постелник	Colţea postelnic
Преда писах	Preda scrie.

Depozit :

Muzeul Gorjului Nr. 3, orig. pergam.

Ediţii şi regeste :

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 72/530.
GHIBĂNESCU GH., *Sur. şi Izv.*, I, p. 288—289.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 348—349, doc. 154.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj.*, p. 26—27.
ŞTEFULESCU AL., în «*Amicul Poporului*», an III (1901), p. 85—87.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 59, doc. LXVIII.

Note :

Iaşii este încă şi azi comună rurală aflătoare în jud. Gorj în partea stângă a Jiului şi la sud de comuna Romaneşti plasa Ocolul compunându-se din cătunele: Iaşii şi Drăguţeştii.

Primul martor domnesc poartă pentru prima oară în domnia lui Vlad IV Călugărul specificarea de *Dragomir Udrişte*, iar a patra mărturie este *jupan Dimitrie Ghizdavăţ* de care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. CVIII).

Intâlnim un nou vistier pe *Stanciul* în locul lui Manea Negrul care pe semne se va fi stins din viaţă în cursul anului 1484 sau în primăvara lui 1485. Pe noul vistier l'am putea identifica ca un strămoş al Crăsnarilor, căci la 1486: Jitian cu fraţii săi Petru, Vâlcul şi Radul împreună cu verii lor Albul, Crăciun şi *Stanciu* — acesta fără dregătorie — dobândesc Crasna toată, Româneştii şi parte din Jupăneştii. Nu am putut lega pe aceşti boieri cu Crăsnarii de mai târziu cari pornesc dela Raduţ, nepotul unui Lupul, la 1668.

www.dacoromanica.ro

CX

1485 (6994) Septembre 7, Fără loc.

Domnul întăreşte slugilor sale: Stan Macrea cu fiicele lui şi cu nepoţii lui: Mărtin şi Stan şi lui Stoia cu fiii săi şi cu fratele său Neacşul şi cu fiii şi nepoţii săi: Neagul, Bâra şi Bratul cu nepoţii lui de fiică, lui Oprea şi verilor lui, Stan şi Goia ca să le fie stăpânire asupra o jumătate din *Mihoveni*, cât a ţinut Dragomir şi Zlatco pentrucă a închinat-o Dragomir şi cu Zlatco lui *jupan Drăghici al lui Stoica* în faţa lui Radul Voievod, fratele Domnului. Jupan Drăghici o vânduse lui Stan Macrea şi lui Stoia pe 600 de asprii şi un cal bun preţuit la 300 de asprii, jumătate din sat fiind miluit la mănăstire (nu se înseamnă care mănăstire). După aceea a venit Stan Macrea în faţa Domnului aşezând pe fetele lui anume Mica şi Neaga şi pe nepoţii lui Mărtin şi Stanul cari să fie fraţi pe jumătatea din moşie pe care o cumpărase cu Stoia şi cu fraţii lui. Domnului i s'a dat un cal. Fără blestem.

Свѣдетелїе:	*Martori:*
Жȣпан Драгомир Ѹдрищї	Jupan Dragomir Udrişte
„ Драгіч Стоикок	,, Drăghici al lui Stoica
„ Винтило Флорескȣл	,, Vintilă Florescul
„ Кръстїан велики [двор-ник	,, Cârstian *mare* vornic
„ Станко лого]фет	,, Staico logofăt
Данчюл столник	Danciul stolnic
Хръгота пехарник	Hârgotă paharnic
Станчюл вистїар	Stanciul vistier
Владислав [спатар	Vladislav spătar
. . . .	(Alb comis)
Нѣгъ] и Родѣ } стратoрници	(*Neagu*) şi *Rodea* } stratornici
Іанжш граматик писах	Ianăş grămătic scrie.

Depozit:

Original pierdut fără izvor.
Arh. St., copie slavă Nr. 2821 cu data greşită 7910 care ar corespunde anului 2401—2402.

Ediţii şi regeste:

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 349—350, doc. 155.

www.dacoromanica.ro

Note:

Leatul din copia slavă este evident greşit căci 7910 ar corespunde anului 2401—2402 ceea ce este imposibil. In caz că leatul ar fi 6910 am trebui să avem anul 1401—1402 ceea ce evident nu corespunde nici cu Voievodul nici cu boierii martori. D-l prof. Panaitescu datează actul din 6994 adică din 1485 sprijinit pe boierii din divan ai documentului din 10 Aprilie — zice d-sa — însă la drept vorbind din 5 Aprilie 1485 (v. doc. CIX).

Din acest an şi anume din aceiaşi lună la 27, cunoaştem un act de cumpărare a lui Iosif Govoreanul egumenul mănăstirii Govora (d-l prof. Panaitescu în regestul actului spune Ieromonahul Macarie din Govora) a unui loc dela Hijul din oraş dela Paico pentru 2100 asprii.

Data de 27 Septemvrie 1485 trebuie să fie greşită în cele trei traduceri aflate azi la Arh. St., din Bucureşti, deoarece după înşirarea mărturiilor egumenului — nume absolut neidentificabile vremurilor de care vorbim — se aminteşte că zapisul a fost scris în domnia lui Radul Vodă fiul marelui Vlad Vodă, prin urmare fie în a lui Radu III cel Frumos (1462—1474) fie în a lui Radul IV cel Mare (1495—1508) v. pt. act PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 351, doc. 156).

In ceea ce priveşte satul *Mihoveni* azi nu mai aflăm nicio aşezare pe întinsul ţării cu acest nume. Se relevă totuşi că satul fusese ţinut de *jupan Drăghici al lui Stoica* care nu este altul decât cunoscutul prim boier al neamului Mărginenilor. De închinarea satului din partea lui Dragomir şi Zlatco în domnia lui Radul III cel Frumos nu avem cunoştinţă. Luând însă în seamă că moşiile acestui boier din Mărgineni erau mai toate în judeţul Prahova am putea face sugestia că şi Mihovenii vor fi fost în aceste părăgini. De altfel Drăghici al lui Stoica se află trecut de către cunoscutul Ianăş grămăticul ca al doilea martor în act.

Lipseşte dintre martorii de vază jupan Neagoe al lui Borcea. Poate însă că la copierea actului să fie scăpat numele acesta.

Cârstian este trecut doar ca vornic, iar în transcrierea d lui prof. Panaitescu Staico logofătul ginerile Domnului este fără atributul de logofăt, pe semne vorbă ştearsă sau scăpată transcriptorului.

Printre dregători ne lipseste *Alb comis*, iar ca prim stratornic avem pe un personagiu nou pe *Neagul* pe care într'adevăr că îl vom afla mai târziu alături de Rodea la 31 Iulie 1487 (v. doc. CXIV).

CXI

1486 (6994) Aprilie 23, în ziua de Sf. Gheorghe. Mănăstirea Glavacioc

Domnul întăreşte lui: Slav şi fiilor lui Stoica, Ivan şi Bogdan, şi nepotului lui Mănea, *Obârşia dela Bratilov*, a patra parte. Veniseră în faţa Domnului 12 boieri cari mărturisiseră că le este acestora strămoşească stăpânire. Acele locuri fuseseră lăsate de Domn

www.dacoromanica.ro

boierilor săi *jupan Dimitrie Ghizdavăţ* şi lui *jupan Deatco*, *banii* în cinste dela Domn. Acesta din urmă dojeneşte pe Lupşa, Dobrul şi Târţă cu fiii şi fraţii lor precum şi pe Rada cu fraţii ei că de nu vor asculta de spusa Domnului să-şi piardă moşia. Se mai aminteşte că Slav împreună cu fiii săi au dat lui Stăit şi lui Fiiat, verilor lor, ca să le fie a patra parte din părţile lor. Domnul mai întăreşte lui Mareş cu fiii şi nepoţii săi Radul şi jumătate din *Groşi* şi din *Bârleţi* fiindu-le strămoşeşti. Se mai întăreşte lui Slav şi fratelui său Mareş cu fiii lor, jumătate din *Necşeşti*, *Strâmptu* întreg, fiindu-le moşiile lor, *Ştiubeiul Prajei* jumătate şi *Strâmptişorul* tot. Fără iertări de dări şi blestem.

Свеꙗетеліе що донесет пред гос-подстко-ми :	*Martori aduşi în faţa Domnului*
Боика wт Бъцещи	Boica din Băţeşti
Радꙋ wт Пречна	Radu din Precina
Влъкан wт Костещи	Vâlcan din Costeşti
Станчꙋл Фꙋсѣ	Stanciul Fusea
Фръцилж wт Мърешещи	Frăţilă din Mărăşeşti
Ръдеи wт Бъцещи	Rădei din Băţeşti
Дан wт Шипотъ	Dan din Şipot
Гꙋцилж	Guţilă
Степан Тепеев	Stepan al lui Tepei
Кръстїан wт Рꙋнкꙋ	Cârstian din Runcu
Іанжш граматик писахъ	Ianăş grămătic scrie.

Depozit :

Arh. St., *seсţ ist.*, II/73, orig. pergam.
Ibid., trad. rom. de St. Nicolaescu.

Ediţii şi regeste :

BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 145 nota 4 pt. toţi martorii.
HASDEU B. P., *Col. Traian*, VII (1876), p. 468—469.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 72, doc. VIII.
PANAITESCU P. P., Doc. int., p. 352—354, doc. 157.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 59—61, doc. LXX.
FILITTI I. C., *Banatul*, p. 19.

www.dacoromanica.ro

Note:

Asupra persoanelor cărora Domnul le întăreşte moşiile nu putem spune nimic precis.

Obârşia dela Bratilov nu ne este cunoscută însă ştim că *Obârşia* este încă şi azi comună rurală în Mehedinţi plaiul Cloşani mărginindu-se cu *Mărăşeşti* la est. Şi acest sat este amintit ca loc de origine a unuia din martori: *Frăţilă din Mărăşeşti. Bratilov* mai este şi azi un sat în plaiul Cloşani a suszisului judeţ şi ţine de comuna Mărăşeşti. fiind pe malul stâng al râului Brebina.

Cu numele de *Bârleţi* nu mai aflăm nicio aşezare în aceste regiuni, însă cunoaştem un cătun *Bârleşti* în Gorj plasa Novaci aparţinând com unei Bumbeştii de Jii. Să fi fost şi satul *Croşi* de care ne vorbeşte întărirea de mai sus tot în aceste părăgini?

In ceea ce priveşte *Necşeştii* azi nu mai avem cu acest nume decât o comună rurală în Teleorman pe valea Câinelui, cu care nu putem identifica satul pomenit în act.

Strâmptu azi *Strâmtul* este comună rurală tot în Mehedinţi plasa Văilor.

Ştiubeiul Prajei nu ne este cunoscut în regiunile acestea căci sate cu numele de Ştiubeiul aflăm doar în judeţele: Râmnicu-Sărat, Dolj şi Prahova, iar *Ştiubeiul*-Orăşti este comună în Ilfov. Sate cu numele de Ştiubeile aflăm în Romanaţi şi în Vâlcea. Strâmptişorul evident trebuie să fie în apropierea satului Strămptu de care am amintit mai sus.

Printre martori nu aflăm pe niciun boier din divanul Voievodului. Toţi trebuie să fie stăpâni de ocine din locurile învecinate satelor din nordul Mehedinţilor şi Gorjului, căci Boica din Băţeşti va fi un stăpân în *Băceşti* comună rurală din plasa Gilort jud. Gorj. Nu ştim unde va fi fost *Prezina* de unde avem ca martor pe Radu. *Vâlcan din Costeşti* este evident un stăpân de ocine din Costeştii mehedinţeni plaiul Cloşani la 28 de kilometri de Baia de Aramă la poalele dealului Bania.

Ca a cincea mărturie aflăm pe un *Stanciul Fusea*, care după numele său ar părea că nu este din aceste regiuni căci neamul boiernaşilor Fusea este întâlnit mai târziu ca stăpâni în judeţul Dâmboviţa.

Frăţilă din Mărăşeşti este un proprietar din Mărăşeşti mehedinţeni, sat în plaiul Cloşanilor pe Brebina unde este trecătoarea peste fosta graniţă în plaiul Cloşanilor ce duce peste Cerna şi muntele Cupănul în Banat, la satul Ruşca.

Rădei din Băţeşti este tot din Băceşti ca şi Boica.

Aşi crede că *Dan din Şipot* este din satul cu acest nume ce face azi parte din comuna Ponoarele tot în plasa Cloşani a judeţului Mehedinţi cu toate că cunoaştem o comună rurală cu numele de Şipotul în Gorj plasa Gilortul sat din comuna Turburea.

Să fie oare *Cârstian din Runcu* un proprietar din *Runcuşorul* sat în plaiul Cloşani din Mehedinţi ce face parte din comuna rurală Rudina. Pe râul Sohodol din Gorj, plaiul Vulcan cunoaştem azi un sat cu numele de Runcu iar un Runcurelul este tot o aşezare în Mehedinţi comună rurală în plasa Văilor.

www.dacoromanica.ro

A noua mărturie este *Stepan al lui Tepei* după cum traduce d-l profesor Panaitescu pe: Стєпан Тєпєв. Amintim că în două documente din anul 1472 din domnia lui Radul III cel Frumos primul din 12 Iunie și al doilea din 28 Iulie aflăm după informațiile pe care le aveam la 1927 din *Studiile și documentele*, vol. VII ale defunctului profesor Iorga, că printre martorii domnești era un Stan Tepev stolnic (v. FLORESCU, *Divane*, br. I, p. 46 doc. LV) în primul iar în al doilea un Stan Tepev spătar. Originalele amândoror actelor sunt azi rătăcite fiind foste în colecții particulare, însă au fost văzute și copiate în texte slave de către cel mai reputat slavist al nostru: defunctul profesor Ioan Bogdan și care în primul trece în loc de Stan Tepev stolnic: Piper stolnic iar în al doilea în loc de Stan Tepev spătar doar Stan spătar și doar numele răposatului slavist ne este o chezășie de exactitate. Am controlat înșine copiile de acte slave ale lui Bogdan și menținem ca justă citirea precum și transcrierea din lucrarea d-lui profesor Panaitescu (v. la el doc. 117 și 119).

Ianăș grămăticul ne este și el cunoscut de mai înainte precum am mai amintit și mai sus.

CXII

1486 (6995) Iunie 30. Cetatea București.

Domnul întărește boierilor săi: Jupan Roman și fiilor lui Dan, Datco, Șerban și alții nenumiți, jupânului Jitiianu cu frații lui Pătru, Vâlcul Vlad și Radul cu fiii lui și verilor lui Albul, Crăciun și Stanciul cu fiii lui, ca să le fie stăpânire asupra satelor: *Romanești pe Jiu* toți, *Balomireștii* toți, *Budenii* toți. *Izvoarele*, *Crasna*, *Giosani* și *Jupânești* oricâtă este partea lui Nicula al lui Blidea apoi *Albenii pe Gilort*, *Prigoria* și *Razlăul* ce le erau strămoșești. Se amintește de prădalică. Fără blestem.

Fără martori.

Исправник Винтилъ велики двор- Ispravnic Vintilă mare vornic
ник

Depozit:

Acad. Rom., pach. XX/172, orig. pergam.
Ibid., trad. rom. veche de Florea dasc. slov. XX/172.

Ediții și regeste:

IORGA N., *Cron. tabel.*, p. 27, Nr. 39.
LAPEDATU AL., *Vlad Călu*., p. 72.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.* p. 354—355, doc. CLVIII.

www.dacoromanica.ro

Studii ·

FLORESCU G. D., *Divane*, br I, p. 60 menţiune la nota 1 doc. LXIX.x

Note :

Unii boieri de care ne vorbeşte actul sunt strămoşi ai Crăsnarilor şi Romaneştilor. Am amintit mai sus de acest hrisov (v. notele dela doc. CIX). Nu ştim cine erau Roman cu fiii săi: Dan, Deatco şi Şerban. Boieri din Româneşti ne sunt cunoscuţi mai târziu.

Satul *Româneştii* este cel din jud. Gorj azi comună rurală în plasa Ocolul. *Balomireştii* şi *Budenii* precum şi *Giosanii* nu mai sunt în fiinţă azi cu aceste numiri, însă vor fi fost pe acele vremi tot prin aceste locuri adică în Gorj. *Crasna* este în plaiul Novaci în partea de nord a judeţului Gorj. *Jurănestii* sunt şi azi cu acelaşi nume în plasa Gilort iar *Albenii* specificaţi în act că se află pe Jiu este satul din plasa Amaradia tot din Gorj pe văile Cilnicului şi a Gilortului. *Izvoarele*, nume aşa de uzitat pe întinsul ţării este evident comuna rurală din Gorj plasa Jiul făcând parte din comuna Broşteni pe malul stâng al Jiului. *Prigoria* este tot pe acolo în plasa Amaradia iar *Razlăul* nu mai există cu acest nume.

Actul nu are martori domneşti însă întâlnim pe un ispravnic, fie al hrisovului fie a locurilor amintite în act. Nu cunoaştem în aceste vremi alt boier Vintilă decât pe jupan Virtilă Florescul şi de aceia trebuie să credem că acesta va fi fost boierul ispravnic.

CXIII

1486 sfârşitul lui Aprilie — 1487 sfârşitul lui Iulie (6995) Fără an, lună şi zi. Târgovişte.

Domnul întăreşte *mănăstirii dela Cricov*, cu hramul Arhanghelului Mihail ca să-i fie *Plopeani* a patra parte cu vad de moară în Teleajen, pentrucă o cumpărase *jupănul Drăghici Stoicăi* dela Cioară pentru 3000 de asprii dând Domnului un cal. Jupănul Drăghici mai cumpărase dela Domn şi vinăriciul domnesc. Drăghici dăruise aceste locuri mănăstirii. Domnul specifică stăpânirea mănăstirii asupra moşiilor atât cât va fi în fiinţă, iar de se va strica, vinăriciul şi cu ocina să nu aibe nicio treabă mănăstirea, ele rămânând jupănului Drăghici şi feciorilor jupănului Stoicăi, şi din aceia oricâţi feciori vor avea şi nepoţi, jupănului Radul şi jupănului Vintilă, spre ale fi ocină ohavnică, de hrană lor şi feciorilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor. Fără blestem.

www.dacoromanica.ro

Martori :

Jupan Dragomir al Manii
„ Neagoe al Borcii
„ Vintilă Florescul
„ *Pârvul mare vornic*
„ Staico logofăt
Danciul stolnic
Hârgotă paharnic
Staico vistier
Albea comis
Vlădislav spătar
Colţea şi Rodea } postelnici
Fără diac.

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., Măn. Mărgineni, Condica Nr. 165 din 1755, f. 143 v. şi 144 r.

Ediţii şi regeste :

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 71/530.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 360—361, doc. 162.

Studii :

FLORESCU G. D., *Mărginenii*, p. 20 şi tabela genealogică dela p. III.

Note :

Mănăstirea dela Cricov este mănăstirea de mai târziu cunoscută sub numele de *măn. Mărgineni* iar în cursul veacului al XVI-lea cu numele de *măn. Drăghiceşti*, nume ce şi-l ţine dela mai mulţi boieri cu pronumele de Drăghici ce scoborau din primul ctitor: jupan Drăghici al lui Stoica, dăruitor de mili ctitoriei neamului lor. Mănăstirea dela Cricov îşi ţinea numele dela pârâul cu acest nume aflat azi sub cel de Cricovul-dulce care izvorăşte din jud. Dâmboviţa din muntele Oboarele, trecând prin Moroeni, Pietroşiţa, Urseiul şi Vişăneşti, la est de Colibaşi prin Ederile intrând aci în jud. Prahova, trecând pe lângă actuala mănăstire Mărgineni, vârsându-se în Ialomiţa în faţa comunei Tătărăi.

Satul *Plopeni* se mai află şi azi în comuna Mălăeşti plasa Vărbilău din jud. Prahova.

Din conţinutul actului reese că este vorba de *jupan Drăghici al lui Stoica* de care am vorbit mai sus (v. notele dela doc. XCIX) şi care de altfel nici

www.dacoromanica.ro

nu apare printre martorii actului. Se mai vorbeşte de nepoţii lui jupan Stoica adică de fiii unui alt fiu care va fi fost mort la data documentului. Am crede că este vorbă de *jupan Udrişte* alt fiu al lui *jupan Stoica Vintilov* mai în vârstă decât jupan Drăghici Stoicev, şi părintele celor doi jupani *Radul* şi *Vintilă* amintiţi în textul actului.

De aceştia doi din urmă vom vorbi mai departe căci pe unul îl vom întâlni ca martor de vază a acestor vremi.

Pe lângă jupan Drăghici al lui Stoica mai lipseşte dintre martorii de frunte ai Domnului şi jupan Cârstian a cărui dregătorie este ţinută pentru prima oară de jupan Pârvul al doilea frate Craiovesc şi fiu al jupanului Neagoie dela Craiova.

Documentul nostru nu are decât menţiunea leatului: 6995 care corespunde lui 1486—1487. Am aşezat documentul între cele două date de mai sus luând seamă la prezenţa lui *Hârgotă paharnicul* care la 31 Iulie 1487 nu mai era în fiinţă (v. doc. CXIV) iar apariţia lui Staico vistier pentru prima oară când pentru ultima oară întâlnim ca vistier la 7 Septemvrie 1485 (v. doc. CX) pe Stanciul.

CXIV

1487 (6995) Iulie 31, Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Snagov, vinăriciul dela *Podgorie* cât este zeciuiala domnească dela vinul din *satul Cernăteştilor*, hotarul Cernăteştilor, găleţile de grâu domneşti şi alte dijme din judeţul Brăilei. Se mai întăresc şi alte dijme. Domnul aminteşte că toate acestea le dă şi adaogă mănăstirii pentru sufletul părintelui său şi a fraţilor săi şi pentru preaiubitul său fiu Io Vlad Voievod şi pentru al său. Fără blestem.

	Сꙑѣдетеліе :		*Martori :*
Жѹпан	Драгомир Ѹдрище	Jupan	Dragomir Udrişte
„	Нѣг Борчек	„	*Neagoe al lui Borcea*
„	Винтил Флорескѹл	„	Vintilă Florescul
„	Драгич Винтилескѹл	„	*Drăghici Vintilescul*
„	Барбѹл Краиѡвескѹл	„	*Barbul Craiovescul*
„	Крстїан	„	*Cârstian*
„	Прькѹл велики дворник	„	*Pârvul mare vornic*
„	Станко логофет	„	Staico logofăt
„	Бадѣ	„	*Badea*

www.dacoromanica.ro

Данчѹл столник		Danciul stolnic	
Колцѣ пехарник		*Colțea paharnic*	
Станко кистїар		*Staico vistier*	
Илбь комис		Alb comis	
Родѣ и	постелници	Rodea și	postelnici
Нѣг		*Neagoe*	

fără grămătic.

Depozit :

Acad. Rom., orig. pergam., XX/172.
Ibid., trad. veche rom. de Florea ierei XX/172.

Ediții și regeste :

Bogdan Dam., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 dela p. 61; nota 2 și p. 194 nota 2 pt. câtiva boieri diraniști.
Iorga N., *Cron. tabel.*, p. 27, Nr. 39 cu luna Mai.
Lapedatu Al., *Vlad Călug.*, p. 72, doc. 10.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 355—357, doc. CLIX.

Studii :

Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 59—61, doc. LXIX.

Note :

S'ar putea crede din conținutul documentului prin care se întăresc dijme în județul Brăilei că și *Cernăteștii* ar fi în același județ. Azi însă nu mai aflăm vreo așezare cu acest nume în acel județ, dar aflăm un Cernătești în jud. Buzău, plaiul Slănic pe ambele maluri ale râului cu acest nume la vârsarea lui în râul Buzău.

Numele de *Podgoria* se referă azi doar la o plasă din Prahova.

In lista boierilor martori reapare *jupan Neagoe al lui Borcea* care dispăruse dela 5 Aprilie 1485 (v. doc. CIX).

Relevăm că este primul document în care pe lângă boierul bine cunoscut cu nume românesc Vintilă Florescul aflăm și pe alți doi tot cu nume cu terminație română: *Drăghici Vintilescul* și *Barbul Craiovescul*, toți fără dregătorii. Explicarea acestor specificări, care în accepția modernă s'ar referi la numele de familie al lor dacă pentru Vintilă Florescul și Drăghici Vintilescul nu este decât prin deducere. în toate cazurile pentru Barbul este precisă că vine dela moșia neamului său: Craiova. Craiovescul venind dela Craiova, logic este ca Florescul să vie dela Florești și am spus mai sus că moșia Florești a acestui boier este Floreștii de pe Răstoacă (v. notele dela doc. CIII) și Vintilescul dela Vintilești. Cu toate cercetările noastre nu am putut afla un sat sau oraș în Muntenia sau chiar Oltenia care să ne fi putut da o indicație a fi fost moșie de proprietate a acestui boier. Să fie oare porecla de Vintilescul ca o specificare referindu-se la numele strămo-

www.dacoromanica.ro

şului acestui boier: acel Vintilă de prin veacul al XIV-lea de care nu avem nicio mărturie, sau oarecumva locul unde va fi fost ridicată mănăstirea Snagov să fi fost lăcaşul de păstrare Vintilesc după cum ne traduce Odobescu inscripţia engolpionul lui dela Snagov (v. notele dela doc. XVI).

Jupan Barbul Craiovescul este întâlnit aci pentru prima oară ca martor domnesc. Pe semne că în aceste vremuri, Domnul se va fi împăcat cu neamul sprijinitor al lui Basaraba IV Ţepeluş, deoarece aflăm alături de el şi pe *jupan Pârvul mare vornic*, fratele său mai mic.

Jupan Badea este şi el un boier nou şi în vedere că nu poartă dregătorie. pare un sfetnic mai în vârstă sau un boier de neam mare; înclinăm a crede că este cunoscutul Badea aflat şi cu specificare de: «din Cojeşti». Acest Badea este de altfel ginere al lui Udrişte. Adesea în vechime termenul de cumnat era întrebuinţat şi pentru a însemna pe un văr primar prin alianţă. (v. spiţa genealogică de la doc. LXXI p. 184).

Despre el avem următoarea spiţă curgătoare:

Udrişte
dela Cricov
dela sfârşitul sec. XV.

- fiică = Badea dela Măgurele unde a făcut mănăstirea Grinduri; 1487, biv şi vel dvornic 1493, 1494, 1501, 1508; are o nepoată Neacşa ce trăia la 1482
  - Catalina călugăriţa
    - Anghelina călugăriţa
      - Bârcă postelnic 1613
        - Ilina = Gherghe 1620
        - Despina = Marco
        - Voica = Petru
      - Badea postelnic 1621
        - Ivan
        - Neaga = Neacşul postelnic

Intâlnim un nou paharnic pe *Colţea* care nu este altul decât fostul stratornic sau postelnic al Domnului. El ia locul acelui Hârgotă paharnic care dispare dintre martorii lui Vlad IV Călugărul.

In locul lui Stanciul vistier apare un *Staico*, pe care pentru moment nu-l putem identifica.

www.dacoromanica.ro

Locul lui Colţea ca postelnic îl ia un *Neagoe* care poate fi unul şi acelaşi cu Neagul întâlnit incidental mai înainte. Acest *Neagoe postelnic* nu poate fi identificat cu viitorul Voievod sub numele de Basaraba din veacul al XVI-lea cunoscut istoriei sub numele de Neagoe Basarab al cincilea Basaraba Voievod. Acesta nu era născut decât de la 1482.

CXV

1487 (6996) Septembre 5, Indiction 6. Râmnic.

Domnul întăreşte slugilor sale Roman şi cumnatului său Vladului cu feciorii lor stăpânire la *Huhurez* pe partea lui Roman, şi la *Rămeşti* pe partea lui Vlad. Roman venise în faţa Domnului ca să înfrăţească pe cumnată-său pe partea lui din Huhurezi şi pe partea lui Vlad din Rămeşti. Domnului i s'a dat un cal. Fără blestem.

Martori:

Jupan Dragomir al Manei
,, Neagoe al Borcei
,, *Drăghici al Stoicăi*
,, Pârvul mare vornic
,, Staico logofătul
Danciul comisul (?)
Colţea paharnicul
Vladislav spătarul
Albul stolnic (?)
Neagul şi } postelnici
Rodea }
Stan scrie

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., trad. rom. de Lupp dasc. din 1746 la moşnenii din Hurez.
Ibid.: trad. rom. cu lipsuri şi confuzii: Hurez I/1.
Copie la N. Măldărescu.

Ediţii şi regeste :

HASDEU B. P., *Col. Traian*, VII, (1876), p. 38—39 după trad. lui Lupp. dascălul.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 357—358, doc. 160.

www.dacoromanica.ro

Note:

Evident că *Huhurezul* este vechiul nume al actualului *Horezul* din jud. Vâlcea, plasa Horezul unde Constantin Brâncoveanu Voievod ridică mănăstirea la 1692 după izbânda dela Zărneşti contra generalului german Heissler.

Rămeştii este *Râmestii* de azi din plasa Horezul a aceluiaşi judeţ.

Luând seamă la martorii domneşti, şi mai ales la lipsa originalului credem că dascălul Lupp va fi făcut unele greşeli. Că *jupan Dragomir al Manei* este unul şi acelaşi personagiu cu Jupan Dragomir Udrişte am arătat mai sus, şi că *jupan Drăghici al Stoicăi* apare din nou sub porecla bine cunoscută nouă de mai înainte, acestea sunt lucruri sigure, însă aflăm în locul lui Danciul stolnic pe un *Danciul comis* şi în locul lui Alb comis pe un *Alb stolnic*, ceea ce este evident greşit.

Intr'adevăr că vom întâlni ulterior o schimbare de dregătorii între aceste două nume însă aceasta abia prin 1488—89 (v. doc. CXX) şi atunci *Danciul comisul* nu este acelaşi personagiu cu *Danciul stolnicul*, ci este al treilea frate Craiovesc (v. FILITTI I. C., *Banatul*).

In lipsa originalului act am putea emite părerea că este greşit leatul citit de Lupp dascălul şi că anul ar fi 1488 sau 1489. Indictionul 6 corespunde însă anului 1487 şi de aceia acceptăm şi noi acest an.

CXVI

1487 Septembre — 1488 Februarie (6996), Fără lună, ziua 7, Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia satele: Jiblea, Şerbăneşti, Brădăţeni, Seaca, Călimăneşti, Lunceni, Bogdăneşti, Hinăteşti, Bucureşti, Stroeneşti şi Jurjeni pe care le-a cumpărat dela Drăgoi pentru 20 florini şi un cal, şi Săvăstrenii întregi, cumpărat dela Şolda pentru 1600 asprii, a doua jumătate fusese cumpărată dela Stoica şi Crâstea tot pe 1600 de asprii. Se mai întăresc: *Sălătrucul* jumătate pentru că a cumpărat *Magdalena* jumătate dela Colan Făgărăşanul pentru 50 de florini şi îl dăduse ea mănăstirii. Cealaltă jumătate a fost cumpărată dela Neagu şi dela Pripeasa tot pentru 50 de florini. Se mai întăresc: uliţa la Râmnic, vinăriciul domnesc al călugărilor dela vecinii din acea uliţă, apoi 300 de sălaşe de ţigani şi încă următoarele moşii: Vodastriţa, Ciocăneşti, Stănceşti, Călugăreni, Cărăreni, Lumineni, Păpeni, toate cumpărate dela Ganea Taurul pentru 650 de asprii, împreună cu găletăritul din judeţul

www.dacoromanica.ro

Vâlcea. Se mai întăresc: vama dela Genune, balta Mamino dela Orlea în sus cu toate bălţile, bălţile Căbeni dela Săpatul în jos până în gura Ialomiţii. Urmează alte iertări de dări şi blestemul.

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жȣпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Винтилъ Флорескȣл	,, Vintilă Florescul
„ Радȣл Винтилескȣл	,, *Radul* (?) *Vintilescul*
„ Барбȣл ѡт Кралека	,, Barbul dela Craiova
„ Кръстїіан	,, Cârstian
„ Пръкȣл великиі дворник	,, Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt
Данчюл столник	Danciul stolnic
Гонцѣ пехарник	*Gonţea* (?) *paharnic*
Станко вистїіар	Staico vistier
Владислав спатар	Vladislav spătar
Ꙗлбȣл комис	Albul comis
Нѣг и Родѣ } велици страторници	Neagu şi Rodea } mari stratornici
Ꙗлбȣл писах	Albul scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., copie slavă în *Cond. brâncov.* Nr. 266, f. 384—385.
Ibid. Cond. I Cozia, f. 69.

Ediţii şi regeste :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 62 nota 1 dela doc. LXXIII menţiune.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 72, doc. 13, fără boierii martori.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 363—367, doc. 165.

Note :

Afară de întăririle pe care le cunoaştem din hrisoavele anterioare mai aflăm aci şi alte sate întărite, ca spre pildă: *Sălătrucul.* Acest sat trebuie — după părerea noastră — să fie Sălătrucul din Argeş, pe care îl aflăm ulterior în documente ca stăpânire a unui neam de boieri zişi chiar: « din Sălătruc ». Alt Sălătruc cunoaştem doar pe cel din Mehedinţi plasa Motrului de Jos.

www.dacoromanica.ro

Pe jupâneasa Magdalena poate chiar o călugăriţă nu am putut-o lega cu primii reprezentanţi documentar cunoscuţi a neamului boierilor din Sălătruc: fraţii Oprea sluger şi Dragomir dela 1533. Pe aceştia nu i-am putut lega cu Dumitru din Sălătruc socrul lui Vlad portar din Suici care după maică-sa Neacşa era nepot de fată lui Drăghici al Stoicăi, bine cunoscutul boier din Mărgineni.

Printre boierii martori pe lângă cei cunoscuţi de mai înainte întâlnim pe un *jupan Radul Vintilescul*. Credem că cu privire la transcrierea pronumelui acestui boier s'a strecurat o greşeală şi anume că aci avem a face cu jupan Drăghici Vintilescul întâlnit cu această denumire la 31 Iulie 1487 (v. doc. CXIV). Existenţa unui Radul Vintilescul nu ar putea fi exclusă. căci doar am întâlnit în hrisovul de întărire mănăstirii dela Cricov (v. doc. CXIII) vorbindu-se de un Radul ca nepot al lui Drăghici al Stoicăi, fiul lui Udrişte. Acesta după pilda unchiului său ar fi putut lua şi el numele de Radul Vintilescu dela strămoşul Vintilă sau dela lăcaşul Vintilescul (v. notele la doc. CXIV).

Ca paharnic aflăm pe un boier cu numele de *Gonţea*. Şi aci credem că este o rea transcriere şi că avem a face cu *Colţea paharnic* pe care îl aflăm înlocuind pe Hârgotă, acesta apărând pentru ultima oară la 7 Septemvrie 1486—1487 (v. doc. CXIII) iar pe Colţea pentru întâia oară la 31 Iulie 1487 (v. doc. CXIV).

Documentul nostru ar fi trebuit prin urmare aşezat între aceste două date, dar faptul prezenţei atât a lui jupan Barbul dela Craiova cât şi a lui jupan Pârvul mare vornic — fraţii Craioveşti — ne îndrituește a aşeza acest hrisov după 31 Iulie 1487.

CXVII

1488 (6996) Februarie 4. Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Govora moşia *Hinţa* cu tot hotarul. Moşia fusese cumpărată de Domn dela Stanciul fiul lui Voinea dela Ocne şi dela Dan şi Vâlcul din Glod pentru 1500 de asprii.

Свѣдетеліе:	*Martori:*
Жоупан Драгомир Ѹдрїщек	*Jupan Dragomir al lui Udrişte*
Жѹпан Нѣгож Борчек	„ Negoae al lui Borcea
„ Винтило Флорескоул	„ Vintilă Florescul
„ Драгич Стоикωк	„ Drăghici al lui Stoica
„ Кръстїан бывшїи дворник	„ *Cârstian fost vornic*
„ Пръвоул великии дворник	„ Pârvul mare vornic

www.dacoromanica.ro

Жѹпан Єтанко лѡгѡфет	Jupan Staico logofăt
Данчюл столнїкь	Danciul stolnic
Колцѣ пехарнїкъ	Colţea paharnic
Єтанко вистїꙗр	Staico vistier
Влждїслак спатар	Vladislav spătar
Ꙗлбь комис	Alb comis
Рѡдѣ и / Нѣг } стратѡрнїци	Rodea şi / Neagu } stratornici
Іанжiш граматик писах	Ianăş grămăticul scrie

Depozit :

Arh. St., secţ ist., II/74, orig. pergam.
Ibid., trad. de G. Peşiacov din 1842.
Ibid., *Cond I Govora*, f. 110.
Ibid., *Cond. veche Govora*, p. 237.
Ibid., *Cond. II Govora*, p. 52.
Ibid., *Cond. nouă Govora* din 1856. p. 1.

Ediţii şi regeste :

BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 63 nota 2 pt. Dragomir Uudristej.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 61, doc. LXXI.
LAPEDATU AL , *Vlad Călug.*, p. 72, doc. 11.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 367—369, doc. 166.

Note :

Satul *Hinţa* nu mai există azi cu acest nume însă cunoaştem o gârlă în judeţul Vâlcea pe marginea şi matca căreia se află apele minerale dela Govora. Pe semne că aci se întindea pe vremurile de care ne ocupăm moşia cu acest nume.

In întărire se aminteşte de două persoane şi anume Stanciul dela Ocne care evident este originar din Ocna, sau Ocnele Mari din Vâlcea. Locul de origine a celuilalt boier şi anume Glod sau Glodul, va fi azi pe semne Glodeni din Gorj, plasa Amaradia ce face parte din comuna Ohaba, deoarece toate celelalte aşezări cu numele de Glod se află în alte judeţe prea îndepărtate de mănăstirea Govora şi anume în Dolj, Buzău şi Muscel iar în Prahova o vale.

Boierii martori ne sunt toţi cunoscuţi de mai înainte. Lipseşte doar jupan Barbul Craiovescul însă pe *jupan Dragomir* din fruntea lor îl aflăm din nou cu specificare de: *Udriştev*. Cârstian este din nou numit: fost vornic.

www.dacoromanica.ro

CXVIII

1488 (6996) Aprilie 10. Cetatea Bucureşti.

Domnul dă hrisov slugilor sale: Neagu cu frate-său Vladul şi cu fiii lor, spre a le fi stăpânire asupra o jumătate din *Neagra* şi asupra a o treime din *Urlăndeşti* fiindcă venise Neagul în faţa Domnului aşezând pe fratele său Vladul peste jumătatea din Neagra, iar Vladul a aşezat pe Neagu peste a treia parte din Ùrlăndeşti, spre a fi fraţi nedespărţiţi. Domnul le iartă calul. Fără blestem.

Свѣдетелеи :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манек	*Jupan Dragomir al lui Manea*
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Вентил Флорескѹл	,, Vintilă Florescul
„ Драгич Стоикок	,, Drăghici al lui Stoica
„ Прькѹл велики дворник	,, Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt
„ Данчѹл столник	,, *Danciul stolnic*
Колцѣ пехарник	Colţea paharnic
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Станко кистиар	Staico vistier
Албѹ комис	Albu comis
Нѣг и Родѣ } постелници	Neagu şi Rodea } postelnici
Стан граматик пис	Stan grămătic scrie.

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, II/74, orig. pergam. (fost *pach. Glavacioc*, IV/1).
Ibid., trad. de Lupp dasc. la 1752.
Ibid., *Cond. I Glavacioc*, p. 12.
Ibid., *Cond. Sadova* I, p. 15.
Acad. Rom., *Cond. Glavacioc*, f. 15—16.

Ediţii şi regeste ·

BOGDAN DAM., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 pt. Vintilă Florescul.
LAPEDATU AL., *Vld Călugărul*, p. 72, doc. 12.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 369—370, doc. 167.

www.dacoromanica.ro

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 61—62, doc. LXXIII.

Note:

Neagra de care se vorbeşte în act trebuie să fie moşia din Argeş în plasa Piteşti fostă a Mitropoliei Bucureşti până la expropriere.

Urlăndeşti nu mai există azi şi nici nu putem fixa unde va fi fost.

Jupan Dragomir din fruntea divanului este iarăşi cu specificarea de Manev, iar *Danciul stolnicul* este trecut printre jupani.

CXIX

1488 (6996) Aprilie 17. Cetatea de scaun Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Cozia: Jiblea, Şerbăneşti, Brădăţeni, Seaca, Călimăneşti, Lunceani, Bogdăneşti, Hinăteştii, Bucureşti, Troeneşti şi Giurgeanii cumpărate dela Drăgoi pe 50 de florini şi un cal; apoi Sevestrenii toţi cumpăraţi dela Şolda jumătate pe 1600 de asprii şi cealaltă jumătate cumpărată dela Stoica şi Cârstea tot pe 1600 de aspri, apoi Sălătrucul jumătate cumpărat de Magdalena dela Coman Făgărăşanul pentru 50 florini fiind donată mănăstirii de către ea. Altă jumătate fusese cumpărată dela Neagu şi dela Piprea feciorul lui Buza pentru 50 de florini, apoi uliţa dela Râmnic cu vinăriciul domnesc, 300 de sălaşe de ţigani, Vădastriţa, Ciocăneşti, Stănceşti, Călugăreni, Cărăreni, Lumineni, Păpeni cumpărate dela Ganea Taurul pe 650 de asprii, găletăritul din judeţul Vâlcei, vama dintre munţi, balta Mamina dela Orlea în sus cu toate bălţile câte sunt dela Săpatul în jos până în gura Ialomiţii. Urmează iertări de dări şi blestem.

. . . .	*Martori:*
Жѹпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое [.	„ Neagoe al lui Borcea
. . . .	. . . .
„ Бар]бѹл ѡт кралека	*Jupan Barbul dela Craiova*
„ Крьстїан	„ *Cârstian*
„ Прькѹл велики [дворник	„ Pârvul mare vornic
. . . .	. . . .

www.dacoromanica.ro

Станко вистиар	Staico vistier
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Алвь комис	Alb comis
....	....

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., fragm. orig. pergam., restul pierdut II/76 (fost *Măn. Cozia*, netreb.).
Ibid., trad. veche fără martori.
Ibid., *Cond. I Cozia*, f. 69.
Ibid., *Cond. veche Cozia* din 1778—1794. f. 29.
Ibid., *Cond. brânc.*, II (Nr. 266), f. 384 cu data necompletă, luna fiind lipsă.

Ediţii şi regeste :

LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 72, doc. 13.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 370—374, doc. 168.

Note :

Toate moşiile întărite în această danie sunt cunoscute nouă din hrisoavele anterioare.

Din cauza deteriorării originalului nu avem întreaga listă a martorilor printre cari aflăm în plus la cei întâlniţi în documentul precedent pe *jupan Barbul dela Craiova*, iar *jupan Crâstian* este iarăşi şi fără dregătorie şi nici cu specificarea de fost vornic.

CXX

1488 după 17 Aprilie — 1489 înainte de 21 Aprilie (6997), Fără lună, zi şi loc.

Domnul întăreşte mănăstirii Cutlumuş din sfântul Munte Athos, egumenului Romil şi călugărilor, stăpânire peste satele: *Giurgiu*, bălţile începând dela *Sviştov* pe tot Călmăţuiul, *Comanca*, *Laiovul* lui Stroe, *Cireşovul* pe Olt, *Greci-Călugăreşti* din deal, *Hrăteştii* pe Argeşel, ocină lui Bucur, dealurile dela *Strunga Hrăteştilor* şi satul *Mărăcină*. Urmează blestemul.

Martori :

Жупан Драгомир Манѣ	Jupan Dragomir Manea
...... [Нѣгое Б	„ Neagoe Bo(rcev)
....	....
......] Пръвѫл велики дворник	.... Pârvul mare vornic

www.dacoromanica.ro

Жѡүпан .... лог[о]фєт	Jupan .... logofăt
Данчюл комис	*Danciul comis*
....	....
.... кистиїар	.... vistier
....	....
....	....
Радѹл	Radul
....	....

Depozit:

Arh. Măn. Cutlumuş.

Ediţii:

NANDRIŞ GR., *Doc. sl. rom. Athos*, p. 33—36, doc. 3.

Note:

Pentru datarea acestui act am urmat ştirea apariţiei lui *Danciul comisul* în locul lui Albul. Acesta este al treilea frate Craiovesc pe care de acum îl vom întâlni printre martorii domneşti ai lui Vlad IV Călugărul.

In ceea ce priveşte locurile indicate în hrisov, mai că nu sunt identificabile deoarece Giurgiul dacă nu este oraşul nu ştim unde se va fi aflat un sat cu acest nume. Nu aflăm nicio aşezare cu numele de *Şviştov*, nici *Hrăteşti*, *Laiovul*, *Mărăcină* iar *Strunga* şi Grecii-Călugăreşti din deal sunt neidentificabili. *Cireşovul* ne este cunoscut de mai înainte (v. notele dela doc. II). Să fie oare *Comanca* acel cătun din comuna Deveselul în partea de sud a plăşii Ocolul din Romanaţi. Cu privire la *Călmăţuiul* am avea două identificări: cel din Vlaşca şi cele două braţe din Teleorman. *Hrăteştii* fiind pe Argeşel ar trebui să se afle pe râul din Muscel şi izvorând de sub muntele Păpuşa se varsă în râul Doamna la Piscani.

CXXI

1489 (6997) Aprilie 21

Domnul întăreşte boierului său *jupan Drăghici feciorul Stoicăi* şi fiului său *jupănului Stoicăi* şi fetelor lui: *Maria*, *Neacşa* şi *Chera*, şi nepoţilor lui: jupan Vintilă şi jupan Radul ca să le fie moşie la *Corni* câtă a ţinut Danciul, fiindcă fusese schimb între acest Danciul şi jupan Drăghici în faţa Domnului, Danciul dând jupănului Drăghici partea sa din *Corneani* iar Drăghici dând Danciului

www.dacoromanica.ro

la *Blagodeşti* partea Lucşăneasii şi partea Stroiasii. Aceste trupuri Lucşăneasa şi Stroiasa fuseseră închinate jupânului Drăghici înaintea Domnului. Jupan Drăghici a mai dat Danciului partea lui *Ivan paharnicul* şi partea Pardosului, pentrucă schimbase cu feciorii Pardosului şi cu frate-său, dând feciorilor şi fratelui Pardosului jumătate din Răduleştii dela Calnău. Atâta dăduseră pentru Corneani. Domnul iartă calul obişnuit.

Mărturii :

Jupan Dragomir vel........
„ Neagoe al Borcii
„ Pârvul vel vornic
„ Staico *vel* logofăt
„ *Danciul vel comis*
„ Vădislav *vel* spătar
„ Stoica *vel* vistier *ispravnic*
fără diac.

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., Cond. Mărgineni Nr. 165, p. 244 v—225 r. fără an, zi şi lună.
Ibid., Măn. Mărgineni, trad. rom.

Ediţii şi regeste :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 362—363, doc. 164.

Note :

Originalul fiind lipsă nu ne putem lua decât după această traducere.

Blagodeşti sat pe care nu-l mai aflăm azi este însă pe semne unde se află azi moşia *Blagodeasa* din plasa Ialomiţa-Balta a judeţului Ialomiţa făcând parte din comuna Chioara, cunoscută ca proprietate veche a mănăstirii Mărgineni. Pe semne acel Danciul sau cei ce se vor fi coborît din el vor fi întărit satul zisei mănăstiri. Cornenii nu sunt nici ei aflaţi azi. Luând însă seamă că mănăstirea dela Cricov este în judeţul Prahova pe Cricovul dulce trebuie să credem că jupan Drăghici al Stoicăi făcând schimbul va fi căutat să ia o moşie în apropierea mănăstirii sale. Să fie oare *Corneanii* aceştia comuna rurală de azi *Corneşti* ce se află în judeţul Dâmboviţa plasa Ialomiţa pe râurile Cricovul-dulce şi Crivăţul în apropiere de judeţul Prahova? Ştim că moşia aceasta este în urmă stăpânire a unor boieri cari se numesc din Cornăţeni.

Pentru întâia oară întâlnim pe un *Danciul* ca vel comis. In caz că nu este o greşeală de cetire atunci avem a face cu al treilea frate Craiovesc

www.dacoromanica.ro

pe care îl vom întâlni de acum înainte printre martorii domnești. In lipsa originalului nu putem afirma ceva precis, căci evident că epitetul de: *vel* este o completare a traducătorului actului în condică, precum și specificare adăogată lui Staico vistierul că este ispravnic.

Din textul actului știm cine este *jupan Drăghici al lui Stoica*, dar aflăm pentru întâia oară cine i-au fost scoborîtorii. Am crede că sunt însă unele omisiuni deoarece cunoaștem ca fii ai lui în plus: Neagoe și Drăghici, iar cel mai mare este întâlnit cu pronumele de *Stoican*, botezat astfel după pronumele bunicului său după mamă: *Stoica Vintilov*. De asemenea, pe lângă cele trei fete menționate în act Drăghici Stoicev a mai avut încă două: Boba și Slavna. De *Maria* nu știm nimic și nu-i cunoaștem soțul dacă va fi avut. *Nearșa* este căsătorită cu Șuică paharnic la 1502 și vornic la 1514, autorul cel mai îndepărtat al boierilor ziși: «din Șuici», sat ce-și va fi luat numele dela el. Nici de *Chera* nu mai aflăm nimic. Dintre cele două fete care nu sunt însemnate în hrisovul de mai sus nu știm decât că *Slavna* ar putea fi soția lui Hamza banul din Obislav întâlnit ca boier de vază în prima jumătate a veacului al XVI-lea.

Neamul curgător al lui jupan Drăghici al lui Stoica se continuă prin fiul său amintit: Stoican, care însă nu a purtat niciodată vreo slujbă dregătorească în timpul vieții sale. Neamul boierilor Mărgineni curgător din el se stinge prin Elena din Mărgineni, Doamnă a țării, fiind soția lui Radul Șerban Voievod iar azi din acest însemnat neam prahovean se scoboară toți descendenții ultimei fiice a lui Radul Șerban Voievod: marea postelnicească Ilinca soția puternicului boier din veacul al XVII-lea Constantin Cantacuzino marele postelnic.

CXXII

1489 (6997) Ianuarie 8. Târgoviște.

Domnul întărește mănăstirii Cotmeana stăpânire asupra o moară de sub podgorie a *jupânului Staico logofăt*, pe apa numită *Vălsanu* și cu hotarul cât îl are din moșia lui jupan Staico logofăt, pentrucă a venit în fața Domnului jupan Staico și cu *jupăneasa lui Caplea* și cu feciorii lor și au dăruit moara cu hotarul ei mănăstirii. Urmează blestemul.

Martorii :

Jupan Dragomir al Manii
„ *Neagoe*
„ *Vintilă Florescul*
„i prociia”.

www.dacoromanica.ro

Depozit:

Original pierdut.
Arh. St., *Cond. veche Cotmeana*, Nr. 25, f. 66—67.

Ediții și regeste:

LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 72, doc. 14.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 374—375, doc. 169.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 62—65, doc. LXXIV.

Note

Știm că numele de *Podgoria* o are azi o plasă a județului Muscel, în sudul acestuia întinzându-se până în apropierea orașului Pitești. *Apa Vâlsanului* izvorăște din muntele Măjureanu udând în lungul ei plaiul Loviștei și plasa Argeșelul vărsându-se în râul Argeș la vest de satul Valea Mărului, prin urmare destul de departe de amintita plasă musceleană. Știm că în aceste regiuni ale județului Argeș se află multe vii încât trebuie să admitem că termerul de podgorie din act se referă la acestea.

Jupan Staico logofăt — precum am mai amintit și mai sus — este ginerile Voievodului, căsătorit pe semne cu Domnița Caplea încă înainte ca socrul său să se fi suit în scaunul domnesc, deci înainte de 13 Iulie 1482 (v. doc. XCIX și acolo notele ajutătoare). Faptul că în act se mai amintește și de feciorii lui nu trebuie să însemne că aceștia din urmă erau deja în vârstă, căci de ei vom afla lucruri mai precise peste câțiva ani (v. doc. CXXXVII). In toate cazurile credem a nu ne înșela afirmând că Domnița Caplea va fi fost copilul cel mai în vârstă a părintelui său și al Radei sora lui Gherghina pârcălabul cetății Poienari.

In lucrarea d-lui prof. Lapedatu aflăm pe lângă regestul documentului de mai sus și o listă completă de martori începând cu jupan Dragomir al lui Manea. Printre aceștia întâlnim și pe Danciul stolnic iar comisul este Albul. In lipsa originalului care este azi pierdut nu putem să ne sprijinim în ceea ce privește data documentului decât pe copia traducerei române din amintita condică a Cotmeanii, izvor care ne este indicat chiar de d-l Lapedatu. In condică însă nu aflăm decât pe cei trei boieri: Dragomir al Manii, Neagoe — care este evident nepotul lui Borcea din vremea lui Dan II — și Vintilă Florescul, iar ceilalți boieri printre cari însă evident că Danciul stolnicul nu mai era de față iar Albul îi luase dregătoria. Comis trebuie să fi fost alt Danciul și anume fratele al treilea Craiovesc.

In ceea ce privește pe al treilea boier pe care îl aflăm amintit ca martor, anume: *jupan Vintilă Florescul.* aci îl aflăm pentru ultima oară ca martor domnesc, ceea ce ne face să emitem ipoteza stingerii sale din viață înainte de 20 Iunie 1489 (v. doc. CXXIII).

www.dacoromanica.ro

D-l I. C. Filitti (v. *Craioveștii*, p. 409, nota 3) sprijinit pe o inscripție mormântală din interiorul bisericii mănăstirii Găiseni din Vlașca — fostul schit Strâmbul — (v. Iorga, *Inscripții*, II, p. 49) crede că această piatră tombală a cărei text este următorul:

« Прѣстави се рабь Бжио жꙋпань Винтилъ, мца Іоуніе з дни . . . .

« ѳемлію еі крꙋ[г]слнцꙋ г, крь[г] лꙋни . . . .

adică în traducere:

« † A răposat robul lui Dumnezeu jupan Vintilă, în luna lui Iunie în « zile 7 ...temelia 15, crugul soarelui 3, crugul lunei... »,

ar putea fi piatra de mormânt a acestui prim reprezentant documentar cunoscut al neamului boieresc al Floreștilor.

Punând în concordanță elementele cronologice întâlnite în această inscripție aflăm că temelia 15 corespunde crugului lunei 12, iar după actualul ciclu pascal care începe cu leatul slavon 6917 și merge până la 6948 este un singur an căruia ar putea corespunde crugul soarelui 3 și crugul lunii 12 și anume 6947 adică anul 1439. După un control amănunțit făcut de mine în vara anului 1931 la sus zisa biserică pot afirma că ductul literilor în relief este de același gen ca a celorlalte inscripții din biserica mănăstirii.

In interiorul bisericii aflăm inscripții tombale numai din cursul veacului al XVI-lea afară de aceia a unui Pandele sin Miclea din Trastiana (pe semne Trestieni sat în apropierea mănăstirii) de prin 1696—1697 a cărei inscripție de altfel se diferențiază cu totul de celelalte.

Iată și ce lespezi se află în biserică:

1. O *jupăneasa Ana* în domnia lui Basaraba V Neagoe deci între 1512-1521.
2. *Stroe mare ban sin Drăghici vornicul* la 15 Octomvrie 1542.
3. *Stroe mare ban de Craiova* în Octomvrie 1544.
4. *Drăghici* (vornicul?) la 28 Iunie 1572.
5. O lespede fără nume descifrabil din domnia lui Pătrașco I cel Bun la 1556.
6. Un *Ivașco* — nume patronimic al neamului scoborîtor al lui Baldovin pârcălabul strămoșul prin femei al lui Ivașco Golescul din domnia lui Alexandru III Mircea (1568—1577) — mort la 17 August 1578, și în fine
7. *Vâlcul spătar* la 26 Aprilie 1588.

Crugul soarelui 3 din inscripția reprodusă mai sus corespunde anilor: 1467, 1495, 1523, 1551, 1579 și 1607 pentru veacul al XVI-lea iar temelia 15 — pe care am crezut să o pot descifra pe piatră ca o confirmare a inscripției comunicată de profesorul Iorga — corespunde anilor cu crugul lunei 12. Și acest număr pare a fi cel de pe piatră. Anii ar fi pentru veacul al XVI-lea: 1496, 1515, 1534, 1553, 1572, 1591 și 1610.

In 1927 în lucrarea mea asupra divanelor domnești (v. p. 67 nota 2 dela doc. LXXX) emisesem chiar sprijinit pe aceste calcule că Vintilă Florescul se stingea din viață la 7 Iunie 1495 și că piatra mormântală cu inscripția de mai sus era a lui.

D-l Ion-Radu Mircea (v. *Marii Logofeți*, p. 21 nota 3) îmi contestă afirmația că Vintilă a murit la data pe care o afirmam la 1927, și sunt de

www.dacoromanica.ro

acord cu d-sa, dar cu totul pentru alt motiv: Schitul Strâmbul nu cred că este o ctitorie a lui Vintilă Florescul ci a scoborîtorilor săi şi anume a nepoţilor săi de fiu. Ctitorii fundatori ai acestui schit sunt poate înaintaşii jupânesii Stana soţia lui Drăghici din Floreştii de pe Răstoacă din Ilfov azi — acesta: fiul lui Vintilă Florescul — pe care îl întâlnim ca mare vornic în prima jumătate a veacului al XVI-lea. Identificarea aceasta am publicat-o în 1931 (v. *Mărginenii*, p. 45—47).

La data apariţiei lucrării mele asupra boierilor Mărgineni prahoveni nu ştiam că în tradiţia mânăstirii Tismana se păstra că jupan Vintilă logofătul — adică Vintilă Florescul — îşi afla locul de veci în interiorul ctitoriei sale adică în biserica acestei mânăstiri.

Mormântul acelui Vintilă neidentificabil ar putea fi al unui scoborîtor al lui Vintilă Florescul aparţinând unui neam înrudit cu neamul Floreştilor din veacul al XVI-lea: neamul boierilor din Cornăţeni (Dâmboviţa) (v. pt. aceştia monografiile mele: *Un sfetnic al lui Matei Basarab ginere al lui Mihai Viteazul*, în *Revista Istorică Română* Nr. XI, 1942 şi în extras şi: *Vintilă din Cornăţeni din veacul al XVI-lea* în: *Omagiu lui Constantin Giurescu*, sub tipar).

CXXIII

1489 (6997) Iunie 20, Indiction 7. Cetatea Bucureşti

Domnul întăreşte *boierului şi dregătorului său jupan Milco stolnicul* şi *jupâniţei lui Anca* cu *fiul lor Danciul* şi altor feciori, fete precum şi *fratelui său jupan Stanciul Canatnicul* cu feciorii lui şi totodată şi *fratelui jupâniţii Ancăi lui Stanislav* cu feciorii lui, stăpânire asupra a şasea parte din *Curtişoara*, a şasea parte dintr'altă moşie a cărui nume este şters, a şasea parte din *Bălteni*, a şasea parte din *Dobrotin* şi a şasea parte din *Fântâna Fagului*. Jupan Milco stolnicul le primise aceste moşii dela Basaraba Voievod dela care le cumpărase pentru doi cai buni, şi acum le cumpără şi dela Domn tot pentru un cal bun turcesc. Se mai întăresc şi următoarele: *Iaşii toţi dela Olteţ* şi *Moranglavii*, fiind moşii de moştenire ale lui Stănislav şi ale surorii sale Anca, *Spinişorul Tomeanilor*, fiind jumătate din Spinişor moşie bătrână de moştenire lui Stănislav şi a surorii sale jupaniţei Ancăi, iar cealaltă jumătate a fost a *unchi-său Radul Solcea*. Acest Radul Solcea vânduse moşia sa lui *Tatul grămătic*, iar fratele jupâniţei Anca anume

www.dacoromanica.ro

Stănislav şi cu alţi fraţi ai lui au cumpărat-o dela *Tatul grămăticul* pe 600 de asprii dând un cal Domnului. Se mai întăreşte un ţigan Mihu cu copiii lui fiindcă în faţa Domnului, jupan Stanislav s'a aşezat cu *gineri-său jupan Milco stolnicul* şi cu sora sa jupaniţa Anca pe toate satele fiind iertat de Domn de cal. Urmează iertări de dări şi în încheiere blestemul.

Martori :

Jupan Dragomir al Manei
„ Neagoe al Borcei
„ Drăghici *Stoicovici*
„ Barbul *Craioveanul*
„ Pârvul vel vornic
„ Staico logofăt
Danciul comis
Alb stolnic
Dumitru paharnic
Vlădislav spătariul
Staico vistierul
Neagul şi / Rodea } postelnici
Mihail grămăticul scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Eforia Spit. civ., *Cond. Şerbăneşti-Morunglavu*, f. 2—3.
Ibid., trad. de Dionisie eclis. din 1812.

Ediţii :

PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 377, 379, doc. 171.

Note :

In document se specifică ritos că Domnul întăreşte stăpânire: boierului şi dregătorului său *jupan Milco stolnicul*. Acest dregător nu ne este cunoscut din niciun act cu mărturii domneşti din vremea lui Vlad IV Călugărul, căci precum înfăţişăm nu cunoaştem până acum ca stolnici ai lui decât pe: Danciul Gogoaşe şi pe Albul. De asemenea nu putem spune nimic precis asupra

www.dacoromanica.ro

neamului acestui jupan Milco stolnicul, afară de lămuririle pe care ni le dă hrisovul acesta, și care se rezumă în spița curgătoare:

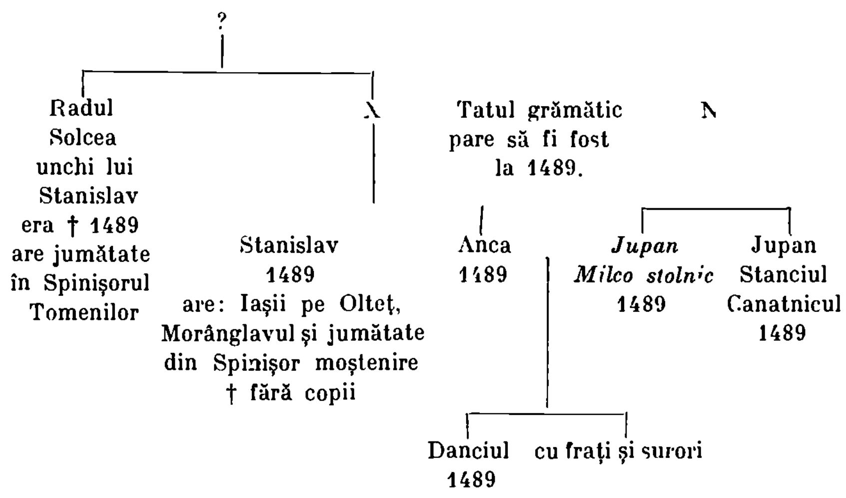

In întreg materialul documentar cu martori domnești înfățișat mai sus dela 1389 încoace nu aflăm pe vreun boier *Milco* decât sub Mircea I cel Bătrân la 1392 (v. doc. II) ortografiat și Mirico în același an (v. doc. III). Boieri cu nume asemuitor aflăm pe *Micul vistier* tot sub Mircea cel Bătrân (v. doc. XIV). Evident că acest nume trebuie diferențiat de *Mileț* pe care îl întâlnim ca *vistier* sub Dan II (v. doc. XX, XXI, XXV—XXVIII, XXXI și XXXIII), iar sub Vlad II Dracul întâlnim pe un *Miclea paharnic* (v. doc. XXXVII—XLI, XLIII—L și LII). Sub Vladislav II întâlnim pe un Micleuș stratornic (v. doc. LVI și LVII).

Pe Milco stolnicul din documentul nostru l'am putea identifica cu *grămăticul Milco* pe care îl întâlnim scriind hrisoavele din 1469 și 1471 pe timpul domniei lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXX și LXXXIII) și cel din 1476 al lui Basaraba III cel Bătrân (v. doc. LXXXIX). In toate cazurile nu aflăm în domnia lui Vlad IV Călugărul și nici în domniile înaintașilor mai apropiați ai lui pe tronul țării pe un stolnic Milco.

In document se mai amintește și de un *Tatul grămătic* pe care nu putem de asemenea să-l aflăm sau să-l identificăm, căci evident că nu este de confundat cu cei doi boieri Tatul întâlniți mult mai înainte: *Tatul Sârbul* sub Dan II și Alexandru II Aldea și Vlad II Dracul (v. doc. XXIX, XXXI, XXXV, XXXVI, XLVI, XLVIII și LII) și *jupan Tatul* aflat și vorni cboier sub Vlad II Dracul (v. doc. XLVII—L). Un alt Tatul aflăm pe comisul lui Alexandru II Aldea (v. doc. XXXIV).

In toate cazurile, în niciun document cu martori domnești dela Vlad IV Călugărul în lunga sa domnie de mai bine de zece ani nu aflăm niciun

www.dacoromanica.ro

Milco stolnic niciun Tatul grămătic şi niciun *Stanislav*. Cât pentru *jupan Stanciul* cu specificarea atât de curioasă de: *Canatnicul* (originalul actului este azi pierdut încât nu putem garanta de exactitatea traducerii) nici el nu ne este cunoscut. Putem spune în treacăt că în ultimele decenii până la documentul nostru am întâlnit destui boieri cu pronumele acesta fără însă a putea face o punere la punct sau vreo identificare.

In act se aminteşte ca primă întărire moşia *Curtişoara* care am crede că este satul ce azi poartă acest nume din judeţul Romanaţi şi nu moşia Curtişoara din Olt care a fost stăpânirea prin veacul al XVI-lea a boierilor zişi din Hotărani. Cu numele de *Bălteni* întâlnim multe sate răsfirate prin mai multe judeţe: Gorj, Vâlcea, Argeş, Olt, Dâmboviţa şi Ilfov, iar cu numele de *Dobrotin* nu mai aflăm nicio aşezare în Muntenia sau Oltenia. Ar putea fi *Dobrotinetul* care se află în judeţul Olt, comună rurală din plasa Olteţul de jos. Aci întâlnim mult mai târziu un schit (v. IONAŞCU I., *Bis. Chip. şi doc. Olt.*, p. 124 sq.). De asemenea şi pentru *Fântâna Fagului*, nu ştim unde va fi fost.

Printre alte întăriri cari se aflau în neamul jupânesei Ancăi a lui jupan Milco stolnicul şi a înaintaşilor aflăm: *Iaşii* cu specificarea: *dela Olteţ*. Nu cunoaştem azi niciun sat cu acest nume pe acest râu care izvorînd în partea estică a judeţului Gorj din muntele Curmătura Olteţului şi Negovanul, trece în jud. Vâlcea, iar la comuna Laloşul intră în jud. Romanaţi. In vedere însă că întâlnim în act şi satul *Morânglavul* pe care îl ştim în chip sigur ca fiind în judeţul Romanaţi plasa Olteţul-Oltul de Sus, am crede că şi Iaşii nu vor fi fost prea departe şi anume pe porţiunea din Olteţ din jud. Romanaţi. De asemenea *Spinişorul-Tomeanilor* nu mai este azi în fiinţă cu acest nume, însă aflăm o aşezare cu numele de *Tomeni* tot în Romanaţi în plasa Olteţul-Oltul de Sus încât credem a nu greşi afirmând că toate întăririle din act se află în acest judeţ sud-estic al Olteniei.

In lipsa originalului am reprodus lista martorilor domneşti aşa cum am aflat-o în condica dela Eforia Spitalelor Civile.

Evident cu jupan *Drăghici Stoicovici* este o transcriere a lui Dionisie Eclisoarhul pentru Drăghici al lui Stoica sau: Stoicev. Jupan *Barbul Craioveanul* este cel mai în vârstă frate Craiovesc.

Observăm că Alb comisul devine stolnic însă nu prin schimb cu Danciul Gogoaşe ci precum am mai spus acest Danciul comis este alt personagiu: al treilea frate Craiovesc.

Un nou paharnic apare cu pronumele de *Dumitru* pe care pentru moment nu-l pot identifica însă pe care l'am crede a fi părintele celor trei boieri: Vlad banul, Dumitru pârcălab şi Balica spătar cărora Neagoe Basarab Voievod la 1516 le întăreşte moşia Cepturoaia, numindu-i din casa Domniei-sale.

Restul dregătorilor ne este cunoscut.

Relev totuşi că dintre martori şi anume dintre boierii de vază lipseşte atât jupan Vintilă Florescul cât şi jupan Cârstian.

www.dacoromanica.ro

CXXIV

1489 (6997) Iulie 4. Fără loc.

Domnul întăreşte slugilor sale: Bucşa şi fratelui său Dan cu fiii lor, şi verilor lor: Slăvea, Neagoe, Radul şi Stan cu fiii săi şi unchiului lor Stan cu fii săi şi cu nepoţii lor de soră Şerban, Stănilă, Oprea şi Stanciul cu fiii lor şi lui Bucure şi fratelui său Manea cu fiii lor, şi lui Stoia şi fratelui său Cazan cu fiii săi şi vărului lor Radul cu fii săi ca să le fie stăpânire asupra *Rădineştilor* a treia parte fiind cumpărată dela Şerbu pentru 300 de asprii şi dela Domn pentru un cal. Li se mai întăreşte *Creţeştii* toţi fiindu-le moşie de moştenire dela strămoşi, dar să fie lui Bucşa şi fratelui său Dan cu fiii săi şi verilor lor Slăvea, Neagoe, Radul şi Stan cu fiii lor şi unchiului lor Stan cu fiii săi şi nepoţilor lor de soră: Şerban, Stănilă, Oprea şi Stanciul şi cu fiii lor stăpânire peste a treia parte din *Rădineşti.* In Creţeştii se întăreşte stăpânire lui Bucşa şi fratelui său Dan cu fiii săi şi nepoţilor lor de soră Şerban, Stănilă, Oprea şi Stanciul şi fiilor lor şi lui Bucur cu fratele său Manea şi fii săi şi lui Stoia cu fratele său Cazan cu fiii şi verii lor Radul cu fiii săi. Fără blestem.

Сведетелие:	*Martori:*
Жȣпан Драгомир Манев	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоикев	„ Drăghici al lui Stoica
„ Пръвȣл велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Дан бив комис	*Dan fost comis* (?)
Владїслав спатар	Vlădislav spătar
Дȣмитрȣ пехарник	Dumitru paharnic
Албȣ столник	Albu stolnic
Станко вистиiар	Staico vistier
Нѣг и Родѣ } стратерници	Neagu şi Rodea } stratornici
Стан граматикȣ писах	Stan grămăticul

Depozit:

Colecţia Pleşoianu, orig. pergam.

www.dacoromanica.ro

Ediţii.

Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 380—381, doc. 172.

Note:

Moşiile întărite se află azi cu aceleaşi nume în judeţul Gorj. *Rădineşti* comună rurală în plasa Gilort pe valea pârîului Plosca iar *Creţeştii* cătun în plasa Jiului parte pe albia pârîului Tomiţa.

Spiţele curgătoare a stăpânilor asupra o a treia parte din Rădineşti şi asupra Creţeştilor este următoarea:

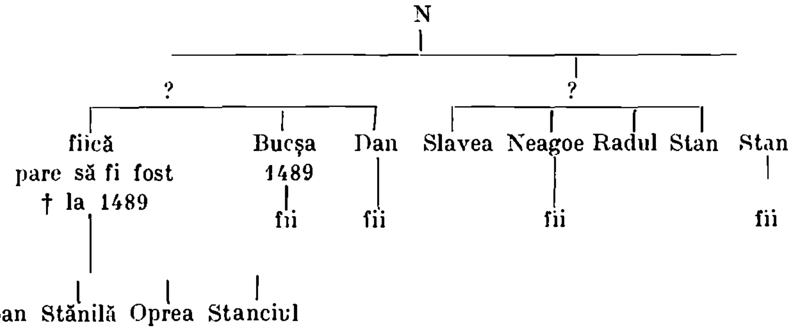

şi:

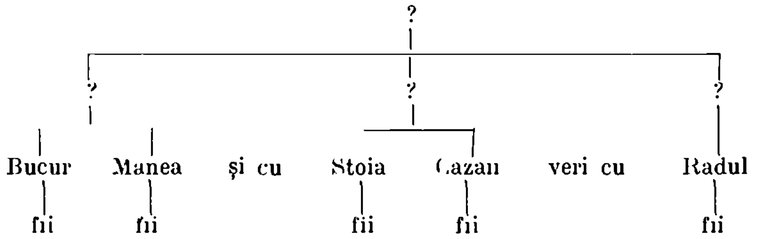

Documentul original ne-a fost cu neputinţă a-l consulta încât ne sprijinim pe transcrierea d-lui prof. Panaitescu, cu toate că am crede că s'a strecurat o greşeală în descifrarea comisului care trebuie să fie *Danciul* şi nu *Dan biv comis.*

CXXV

1489 (6997) August 3, Luni, Fără loc.

Domnul întăreşte lui Stanislav şi fiilor săi şi fraţilor săi Neagotă şi Dan cu fiii lor, lui Cârstea Birciul cu fiii lui ca să le fie stăpânire pe jumătate din *Grădiştea*, jumătate din *Runtea* şi pe cealaltă jumătate doar pe un sfert. Stănislav cu fiii săi şi cu fraţii săi

www.dacoromanica.ro

Neagotă şi Dan să fie stăpâni peste jumătate din Grădişte pentrucă le este veche şi dreaptă moşie şi totodată şi peste jumătate din Runtea pentrucă au cumpărat-o dela *Dan dela Plosca* pentru 400 de asprii. Cârstea Birciul să aibe numai a patra parte din cealaltă jumătate din Runtea pentrucă a cumpărat dela Bodea pe 200 de aspri şi dela fraţii lui Bodea. Domnului au dat un cal. Lipseşte blestem.

Сведетеле :	*Martori :*
Жоупан Драгомир Манев	Jupan Dragomir al lui Manea
Жȣпан Нѣгое Ворчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоиков	„ Drăghici al lui Stoica
„ Пръкȣл дворник	„ Pârvul vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Дан[чȣ]л комис	Danciul comis
Ꙗлбъ столник	Alb stolnic
Дȣмитрȣ пехарник	Dimitrie paharnic
Станко вистиꙗр	Staico vistier
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Радȣль и Нѣг } постелници	*Radul* şi Neagu } postelnici
Чеȣкȣц писах	Ceucuţ scrie.

Depozit :

Acad. Rom., orig. pergam., fost propr. C. Popa din Grădişte-Vâlcea.
Ibid., Ms. 5236 de I. Bogdan, copii de acte, f. 163—164.

Ediţii şi regeste :

Acad Rom., *Creşteri*, 1908, p. 126.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 381—382, doc. 173.

Note :

D-l prof. Panaitescu ne indica drept izvor la Academia Română mapa Nr. 132 pe semne o eroare de numerotare a d-sale deoarece în mapa aceasta se află alt material cu informaţii în plicuri privind chestiuni numismatice şi arheologice

In privinţa localităţilor aflate în această întărire evident că *Grădiştea* este în judeţul Vâlcea, plasa Olteţul de Sus. *Runtea* nu mai există azi cu acest nume încât nu putem să identificăm localitatea de azi.

www.dacoromanica.ro

In privința acelui *Dan din Ilosca* de care ne amintește hrisovul, am crede că va fi fost originar dintr'o localitate care azi nu mai există cu acest nume, însă că Plosca va fi fost în apropierea comunei rurale Grădiștea deoarece încă și azi cunoaștem cu numele de Plosca o vâlcea ce izvorăște din dealul Speteștilor și al Muierei chiar în comuna Grădiștea-Vâlcea și se varsă în râul Amaradia din Gorj.

Printre martorii domnești aflăm pentru întâia oară în aceste vremi pe un Radul postelnic. Acesta este indiscutabil al patrulea frate Craiovesc și cel mai tânăr din ei, stins din viață după informații ulterioare pe la 1507 la Gura Tinoasei fără să putem spune în ce împrejurări. Soț al jupănesei Velica zisă din Șitoae, fiica lui Vintilă Florescul el este strămoșul prin femei a lui Radul Șerban Voievod urmașul lui Mihai Viteazul în scaunul țării, după efemera domnie a lui Simeon Movilă.

CXXVI

1489 (6998) Septembre 11, Indiction 8, Cetatea de scaun București.

Domnul întărește mănăstirii Govora stăpânire asupra satului dela *Topologul*, la *Nănășești* partea lui Bilă fosta lui moșie fiind cumpărată de Domn dela Bilă pentru 1400 de asprii. Se mai întărește și *Mirileștii* moșia lui Sprinten de moștenire fiind cumpărată de egumenul Dorotei dela *Radul din Băești* pentru 700 de asprii; apoi: *Nănășești* partea lui Straoa moșie de strămoșie cumpărată de același egumen pentru 1400 de asprii, apoi via lui Popa Alexie dela Argeș lângă via mănăstirii cumpărată de același dela fiii popii Alexie: Chirca cu frații lui pentru 700 asprii și via lui Ștefan cumpărată de asemenea de egumen pentru 400 de asprii. Se mai întărește balta *Pirotul* fiind dată de jupan *Alb spătar*. Urmează iertări de dări și blestem.

Свѣдѣтелие:	*Martori:*
Жупан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоикев	„ Drăghici al lui Stoica
„ Прьвул велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Данчюл комис	Danciul comis
Албь столник	Alb stolnic

www.dacoromanica.ro

Димитрꙋ пехарник	Dimitrie paharnic
Влъдислав спатар	Vlădislav spătar
Станко вистиıар	Staico vistier
Нѣг и Радулъ } стратoрники	Neagu şi Radul } stratornici
Радулъ граматик	Radul grămatic

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. pergam., II/77.
Ibid., fost în *pach. Govora*, VII/2'.
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1854.
Ibid., *Cond. brâncov.* Vol I (Nr. 265), f. 8.
Ibid., *Cond. Govora* din 1856, f. 250.

Ediţii şi regeste :

GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 14 nota.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 16.
MILETICI, p. 131—133, anul 1490.
MILETICI & AGURA, *Slornic*, Nr. 17, p. 341.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 383—388, doc. 174.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 65, doc. LXXV.

Note :

Satul *Nănăşeştii* se află în judeţul Argeş plasa Oltul şi se mai numeşte azi şi Piscul Cocoşului, iar *Topologul* este râul care udă acel judeţ în plasa Loviştei. *Mirileştii* nu mai este în fiinţă cu acest nume, precum nici balta *Pirotul* pe care însă o aflăm pe Dunăre.

Jupan Albul spătar care făcuse dania acestei bălţi este un boier martor al lui Basaraba IV Ţepeluş la 1482 (v. doc. XCVIII şi notele ajutătoare).

Boierii martori ne sunt toţi cunoscuţi dar îi aflăm cu mici schimbări de loc.

CXXVII

1489 (6998) Octombre 2, Cetatea de scaun Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Tismana ca să-i fie stăpânire pe satul *Fărcăşeştii* întreg şi cu moara fiind cumpărat dela *Dan clucerul* pentru 2000 de asprii. Fără blestem.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтелїе :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоиков	,, Drăghici al lui Stoica
„ Пръкѹл велики дворник	,, Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Станко вистїар	Staico vistier
Ꙗлбь столник	Alb stolnic
Димитрѹ пехарник	Dimitrie paharnic
Данчюл комис	Danciul comis
Нѣг и Радул } постелници	Neagul și Radul } postelnici
Драгои писах	Drăgoi scrie.

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, orig. pergam. II/78.
Ibid., trad. rom., de G. Peșiacov din 1857.
Ibid., *Cond. II veche Tismana*, p. 426.
Ibid., *secț. ist.*, pach. 78 doc. CXII Tismana.
Ibid., *Cond. Tismana* II (1903), p. 177.

Edițiї și regeste :

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 74/532.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 14 nota.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 17, fără martori.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 388—389, doc. 175.
ȘTEFULESCU AL., *Tismana*, ed. II, p. 173 și ed. III, p. 196—197.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 65, doc. LXXVI.

Note :

Privitor la moșia *Fărcășeștii* ea se află în jud. Gorj plasa Jiului în apropierea mănăstirii Tismana. Aci a avut stăpâniri și Vintilă Florescul precum reese și din hrisovul lui Vlad IV Călugărul din 25 Iunie 1483 (v. doc. CIV) și 3 Septemvrie 1491 (v. doc. CXXXIII).

Nu putem identifica pe *Dan clucerul.* Să fi fost vreo rudenie a lui Vintilă Florescul judecând după dania în același sat?

Boierii martori sunt bine cunoscuți. Amintim că aci aflăm pe *Danciul comis*, al treilea frate Craiovesc ca penultimă mărturie adică înainte de cei doi postelnici.

www.dacoromanica.ro

CXXVIII

1490 (6998) Ianuarie 7. Fără loc.

Domnul întăreşte mănăstirii Tismana stăpânire peste *Ceauţii* întregi fiindu-i veche şi dreaptă moşie. Acum se sculase Petre jurând cu 12 boieri luându-i mănăstirii hotarul de jos. Matei stareţul se ridică la Domn jurând cu 24 de boieri, iar Domnul îi dă îndărăt acel hotar din jos, de unde se desparte *Rugina* din *Polog* până unde se varsă în Jiu. Fără blestem.

Свєдєтєлиє :	*Martori :*
Жꙋпан Драгомир Манєв	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгоє Борчєв	,, Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоиков	,, Drăghici al lui Stoica
„ Пръкꙋл вєлики дворник	,, Pârvul mare vornic
„ Станко логофєт	,, Staico logofăt
Данчꙋл комис	Danciul comis
Ꙗлбꙋл столник	Albu stolnic
Димитрꙋ пєхарник	Dimitrie paharnic
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Станко вистиꙗр	Staico vistier
Нѣгꙋ и Радꙋлъ } стратѡрници	Neagu şi Radul } stratornici
Стан граматик	Stan grămăticul.

Depozit :

Arh. St, *secţ. ist.*, orig. pergam. III/79.
Ibid., trad. rom., de G. Peşiacov din 1846.
Ibid., *Măn. Tismana*, doc. 1.
Ibid., *Cond. I Tismana*, p. 396.

Ediţii şi regeste :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 65—65, doc. LXXVII.
HASDEU B. P., *Arh. ist.*, I, p. 56.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 18.
Mag. Ist., I, p. 210.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 389—390, doc. 116.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 197.

www.dacoromanica.ro

Note :

Ceaurul este comună rurală în Gorj, plasa Ocolul în apropierea de oraşu l Târgul Jiului. Prin această comună trece azi apa Poloaga care este amintită în pricina de judecată căci de sigur că este Pologul de care se vorbeşte că Domnul l-ar fi dat îndărăt mănăstirii. Va fi fost pe acele vremi aci un alt pârâu cu numele de Rugina care va fi secat deoarece nu mai aflăm acest nume referindu-se la vreo apă în aceste locuri.

Prezentul document este unul din primele documente de judecată.

Boierii martori ne sunt toţi cunoscuţi încă din anii precedenţi.

La Academia Română în materialul donat acum câţiva ani de către d-na Sabina Dr. Const. Cantacuzino-Râfoveanu născută Ion C. Brătianu se află o traducere a unui document (v. *Acad. Rom.*, CCI/1, original pierdut) purtând data de Noemvrie fără zi şi leatul 6986 adică din 1477, emanat dela un Vlad Voievod fiul lui Vlad Voievod. Luând seamă la mărturiile domneşti am trebui să aşezăm acest act printre cele scrise în cancelaria lui Vlad IV Călugărul, de care ştim că nu se suie în scaunul ţării decât din 1482 înainte. Documentul a fost publicat de defunctul prof. Gheorghe Ghibănescu (v. rev. *Teodor Codrescu*, Anul II, fasc. II din 1 Febr. 1934, p. 161—162).

Rezumatul actului este următorul:

Voievodul dă hrisov cnejilor Teodor şi Ioan Balş cari veniseră în faţa lui de peste Dunăre din Ţara Sârbească şi cari avuseseră oblăduire peste mai multe ţări. Prin hrisov li se întăreşte stăpânire după arătarea acestor cneji pe lângă Olt. Li se încuviinţează a face târg. Domnul aminteşte că îi scrisese despre aceşti cneji atât împăratul Frideric al III-lea al Sfântului Imperiu cât şi marele Doge (al cărui nume nu este amintit) al Veneţiei. Domnul întăreşte acestor doi cneji cumpărarea pământului ce-l cer, şi le mai dăruieşte din locul domnesc o bucată de loc pe care o vor hotărnici-o ei ca să le fie dreaptă moşie.

Mărturiile Domneşti sunt următorii boieri:

Jupanul Drăghici Udrişte
» Negrea Borcev
» Drăghici Stancov
» Pârvul dvornicul
» Stancul logofăt
Danciul comis
Albul stolnic
Jupanul Ventil Fluerul
Gramatogu stolnic
Dumitru paharnic
Ceucuţ pisar.

Documentul este un vulgar falsificat cum de altfel se exprimă şi profesorul Ghibănescu. Numele martorilor sunt stâlciate însă ne lasă să întrevedem că falsificatorul dacă nu a avut cunoştinţă exactă a vremei domniei lui Vlad IV Călugărul în schimb a ştiut în parte cari erau boierii divanişti ai acestuia, deoarece dintre cele 10 mărturii doar: Danciul comis, Albul

www.dacoromanica.ro

stolnicul și Dumitru paharnic sunt bine ortografiați. Jupan Drăghici Udriște este Dragomir Udriște cunoscutul prim sfetnic al Domnului. Negrea Borcev este Neagoe al lui Borcea, Drăghici Stancov este Drăghici Stoicov sau al lui Stoica. Stancul logofăt este cunoscutul ginere domnesc Staico logofătul. Jupan Vertil Fluerul este Vintilă Florescul iar Gramatogu stolnic este de sigur un boier inventat deoarece stolnic avem mai sus pe Albul.

In ceea ce privește pe cei doi cneji: Teodor și Ioan Balș cari ar voi să fie niște membrii ai neamului moldovenesc al Balșilor sunt mai întâi moldoveni și nu aveau ce căuta în Țara Românească mai ales venind din Serbia. Apoi în vremurile acelea nu este cunoscut neamului Bălășesc niciun personagiu cu pronumele de Teodor adevărat patronimic lui mai târziu în prima jumătate a veacului al XVI-lea în Moldova. La 1527 aflăm ca ctitori ai mănăstirii moldovene Rișca un Teodor Balș Logofăt și un Ioan Balș de asemenea logofăt, personagii pe cari însă nu-i putem lega cu neamul boieresc moldovear ce pornește dela Cristea bir vel dvornic din a doua jumătate a veacului al XVI-lea neîntrerupt până în zilele noastre.

CXXIX

1490 (6998) Martie 25, București.

Domnul întărește mănăstirii Dohiarul prin trimișii dela Sfântul Munte: egumenul chir David, starețul Eftimie și ieromonahul Macarie, ajutorul anual mănăstirii câte 3000 de asprii.

Fără martori domnești

Радꙋлъ грамматик писах — Radul grămătic scrie

Depozit:

Arh St., sect. ist., Măn. Slobozia lui Enache, pach. 1, orig. pergam.

Ediții și regeste:

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 74/532.

Note:

Grămăticul Radul ne este cunoscut din documentul cu data de 11 Septemvrie 1489 (v. doc. CXXVI).

CXXX

1490 (6998) Aprilie 12. Cetatea București

Domnul întărește lui Dragomir și fiilor acestuia stăpânire asupra moșiei *Părșani* toată fiind cumpărată dela Milea fiul lui Nemiș pentru 800 de aspri.

www.dacoromanica.ro

Свѣдѣтеліе :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манев	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Нѣгое Борчев	„ Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоиков	„ Drăghici al lui Stoica
„ Пръвѹл велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Владїслав спатар	Vladislav spătar
Станко вистиар	Staico vistier
Димитрѹ пехарник	Dimitrie paharnic
Алвь столник	Alb stolnic
Данчѹл комис	Danciul comis
Нѣг и Родѣ } стратерници	Neagoe şi Rodea } stratornici
	fără diac.

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. pergam., III/81.
Ibid., fost *pach. Brâncoveni*, V/1.
Ibid., trad. rom. de Z. Nenovici din 1860.
Ibid., copie slavă *Cond. brâncov.*, Nr. 267, f. 26 v fără dată.

Ediţii şi regeste :

Docan N., *Stud. num.*, p. 73/531.
Panaitescu P. P., *Doc. int.*, p. 394 395, doc. 118.

Note :

Nu ştim cine este acel *Dragomir* însă cunoaştem moşia Părşani ca fiind azi comuna rurală Perişani din jud. Argeş plasa Loviştea. Ulterior în prima jumătate a veacului al XVI-lea vom întâlni pe un boier jupan Manea Perşanul sau Perişanul care pe semne că va fi fost originar de aci.

Pe boierii martori îi cunoaştem de mai înainte; şi aci ei se află schimbaţi din locurile lor.

CXXXI

1490 (6998) Iulie 26, Cetatea de scaun Bucureşti.

Domnul întăreşte *cinstitului dregător al său care este din casa Domnului*, *jupănului Laţco* cu fiii săi şi cu *verii lui Jupan Andreian* şi *jupan Lupul* cu fiii lor, satele *Ohaba* jumătate *lângă Tismana*, *Pietreni* jumătate fiindu-le vechi şi drepte moşii. Li se mai întăresc

www.dacoromanica.ro

Topeştii întregi pentrucă a schimbat *jupan Stanislav clucerul* cu *jupan Stan stolnicul*, primul dând celui de al doilea *Mihăleştii* în locul Topeştilor încă din zilele lui Radul Voievod. Laţco i-a cumpărat în urmă dela *Manea fiul lui Barbul* pentru 1300 de asprii. Laţco vine în faţa Domnului aşezând pe verii lui jupan Andreian şi jupan Lupul peste jumătate din Ohaba de lângă Tismana şi peste jumătate din Pietreni şi peste toată moşia Topeştilor ca să fie fraţi nedespărţiţi. Urmează iertări de dări şi blestemul.

Свѣд[е]текие :	*Martori :*
Жȣпан Драгомир Ȣдрище	*Jupan Dragomir Udrişte*
„ Нѣгое борчек	,, Neagoe al lui Borcea
„ Драгич Стоикек	,, Drăghici al lui Stoica
„ Пръкȣл дворник	,, Pârvul vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt
Данчюл комис	Danciul comis
Албȣл столник	Albu stolnic
Дȣмитрȣ пехарник	Dumitru paharnic
Влъдислав спатар	Vladislav spătar
Станко вистиѩр	Staico vistier
Нѣг и Драгомир } стратогорници	Neagu şi *Dragomir* } stratornici
Корлат писах	Corlat scrie.

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., pergam. orig., III/58, (fost *pach. Tismana*, II/2).
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov din 1844.
Ibid., *Cond. veche Tismana* (1787) vol. I, Nr. 42, p. 180.
Ibid., *Cond. nouă Tismana*, vol. I, Nr. 45, p. 67.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 157, Nr. 583.
DOCAN N., *St. num.*, p. 74/532.
GHIBĂNESCU GH., *Sur. şi Izv.*, I, p. 292.
HASDEU B. P., *Arh. Ist.*, I, 1, p. 5—7.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 20.
PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 390—394, doc. 177.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj*, p. 30—34.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 66, doc. LXXVIII.

www.dacoromanica.ro

Note :

Punem în legătură acest document cu cel din Iunie 1483 (v. doc. CII). Acolo aflăm amintit numele de *Ohaba* ca întărire mănăstirii Tismana de care documentul spune că împreună cu altele amintite în întărire au fost cumpărate de jupan Vintilă logofătul — cunoscutul Vintilă Florescul. In documentul nostru se spune ritos că lui jupan Laţco cu verii lui li se întăreşte *jumătate din Ohaba*, specificându-se aci că este « lângă Tismana », adică lângă mănăstirea cu acelaşi nume. Această precizare ne îndritueşte a afirma că Ohaba din document nu trebuie identificată cu niciuna din aşezările cu acest nume aflate în Mehedinţi, Gorj şi Dolj azi căci niciuna nu este îndeajuns de apropiată fie de satul Tismana, de mănăstirea cu acest nume sau chiar de râul Tismana. Această Ohabă de lângă Tismana se va fi numind azi altfel şi ne este cu neputinţă a o identifica.

In întărire se mai menţionează o aşezare cu numele de *Pietreni*, care pare să fi fost un sat sau o moşie. Azi cu numele acesta nu ne este cunoscut decât un deal Petreni la nord de comuna *Topeşti*.

Cât priveşte acest din urmă nume l'am întâlnit în documentul amintit din 5 Iunie 1483 (v. doc. CIII), prin care Vlad IV Călugărul întăreşte slugii sale Mihai şi nepotului acestuia, Topeştii întregi precizând că este « lângă Tismana », precum aflăm încă şi azi această comună rurală din nord-vestul judeţului Gorj. La notele documentului din 5 Iunie 1483 am emis părerea că acea slugă domnească cu numele de Mihai cu toate că nu numit Jupan şi cu nepotul său Mihai poate fi identificată cu jupan Mihail din Ruşi boierul din casa lui Vlad IV Călugărul precum se exprimă acesta în hrisovul din 9 Martie 1484 (v. doc. CVI), despre care ştim că era un boier din Ruşii Dâmboviţei de lângă Târgovişte.

In 5 Iunie 1483 se specifică cumpărarea moşiei Topeşti de către sluga Domnului dela Manea stolnicul fiul lui Barbul pentru 1300 de asprii, iar în actul nostru se precizează acelaşi lucru doar că lui Manea nu i se mai adaogă dregătoria, însă totuşi se precizează că este fiul lui Barbul. Prin urmare avem aci a face cu personagii foarte apropiate ca rudenii. Jupan Mihai spătarul din Ruşi cum i se spune în act şi din casa Domnului este rudă apropiată cu jupan Laţco care este şi el numit acum din casa Domnului.

La 1 August 1451 în domnia lui Vladislav II aflăm de o întărire asupra moşiilor din Dâmboviţa lui Jupan Mihail şi fiului său Stanciul (v. doc. LVIII) iar la 25 August 1469 (v. doc. LXXXI) Radul III cel Frumos întăreşte toate moşiile din Dâmboviţa tot lui jupan Mihail din Ruşi şi fiului său jupan Stan, specificând în plus că: « s'au tras din neam mare şi statornic ».

Am crede chiar că *jupan Stan stolnicul* este însăşi fiul lui Mihail din Ruşi. La data acestui document din 26 Iulie 1490 pe semne că bătrânul boier din casa lui Vlad IV Călugărul se stinsese din viaţă. Accentuăm asupra unei afirmaţii din documentul cu data de 16 Septemvrie 1473 (v. LXXXVI) în care se întăreşte de către Radul III cel Frumos moşii în Dâmboviţa credinciosului său boier jupan Mihail şi fiului său Stan marele spătar. In lipsa originalului am putea să stăm la îndoială în ceea ce priveşte dregătoria atri-

www.dacoromanica.ro

buită de traducătorul actului acestui Stan şi poate că marea spătărie va fi fost atributul lui jupan Mihail căci nu putem admite că odată fost mare spătar în domnia lui Radul III cel Frumos la 1471 să fie numit stolnic în domnia fratelui, afară numai dacă şi în documentul nostru se va fi făcut o greşeală din partea grămăticului însemnând pe Stan ca stolnic în loc de spătar.

In toate cazurile nu putem identifica nici pe verii lui jupan Laţco şi nici pe jupan Stanislav clucerul, despre care am emis ipoteza că ar putea fi părintele lui jupan Mihail. De altfel dregătoria de clucer întâlnită incidental printre mărturiile Domnilor ţării înainte de Vlad IV Călugărul nu era încă dregătorie de divan.

Dintre boierii martori cari ne sunt toţi cunoscuţi relevăm doar felul cum a fost trecut boierul din fruntea divanului: *jupan Dragomir*, căruia i se adaogă al doilea pronume de familie cunoscut de mai înainte: *Udrişte*.

CXXXII

1491 (6999) Februarie 23, Glavacioc.

Domnul întăreşte lui *Stanciul comis* şi *fratelui său jupan Dumitru* cu fiii lor stăpânire asupra satului *Brăneţii* cumpărat dela Vărban pentru 2000 de asprii. Aceştia doi au înfrăţit pe acest sat pe *jupan Danciul comis*, însă Danciul comis să devie stăpân după moartea lor.

Martori :

Jupan Dragomir al lui Manea
,, Neagoe al lui Borcea
,, Drăghici al lui Stoica
,, Pârvul vornic
,, Staico logofăt
Danciul comis
Albul stolnic
Vladislav spătar
Dumitru paharnic
Staico vistier
Neagul şi Radul stratornici
Stanciul logofăt scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Col. Creditul Rural, trad. rom. din 1748, doc. inedit, comunicat de d-l prof. Panaitescu.

www.dacoromanica.ro

Note :

Nu putem ști cine este acest *Stanciul comis* căci în toate divanele vremii întâlnim pe *Danciul comis*, despre care am amintit mai sus că este al treilea frate Craiovesc, de altfel aflat în această dregătorie între martorii domnești ai hrisovului.

Un sat *Brănețul* se află azi în județul Romanați plasa Oltețul-Oltul de Sus, comună rurală aproape de confluența râului Mirila cu Burluiul la poalele dealului Sarul.

Toți boierii martori ne sunt cunoscuți de mai înainte. Jupan Dragomir este din nou cu specificarea de: al lui Manea.

CXXXIII

1491 (7000) Septembre 3, București.

Domnul întărește mănăstirii Tismana satele: *Bahna* cu ținutul ei, *Petrovița*, *Ploștina* pe bătrânele hotare și Fărcășeștii cât a ținut *Jupan Vintilă*, și *Brătieștii* din zilele lui Radu Voevod. Domnul poruncește tuturor oamenilor ce țin moșii dela sfânta mânăstire, să se strângă în oraș la Tismana înaintea cinstiților bani ai Domnului: *jupanul Deatco*, *jupan Diicul* și a *jupanului Dragomir*, ca aceștia să-i sfătuiască de a se feri de moșiile mănăstirești.

	Martori :
Жѹпан Драгомир Ѹдрище	Dragomir Udriște
„ Нѣгоє Борчєк	Neagoe al Borcii
„ Драгич Винтилєскѹл	Drăghici Vintilescul
„ Прьвѹл дворник	Pârvul mare vornic
„ Станко логофєт	Staico logofăt
„ Тѹдор вистиар	*Tudor vistier*
Данчюл комис	Danciul comis
Димитрь пєхарник	Dumitru paharnic
Албь столник	Albul stolnic
Строє спатар	*Stroe spătar*
Нѣг и Радѹл } стратэрници	Neagoe și Radul } stratornici
Онча граматик писах	Oancea grămătic scrie

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, original pergament (fost *Măn. Tismana*, doc. II).
Arh. St., *Cond. I. Tismana*, p. 76 bis.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste :

Andronescu Marta, *Repertoriul*, p. 157, Nr. 584.
Bogdan Dam., *Diplomatica*, p. 62 nota 4 pt. Drăghici Vintilescu.
Filitti I. C., *Banatul*, p. 20 (pt. cei patru bani).
Giurescu C. C., *Contrib.*, p. 44 (pt. cei patru bani).
Lapedatu Al., *Vlad. Călug.*, p. 73, doc. 21.
Nicolaescu St., *Doc. sl. rom.*, p. 237 (pt. cei patru bani).
Ştefulescu Al., *Tismana*, ed. III, p. 197—198.
Ştefulescu Al., *Gorj. ist. pit.*, p. 208—209.
Venelin, p. 129—130, cu greşeală pt. Albu stolnic, trecut: Ana stolnic.

Studii :

Florescu G. D., *Divane*, br. I, p. 67—69, doc. LXXX.

Note :

Dintre satele amintite în întărirea aceasta: *Bahna*, *Ploştina* şi poate şi *Petroviţa* — pe care nu o mai aflăm azi cu acest nume — sunt în judeţul Mehedinţi. D-l prof. Sacerdoţeanu (v. *Aşezările omeneşti Ţara Rom. până la* 1418, p. 28) emite posibilitatea ca acest nume să se refere la Piatra Albă din Mehedinţi în apropierea oraşului Turnu-Severin, la nord-est.

Fărcăşeşti sunt în Gorj, comună rurală pe dreapta râului Jiului de care am mai amintit şi mai sus (v. notele dela doc. CXXVII).

S'ar părea că toate aceste aşezări au fost stăpâniri ale lui jupan Vintilă care ar putea fi jupan Vintilă Florescul, despre care precum am arătat mai sus mai avea şi alte stăpâniri în aceste părţi dăruite toate mănăstirii Tismana unde era socotit ctitor.

Din lista mărturiilor înfăţişate după Ştefulescu nu am putut şti cari sunt boierii însemnaţi cu epitetul de jupani.

Intâlnim un nou vistier pe *Tudor* şi în locul lui Vladislav spătar apare un *Stroe*. Pe primul nu-l putem identifica, iar al doilea ar putea fi Stroe Bughianul părintele jupănesei Stanca soţia lui jupan Drăghici din Floreştii de pe Răstoaca, ctitorul fundator al schitului Strâmbul — azi mănăstirea Găiseni din Vlaşca.

CXXXIV

1492 (7000) Mai 6, Bucureşti.

Domnul întăreşte dregătorilor săi: *Bran* şi fraţilor săi *Radul spătar* şi *Petru stratornic* moşie la *Băleşti* partea lui *Tolea* pentrucă l-au cumpărat *Dan Oteşanul* pe timpul domniei lui Vladislav Voievod din *Cosoba* şi l-a vândut lui Bran şi fraţilor săi pentru 40 de oi. Se aminteşte de mărturia a 12 boieri.

www.dacoromanica.ro

Свєдєтєлиє :	*Martori :*
Жѹпан Драгомир Манєк	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Драгич Стоичєк	„ Drăghici al lui Stoica
„ Кръстиꙗн викшин дворник	„ Cârstian mare vornic
„ Пръкѹл дворник	„ Pârvul vornic
» Станко логофєт	„ Staico logofăt
„ Тѹдор вистиꙗр	„ Tudor vistier
Данчѹл комис	Danciul comis
Димитрѹ пєхарник	Dimitrie paharnic
Ал[бъ] столник	Albul stolnic
Строє спатар	Stroe spătar
Нѣг и Радѹл } стратoрници	Neagul şi Radul } stratornici
Пєтрє писах	Petre grămătic

Depozit :

Acad. Rom., pergam. orig., XI /10.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 159—160, Nr. 596.
GIURESCU C. C., *Contrib.*, p. 14, nota 14 lit. d.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73—74, doc. 21.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 237—238.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I. p. 69—70, doc. LXXXI.

Note :

Nu putem identifica pe aceşti trei boieri dintre cari doi poartă dregătorii, însă nu i-am întâlnit niciodată în vremurile acestea printre mărturiile domneşti ale lui Vlad IV Călugărul.

Interesantă este afirmaţia dată în hrisov cu privire la Vladislav Voievod, care este evident Vladislav II. Pentru epitetul dela Cosova acceptăm şi noi sugestia defunctului profesor Stoica Nicolaescu.

Sate cu numele de *Băleşti* aflăm atât în Gorj cât şi în Râmnicu-Sărat şi o locuinţă izolată în Dolj.

Nu putem da nicio lămurire asupra lui *Dan Oteşanul*.

In privinţa martorilor domneşti nu avem nimic de adaos la cei cunoscuţi nouă de mai înainte.

www.dacoromanica.ro

CXXXV

1492 (7000) Iulie 9. Fără loc.

Domnul întărește lui *jupan Chirtop* cu feciorii și fetele sale ca să le fie satul *Rușii*, *Racovița*, *Sturzenii*, *Mușeteștii*, *Tătuleștii dela Cernătești*, ocina *Sintești* și țigani fiindu-i țiganii de demult. Chirtop avusese pâră cu *unçhi-său Dobrița*, zicând acesta din urmă că avea și el parte din țigani. Dobriță rămâne de lege.

Свєдєлиє :	*Martori :*
Жȣпан Драгомир Манєк	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Драгич Стоичєк	„ Drăghici al lui Stoica
„ Крьстиꙗн бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Прьвȣл вєлики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко вєлики логофєт	„ Staico mare logofăt
Тȣдор вистиꙗр	Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Строє спатар	Stroe spătar
Ꙗлбѣ столник	Albea stolnic
Димитрь пєхарник	Dumitru paharnic
Нѣг и Радȣл } стратарници	Neagul și Radul } stratornici
Крьстиꙗн писах	Cârstian scrie.

Depozit :

Colecția Const. Mĩh. Cantacuzino, orig. pergam.
Ibid., trad. rom., de Doicescu.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*. p. 160, Nr. 596 și p. 161, Nr. 601.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 18, doc. 95.
IORGA N., *Const. Căpit.*, p. 31, notă (mențiune).

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 70, doc. LXXXII.

Note :

Moșiile de care se vorbește acest hrisov ne sunt cunoscute de mai înainte căci parte din ele le aflăm întărite lui jupan Mihail din Ruși (v. doc. LVIII și LXXXI). De *jupan Chirtop* mai aflăm din documentul cu data de 25 August

www.dacoromanica.ro

1469 (v. doc. LXXXI). El trebuie să fi fost o rudă apropiată a lui Mihail din Ruşi şi am crede că-i era fie frate fie cumnat după soţie, al cărei nume nu ne este cunoscut, diferit însă de *Chirtop* întâlrit la 1469 care pe acele vremuri era trecut în act ca fiind bătrân.

Din alte acte ştim că acest *Chirtop din Ruşi* a avut ca fii pe: Dan, Oprea Stan şi o fiică. Peste un veac la 1570 întâlnim pe un Negrea postelnic ce era mort la 1592 al căruia unul din fii: Tatul din Lazuri postelnic şi el la 1608 şi 1623 avea de moş pe Chirtop de mai sus.

De *Ruşii* — numiţi chiar *Ruşii lui Chirtop* — de *Racoviţa* şi de *Muşeteşti* am amintit mai sus. *Sturzenii* sunt tot în Dâmboviţa sat în plasa Dealul-Dâmboviţa. *Tătuleşti* dacă nu se va fi aflând tot în Dâmboviţa ar putea fi satul cu numele acesta în judeţul Olt, plasa Vedea de Jos pe valea râului cu acest nume.

Să fie oare *unchiul Dobriţă* o rudă a lui jupan Voico Dobriţă cunoscută mărturie domnească a lui Vlad III Ţepeş, fratele vitreg al Domnului. Ştim că acest din urmă boier este sfetnic de frunte şi boier de încredere al lui Vlad III Ţepeş încă din primul document al acestuia (v. doc. LXVI—LXIX) şi chiar în domnia lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXIII, LXXV şi LXXVII).

CXXXVI

1492 (7001) Septembre 8, Târgovişte.

RADUL VOEVOD fiul lui Vlad IV Călugărul — ca un Domn deplin întăreşte mănăstirii Govora stăpânire peste satul *Hinţa* pentrucă jumătate fusese cumpărată de dânsul iar cealaltă dela *jupan Staico logofătul.* Radul Voievod cumpărase partea sa dela Stanciul fiul lui Voinea, iar Staico logofătul cealaltă jumătate dela Dan şi Cârstian din Glod.

Свѣдетеліе :	*Martori :*
Жупан Драгомир Манек	Jupan Dragomir al lui Manea
„ Драгич [Ст]оикек	„ Drăghici al lui Stoica
„ Пръкꙋл велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Кр[ъ]тиꙗн бив[ш]и дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Тꙋдор вистиꙗр	„ Tudor vistier
Албь столник	Albul stolnic
Данчюл комис	Danciul comis

www.dacoromanica.ro

Димитрꙋ пехарник		Dimitrie paharnic	
Строе и Милко	спатари	Stroe și *Milco*	spătari
Нѣг и Радꙋлъ	стратарник	Neagoe și Radul	stratornici
Радꙋлъ ключар писах		Radul clucerul scrie	

Depozit:

Arh. St., *secț. ist.*, original hârtie, (fost *pach. Govora*, 1/2'.
Ibid., *Cond. veche Govora* din 1754 Nr. 109, p. 217.
Ibid., *Cond. Govora*, p. 52 bis.
Ibid., *Cond. nouă Govora*, p. 2.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 160, Nr. 597.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 75/533.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 71, doc. LXXXIII.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 50 nota 1.
NICOLAESCU ST., *Doc. sl. rom.*, p. 240—241.

Note:

Dela Mircea I cel Bătrân aflăm pentru întâia oară pe un Voievod al țării care să asocieze pe fiul său la domnie și pe semne că Radul va fi fost singurul fiu care va mai fi rămas în viață din cei doi pe care îi cunoaștem lui Vlad IV Călugărul, din prima lui căsătorie cu Rada sora lui Gherghina pârcălabul, Monahia Samonida.

S'ar putea totuși pune unele întrebări cu privire la exactitatea citirei leatului acestui hrisov.

Oare data este exactă? Oare nu va fi fost o întărire făcută împotriva voinței Domnului?

La prima întrebare răspundem că pe lângă controlul făcut personal de noi avem și chezășia unui slavist ca defunctul profesor Stoica Nicolaescu și a fostului Ministru Alexandru Lapedatu.

La a doua întrebare vom răspunde că în chiar documentul nostru se află: mai întâi toți martorii domnești ai lui Vlad IV Călugărul și apoi în textul actului aflăm danii făcute de doi cumnați, căci precum știm Staico logofătul este soțul jupânesei Caplea sora mai în vârstă a Coregentului și pe acest cumnat nu-l aflăm printre mărturii însă îl vom afla peste o lună nu ca martor dar chiar ca boier căruia socrul îi întărește lui și fiilor mai multe moșii.

Este explicabilă această danie a lui Radul ca un coregent al părintelui său pe semne din cauza vreunei boli ce-l va fi reținut în capitala țării la București de unde sunt emanate mai toate actele lui Vlad I Călugărul din aceste vremi. Cunoaștem un act din aceste vremi, dela 25 Iulie al acestui an (v. LAPEDATU, p. 74, doc. 25).

www.dacoromanica.ro

Greşeşte însă d-l Lapedatu afirmând că Radul în calitate de Coregent al părintelui a mai dat şi alte patru hrisoave în domnia părintelui său, şi anume la 13 Septemvrie 1494, la 18 Ianuarie, 31 Ianuarie şi 14 Aprilie din anul 1496. Doar actul lui Radul din 13 Septemvrie 1494 mai este în calitate de Coregent deoarece datele celorlalte trei documente sunt după stingerea din viaţă a lui Vlad IV Călugărul care îşi încheie zilele în iarna lui 1495—1496.

Nu putem afirma cu siguranţă dacă actuala comună rurală Hinţeşti va fi corespunzătorul numelui de *Hinţa* din act. *Hinţeşti* se află în judetul Argeş, plasa Piteşti lângă Bascovele-Fleşti.

Printre martorii domneşti aflăm pe un al doilea spătar necunoscut anume *Milco*, pe care nu-l vom întâlni ulterior. Ceilalţi boieri sunt bine cunoscuţi din listele de martori ale lui Vlad IV Călugărul înainte şi după hrisovul acesta al fiului său din Târgovişte.

CXXXVII

1492 (7001) Octombre 9, Bucureşti.

Domnul întăreşte lui *jupan Staico logofătul* şi copiilor săi: *Pârvul*, *Jitian* şi *Barbul* stăpânire peste următoarele moşii: *Cornăţelul* şi *Descopereşti* cumpărate de jupan Staico logofăt dela Stanca jupaniţa lui Pârvul şi dela fiicele acesteia: Anca, Pârvana, Fina Tudora şi Stana şi dela Giurea şi verii lui Pârvul

Martori :

Jupan *Drăghici* Udrişte
Drăghici Stancov
Pârvul ....
. . ..
Tudor vistier
Albul stolnic
Dumitru paharnic
Stroe spătar
Radul şi } stratornici
.... }

Depozit :

Original pierdut.

www.dacoromanica.ro

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 160—161, Nr. 598.
DOCAN N., *Stud. numis.*, p. 75/533.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 74, doc. 26.
MILETICI, p. 344, Nr. 19.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 71—72, doc. LXXXIV.

Note:

Din acest act aflăm că la data aceasta erau în viaţă măcar trei fii ai lui Staico logofătul cari evident mai erau nevrâstnici, căci pe lângă aceştia îi mai cunoaştem din alte documente încă un fiu şi câteva fete prin care se urmează scoborîtorii lui Vlad IV Călugărul 'n linie femeiască:

Anexăm aci o spiţă curgătoare a lui Staico logofătul:

Nu am putut fixa nici unde a fost *Cornăţelul*, şi nici unde se afla *Descopereşti*

Prima moşie îşi mai află numele perpetuat până azi în mai multe judeţe, şi nu credem că trebuie confundat cu Cornăţenii, vechiul Corneşti din Dâmboviţa care este moşia de baştină a neamului boierilor din Cornăţeni dela sfârşitul veacului al XV-lea până la mijlocul veacului al XVII-lea.

Aşezări cu numele de Cornăţel întâlnim în judeţele: Ilfov, Dâmboviţa şi Teleorman, iar Corlăţelul este în Mehedinţi.

Despre *Descopereşti* ştim că a rămas în moştenirea jupânesei Caplei din Periş, fiica lui Theodosie marele ban de Craiova (v. spiţa genealogică dela p 317—318), şi fusese închinată pe jumătate mănăstirii dela Gura Cătăluiului zidită de Theodosie şi de Maria călugăriţa soţia sa, o rudă de sânge a boierilor din Floreştii de Răstoacă.

In ceea ce priveşte pe martorii domneşti, documentul pe semne fiind foarte rupt nu s'a putut citi parte dintre numele boierilor divanişti încât lipsa lui Staico logofăt nu trebuie înregistrată ca o omisiune voită a diacului.

Acum câţiva ani defunctul profesor Stoica Nicolaescu ne înfăţişa un act în copie fotografică dela Vlad IV Călugărul purtând data de Noemvrie 1492 fără indicarea zilei, scris însă în Bucureşti. Acest hrisov este o întărire a unui ajutor de 5000 de asprii către mănăstirea Hilandar dela Sfântul Munte Athos.

Din textul actului defunctul slavist a împărtăşit un fragment de traducere răposatului general Petre V. Năsturel a cărui ginere d-l Nicolae A. Boicescu a binevoit a-mi încredinţa o copie încă din 1933.

Iată şi acest fragment.

După ce Vlad Voievod spune că a fost învestit de Impărăteasa Mara care îl adoptase, actul urmează astfel:

www.dacoromanica.ro

«...Drept aceia noi din toată inima am primit sfânta Mănăstire după « fericita răposare a tot cinstitei şi fericitei mai sus zisei Doamne şi împără- « tesii şi *maicii noastre Mara şi a sorei ei Doamnei Cantacuzino*, am primit « a ne numi ctitori ai sfintei Mănăstiri şi a milui cu ce vom putea. Drept « aceia am făgăduit şi acest hrisov şi am făcut ca să fie neclintit sfintei mă- « năstiri asprii 5000 întregi, iar cheltuială pentru fraţii care vor veni să ia « ajutorul asprii 500... ».

Un rezumat al acestui act îl aflăm la N. DOCAN (v. *Stud. num.*, p. 76/534) fără lămuririle de text de mai sus. El nu trebuie confundat cu dania lui Vlad IV Călugărul aceleaşi mănăstiri la 29 Aprilie — document fără boieri martori — prin care acest Domn dă un ajutor de 10.000 de asprii chiliei Sf. Ilie din Muntele Athos, fundaţie a portarului Sfântului Munte Cosma (v. T. CIPARIU, *Archivul*, p. 199 la documentele mănăstirii Cutlumuş; AL. LAPEDATU, *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 23). Printre documentele Domnilor români aflătoare la Athos şi indicate de T. CIPARIU (v. *op. cit.*, p. 199 coloana I) la mănăstirea Hilandarul nu aflăm niciunul dela Vlad IV Călugărul.

Nu putem vedea în această împărăteasă Mara decât pe Mara fiica lui Gheorghe Brancovici despotul sârb dela 1427 mort la 1456 şi urmat la un an în groapă de către soţia sa a doua: Irina Cantacuzino fiica despotului de Mistra Dimitrie Cantacuzino. Această Mara se căsătorise cu Sultanul Murad sau Amurat II. Succesor al lui Mohamed I la 1421 Amurat II asediase la 1422 Constantinopolele în chip infructuos căci fusese înfrânt de către Ioan de Huniade în urmă la 1442 în bătăliile dela Vasag şi la 1443 la Nisa. Ridicându-se împotriva coaliţiei creştine condusă din umbră de legatul Papei un Cesarini, Amurat distruse aceste armate în bătălia dela Varna din 1444. Amurat II se stinge din viaţă la 1451.

In toate actele Domnilor români când vorbesc de Sultan, îl numesc: Prea luminatul Impărat, încât evident că soţia Sultanului este împărăteasă. Identificarea noastră este sprijinită pe cunoştinţele genealogice asupra neamului sârb al Brancovicilor. Sora împărătesei Mara este Ecaterina zisă Cantacuzino după maică-sa, soţia lui Ulrich de Cilly. Aceasta din urmă este acea Doamnă Cantacuzină de care ne vorbeşte interesantul hrisov dela Hilandar. Ştim pe de altă parte că de această ctitorie dela Sfântul Munte era legat întreg neamul Brancovicilor deoarece la Hilandar a fost călugăr un frate al împărătesei: Grigore Brancovici ce se stinge din viaţă la acea chinovie la 1459.

Fratele împărătesei Ioan Brancovici despot şi el mort la 1502 fusese căsătorit cu Elena Iacşici a cărui vară primară, fiica lui Dumitru Iacşici luase în căsătorie pe fiul cel mai în vârstă a Domniţei Caplea fiica lui Vlad IV Călugărul pe Pârvul comisul din Băjeşti şi Bucov. Cumnatul acestuia Dimitrie Iacşici ucise la 1510 pe Mihnea I cel Rău la Sibiu şi moare şi el ucis în acelaşi an şi în acelaşi oraş. Scoborîtorii lui Ioan Brancovici şi al Elenii Iacşici sunt: Elena Doamna Moldovei soţia lui Petru Rareş iar altă fată în afară de căsnicie: Elena va fi de asemenea Doamnă a Ţării Româneşti, soţia lui Basaraba V Neagoe, călugărită sub numele de Platonida.

www.dacoromanica.ro

SCOBORÎTORII DOMNIŢEI CAPLEA
Fiica lui Vlad Călugăru Voevod

- N
  - Gherghina pârcălab al cetăţii Poienari
  - Rada (Samonida) călugăriţă

Vlad Voievod Călugărul pribeag în Transilvania; Domn Ţara Rom. 1482—iarna 1495/96

- 1 = Rada
  - Radul Voievod n. cc. 1467 Coregent 1492, 1494 Domn 1495—1508 = Catalina
  - Mircea
  - Vlad
  - Caplea n. cc. 1460 = cc. 1475 Staico Log. din Ruşi, Bucov, † 1507 = 1507 Bogdan vornic
    - Pârvul m. comis 1504 —1508 era † 1511 = 1504 cu fiica lui Dimitrie Iacşici, f.c.
    - Jitian 1492
      - Anca
    - Barbul 1492
    - Preia
    - Staico 1526
    - Stana = Tudor din Măneşti şi Orboeşti m. vist. şi m. log., ucis la 1568.
      - Staico sau Stoica postelnic din Bucov 1578, 1581; ctitor la măn. Mărgineni = Stana
        - Maria din Bucov are moşii: Mărgineni, Măgureni, Comarnic Măneşti Filipeşti = Mavrodin pah. = Lupul Mehedinţeanu div. 1612 f. c. = Ghinea cupeţ, f. c.
          - Ilinca † 1650 = Ianiu spat. 1618, 1634 = Antonie din Popeşti şi Negoeşti Voievod
          - Frujina = Nedelco zis din Bucov comis 1620, m. pah. 1632
            - Elina
            - fiică = Badea din Grădişte spat.
            - Hrizea comis 1648
            - Udrea spătar 1653
        - Stana = Stoica din Cepturi spătar 1611, 1636 (scoboară boierii *Filipeşti*)
    - Caplea = Neagoe m. vist. 1524—26 m. vorn. 1526—1529, fiul lui Socol =Stan pârcălab (f. c.)
      - Neagoe vist.
        - Stan sau Dan
        - Dobra 1563
      - Maria = Ivan din Ruda medelnic. (boierii *Rudeni*)
      - Caplea = Cârstian 1574
      - Teodosie m. ban ucis la 1548 = Maria călugăriţa
        - Caplea din Periş = Stan din Clăteşti şi Corbi spat. 1564—1577 (boierii *Corbeni*)
- 2 = Maria (călugăriţa Eupraxia)
  - Neacşa = Calotă vistierul
  - Vlad Voievod Vlăduţă n. cc. 1488 Domn

www.dacoromanica.ro

CXXXVIII

1493 (7001) Aprilie 10, Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Tismana siliştea *Bahna* cu toate hotarele de amândouă laturile siliştelor Bahnei şi Vârful Vladului *până în hotarul Brebonei*, fostă moşie a mănăstirii din timpul lui Mircea cel Bătrân. Veniseră 4 boieri bătrâni din Mehedinţi să mărturisească că a fost moşie a mănăstirii precum şi în urmă egumenul dela Cosuştea cu 12 boieri. Urmează blestem.

Свед[е]теле:	*Martori:*
Жѹпан Драгич Станков	Jupan Drăghici al Stoicăi
„ Кр[с]тиꙗн бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
„ Тѹдор вистиꙗр	„ Tudor vistier
Данчѹл комис	Danciul comis
Дѹмитрѹ пехарник	Dumitru Paharnic
Строе спатар	Stroe spătar
Албѹ столник	Albu stolnic
Нѣг и Радѹ } стратерници	Neagul şi Radul } stratornici
Опрѣ пис	Oprea scrie

Depozit:

Arh. St., orig. pergam., IX/1 (fost *pach. Tismana* XL/150).
Ibid., *Cond. II Tismana*, f. 166.

Ediţii şi regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 162, Nr. 605.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 74, doc. 29.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 198—200.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 72—73, doc. LXXXV.

Note:

In lucrarea d-lui LAPEDATU (v. p. 74, Nr. 28) aflăm menţionat un document după I. BREZOIANU (v. *Instituţii*, p. 240) cu data de 15 Ianuarie a acestui an. Actul pare a fi scris din Bălcşti (?), — poate o greşită citire pentru Bucureşti. Nouă ne-a fost cu neputinţă a-l afla cu toată indicaţia

www.dacoromanica.ro

lui Brezoianu că se găseşte în materialul privitor la mănăstirea Tismana. Cu numele de Băleşti cunoaştem azi două aşezări: una în Gorj şi alta în Râmnicul-Sărat. Nu putem totuşi crede că Domnul să fi scris acest hrisov în vreun sat fie din Oltenia, fie din Muntenia, deoarece ştim că mai toate actele lui cu puţine excepţii sunt scrise în cancelaria sa din aşa numita: cetate de scaun a Bucureştilor.

In întărirea de mai sus aflăm din nou vorbindu-se de *Bahna* cu specificare că se afla pe ambele laturi ale Bahnei deci localitate în Mehedinţi, fostă moşie limită de graniţă ce ţine de comuna Vârciorova. Pârâul cu acest nume izvorăşte din muntele Baiul vărsându-se în Dunăre la Vârciorova.

In plaiul Cloşanilor aflăm două Vârfuri: Vârful Camneii şi Vârful Dobrei. Unul dintre acestea va fi cel de care ne vorbeşte actul deoarece hotarul Breboaei nu poate fi decât: hotarul Brebinei, nume ce este aflat azi atât la un sat în apropierea Bratilovului la nord de Baia de Aramă, un deal împădurit tot acolo şi un râu care izvorăşte dela poalele muntelui Piatra lui Stan vărsându-se la Tarniţa în apa Bulbei.

Egumenul dela Coşuştea este indiscutabil vreun călugăr ce îngrijea de mănăstirea azi dispărută cu acest nume, şi care era în judeţul Mehedinţi tot prin aceste locuri.

In documentul anterior am aflat pe un Drăghici Udrişte în capul boierilor martori şi am explicat că avem aface cu jupan Dragomir Udrişte sau al lui Manea.

In documentul prezent întâlnim pentru prima oară pe jupan Drăghici al lui Stoica în fruntea divanului ca boier fără dregătorie. Pe semne că între 9 Octomvrie 1492 şi 10 Aprilie 1493 s'a stins din viaţă proeminenta figură a nepotului lui Vladislav II.

CXXXIX

1493 (7001) Aprilie 10, Cetatea Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Tismana stăpânire în *Groşani* partea care a fost a lui Mareş şi a lui Stăit pentrucă ei au închinat-o mănăstirii la moartea lor. Fără blestem.

Єкєд[є]тєлиє :	*Martori:*
Жѹпан Драпич Єтоиков	Jupan Drăghici al Stoicăi
„ Кр[ъс]тиiан викiии дкор-ник	„ Cârstian fost vornic
„ Правѹл дкорник	„ Pârvu vornic
„ Єтаико логофєт	„ Staico logofăt
„ Тѹдор кистиiар	„ Tudor vistier

www.dacoromanica.ro

Данчѹла комис	Danciul comis
Дѹмитрѹ пехарник	Dumitru paharnic
Строе спатар	Stroe spătar
Албѹ столник	Albu stolnic
Нѣг и Радѹ } стратодници	Neag şi Radul } stratornici
Опрѣ граматик	Oprea grămătic

Depozit :

Arh. St., sect. ist., orig. pergam., XL/150 (fost *pach. Tismana* IX 17).
Ibid., copie veche în traducere.
Ibid., *Cond. I Tismana*, f. 188.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 163, Nr. 606.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 73 meţiune în nota 2 doc. LXXXV.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 74, doc. 30 unde nu se mai indică mărturiile trimiţându-se la documentul precedent.

Note :

Vreo moşie cu numele de *Groşani* nu mai este azi în fiinţă în judeţul Mehedinţi sau Gorj unde trebuie să fi fost această aşezare.
Boierii divanişti ne sunt toţi cunoscuţi de mai înainte.

CXL

1493 (7001) Mai 30. Fără loc.

Domnul întăreşte lui: Drăgoi, Dan, Neagoe Dobromir şi feciorilor lor jumătate din *Cincul* fiind moşie cumpărată din zilele fratelui Domnului Radul Voievod dela Stanciul Frâluţ pentru 420 de asprii şi un cal, precum şi *muntele Andreianu* cumpărat dela Jitian pentru 300 de asprii şi un cal. Fără blestem.

Martori :

Jupan Drăghici al Stoicăi
„ Cârstian fost vornic
„ Pârvul mare vornic
„ Staico logofăt

www.dacoromanica.ro

Danciul comis
Albul stolnic
Dumitru paharnic
Stroe spătar
Tudor vistier
Radul postelnic
Drăgoiu scrie.

Depozit :

Original pierdut.
Arh. Muzeul Gorjului, sec. XV, doc. 6 trad. veche.

Ediții și regeste :

DOCAN N., *Stud. num.*, p. 76/534.
FLORESCU G. D., *Divane*, *br.* I, p. 73, doc. LXXXVI.
GHIBĂNESCU GH., *Sur. și izv.*, I, p. 297.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 75, doc. 32.
ȘTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj*, p. 34—35.
ȘTEFULESCU AL., în «*Noua rev. rom.*» Nr. 22 din 1900, p. 377: *Contrib. Vlad Călugărul.*

Note :

Privitor la cele două locuri amintite în hrisov, defunctul Ștefulescu ne identifică *Cincul* cu *Pruneștii* de azi, iar *muntele Andrianu* cu *muntele Dălban.* Amândouă se află în Gorj, Pruneștii fiind un cătun azi făcând parte din comuna Albeni plasa Amaradie în apropierea apei Călnicul, iar muntele Dălban se află la nord-est de comuna Novaci în plaiul cu acest nume pe malul stâng al Gilortului.

Interesant de relevat este faptul că denumirea actuală a muntelui este aceia a primului cumpărător Dâlban precum ne grăiește hrisovul lui Radul III cel Frumos din 18 Mai 1468 (v. doc. LXXIX).

Boierii martori ne sunt cunoscuți de mai înainte.

CXLI

1493 (7001) Iunie 3. București.

Domnul întărește mănăstirii Tismana stăpânire peste *Vodița mare* cu siliștea Bahnei și cu toate hotarele pe amândouă laturile Voditei până în hotarul Răciței și *Vârful Vladului*, până în hotarul Știubeiu unde se întâlnesc la acea mlaștină. Fusese pâră între

www.dacoromanica.ro

mănăstire şi Roşca cu fiii lui Răsipă înaintea Domnului. Egumenul mănăstirii a înfăţişat cartea bătrânului Vladislav I şi cartea lui Mircea I cel Bătrân bunicul Domnului precum şi alte cărţi ale Domnilor din trecut printre care şi pe aceea a lui Vlad II Dracul părintele Domnului, aflând din ele că Vodiţa mare a fost moşie de baştină a mănăstirii. Egumenul adusese cu acel prilej şi 24 de boieri cari juraseră în faţa Domnului. Urmează blestemul.

Свєдєтєлїє :	*Martori :*
Жѹпан Дрьгич Стоиков	Jupan Drăghici al lui Stoica
„ Барбѹл Кралєвски	„ Barbul Craiovescul
„ Крстиꙗн бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ П[ъ]кѹл дворник	„ Pârvul vornic
„ Станко логофєт	„ Staico logofăt
Данчюл комис	Danciul comis
Тѹдор протовистїꙗр	Tudor protovistier
Ꙗлб столник	Albu stolnic
Строє спатар	Stroe spătar
Рад страторник	Radul stratornic
Чоѹкѹц Стан исписах	Ceucuţ Stan scrie.

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., orig. pergam. IV/152 (fost *pach. Tismana* IV/152). *Ibid.*, *Cond. II Tismana*, p. 166 bis.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 163, Nr. 609.
BOGDAN DAM., *Diplomat'ca*, p. 63 nota 2 pt. Barbul Craiovescu.
LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul*, p. 76, doc. 33.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 200—202.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 73, doc. LXXXVII.

Note :

De siliştea Bahnei am mai vorbit mai sus (v. notele dela doc. CXXXVIII) însă acolo se vorbeşte de laturile siliştei pe când aci se dau şi alte hotare: pe amândouă laturile Vodiţei. Şi azi mai aflăm în judeţul Mehedinţi o mică gârlă cu acest nume ce se uneşte cu pârâul Sfânta la locul unde în vechime a fost ctitoria sfântului Nicodim: schitul Vodiţa.

www.dacoromanica.ro

De asemenea de Vârful Vladului am aflat în acelaşi document al lui Vlad IV Călugărul din Aprilie 1493 (v. doc. CXXXVIII). Acolo se menţiona hotarul Brebonei pe care l'am identificat cu Brebina. Nu am putut afla unde se va fi aflat hotarul Ştiubeiu amintit în întărirea de mai sus, care în toate cazurile nu poate fi confundat cu Ştubeiul sau Ştiubeile ce se află în Muntenia.

CXLII

1493 (7001) Iunie 15. Bucureşti.

Domnul întăreşte hrisov *dregătorului său mai vârtos din casa Domniei sale jupan Hranitul spătariul* şi *soţiei sale Marga* cu fiii lui şi *nepoţilor lui fiii lui Stănilă : Stan cu fraţii* săi şi cu fiii lui pentru a le fi *Băleştii dela Jiu* toţi cât a ţinut *Albul* şi Budienii câţi au ţinut fiii Albului, pentrucă le-a luat fratele Domnului Radul Voievod, satele *Pocruia* şi *Godineştii* dela *socrul Hraniţilor* anume *jupan Cârstea* şi dela *Stănilă* de le-a aşezat sub stăpânirea sfintei mănăstiri Tismana şi sub a cetăţii. Pentru aceste sate Domnul Radul Voievod le dăduse Băleştii şi Budienii cât a ţinut Albul şi cu fiii săi, iar *Tatomir*, *Ursea* şi *Bogdan* să nu aibe amestec pe hotarul Băleştilor pentrucă a judecat Domnul în acest chip cu toţi boierii săi. Căutase şi cartea Radului Voievod şi a aflat Domnul de schimbul Pocruiei şi Godineştilor cu Băleştii şi Budienii pe hotarele amintite, Budienii îi cumpărase mai dinainte Cârstea socrul Hranitului dela *Capotă din Fântânele* pentru 9 găleţi de grâu iar cărţile ce se făcuseră de către Domn lui Tatomir, Ursea şi Bogdan pe hotarele Băleştilor de le-au pus nume Urseşti nu sunt adevărate deoarece sunt Băleştii iar acele cărţi să fie necrezute.

Ѕвѣд[е]телие :	*Martori :*
Жѹпан Драгич Ѕтоиков	Jupan Drăghici al lui Stoica
„ Крстіан бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Прьвѹл велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Ѕтанко лого[фет]	„ Staico logofăt
„ Тѹдор вистиіар	„ Tudor vistier
Данчѹл комис	Danciul comis
Димитрѹ пехарник	Dimitrie paharnic
Ѕтрое спатар	Stroe spătar

www.dacoromanica.ro

Ѩлбь столник	Albu stolnic
Нѣг и Радꙋл } стратѡрници	Neag şi Radul } stratórnici
	Fără grămătic

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*. orig. pergam., LXXXI/1 (fost *pach. Tismana* LXXXI/1 . *Ibid.*, trad. rom.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 164, Nr. 611.
LAPEDATU AL., *Vlad Călugărul*, p. 75. doc. 34.
MILETICI, p. 343—344.
ŞTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Corj.*, p. 35 36.
ŞTEFULESCU AL., *Tismana*, p. 202.
ŞTEFULESCU AL.. *Ist Tg.-Jiu*, p. 28—29.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 73—75. doc. LXXXVIII.

Note :

Spiţa curgătoare din textul actului este următoarea:

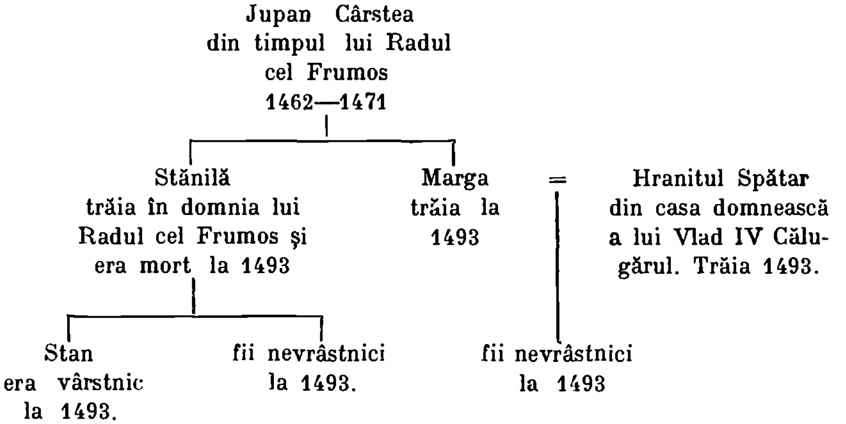

Nu putem spune în ce chip Hranitul spătar a fost din casa lui Vlad IV Călugărul.

De Stan fiul lui Stănilă am putea crede că fiind fost stăpân în Pocruia şi Godineşti — moşii pe care le-am aflat încă în alte întăriri anterioare — el este Stan Cortofleş (v. doc. CII şi notele ajutătoare).

Băleştii mai este în fiinţă şi azi în judeţul Gorj, comună rurală în plasa Ocolul în apropierea oraşului Târgul Jiu şi nu trebuie confundat cu Băileştii, comună rurală în judeţul Dolj stăpânire înainte de vremurile acestea ale lui jupan Dragomir al lui Manea sau Dragomir Udrişte, şi aflat ulterior în posesia boierilor Craioveşti.

www.dacoromanica.ro

Budieni este de asemenea în Gorj în aceiaşi plasă ca şi Băleştii.

De *Pocruia* şi *Godineşti* am amintit mai sus (v. doc. CII şi notele ajutătoare). De prima ştim că fusese în domnia lui Mircea I cel Bătrân şi poate şi mai înainte stăpânire a unor boieri: Tatomir, Voicu şi Radoslav (v. PANAITESCU P. P., *Doc. int.*, p. 77, doc. 18).

Neamul lui *Capotă* va fi fost din Fântânelele ce se află în Dolj.

Urseştii nu mai este nici azi în fiinţă şi nu putem spune ce aşezare îi va corespunde, precum nu putem crede, cu toată similitudinea pronumelui, că acel Tatomir stăpân înainte de veacul al XV-lea a Pocruii de lângă mănăstirea Tismana să aibe vreo legătură de rudenie prin ascendenţă cu Tatomir — unul din aceia menţionaţi acum la 1493.

In ceea ce priveşte martorii domneşti, pe cari îi cunoaştem pe toţi de mai înainte amintim că la Miletici este trecut ca prim stratornic un Gospodin iar la Lapedatu: Neagul.

CXLIII

1493 (7001) Iunie 16. Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Glavacioc jumătate din *Izvorani* partea lui *jupan Dietco paharnic* şi a lui *jupan Radul paharnic* pentrucă Domnul a schimbat cu jupan Dietco şi cu jupan Radul dându-le lor toată balta şi cu vinăriciul domnesc şi 2 sălaşe de ţigani în schimbul celor jumătăţi din Izvorani. Urmează blestemul.

Сведетелїе :	*Martori :*
Жȣпан Драгич Стоичек	Jupan Drăghici al lui Stoica
„ Барбȣл Кралевски	„ Barbul Craiovescul
„ Пръвȣл вел дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
„ Тȣдор протавистиер	„ Tudor *protovistier*
Строе спатар	Stroe spătar
Данчюл комис	Danciul comis
Албъ столник	Albul stolnic
Димитрȣ пехарник	Dimitrie paharnic
Радȣл стратoрник	Radul stratornic

numele diacului este necitet.

Depozit :

Arh. St., secţ. ist., orig. pergam., XXI/1 (fost *Măn. Clavacioc* XXI/3).
Ibid., *Cond. I Clavacior*, p. 205.
Acad. Rom., copie LXXVI/6.

www.dacoromanica.ro

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 164, Nr. 512.
LAPEDATU AL., p. 75, doc. 35.
MILETICI-AGURA, p. 345.
MUSEȚEANU I., *Glavacioc*, p. 45—46.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 75, doc. LXXXIX.

Note:

Izvoranii din act trebuie să fie *Izvoarele* de azi din județul Olt plasa Jiul de Sus. Este singurul sat cu acest nume din numeroasele sate numite: Izvorani, Izvorul sau Izvoarele din Muntenia ce se află mai apropiat de mănăstirea Glavacioc.

Din Izvoarele-Olt cunoaștem de prin veacul al XVII-lea un neam de boieri ziși. Izvorani, scoborîtori din Tudor din Greci-Ilfov părintele lui Radul Izvoranul mort la 1703 căsătorit cu Maria Cantacuzino. S'ar putea ca cei doi frați de mai sus să fie strămoșii neamului acestor Izvorani. Din alți Izvorani, în Muscel, face parte Șerban marele ban ginerile lui Radul postelnicul Craiovescul din prima jumătate a veacului al XVI-lea, iar din Izvoarele fost în Vlașca, azi în Ilfov cunoaștem alți boieri de pe la sfârșitul veacului al XVII-lea până prin prima jumătate a veacului al XVIII-lea. Nu am putut lega de aceste neamuri pe un Cernica din Izvoare întâlnit la 1533 cu fii Șerban și Gorun, și nici pe cei de mai târziu: Avram din Izvor paharnic cu fiii Drăghici spătar la 1661 și Pană.

Printre boierii divaniști aflăm pentru prima oară pe *Tudor* ca *protovistier* fără să mai întâlnim pe un alt vistier.

In copia dela Academia Română numele grămăticului este neciteț iar în traducere îl aflăm cu un nume evident stâlciat: Ciouțchi, poate Ceucuț cum ni-l indică d-ra Andronescu în rezumatul actului.

La 1927 în lucrarea mea asupra divanelor (v. p. 75, nota 3 la doc. LXXXIX) aminteam de un act al Domnului din 19 Iunie. Acesta este o întărire a lui Vlad IV Călugărul boierilor și sfetnicilor săi Barbul, Pârvul vornicul și Danciul comis a moșiei Ceaureștilor și a Potelului.

CXLIV

1493 (7002) Septembre 2. Târgoviște.

Domnul întărește *primului sfetnic al său lui jupan Staico logofăt din* casa domnească și fiilor săi: *Pârvul* și *Barbul* satul Bucov, jumătatea care fusese a lui Piper stolnic și pe care acesta așezase pe Staico logofătul ca stăpân pe partea lui. Staico logofătul

www.dacoromanica.ro

răscumpărase această jumătate dela *nepoții lui Piper stolnic*, iar cealaltă jumătate fusese cumpărată de Staico logofătul dela *Vlaicul din Cozleci* și dela *Udriște* dându-le acestora în schimb *Toplițele*. Se mai întărește lui jupan Staico logofătul și în *Bârzești* partea ce o cumpărase Staico logofăt și o schimbase pentru *Suharna* cu *Neagul grămăticul*.

Свѣд[е]телие :	*Martori :*
Жwпан Драгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Барбꙋл Кралевски	,, Barbul Craiovescul
„ Крстїан викши дворник	,, Cârstian fost vornic
„ Пракꙋл викши дворник	,, Pârvul *fost* vornic
Жꙋпан Бадѣ викши дворник	,, *Badea fost vornic*
Тꙋдор вистиıар	Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Ѧлбь столник	Albul stolnic
Димитра пехарник	Dumitru paharnic
Строе спатар	Stroe spătar
Радꙋлъ стратoрник	Radul stratornic
Радꙋлъ ключıар писах	scrie Radul clucerul

Depozit :

Arh. St., depozit particular, necatalogate, orig. pergam. (inedit).

Note :

Boierii de cari ne vorbește acest act ne sunt cunoscuți, *jupan Staico logofătul* fiind ginerele domnesc de care am mai vorbit și mai sus și care de altfel lipsește dintre martorii actului ca unul căruia i se făcea o întărire (v. pt. neamul lui mai sus notele dela doc. CXXXVII). Relevăm însă lipsa celuilalt fiu al lui Staico logofătul anume al lui Jitian.

Piper stolnicul ne este și el cunoscut ca boier martor în domnia lui Radul III cel Frumos (v. doc. LXXXII—LXXXVI) și incidental în domnia lui Basaraba IV cel Tânăr (v. doc. XCVI).

De *Vlaicul din Cozleci* și de *Udriște* nu putem spune nimic. Credem că acesta din urmă să fie din neamul lui Dragomir al lui Udriște stins din viață la 1493 de puțină vreme precum am amintit mai sus (v. notele dela doc. CXXXVIII).

Moșia *Bucovul* întărită în act este satul cu acest nume azi în județul Prahova plasa Cricovul fosta capitală a dispărutului județ al Saacului dispărut la 1847. *Cozleci* este Cosleciul de azi în același județ și aceiași plasă, însă *Bârzeștii*, dacă mai este în ființă azi, atunci trebuie să-l căutăm aiurea

www.dacoromanica.ro

deoarece în Prahova nu mai avem un sat cu această denumire, vezi pentru acest sat notele dela doc. CXLV).

Suharna nu ne este identificabilă.

Neagul grămăticul nu ne este nici el cunoscut ca atare până acum. Il vom întâlni în documentul ce urmează în care se amintește de unele fapte spuse în hrisovul de față (v. doc. CXLV).

CXLV

1493 (7002) Septembre 10. București.

Domnul întărește *prea cinstitutui boier al casei Domniei sale jupan Neagu grămăticul* și *fiicelor* lui *Stana cu feciorii* ei și *Mariei cu feciorii* ei ca să le fie lor *Brăzeștii* toți pentrucă fuseseră cumpărați de jupan Staico logofătul dela Stoica Corman și dela Stoica fiul Buzei și a făcut schimb cu jupan Neagul pentru partea acestuia bătrână și de moștenire pentru jumătate din Suharna a lui Staico logofătul dând acesta din urmă toți *Bârzeștii*. Se mai întărește lui jupan Neagul grămăticul trei părți din Brăzești pe Mostiște fiind ale lui bătrâne de moștenire. Și se mai întărește un loc de moară lui Neagul grămătic ce-l moștenise la Târgoviște cumpărat de el dela Ștefu pe 6 florini unguești și 2 pogoane de vie la Târgoviște cumpărate de același de la fiicele popii Vâlcul pentru 8 florini unguești în hotarul Călugărenilor. Toate acestea să fie ale jupăneselor Stana și Maria deoarece jupan Neagul venise în fața Domnului și a făcut pe aceste două fiice ale sale: feciori dând Domnului un cal foarte bun. Urmează blestemul.

Сведетелие :	*Martori :*
Жȣпан Дръгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Барбȣ Кралевски	„ Barbul Craiovescul
„ Кръстиꙗн бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Бадѣ бивши дворник	„ Badea fost vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Тȣдор вистиꙗр	Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Димитрь пехарник	Dumitru paharnic
Албь столник	Albul stolnic
Строе спатар	Stroe spătar

www.dacoromanica.ro

Радѹлъ и Драгомир } стратор никци	Radul şi *Dragomir* } stratornici
Онча писах	Oncia grămătic scrie

Depozit :

Arh. St., secț. ist., orig. pergam. XIX/1 (fost *pach. Episc, Argeş*, XIX/1).
Ibid., trad. rom. de G. Peşiacov.

Ediții şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 165, Nr. 615.
ARICESCU G. D., *Indice*, br. I, p. 64, Nr. 847.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 76/534.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 75, mențiune la nota 3 doc. LXXXIX.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 75, doc. 37.
MINE-BOGA, *Moştenirea*, p. 108—109.

Note :

Aci se face precizarea că Brăzeştii — recte Bârzeştii — ar fi pe Mostiştea deci trebuie să căutăm acest sat în Ilfov. Cunoaştem doar un sat făcând parte din comuna rurală Dudeşti-Cioplea deci în marginea de sud-est a Capitalei aşezare care însă este mai aproape de râul Dâmbovița decât de Colentina. Credem totuşi că acest din urmă nume nu era încă existent în veacul al XV-lea şi că aci avem de a face cu Mostiştea ce venea din nord izvorînd în județul Ilfov între satele Dascălul-Creața şi Creața-Petrăchioaia, şi îndreptându-se spre sud vărsându-se în balta cu acelaşi nume din marginea Dunării.

Documentul ne lasă să înțelegem că Jupan Neagul grămăticul era la data actului nostru văduv şi că alți copii decât cele două fete deja măritate nu avusese.

Precum am amintit la notele documentului precedent nu ştim când acest boier va fi fost grămătic al Domnului deoarece noi nu l'am întâlnit nici înainte nici după acest act ca diac al vreunui hrisov domnesc.

Printre boierii martori întâlnim pe un nou sfetnic, pe *Dragomir stratornic* care înlocueşte pe Neagul. S'ar putea chiar ca acesta din urmă să fie identificat cu jupan Neagul grămăticul.

CXLVI

1494 (7002) Februarie 16. Bucureşti.

Domnul întăreşte *cinstitului dregător al Domniei sale* şi *din casa Domniei sale jupan Vladul spătar* şi *fratelui său Frecea* împreună cu fiii lor şi unchiului lor Gorga cu fiica sa Stana şi cu fii acesteia ca să le fie stăpânire în *Bădeni* cât va fi partea lui Gorga pentrucă

www.dacoromanica.ro

venise acesta din urmă în fața Domnului de a înfrățit pe nepoții săi jupan Vlad spătar și Frecea și pe fiica sa Stana peste partea pe care o avea în Bădeni ca să fie frați nedespărțiți în viața lor. Cât va trăi Gorga el să poată să stăpânească moșia iar după moartea lui ea să fie stăpânită de către jupan Vlad spătarul cu Frecea pe o jumătate iar pe cealaltă jumătate să fie Stana fiica lui.

Свєд[є]тєлиє :	*Martori :*
Жȣпан Драгич вєл дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Крстиꙗн бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Станко логофєт	„ Staico logofăt
„ Тȣдор вистиꙗр	„ Tudor vistierul
Данчюл комис	Danciul comis
Строє спатар	Stroe spătarul
Дȣмитрь пєхарник	Dumitru paharnic
Ꙗлбь столник	Albul stolnic
Радѵл страторник	Radul stratornic
	fără diac.

Depozit :

Arh. Const. Mih. Cantacuzino, orig. pergam.
Ibid., trad. rom. de G. Peșiacov.
Ibid., *Cond. moșiei Băleni*, Nr. 2.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 165, Nr. 617.
FILITTI I. C., *Arh. G. Gr. Cant.*, p. 201, doc. 642, rez.

Studii ·

FLORESCU G. D. *Divane*, br. I, p. 75, doc. XC.

Note :

Moșia *Bădeni* este satul de azi din județul Buzău plasa Pietroasa de Jos moșie fostă stăpânire a unui neam de boieri bine cunoscuți în prima jumătate a veacului al XVI-lea în persoana lui Mihnea postelnic la 1533, vistier la 1536 și 1545 și pârcălab la 1555 din a căruia una din fete scoboară boierii Cândești-Mihălcești prin jupâneasa Caplea soția lui Neagoe vătaful și mare stolnic la 1601.

Spița curgătoare a boierilor din Bădeni este următoarea:

www.dacoromanica.ro

X

- N
  - Vlad din casa lui Vlad IV Călugărul, 1494, spătar 1494; vornic. = Stana
    - Radul spătar 1535
    - Vlad comis 1535
    - Mihnea post. 1533; vist. 1536—1545; pârcăl. 1555. = Neacşa
      - Vlad 1543
      - Udrişte 1543
      - Preda 1543
      - Badea postelnic
        - Maria = Mihai armaşul din Băleni zis din Bădeni 1627—1637
      - Stana = Balog Ianăş fiul lui Grigore din Boldeşti omul lui Mihai Viteazul; vinde în Bădeni lui Ivaşco din Goleşti
      - Caplea = Neagoe vătaf 1572 mare stol. 1601
        - Mihalcea din Bădeni şi Pătârlage stolr. 1611; pitar 1620, vtori vornic 1627; era † 1639. = Despa nepoata marelui ban Ghiorma dela 1565 (din el scoboară boierii *Cândeşti-Mihălceşti*)
        - Pătru din Bădeni postelnic 1620, 1636
          - Neaga = Udrea Doicescu clucer 1649
    - Anca
    - Hrisana
    - Voica
    - Stanca = Bălaur logof. era † 1536
      - Radul 1536
      - Mihnea 1536 pârc. tăiat la 1568
      - Balaur 1536
  - Frecea 1494
- Gorga 1494
  - Stana

www.dacoromanica.ro

Interesant de amintit este faptul lipsei celor doi frați mai în vârstă Craiovesti dintre martorii domnești precum a noului stratornic Dragomir apărut în Februarie al anului, pe care îl vom afla în marele divan din 16 Martie (v. doc. următor).

CXLVII

1494 (7002) Martie 16. București.

Domnul dă hrisov către mănăstirea cu hramul Adormirea sfintei Fecioare și constată cu câtă trudă și iubitoare silință s'au trudit bunii săi și preacinstiții săi boieri credincioși jupan Barbul Craiovescul și frații săi jupan Pârvul și Danciul și Radul și au înălțat din temelie hramul de mai sus pe râul ce se zice Bistrița și i-au adăogat satele *Plăvicenii la Săoș* cu tot hotarul, viile și zeciuiala de vin, *Brâncovenii* toți, *Gândenii*, *Potelul* cu *Balta Albă*, pârâul întreg, și *Mălurenii* adăogat de *jupan Hamza*. Acești boieri mari adăogaseră *Bogdănești de lângă Codmeana* întregi cu țigani. Se amintește că mult credinciosul și prea cinstitul dregător al Domnului *jupan Staico logofătul* a adăogat o vie dela *Căzănești*. Domnul împreună cu fiii săi: *Radul Voievod* și Mircea, dăruiesc și ei toate de mai sus scrise mănăstirii. Domnul mai adaogă și cășăritul din județul Vâlcea „veri-cât este hotarul județului Vâlcea". Urmează întărirea și blestemul.

Ѕкѣд[ѣ]теле :	*Martori :*
Въ се wсще инїи митрополит кур Иларіон	*A tot sfințitul Mitropolit Chir Ilarion*
Жупан Драгич велик дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ [Кръс]т[и]ıан	„ Cârstian
„ Бадѣ зет Удрищек	„ *Badea ginerele lui Udriște*
„ Ѕтаико логофет	„ Staico logofăt
„ Дѣтко бан	„ *Deatco ban*
„ Дѣдюл......	„ *Deadiul*
....	....
Ѕтрое спатар	Stroe spătarul

www.dacoromanica.ro

Димитрꙋ пехарник		Dumitru paharnic	
Радꙋл и Драгомир	страторници	Radul şi Dragomir	stratornici
Колцѣ и Стан и Кокора	мали дворник	Colţea şi *Stan* şi *Cocora*	vornici mici
. . . . . .ѣнаꙋ (?) вѣтах		. . . . *vătaf*	
Іѡанъ гра[ма]тик		*Ioan grămătic*	

Depozit :

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. pergam. (fost *pach. Bistriţa*, XXIII/1.
Ibid., copie slavă pe hârtie din sec. XVII (fost *pach. Bistriţa*, IV/netreb.).
Ibid., *Cond. I Bistriţa*, p. 1 şi p. 260.
Ibid., *Cond. brâncov.*, vol. II, Nr. 266, f. 855.
Ibid., *Cond. II Bistriţa*, p. 246.

Ediţii şi regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 166
BREZOIANU I., *Instituţii*, p. 240.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 76/534.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 75—76, doc. 39
Românismul, an I, fasc. 3 Iunie 1870. p. 156.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 76—77, doc. XCI.

Note :

Boierii Craioveşti ne sunt cunoscuţi din alte întăriri anterioare.

In ceea ce priveşte moşiile de care ne vorbeşte actul avem următoarele identificări:

Plăvicenii este în judeţul Olt plasa Siul de Jos şi fac parte din comuna Dudul. Aci a fost un schit situat pe malul stâng al Oltului care s'ar părea că a fost ridicat de jupan Dragomir fratele Doamnei Stanca a lui Mihai Viteazul soţul jupănesei Elena din Prooroci mătuşa lui Radul Kretzulescul din a doua jumătate a veacului al XVII-lea fiul lui Stan spătarul începătorul documentar cunoscut al neamului boierilor Kreţuleşti.

Brâncovenii, vechie moşie Craiovească existentă şi azi sub acest nume se află în judeţul Romanaţi plasa Olteţul-Oltul de Sus. Aci au mai avut stăpâniri şi alţi boieri zişi chiar « din Brâncoveni » în vremurile de care vorbim: Harvat mare spătar în domnia lui Vlad Vlăduţă (fiul cel mai tânăr din a doua

www.dacoromanica.ro

căsnicie a lui Vlad IV Călugărul), fost în urmă mare vistier și mare logofăt în domnia lui Basaraba V Neagoe, ctitorul mănăstirii Motrul. Nepoata de fiică a acestui boier din Brâncoveni: Calea zisă chiar « din Brâncoveni » înfiiază pe cei trei copii ai lui Vlăsan din Caracal: Danciul, Datco și Radul. Primul din acești copii este părintele lui Matei Voievod Basarab, Deatco moare între 1573—1579 fără scoborîtori iar Radul din Brâncoveni este înaintașul boierilor din Golești din veacurile următoare prin fiica sa Maria a lui David postelnicul și fiica acestora Vișa zisă din Golești soția lui Stroe vornicul Leurdeanu.

Gândenii din act este *Ghindenii* de azi în Dolj plasa Ocolul.

Potelul care nu mai este în ființă azi cu acest nume și *Balta Albă* deasemenea vor fi fost iazuri la Dunăre.

Mălurenii ar putea fi satul cu același nume azi din județul Argeș: Mălureni-Bădiceni de pe apa Vălsanului în plasa Argeșului nu departe de Curtea de Argeș. Documentul ne amintește că fusese dăruită mănăstirii de către un *jupan Hamza.* Acest boier este jupan Hamza din Obislav a cărui fiică era înrudită cu scoborîtorii ramurei Băsărăbești și totodată prin mamă cu neamul boierilor din Mărgineni, precum înfățișăm aceste încrângături în spița genealogică de mai la vale.

Nu ne sunt cunoscute sate cu numele de *Bogdănești* pe apa Cotmeanii, încât trebuie să admitem că azi acest sat poartă alt nume. Nu l'am putut identifica.

Căzăneștii de care se vorbește în act și unde sunt vii trebuie să fie satul de azi cu această denumire ce se află în județul Vâlcea plasa Ocolul.

Interesant din conținutul actului este mențiunea pe care o face Domnul de fiii săi dintre cari cel mai în vârstă Radul este numit Voievod și de altfel îl găsim deja la 1492 (v. doc. CXXXVI) ca asociat de Vlad IV Călugărul la domnie. Mircea va muri mai târziu fără scoborîtori. S'ar părea că în acest penultim an de viață al bătrânului fost călugăr nu era încă născut fiul ultim din a doua sa căsnicie cu Doamna Maria călugărită sub numele de Monahia Eupraxia. Fiul acesteia numit și Vlad Vlăduță va sui treptele tronului foarte tânăr la 1510 și doar pentru foarte scurt timp aflându-și moartea prematură în luptele pentru tronul țării susținută de boierii Craiovești pentru nepotul lor Neagoe: Basaraba al V-lea.

Se mai amintește în act și existența județului Vâlcea a cărui hotare vor fi fost bine cunoscute pe acele vremuri căci altfel nu ar fi specificarea cu privire la întărirea cășăritului « veri cât este hotarul județului Vâlcea ».

In fruntea divanului aflăm pe mitropolitul țării Ilarion al cărui nume este trecut în pomelnicul schitului Babele. Nu se știe totuși până azi de când și până când a păstorit în Țara Românească.

Cu privire la *jupan Badea ginerile unui Udriște*, acesta este evident *jupan Badea din Cojești* de care am mai amintit și mai sus (v. notele dela doc. CXIV) astfel că putem completa înrudirile de care am mai vorbit cu prilejul identificări lui jupan Dragomir Udriște sau Manev. Iată și această încrângătură genealogică:

www.dacoromanica.ro

Dan II
Domn 1421—31

Basaraba II
Domn pe la 1442

X

Stoica Vintilov
1464—1465

Basaraba IV cel Tânăr sau Ţepeluş; Domn 1477 — 81; 1481 — 82.

Anca — Stanciul dela Glogova

X

Drăghici dela Cricov, Vintilescul, strat. 1471; v. spat. 1475; v. vorn. 1482; ctitor Măn. dela Cricov (Mărgineni) = Calea

Udrişte

Benga † 1522

Hamza din Obislav v. com. 1512; v. spat. 1520; v. ban 1531 şi 1533

? — Slavna 1510

fiică = Badea din Cojeşti 1494

Stanciul Benga spătar 1560 = Stanca din Bratovoeşti 1572

Stanciul era † 1577 — Domniţa Cârstina fiica lui Radul VII zis Călugărul

Hamza † în lupta dela Boiani 1559 ⊕ Glavacioc (f. c.)

Barbul zis: al Bengăi şi din Bratovoeşti şi Sârbi, 1574, 1588 *(scoboară boierii Bengeşti)*

Vlad † lupta dela Boiani 1559 ⊕ Glavacioc (f. c.)

Drăghici † lupta dela Boiani 1559 ⊕ Glavacioc (f. c.)

Vladislav postelnic 1577 *(scoboară: boierii din Dâlga, cei din Pade, cei din Tiha şi ramura Bengescu din Belcin)*

www.dacoromanica.ro

De *Deaico ban* am amintit mai sus. L'am mai întâlnit la 1491 (v. doc. CXXXIII).

De *Dediul* nu ştim ce dregătorie va fi avut deoarece hrisovul este pe deaîntregul şters în acest loc, de aceea şi numele vistierului nu a mai putut fi descifrat, însă ştim în chip precis că el este cunoscutul Tudor.

In divanul boierilor apar la sfârşit trei vornici pe cari nu-i putem identifica, pe semne boieri tineri. De altfel nu-i vom întâlni niciodată de acum înainte ca martori domneşti.

In ceea ce priveşte pe diacul hrisovului, este greşită transcrierea pe care o aflăm în traducerea română, unde este trecut: logofăt Chisar. Am căutat a descifra numele acestui diac, însă este absolut imposibil a se citi un nume. In schimb copia slavă a hrisovului scrisă în veacul al XVII-lea va fi prins încă originalul în mai bună stare de conservare, deoarece acolo aflăm ca text următoarele: на зънаꙋ вътаχ Іwанъ грам[ат]ик care sunt destul de ininteligibile însă lasă să se citească un nume de vătaf, iar cel al grămăticului este Ioan.

CXLVIII

1494 (7002) Aprilie 1, Bucureşti.

Domnul întăreşte mănăstirii Govora satul *Ioneştii*, cumpărat de el cu siliştea căreia i se zice *Corbeni* pentru 7000 de asprii dela fiica şi fiii lui *Jitian*.

Свѣдѣтелие :	*Martori :*
[Жꙋпан] Драгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Барбꙋл Кралевски	„ Barbul Craiovescul
„ [Кърстиıан] бивши двор-ник	„ Cârstian fost vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Тꙋдор вистиıар	Tudor vistier
Данчол комис	Danciul comis
Ꙗлбь столник	Alb stolnic
Димитрꙋ пехарник	Dimitrie paharnic
Строе спатар	Stroe spătar
Радꙋлъ и Драгомир } стратоници	Radul şi Dragomir } stratornici
Бан писаχ	Ban scrie.

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Arh. St., *secț. ist.*, origin. hârtie (fost *Măn. Govora* pach. VI, doc. 1).
Ibid., trad. rom. de G. Câmpulungeanu din sec. XIX.
Ibid., trad. rom. de G. Peșacov din Noemvrie 1842.
Ibid., *Cond. I Govora (veche)* p. 117.
Ibid., *Cond. II Govora*, p. 113.
Ibid., *Cond. Govora* (1856), p. 181.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 166, Nr. 620.
DOCAN N., *Stud. num.*, p. 76/534—77/535.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 77, doc. XCII.
IONNESCU GION G. I., *Bucureștii*, p. 194 sub anul 1492.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 73, doc. 40.

Note ·

Am crede că cele două moșii întărite în hrisov sunt cele aflătoare azi cu aceleași nume în județul Argeș plasa Cotmeana.

Jupanul *Jitian* nu trebuie confundat cu unul din fiii lui Staico logofătul deci nepotul de fiică al Domnului. Acesta la data aceasta nu putea fi așa în vârstă ca să se menționeze în act că moșiile fuseseră cumpărate dela el și dela fiica și fiii lui.

Boierii divaniști sunt aceiași aflați în anul precedent.

CXLIX

1494 (7002) Iunie 5, Rușii logofătului lângă Târgoviște.

Domnul întărește mai multor proprietari: Cârjeu cu fiii, Drăghici, Voicu, Stanciul, Radul, Radomir cu fiii, Dabul, Jiteanul, Staicu, Gliga și altora satul *Recica Dabului* și o moșie numită *Gliga*.

Скедетеле :	*Martori :*
Жѹпан Драгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Тѹдор вистиіар	Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Ѧлбь столник	Albu stolnic
Димитрѹ пехарник	Dimitrie paharnic

www.dacoromanica.ro

Ѳтрѡє спатар	Stroe spătar
Димитрȣ портар	*Dimitrie portar*
Златє мали логофєт	*Zlate logofăt mic*
Рьдȣлъ и Драгомир } страториници	Radul și Dragomir } stratornici
Радȣл Фȣркєв бик вєлики ключар писах	*Radul Furchev fost mare clucer* scrie

Depozit:
Așezămintele Brâncovenești, (Dosar Dăbuleni).

Note:

Documentul ne-a fost semnalat de către d-l prof. P. P. Panaitescu.

Recica Dabului va putea fi *Dăbulenii* de azi din Romanați, plasa Balta-Oltul de Jos în apropiere de Dunăre. Numele de *Gliga* nu ne este cunoscut, și nu credem a fi *Gliganul* din Argeș pe apa Drâmbovnicului, plasa Gălășești.

Proprietarii ne sunt de asemenea neidentificabili.

Dintre martorii domnești dispar: *jupan Cârstian fostul vornic* și frații Craiovești: *Barbul* și *Pârvul vornicul;* apar în schimb doi dregători noi: *Dimitrie portarul* și *Zlate vornicul mic*, neidentificabili și ei. De altfel nu-i vom întâlni în viitor printre martorii domnești.

Suntem în nedumerire în ceea ce privește pe diacul hrisovului.

Cunoaștem mult mai târziu în domniile lui: Vlad VII Inecatul și Vlad VIII Vintilă pe un *Radul Furcovici* ca mare vistier, cu aceiași dregătorie și în ultimul an de domnie a lui Radul VII Călugărul sau Paisie la 1544, aflat ca mare paharnic al lui Pătrașco I cel Bun la 1556 și mare clucer la 1558. Acest Radul fiu al unui Furcă este soțul jupânesei Caplea din Golești fiica lui Ivașco paharnic (ctitora mănăstirii Valea) ce mai trăia la 1585 ca văduvă a lui Stoichiță din Moruzești și Maxim dela 1574—1579. Acest Radul Furcovici sau Furcovichiu este părintele proeminentelor figuri de boieri români: Ivașco și Albul, frați Golești din a doua jumătate a veacului al XVI lea.

Cu toată similitudinea numelui nu putem crede ca acest *Radul Furchev fost mare clucer* (precum ne spune informația dată) să poată fi unul și același cu *Radul Furcovici* mare vistier la 1530, căci admițând numai vârsta de 20 de ani la 1494 lui Radul fost mare clucer el ar fi fost născut pe la 1474 și deci ar fi avut vârsta destul de înaintată de 56 de ani când primește marea vistierie dela Vlad VII Inecatul. Insă precum am spus acest Radul Furcovici mai este și marele vistier al lui Radul VII Paisie la 1544 atunci când îi scapă vistieria la Nicopole. Am trebui să admitem că atunci ar fi fost un bătrân de 70 de ani.

Am amintit că el este părintele lui Ivașco Golescul și al lui Albul clucerul. Știm de primul că se căsătorește cu Elena din Mărgineni la 1568, și admițându-i vârsta de 30—35 de ani cel mult ar fi născut pe la 1533—1538 când părintele său va fi fost, după supozițiile de mai sus, de 59—64 de ani, vârstă

www.dacoromanica.ro

inadmisibilă. Dacă am trebui să luăm ca exactă vârsta care este însemnată pe piatra mormântală dela schitul Vieroș din Muscel a lui Albul clucerul și anume: mort în sfânta Miercure a Paștilor anului 1574 și anume: 23 de ani, am trebui să admitem că acest Albul s'a născut la 1551 când tatăl său ar fi trebuit să fie de 73 de ani, vârstă de asemenea inacceptabilă.

Radul Furchev, fost mare clucer sau numai mare clucer, ba chiar clucer simplu va fi fost mai în vârstă decât 20 de ani la 1494; căci cu această vârstă l'am putea admite numai dacă va fi fost simplu diac.

Lipsa unora din boierii martori este justificată prin faptul locului unde este scris hrisovul: în marginea orașului Târgoviște pe moșia logofătului adică a lui jupan Staico. Această moșie Rușii este a domnescului sfetnic dată zestre, de unde și numele lui de jupan Staico din Ruși.

CL

1494 (7002) Iulie 15. Târgoviște.

Domnul întărește lui Radul cu nepoții și fiii săi, lui Dragul cu nepoții și fiii săi, lui Drăghislav cu nepoții și fiii, și lui Drăgan tot cu nepoții și fiii săi, moșie la *Precina-de-Sus* jumătate din a treia parte, pentrucă le este a lor dreaptă și veche ocină de baștină precum a mărturisit și jupan Cârstian vornicul înaintea Domnului și cum au mărturisit înaintea sa și 12 boieri.

Fără martori.

Михаил писах — Mihail scrie

Depozit.

Acad. Rom., CVIII/34 orig. pergam. fără traducere.

Note:

Nu putem ști unde se va fi aflat în veacul al XV-lea moșia cu numele de *Precina-de-Sus* nici cine sunt cele patru persoane însemnate cu scoborîtorii lor.

Diacul hrisovului este nou.

Hrisovul acesta este primul scris în Târgoviște dela Vlad IV Călugărul deoarece scaunul său domnesc era la București și foarte rare sunt documentele sale scrise în afară de capitala țării de pe la mijlocul veacului al XV-lea.

Am crede că lipsa boierilor martori este justificată prin schimbarea scaunului de domnie care de acum înainte până la moartea Domnului va fi la Târgoviște, afară de cel scris la mănăstirea Glavacioc în Septemvrie al anului, hrisov fără martori domnești și chiar fără diac (v. pt. el mai departe notele dela doc. CLVI).

www.dacoromanica.ro

CLI

1494 (7002) Iulie 22. Târgoviște.

Domnul întărește mănăstirii Govora moșia *Pirotul* întreagă cu iezerul Pirotului și jumătate din gârle pentrucă le adăogase mănăstirii. *jupan Albul spătarul*

Съвед[е]телие:	*Martori:*
Жѹпан Драгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Барбѹл Кралевски	„ Barbul Craiovescul
„ Кр[ъ]стїан бивши дворник	„ Cârstian fost vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
„ Тѹдор вистїар	„ Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Строе спатар	Stroe spătar
Димитрѹ пехарник	Dimitrie paharnic
Алкъ столник	Albu stolnic
Радѹлъ стратерник	Radul stratornic

Fără grămătic.

Depozit:

Arh. St., secț. ist., orig. pergam. (fost *pach. Govora*, XXIII).
Ibid., trad. rom. de G. Peșacov din 14 Ianuarie 1848.
Ibid., *Cond. I Govora*, p. 55.
Ibid., *Cond. II Govora*, p. 301.
Ibid., *Cond. II Govora*, p. 643.

Ediții și regeste:

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 167, Nr. 623.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 76, doc. XLII.

Studii:

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 77, doc. XCIII.

Note.

Moșia *Pirotul* nu mai este azi cu acest nume și nu putem să o identificăm.

Pe Albul spătarul îl cunoaștem din domnia lui Basaraba IV cel Tânăr (v. doc. XCVIII).

Boierii martori sunt cei cunoscuți dinainte. Aflăm din nou pe Craiovești.

www.dacoromanica.ro

CLII

1494 (7003) Septembre 13. Târgovişte.

RADUL IV VOIEVOD ca Domn deplin al ţării întăreşte boierului său *jupan Radul stolnicul* şi *fratelui său Badea* mai multe părţi de moşie în: *Finţeşti* cumpărată dela Voicu, *Mirceştii* şi *Petreştii* ai lui Radoslav unchiul lor care îi înfrăţise, şi un ţigan cu copiii săi cumpărat dela feciorii lui *Stanciul Furduescul.* Radul stolnicul şi Badea dau ocină lor Mariei fiica lui Radul stolnicul după a cărui moarte neavând urmaşi să o moştenească Stana sora lui Radul stolnicul şi al lui Badea. Domnul scuteşte pe boierii săi susamintiţi de darea calului.

Свед[є]телє :	*Martori :*
Жȣпан Багбȣл и [Пъp]кȣл } кралєвски	Jupan Barbul şi Pârvul } Craioveşti
Жȣпан Крстиіан и Бадѣ } бившен дворници	Jupan Cârstian şi Badea } foşti vornic
Жȣпан Строє вел[ик]и дворник	*Jupan Stroe mare vornic*
„ Станко логофєт	,, Staico logofăt
Прькȣл комис	*Pârvul comis*
Богдан спатар	*Bogdan spătar*
...... вистиіар	.... vistier
Бадѣ пєхарник	*Badea paharnic*
Драгомир столник	*Dragomir stolnic*
Нѣгоє и Драгомир } велици стратoрници	*Neagoe* şi Dragomir } *mari stratornici*
Тȣдор диіак	*Tudor diac* scrie

Depozit :

Acad. Rom., XCV/8 orig. pergam.. fără trad.

Ediţii şi regeste.

DOCAN N., *Stud. num.*, p 77/535.
GRECIANU ST. D., *Genealogii*, II, p. 352.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 50 nota 6.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, p. 116 cu data de 15 Septemvrie.

www.dacoromanica.ro

Note:

Acesta este al doilea hrisov cunoscut nouă dela Radul fiul cel mai în vârstă al lui Vlad IV Călugărul, în care el se intitulează ca un Domn deplin al Ţării Româneşti în domnia părintelui său.

D-l Al. Lapedatu în preţioasa d-sale lucrare asupra domniei lui Vlad IV Călugărul (v. p. 50 nota 1) ne aminteşte de patru acte scrise de acest Coregent al părintelui său în domnia acestuia şi anume: la 13 Iulie 1494, iar în cursul anului 1496 la: 18 şi 31 Ianuarie şi în fine la 14 Aprilie.

Din capul locului vom afirma că nu ne este cunoscut un hrisov dela Radul IV cel Mare în calitate de Coregent al părintelui său la 1494 decât documentul de mai sus. Am aflat altul înainte însă din 1492 la 8 Septemvrie (v. aci doc. CXXXVI) şi-l vom afla în aceiaşi calitate la 4 Iunie 1495. Documentul este o întărire Mănăstirii Snagov cu privire la rumânii de pe moşia Popeştii (v. *Acad. Rom.*, XX/94 orig. hârtie, partea de jos fiind foarte deteriorată; *Ibid.*, trad. rom. de Floru ierei de pe la 1750, comunicat mie de d-l N. A. Boicescu din fişele defunctului general Petre V. Năsturel; în regest la C. GIURESCU, *Legătura lui Mihai Viteazul*, p. 490). Documentul nu are nici boieri martori şi nici grămătic încât nu-l mai însemnăm mai departe.

Documentele din 18 şi 31 Ianuarie şi cel din 14 Aprilie sunt într'adevăr dela Radul IV cel Mare însă nu în domnia părintelui său care precum ştim se stinge din viaţă după 8 Septemvrie 1495 şi înainte de 1 Ianuarie 1496. Eroarea d-lui Lăpedatu vine din faptul greşitei datări a unui document al lui Vlad IV Călugărul din 20 Aprilie 1496 pe care de altfel eu însumi în 1927 îl adoptam cu această dată. In lucrarea mea din 1929 (v. *Divane*, br. II, p. 5—6) am dat lămuriri cu privire la începutul domniei lui Radul IV cel Mare.

Pe boierii *Radul stolnicul* şi *Badea* nu i-am putut identifica. De altfel pe primul nici nu-l întâlnim printre martorii domneşti ai lui Vlad IV Călugărul sau ai lui Radul fiul său.

Spiţa lor genealogică este următoarea:

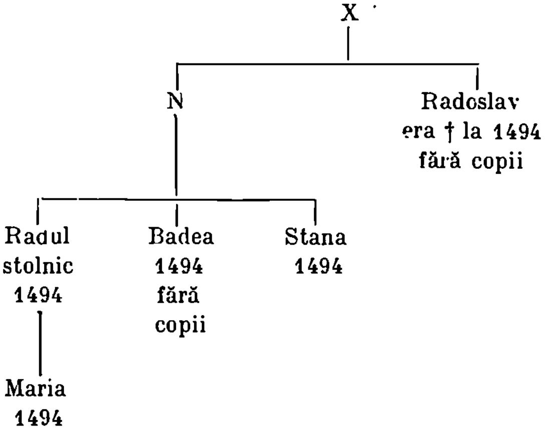

www.dacoromanica.ro

Satele *Finţeştii* şi *Mirceştii* ar putea fi cele din judeţul Buzău. Primul este în plasa Tohani pe pârâul Finteasca, iar al doilea poate fie Odăile de azi din comuna Merei, fie Nerciul din comuna Lipia, amândouă purtând în vechime numele de Mirceşti. Cât pentru *Petreşti*. aflăm mai multe aşezări cu acest nume însă niciuna în Buzău.

Printre boierii martori aflăm mai multe personagii noi.

Dispare jupan Drăghici marele vornic, însă nu definitiv deoarece îl vom afla încă în ultimele hrisoave ale lui Vlad IV Călugărul tot la locul de cinste. Dregătoria lui este purtată de un jupan Stroe care nu-mi este pentru moment identificabil. *Comisul Pârvul* este indiscutabil nepotul de soră al Coregentului, fiul mai în vârstă al lui jupan Staico logofătul. *Bogdan spătar* — boier cu nume uzitat în Moldova — să fie oare viitorul cumnat al lui Radul IV cel Mare? Ştim că după moartea soţului ei Domniţa Caplea s'a măritat o a doua oară cu un Bogdan din Moldova mare vornic în domnia altui cumnat al său: Vlad-Vlăduţă.

Numele vistierului este şters, însă am crede că este tot Tudor. Nu putem identifica în chip precis pe paharnic cu Badea Cotescul dela 1520 care era mort la 1532 a cărui feciori: Lăudat mare clucer şi Badea erau ctitori ai bisericii din Hârteşti la 1532. Acest Badea din Coteşti trebuie totuşi diferenţiat de un alt omonim contimporan cu el şi al cărui fiu Stanciul trăia la 1572. Nu putem de asemenea afirma cu siguranţă ce rudenie vor fi avut aceşti boieri din Coteşti cu Elena Doamna lui Radul Şerban Voievod (1602—1618) ştiind că aceasta era vară primară cu Pârvul logofăt Cotescul unchiul comisoaiei Nedelea dela 1645.

Dragomir stolnicul este un boier pe care îl vom afla ulterior sfetnic domnesc al lui Radul IV cel Mare, el fiind acel Izvoranul stolnic întâlnit printre mărturiile domneşti ale acestuia.

Nici pe *Neagoe stratornic* nu-l putem identifica.

Tudor diacul ne este bine cunoscut ca grămătic şi în urmă. El este fiul lui Popa Francul dela 1505, şi grămătic al lui Radul IV cel Mare la 1505, logofăt la 1514 clucer la 1521 şi mare logofăt la 1523 până la 1535. El moare de moarte silnică fiind tăiat de Radul VII Paisie la 1537. Stăpân al moşiilor Voinigeşti (Olt), Bogdăneşti şi Drăgoeşti el ţinuse în căsătorie pe Dumitra sora Vlădaii a lui Manea vornicul din Părşani. Tudor diacul este strămoşul boierilor zişi « din Drăgoeşti ».

In textul actului mai întâlnim un nume cu terminaţie curat românească: *Stanciul Furduescul*. Nu putem spune cine este. Numele de familie: Furduescul îl vom afla mult mai târziu la o ramură scoborîtoare a boierilor zişi Mujescu şi aceasta pe la mijlocul veacului al XVIII-lea. Aceşti Mujeşti erau scoborîtori în linie directă a lui Vintilă din Răteasca dela sfârşitul veacului al XVI-lea fiul unui Ştefan mare vistier. O spiţă a neamului Furdueştilor, alcătuită în 1800 ne înfăţişează ca strămoş al neamului pe Stan mare vornic, ginerile lui Radul Vodă cel Frumos (v. Iorga N., *Stud. şi doc.*, VII, p. 352 cu corectarea că este ginerile lui Radul Vodă cel Mare). Genealogia Basarabilor nu cunoaşte până azi nicio fiică fie a lui Radul III cel Frumos fie

www.dacoromanica.ro

a lui Radul IV cel Mare care să fi ţinut în căsătorie pe un Stan mare vornic. Documentul din 7011 (1502—1503) invocat în spiţa curgătoare a Furdueştilor nu ne este cunoscut până azi.

Pe la mijlocul veacului al XVII-lea întâlnim pe un Sava Cuştiureanul din Furdueşti (Ilfov) şufar la 1644 logofăt la 1649 ctitor al schitului Robaia de pe apa Argeşului soţul unei jupânese Alivera din Balomireşti ce mai trăia la 1671.

Azi o aşezare cu numele de Furdueşti întâlnim doar în Argeş plasa Gălăşeşti.

CLIII

1495 (7003) Martie 24. Fără loc.

Ieromonahul Macarie dela mănăstirea Govora lasă ca după moartea lui, a părinţilor şi a fraţilor săi cu care se tocmise, să-i facă pomenirea în tot anul o zi, şi dăruieşte în acest scop mănăstirii o vie ce o cumpărase jumătate dela Radul şi jumătate dela Paraşchiva. Statorniceşte ca nimeni din neamul său să nu aibe voie a se amesteca la această vie. Urmează blestem împotriva celora ce ar călca dorinţa lui.

Сведе[е]телие :	*Martori :*
Жȣпан Алвȣ вистиıарю	*Jupan Albul vistier*
Iегȣмен поп Доросеи ѡт Козиıа	Egumen Popa Dorothei dela Cozia
Поп Никодим проегȣмен ѡт Снѣгов	Nicodim proegumen dela Snagov
Поп Данил Доместик	Popa Daniil domesticul
Поп Моуси д[ȣ]хѡвник	Popa Moise duhovnicul
Iеродıакон Диѡнисïе	Ierodiaconul Dionisie
Браико	Braico
Некифор ѡт Окнах	Nichifor dela Ocnă
Жȣпан Ѡпрѣ спатар ѡт Рибник	Jupan Oprea spătarul dela Râbnic (= Râmnic)
Лацко	Laţco
Ончѣ,	Oancea
Щефина Бȣда,	Ştefan Buda
Воико,	Voico
Дан брат Iаков	Dan fratele lui Iacov

www.dacoromanica.ro

Стоика Галиꙗнок	Stoica al lui Galian
Опрѣ сиь Гергец	Oprea fiul lui Ghergheţ
Стоика сиь Стефанок	Stoica fiul lui Ştefan
Поп Драгомир пис	Popa Dragomir scrie.

Depozit:

Arh. St., *secţ. ist.*, orig. hârtie (fost *pach. Govora*, XVI/1).
Ibid., trad. rom. de Dionisie Eclis.
Ibid., trad. rom. de G. Peşacov la 13 Iulie 1843.
Ibid., *Cond. II Govora*, p. 600—601.

Note:

Din mărturiile acestui zapis slavonesc particular nu putem identifica pe niciunul. *Jupan Albul vistier* nu poate fi confundat cu Albu stolnicul din domnia lui Vlad IV Călugărul, şi evident nici cu Albul vistierul lui Dan pretendentul amintit ca martor al doilea în scrisoarea latinească din 1460 (v. doc. LXX).

CLIV

1495 (7003) Aprilie 19. Târgovişte.

Domnul întăreşte slugilor sale Stoicăi cu fiii săi şi fetei sale Vlădaia cu feciorii ei moşie la Lumaş toată şi dela Păr toată fiind bătrâne şi drepte moşteniri de baştină ale Stoicăi. Acum vine Stoica în faţa Domnului înfrăţind pe fiica sa Vlădaia peste moşiile sale ca să-i fie lui în loc de fecior, dând Domnului un cal.

Martori:

Jupan Drăghici mare vornic
„ Cârstian fost vornic
„ *Pârvul*
„ Staico logofăt
„ *Teodor* vistier
Danciul comis
Stroe spătar
Dumitru paharnic
Albul stolnic
Radul şi Dragomir } postelnici

Fără diac.

www.dacoromanica.ro

Depozit :

Original pierdut.
Arh. St., secț. ist.: trad. rom. după cond. cea veche de G. Câmpulungeanu.
Ibid., Măn. Sadova, III/1.
Ibid., Cond. I Sadova, p. 133.
Acad. Rom., Cond. Sadova, f. 185.

Ediții și regeste :

BREZOIANU I., *Instituții*, p. 240.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 76, doc. 43.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 78, doc. XCIV.

Note :

Nici personagiile cărora li se întăresc moșiile nici moșiile nu ne sunt identificabile.

La d. Lepădatu aflăm trecut în locul lui Pârvul pe Barbul urmat de un loc alb care ar putea fi: Craiovescul. In Condica Sadova aflăm ca și în traducerea actului, pe Pârvul urmat tot de un spațiu alb. Ar urma ca acesta să fie marele vornic. Originalul fiind pierdut evident că trebuie să admitem, ca în toate listele de mărturii ale vremii, că jupan Drăghici era fost vornic și atunci Pârvu este mare vornic. Să fie totuși o eroare de transcriere în condica cea veche și martorul domnesc să fie tot Barbul Craiovescul?

Teodor vistierul este sigur Tudor al cărui nume a fost rău citit.

CLV

1495 (7003) Iunie, fără zi. Târgoviște.

Domnul întărește lui Stanciul și fiilor lui via fiilor lui Mladin și aceea dela fiii lui Setea fiind cumpărate dela aceia cu 12 florini. In urmă a cumpărat pomet dela Vâlcul și dela Bercea și Radul pentru 4 florini și 15 asprii. Se mai întărește aceluiași cu fiii lui altă vie a lui Dan și al Rădiniței cumpărată dela Dan și dela fiii Rădiniței din Daia precum și dela Stănislav pentru 4 florini dând Domnului un cal.

Свѣдѣтелие :	*Martori :*
Жꙋпан Драгич велики дворник	Jupan Drăghici mare vornic
„ Крстиꙗн бивши дворник	,, Cârstian fost vornic
„ Станко логофет	,, Staico logofăt

www.dacoromanica.ro

Т8дор вистиiар	Tudor vistier
Данчюл комис	Danciul comis
Димитрь пехарник	Dumitru paharnic
Ѧлбь столник	Albul stolnic
Строе спатар	Stroe spătar
Радуль постелник	Radul postelnic
Испракник Злате логофет	Ispravnic *Zlate* logofăt
Кърлиг граматик писах	Cârlig scrie.

Depozit :

Col. Const. Z. Broșteanu-Urdăreanu.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 169, Nr. 632.
GHIBĂNESCU GH., *Sur. și izv*, I, p. 298.
ȘTEFULESCU AL., *Doc. sl. rom. Gorj*, p. 37—38.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*. br. I, p. 78, doc. XCV.

Note :

Boierii divaniști ne sunt toți cunoscuți. Dintre cei patru frați Craiovești lipsesc Barbul și Pârvul vornicul. *Zlate ispravnicul* hrisovului este de sigur Zlate logofătul din Iunie 1494 (v. doc. CXLIX).

Primul sfetnic și boierul de frunte al lui Vlad IV Călugărul: *Drăghici marele vornic* apare aci pentru ultima oară în domnia Voievodului. Bătrân pe semne el rămâne adesea retras din trebile Statului. Il vom afla încă în cursul anului 1497 tot ca martor de frunte al lui Radul IV cel Mare. Se va stinge din viață în cursul acelui an.

CLVI

1495 (7004) Septembre 8. Târgoviște.

Domnul întărește boierului său Stanciul Dohoreț și fiilor săi stăpânire în Cârbești cât este partea lui Popa Toader și partea nepotului său Stoe, precum și partea lui Stroe fiind cumpărate pe 16 florini. I se mai întărește în Cârbești partea lui Cazan și partea lui Dumitru precum și aceea a lui Radul și a lui Ion fiind de asemenea cumpărate pe 30 de florini. Domnului îi dă un cal bun.

www.dacoromanica.ro

Сведе[те]ли :	*Martori :*
Жѹпан Барбѹл бан	*Jupan Barbul ban*
„ Кръстиıан	„ Cârstian
„ Пръкѹл велики дворник	„ Pârvul mare vornic
„ Станко логофет	„ Staico logofăt
Данчюл комис	Danciul comis
Манѣ вистиıар	*Manea vistier*
Алъбѹ спатар	*Albul spătar*
Димитрѹ пехарник	Dumitru paharnic
Алъбѹ столник	Albul stolnic
Нѣгоı постелник	Neagoe postelnic
Хран пис	Hran scrie.

Depozit :

Arh. St., secț. ist., orig. pergament cu gaură (fost *pach. Tismana* XXXVIII/6).
Ibid., trad. rom. din secolul XIX.
Ibid., trad. rom. de G. Peşacov din 25 Martie 1845.
Ibid , *Cond. nouă Tismana*, vol. II, Nr. 46, p. 276.
Ibid., *Cond. veche Tismana* (1787) vol. I, Nr. 42 f. 504 unde este trecut cu leatul 7004 și luna 20 Aprilie. adică 1496.

Ediții și regeste :

ANDRONESCU M., *Repertoriul*, p. 170. Nr. 638 şi Nr. 643.
DOGAN N., *Stud. num.*, p. 535.
GIURESCU C., *Boieri*, p. 29.
LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 76, doc. 46 şi p. 47.
LAPEDATU AL., *Radul cel Mare*, p. 192, Nr. 1.
MINEA I. & BOGA L., *Moştenirea*, p. 136 notă.

Studii :

FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, p. 78, doc. XCV.
FLORESCU G. D., *Divane*, br. II, p. 5—6.

Note :

Acesta este ultimul document cu martori domneşti cunoscut nouă dela Vlad IV Călugărul, deoarece precum am mai amintit, documentul din 31 Ianuarie 1496 dat de Radul IV cel Mare este nu în calitate de Coregent dar ca Domn deplin.

Cunoaştem încă un act dela Vlad IV Călugărul datat din 4 Septemvrie însă scris în Mănăstirea Glavacioc. Este o întărire acelei mănăstiri a braniştei domneşti dela Slatina. In act Domnul se îndreaptă către Tatul din Hinţeşti

www.dacoromanica.ro

aşezându-l vătaf ca să-i păzească acea branişte şi să-i păzească şi albinele cum ştie el mai bine şi urmează textul actului: «...şi să te nevoieşti şi cu « această carte a domniei mele să strigi de dimineaţă ca să o asculte tot « omul căci am dat-o Domnia mea sfintei mănăstiri pentrucă am lăsata ceastă « branişte şi aceste albine pre capul tău ca să le păzeşti... ».

Această danie nu posedă boieri martori şi nici diac. (v. *Arh. St.*, *secţ. ist.*, fost în *pach. Glavacioc* XXII/1, original pergam ; *Ibid.*, *Cond. I Glavacioc* p. 208; *Ibid.*. *Cond. Glavacioc*, p. 214; publ.: LAPEDATU AL., *Vlad Călug.*, p. 76, doc. 45; MUSEŢEANU I.; *Măn. Glavacioc*, p. 46—47; menţiune la FLORESCU G. D., *Divane*, br. I, nota 3 la doc. XCV).

Printre martorii domneşti, nu mai aflăm pe jupan Drăghici marele vornic din fruntea martorilor domneşti, ci în fruntea divanului este *jupan Barbul ban* pentru întâia oară întâlnit cu această dregătorie înfiinţată pe semne de Domn pentru neamul Craioveştilor (v. I. C. FILITTI, *Banatul*). Marea vornicie o poartă fratele lui Barbul: Pârvul Craiovescul. Aflăm totuşi câteva nume noi printre martori: *Manea vistierul* şi *Albul spătar*.

Să fie oare data hrisovului gresită şi să trebuie să aşezăm hrisovul acesta între anii 1482 şi 1485 adică în primii ani ai domniei lui Vlad IV Călugărul când întâlnim pe Manea Negru[1] vistier, pentru ultima oară la 24 Aprilie 1484 (v. doc. CVII). Pe Albul spătar nu l'am aflat niciodată în domnia lui Vlad IV Călugărul însă în ultimul document cu mărturii al lui Basaraba IV cel Tânăr la 23 Martie 1482 (v. doc. XCVIII).

Sustinem după o analiză amănunţită a leatului hrisovului că el este: з а şi nu altul încât faptul că cifra miilor este з nu putem admite să fie anterior lui 7000 adică 1492, şi deci data exactă este cea de sus. Deci apariţia lui Manea ca vistier — poate altul decât Manea Negrul — şi al lui Albul spătar, în toate cazurile diferit de omonimul din domnia lui Basaraba IV Ţepeluş nu explică antidatarea acestui hrisov.

Tudor vistierul şi Stroe spătarul vor apare încă în domnia lui Radul IV cel Mare ca boieri martori.

www.dacoromanica.ro

B I B L I O G R A F I E

EDIŢII ŞI STUDII

REVISTE ŞI PERIODICE

HĂRŢI

DICŢIONARE GEOGRAFICE

COLECŢII DE ACTE

www.dacoromanica.ro

BIBLIOGRAFIE

EDIŢII ŞI STUDII

Arhivele Statului: *Inventar general*, ed. 1939, 407 pag.

ANDRONESCU MARTA: *Repertoriul documentelor Ţării Româneşti publicate până azi*, I, 1290—1508, publicaţie a Şcoalei superioare de Arhivistică şi Paleografie; Cursul de diplomatică, VIII, ed. Vălenii de Munte, extras din « *Bulet. Comis. Ist. a Rom.* », XVI (1937), 234 pag.

ARICESCU C. D.: *Revista istorică a Arhivelor: Indice de documenti*, broşura I, ed. 1874, VII + 116 pag. cu 1359 rezumate de documente; broşura II, ed. 1876, cu doc. dela Nr. 1360 la Nr. 2353, II + 120 + 11 pag.

ARICESCU C. D.: *Istoria Câmpulungului, prima rezidenţă a Rumâniei;* part. I, ed. 1855; part. II, ed. 1856.

ARION DINU C.: *Din hrisoavele lui Mircea cel Bătrân*, 1386—1418, ed. 1930, 96 + 42 numerotat + 4 pag.

ARION DINU C.: *Cnejii (Chinejii) Români*, ed. 1938, 239 pag.

ARION DINU C.,: *Dominiul Eminent în Voievodatele Munteniei şi Moldovei*, în « *Prinos lui N. Iorga* », ed. 1931.

ARION DINU C., *Formarea proprietăţii rurale în Muntenia şi Moldova*, în « *Conv. Lit.* » Martie 1934.

ARION DINU C.: *Le Nomos Georgikos et le régime de la Terre dans l'ancien Droit roumain*, ed. Paris la Sirey, 1929.

BĂLCESCU NICOLAE şi AUG. TREB. LAURIANU: *Magazinu Istoriku pentru Dacia;* 5 volume: I, ed. 1845, 412 + II pag.; II, ed. 1846, 386+III pag.; III, 378 + VI pag.; IV, 282 + II pag.; V, 388+IV pag.

B(AWR) Monsieur de: *Memoires historiques et geographiques sur la Valachie avec un prospectus d'un Atlas Geographique & Militaire*, etc. ed. Leipsic & Francfort, 1778, 236 pag.

BEJENARU N. C.: *Mircea II pretendentul*, în « *Arhiva* » (Iaşi), XXXI (1923) p. 110—117.

BERECHET ŞTEFAN: *Particularităţile conjurătorilor la români, din documentele slavo-române*, ed. 1925, Chişinău.

www.dacoromanica.ro

BODOGAE Dr. TEODOR: *Ajutoarele româneşti la mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, ed. Sibiu, 1940, 353 pag. (din Seria didactică Nr. 11).

BOGDAN DAMIAN P.: *Despre cancelaria slavă a Voievodului muntean Mircea cel Bătrân*, în rev. « *Tinerimea Română* », Nr. 7—8 (1934), extras 11 pag.

BOGDAN DAMIAN P.: *Diplomatica slavo-română din secolele XIV şi XV*, în Biblioteca revistei istorice române, Nr. II, ed. Buc. 1938, 184 pag. + IX planşe.

BOGDAN DAMIAN P. şi STAHL HENRI: *Manual de paleografie slavo-română*, ed. Buc. 1936, 193 pag.

BOGDAN DAMIAN P.: *Despre daniile româneşti la Athos*, extr. din « *Arhiva Românească* », tom. VI, 1941, 47 pag.

BOGDAN ION: *Vlad Ţepeş şi naraţiunile germane şi ruseşti asupra lui*, ed. Buc. 1896, V—XVIII + 170 pag.

BOGDAN ION: *Din relaţiile Ţării Romîneşti cu Braşovul şi Ungaria în secolul al XV-lea*, în « *Conv. Lit.* » XXXVI (1902), p. 879—895.

BOGDAN ION: *Documente şi regeste privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi Ungaria în secolul XV şi XVI*, ed. Socec, 1902, 12 + LXXXVI + 347 pag.

BOGDAN ION: *Despre Cnejii Români*, în *Anal. Acad. Rom.*, an XXVI (1903—1904), p. 13—44.

BOGDAN ION: *Un chrisov al lui Mircea cel Bătrân din* 10 *Iunie* 1415, în *Anal. Acad. Rom.*, ser. II, *Mem. secţ. ist.*, XXVI (1903—1904), p. 109—115.

BOGDAN ION: *Documente privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească în sec. XV şi XVI*, ed. Buc. 1905, Vol. I, 1413—1508, CVIII + 400 pag.

BOGDAN ION: *Documentele lui Ştefan cel Mare*, 2 volume, ed. 1913.

BOGDAN NICOLAE: *Românii în secolul al XV-lea*, ed. Colecţia Justinian, 1941.

BOLDESCU I., *Monografia oraşului Giurgiu*, ed. Giurgiu 1912. II + 244 pag.

BRĂTULESCU VICTOR şi REMUS ILIE: *Mănăstiri şi biserici din judeţul Ilfov*, ed. Marvan 1935, 80 pag.

BRĂTULESCU VICTOR: *Curtea de Argeş*, ed. 1941, ed. Marvan. 54 pag. şi o hartă.

BRĂTIANU G. I.: *Une énigme et un miracle historique : Le peuple roumain*, ed. 1937, 132 pag. + o hartă.

BROŞTEANU-URDARIANU CONST.: *Vânzarea bunurilor de mână moartă*, ed. 1912, 76 pag.

BLARAMBERG NICOLAS: *Essai comparé sur les institutions et les lois de la Roumanie depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours*, ed. Buc. 1885, 807 pag.

BREZOIANU IOAN: *Vechile instituţii ale României* (1327—1866), ed. Buc. 1882. IV + 262 pag.

BREZOIANU IOAN: *Mănăstirile închinate şi călugării străini*, ed. Buc. 1861.

BULAT T. G.: *La Croisade de Nicopolis dans la littérature du temps*, în « *Mélanges d'histoire générale* », ed. Cluj, 1927.

www.dacoromanica.ro

BUNEA AUGUSTIN: *Stăpânii Ţerii Oltului.* Disc. de recepţie Acad.
BUNEA AUGUSTIN: *Incercare de istoria Românilor până la* 1382, ed. 1912
CANTACUZINO MIHAI Banul v. TUNUSLI.
CANTACUZINO CONST. Stolnic, v. IORGA, *Cronologia tabelară.*
Calendaru pe anul dela Hristos 1834.
CIPARIU THIMOTEIU: *Archivu pentru Filologia şi Istoria*, ed. Blasiu 1867 799 pag.
CHEABAPCI DIMITRIE: *Istoria critică a Românilor*, ed. 1881, 291 pag.
CONDURATU GRIGORE C.: *Relaţiile Ţerii Româneşti şi Moldovei cu Ungaria până la anul* 1526, ed. Buc., 1898, 534 pag.
CONDURATU GRIGORE C.: *Michael Beheims Gedicht über den Woiwoden Wlad II Drakul*, ed. Buc., 1903.
Chronicon Fuchsio-Lupino-Oltardinum, ed. Trausch.
CODRESCU TEODOR: *Uricariul*, 23 volume, ed. dela 1852—1893.
CONSTANTIN Căpitanul, v. IORGA N.
DOCAN NICOLAE: *Frate*, în rev. «*Arhiva*». Iaşi, XI (1900).
DOCAN NICOLAE: *Despre elemente cronologice în documentele româneşti în Anal. Acad. rom.*, ser. II Mem, secţ ist., vol. XXXII (1909—1910), p. 353—402.
DOCAN NICOLAE: *Studii numismatice cu privire la Ţara Românească*, în *Anal. Acad. Rom.*, ser. II, Mem. secţ. ist., (1909—1910), p. 459—567.
DOGIEL M.: *Codex diplomaticus regni Poloniae et magni ducatus Lithuaniae*, ed. Wilna, 1758, Tom. I, 623 pag.
COSTĂCHESCU MIHAI: *Arderea Târgului Floci şi a Ialomiţei în* 1470, ed. Iaşi, 1935, XIII + 208 pag.
DIACONESCU EMIL I.: *Politica orientală burgundă şi Turcii în sec. XIV—XV*, în «*Cercetări istorice*», I, Iaşi 1925 şi extras.
DRAGANU NICOLAE: *Toponimie şi Istorie*, ed. 1928, Cluj, 178 pag.
DRĂGANU NICOLAE: *Românii în veacurile IX—XIV pe baza toponomiei şi a onomasticei*, ed. Acad. Rom., 1933; 682 pag. + o hartă.
DRĂGHICI MANOLAKE: *Istoriea Moldovei pe timpii de* 500 *ani*, 2 tomuri, ed. Iaşi, 1857.
DRĂGHICEANU VIRGIL: *Curtea Domnească din Argeş.* în *Bulet. Comis. Monum. Ist.*, vol. X—XVI (1917—1923, p. 3—79.
DRAGOMIR SILVIU: *Documente nouă privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Sibiul în secolii XV şi XVI*, în *Anuar Instit. de Ist. Naţ.*, vol. IV (1925—1926, p. 3—79 şi extras).
DUMITRESCU Preot MARIN: *Istoricul a 40 de biserici din România.* 4 volume, ed. Buc. 1899, 1902, 1907 şi 1915.
DUMITRESCU AL. T.: *Despre oraşul Floci* în *Rev. pt. Ist. Arheol. şi Filolog.*, vol. II partea 2 (1910), ed. 1911.
ENGEL IOHANN CHRISTIAN von: *Geschichte des Ungrischen Reichs und seiner Nebenländer*, 5 volume: I. *Gesch. des alten Pannoniens und der Bulgaren*, ed. 1797; II. *Gesch. von Dalmatien, Croatien und Slawonien*, ed. 1798; III. *Gesch. von Serwien und Bossnien*, ed. 1801;

www.dacoromanica.ro

IV. *Gesch. der Moldau und Walachey*, ed. 1804, part. I şi V. *Ibid.*, part. II, ed. 1804.
FILIMON AUREL: *Diferite documente munteneşti în Anuarul Inst. de ist. naţ. Cluj, vol. V 1929—30*, p. 524—534.
FILITTI IOAN C.: *Negru Vodă*, în *Anal. Acad. Rom.*, mem. secţ. ist., ser. III, tom. IV.
FILITTI IOAN C.: *Boierii Craioveşti*, în «*Conv. Lit.*», anul 54 (1922—1923) Martie-Iunie, Nr. 3—5.
FILITTI IOAN C.: *Banatul Olteniei şi Craioveştii*, în «*Arhiv. Olteniei*», f. a. (1932) şi extras.
FILITTI IOAN C.: *Neamul Doamnei Neaga şi mănăst. Aninoasa (azi Buda din Buzău)*, ed. II-a Torouţiu, f. a.
FILITTI I. C. şi FLORESCU GEORGE D.: *Tabele genealogice ale familiilor boiereşti din Ţara Românească şi Oltenia*, lucrare în manuscris conţinând 253 file «in folio» cu 704 spiţe de neamuri.
FILITTI IOAN C.: *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, ed. 1919: ab+A—II +A-e+XXXVI+351 pag. cu 33 tabele genealogice ca anexe, azi perimate.
FILITTI IOAN C.,: *Satul şi moşia Alexeni din jud. Ialomiţa şi satele vecine*, 1590—1863, ed. 1940.
FILITTI IOAN C.: *Evoluţia claselor sociale în trecutul principatelor române* în *Arhiva pt. ştiinţă şi reforma socială.*
FILITTI IOAN C.: *Banii şi Caimacamii Craiovei*, în «*Arhiv. Olteniei*», Nr. 13.
FLORESCU GEORGE D.: *Divane domneşti din Muntenia în secolul al XV-lea; Boieri şi Dregători*, 1389—1496. în *Rev. Arhivelor*, Vol. II, Nr. 4 şi extras 80 + III, ed. 1927.
FLORESCU GEORGE D.: *Divane domneşti din Muntenia în secolul al XV-lea; Dregători şi Boieri*, 1496—1501, în *Rev. Arhivelor*, ed. 1929, 33 pag.
FLORESCU GEORGE D.: *Boierii Mărgineni din secolele XV şi XVI. Studiu genealogic*, ed. Vălenii de Munte, extr. din *Bulett. Comis. Ist. a Rom.*, Vol. IX—X, 1929—1930, ed. 1930, 100 + V pag.
FLORESCU GEORGE D.: *Recenzie din punct de vedere genealogic al familiei Basarab* a lucrărei lui Gheorghe Ghibănescu: «Divanurile domneşti din Moldova şi Muntenia» din rev. «Ioan Neculce» Nr. 7, în *Rev. Arhivelor*, an. II, Nr. 4, ed. 1927.
FLORESCU GEORGE D.: *Observaţiuni asupra documentelor lui Mircea cel Bătrân*, în *Rev. Ist. Rom.* (1938), vol. VIII, p. 124—154.
FLORESCU GEORGE D.: *Un inel domnesc din veacul al XVI-lea şi câteva consideraţiuni noui cu privire la neamul Basarabilor din acel veac*, ed. Tirajul, 1940, 35 pag. cu 3 facsimile.
FLORESCU THEODOR D.: *Indicator al comunelor, satelor şi cătunelor din România în acord cu legea din 1 Mai* 1904, ed. Clemenţa 1905.
FLORESCU GEORGE D. şi IOAN C. FILITTI, *Tabele genealogice*, v. I. C. FILITTI.
FOTINO DIONISIU: *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Ţerei Muntenesci şi a Moldovei*, trad. George Sion, 3 volume, ed. 1859.

www.dacoromanica.ro

FRUNDESCU DIMITRIE: *Dicționarulu topograficu și statisticu alu Romaniei*, ed. Buc. 1872, LXX + 536 pag.
GÂRBOVICEANU PETRE: *Cultul județului Mehedinți*, ed. 1931.
GEORGESCU I. B.: *Mănăstirea Strehaia*, în *Arhivele Olteniei*, an VI (1927).
GHERGHEL ILIE: *Basarab ban sau Severin ban?* în *Arhiva* (Iași), anul 33.
GHIBĂNESCU GHEORGHE: *Surete și Izvoade (Documente slavo-române)* 27 volume, ed. Iași între anii 1906—1933.
GHIBĂNESCU GHEORGHE: *Ispisoace si zapise*, 5 volume.
GHIBĂNESCU GHEORGHE: *Vlad Vodă (Călugărul)*, în *Arhiva* (Iași), anul VII, Martie—Aprilie 1896, Nr. 3—4, p. 112—147.
GHIBĂNESCU GHEORGHE: *Theodor Codrescu*, revistă v.: Reviste.
GHIBĂNESCU GHEORGHE: *Ioan Neculce*, revistă v.: Reviste.
GIURESCU CONSTANTIN: *Câteva cuvinte asupra vechei cronologii românești*, în *Conv. Lit.*, XXXIV, p. 693—745.
GIURESCU CONSTANTIN: *Vechimea Rumâniei în Țara Românească și Legătura lui Mihai Viteazul*, în *Anal, Acad. Rom.*, secț. ist., ser. II, tom. XXXVII (1914—1915), p. 479—543.
GIURESCU CONSTANTIN: *Despre boieri*, ed. 1920, 128 pag.
GIURESCU CONSTANTIN: *Contribuțiuni la studiul cronicilor muntene*, ed. Buc. 1906, 160 pag.
GIURESCU CONST. C.: *Despre Vlahia Asaneștilor*, ed. 1931.
GIURESCU CONST. C.: *Organizarea financiară a Țării Românești în epoca lui Mircea cel Bătrân*, în *Anal. Acad. Rom.*, secț. ist. ser. III, tom. VII, ed. 1927.
GIURESCU CONST. C.: *Contribuțiuni la studiul marilor dregătorii în secolele XIV și XV*, ed. 1926, Vălenii de Munte, 176 pag.
GIURESCU CONST. C.: *Noi contribuțiuni la studiul marilor dregătorii în secolele XIV și XV*, ed. 1925, 74 pag.
GIURESCU CONST C.: *Istoria Românilor*, 3 volume: I, ed. IV-a; II, în 2 părți, ed. 1937; III, partea I, ed. 1942.
GIURESCU CONST. C.: *Din trecut*, ed. 1941, 264 pag.
Glasnik din Belgrad, vol. Nr. XLVII, p. 183—184.
GOANGĂ N. Z. și ILIE GĂNESCU: *Indicatorul analitic și alfabetic al comunelor și plășilor din România*, ed. 1913 Alcalay, 247 pag.
GRECIANU ȘTEFAN D.: *Șirul Voevozilor cu divane și note*, ed. 1907, mai multe fascicole până la anul 1554 (exemplar unic).
GRECIANU ȘTEFAN D.: *Eraldica română: Actele privitoare la stabilirea armeriilor cu planșe și vocabular* (ed. colorată), 1900, 231 pag.
GRECIANU ȘTEFAN D.: *Istoricul unei batrâne moșii boierești Grecii*, ed. 1910, 61 pag. și o hartă.
GRECIANU ȘTEFAN D.: *Genealogii documentate ale familiilor boierești*, 2 volume + un fragment în fascicole din vol. III: I, ed. 1913; II, ed. 1916; III, 25 fascicole ed. 1915—1916 conținând cela p. 1 la p. 164.
HASDEU BOGDAN PETRICEICO: *Istoria critică a Romanilorŭ*, ed. I, 1873; ed. II, 1875, Vol. II, ed. I, 1875.

www.dacoromanica.ro

HASDEU BOGDAN PETRICEICO: *Etymologicum Magnum Romaniae*, Tom. IV, Introducerea, ed. 1898: *Negru Vodă*.
HASDEU BOGDAN PETRICEICO: *Arhiva Istorică a României*, 4 volume: I, 2 părţi; II, ed. 1865; III, ed. 1867; IV, f. a.
HASDEU BOGDAN PETRICEICO: *Columna lui Traian şi Traian*, v. la Reviste.
HASDEU BOGDAN PETRICEICO: *Cuvente den bătrâni*, 3 volume. I, ed. 1878; II. ed. 1879; Suplim. la I, ed. 1880; III, ed. 1881.
GIRY A.: *Manuel de Diplomatique*, ed. Paris Hachette 1894, 944 pag.
HURMUZAKI EUDOXIU de: *Documente privitoare la Istoria Românilor*, 30 de volume cu comunicări de: C. Esarcu şi adăogiri şi publicări de: N. Densuşianu, Dr. E. Kaluzniacki, N. Iorga, A. Papadopol-Kerameus şi Nerva Hodoş. Colecţia este însoţită de un Supliment în 6 volume şi un Supliment II în 3 volume.
IONAŞCU ION: *Biserici, chipuri şi documente din Olt*, Vol. I, ed. 1934, 272 pag.
IONAŞCU ION: *Corespondenţa mănăstirii Cozia în anul* 1848, în «*Arhiva Românească*», Tom. VIII, 1942, p. 313—329.
IONESCU GH. M.: *Influenţa culturei greceşti în Muntenia şi Moldova cu privire la biserică, şcoală şi societate* (1359—1873), ed. 1900, 284 pag + XXI.
IONESCU GH. M.: *Istoria Mitropoliei Ungrovlahiei*, Vol. I (1354—1709), ed. 1906.
IONESCU MIRCEA B. Dr.: *Târgoviştea, schiţe istorice şi topografice*, ed. 1929 Oradea, 46 pag.
IONNESCU-GION G. I.: *Istoria Bucurescilor*, ed. 1899.
IONNESCU-GION G. I.: *Bucureştii până la* 1500, în *Anal. Acad. Rom.*, XX (1897—1898), p. 175—195.
IONEŢ SAMUIL şi GR. DRĂGAN: *Voevozii noştri: rezumat istoric*, ed. II, f. a., 40 pag.
IORGA NICOLAE: *Histoire de la vie byzantine: Empire et civilisation*, 3 volume, ed. 193'.
IORGA NICOLAE: *Numele de botez la Români*, ed. Buc. 1934, 16 pag.
IORGA NICOLAE: *Byzance après Byzance*, ed Buc. 1935, 272 pag.
IORGA NICOLAE: *Istoria Românilor*.
IORGA NICOLAE: *Histoire des Roumains et de la Romanité Orientale*, 5 volume, ed. 1937.
IORGA NICOLAE: *Biruinţa din 1423 a lui Dan Vodă contra Turcilor.* în *Rev. Ist.*, Tom. XXII (1936), fasc. 4—6.
IORGA NICOLAE: *Studii şi documente cu privire la Istoria Românilor*, 31 volume, ed. Buc.,1901—1916.
IORGA NICOLAE: *Operele lui Constantin Cantacuzino*, ed. Minerva, 1901, 179 pag.
IORGA NICOLAE: *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş* în *Conv Lit.*, XXXV (1901), p. 149—161.
IORGA NICOLAE: *Istoria bisericii româneşti şi a vieţii religioase a Românilor*, ed. II, 2 volume: I, ed. 1929, 426 pag.; II, ed. 1932, 493 pag.

www.dacoromanica.ro

IORGA NICOLAE: *Anciens documents de droit roumain*, ed. Paris-Bucarest, 1930 şi 1931, 2 volume: I, 280 pag.; II, p. 281—602.
IORGA NICOLAE: *Guide historique de la Roumanie*, ed. II, 1936, 171 pag.
IORGA NICOLAE: *Scrisori de boieri — Scrisori de Domni*, ed. II, 1925, VIII + 344 pag.
IORGA NICOLAE: *Muntele Athos în legătură cu Ţerile noastre*, în *Anal. Acad. Rom.*, secţ. ist., mem. seria II, tom. XXXVI (1914) p. 447—517.
IORGA NICOLAE: *Istoria lui Ştefan cel Mare pentru poporul român*. ed. 1904, 372 pag.
IORGA NICOLAE: *Documente privitoare la Ioan Norocea logofătul şi la Velica Norocea prietena lui Mihai Viteazul*, în *Bul. Com. Ist.*, X, (1931), p. 95—102.
IORGA NICOLAE: *Geschichte der Rumänen und ihrer Kultur*, ed. Sibiu, 1929, 375 pag.
IORGA NICOLAE: *Geschichte des rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildung*, ed. Gotha 1905, 2 vol.
IORGA NICOLAE: *Philippe de Mézières*, 1327—1405 *et la croisade au XIV-me siècle*, ed. Paris, p. XXXV + 555.
IORGA NICOLAE: *Documente româneşti din arhivele Bistriţei*. 2 volume, ed. 1899 şi 1900.
IORGA NICOLAE: *O nouă mărturie asupra luptelor dintre Dan II şi Radu Praznaglava*, în *Conv. Lit.*, XXXV, p. 383—384.
IORGA NICOLAE: *Cu privire la luptele lui Mircea cu Turcii*, în *Conv. Lit.*, XXXV, p. 473—476.
IORGA NICOLAE: *Istoria Domnilor Ţării Româneşti de Constantin Căpitanul Filipescu*, ed. 1902, Buc. p. XXXIX + 223.
IORGA NICOLAE: *Câteva documente de cea mai veche limbă româneoscă*, în *Anal. Acad. Rom.*, sect. lit., ed. 1905.
IORGA NICOLAE: *The Byzantine Empire*, ed. London, 1907, 236 pag.
IORGA NICOLAE: *Geschichte des Osmanischen Reiches*, volume I (până la 1451), ed. Gotha, 1908; II (până la 1538), ed. id. 1909.
IORGA NICOLAE: *Inscripţii din bisericile Romaniei*, 3 fascicole, ed. 1905, 1907 şi 1908.
IORGA NICOLAE: *Contribuţii la istoria Munteniei* în *Anal. Acad. Rom.*, seria 2, secţ. ist., tom. XVIII.
IORGA NICOLAE: *Carpaţii în luptele dintre Români şi Unguri*, în *Anal. Acad. Rom.*, seria 2, mem. secţ. ist., tom. XXXVIII.
IORGA NICOLAE: *Fundaţiile religioase ale Domnilor români în Orient*, în *Anal. Acad. Rom.*. mem. sect. ist., ser. 2, tom. XXXVI.
IORGA NICOLAE: *Indreptări şi întregiri la Istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săseşti: I. Braşovul*, în *Anal. Acad. Rom.*, seria 2, mem. secţ. ist.. tom. XXVII. 1905.
JIREÇEK C.: *Geschichte der Bulgaren*, ed. Praga 1876.
JIREÇEK C.: *Geschichte der Serben*, 2 vol. ed. Gotha 1911 şi 1918.
KALUZNIACKI EMIL: *Dokumenta Moldawskie i Multańskie*, ed. 1878. 60 pag.

www.dacoromanica.ro

KARADJA CONST. I.: *Poema lui Michael Beheim despre cruciadele împotriva Turcilor din anii 1443 și 1444*, extr. din *Bulet. com. ist. a Rom.*, XV, 1938, 58 pag.

KÖHLER: *Die Schlachten bei Nicopolis und Varna*, ed. Breslau 1882.

KAYSER FRIEDRICH: *Papst Nicolaus V und der Vordringen der Türken* (1447—1455) în *Historisches Jarbuch* 1885, pag. 208 și urm.

KOGĂLNICEANU C.: *Istoria Românilor; Istoria veche și istoria medie partea I, până la Ștefan cel Mare*, ed. Iași 1903, 283 pag.

KOGĂLNICEANU C.: *Tabloul genealogic și cronologic al Basarabilor Domni ai Țării Românești*, 1310—1659 *cu adnotațiuni critice*, etc., ed. 1912, 29 pag. și o tabelă genealogică.

KOGĂLNICEANU C.: *Biserica Sf. Nicolae Domnesc din Curtea de Argeș*, în *Conv. Lit.*, anul 1922.

KOGĂLNICEANU C.: *O genealogie. Răspuns d-lui N. Iorga* în *Conv. Lit.*, XLVI, (1912), p. 1258—1271.

KOGĂLNICEANU C.: *Radul I*, 1376—1392, în *Arhiva* Iași, anul XXXIV, Iulie—Octomvrie 1927, Nr. 3—4, p. 87—97.

KOGĂLNICEANU C.: *Mormântul lui Radu I Basarab în biserica Domnească dela Curtea de Argeș*, în *Arhiva* (Iași), anul XXXV, fasc. Apr., 1928, p. 85—89.

KOGĂLNICEANU C.: *Mănăstirea din Câmpulung*, în rev. *Arhiva* (Iași), Anul XXXV, fasc. Iulie—Oct., 1928, Nr. 3—4, p. 227—231.

KOGĂLNICEANU C.: *Românii de dincolo de Carpați sub dominațiunea Ungurilor până la întemeerea Țării Românești și a Moldovei*, în rev. *Arhiva* anul XXXVI, fasc. Iulie—Oct., Nr. 3—4, p. 240—250 și anul XXXVII, fasc. Iulie—Oct., 1930, Nr. 3—4, p. 169—174, studiu neîncheiat.

KOGĂLNICEANU C.: *O justificare*, în rev. *Arhiva* (Iași), Anul XXXVIII, fasc. I, Ian. 1931, p. 67.

KOGĂLNICEANU C.: *Istoria veche a Românilor*, ed. Buc. tip. Furnica, 1938, 126 pag.: capit. I: Până la năvălirea Tătarilor în 1241.

LANGLOIS VICTOR: *Le Mont Athos et ses Monastères* ed. Paris 1867, 117 pag.

LAPEDATU ALEX.: *Două cetăți vechi: Poenarii și Dâmbovița*, în *Bulet. Com. Mon. Ist.*, tom. III, 1910.

LAPEDATU ALEX.: *Vlad Vodă Călugărul*, în *Conv. Lit.*, XXXVII (1903), și extras.

LAPEDATU ALEX.: *Episcopia Strehaiei și tradiția scaunului bănesc de acolo*, ed. 1906.

LAURIANI A. TREB.: *Coup d'oeil sur l'histoire des Roumains*, ed. Buc. 1846 76 pag.

LAZĂR VICTOR: *Baronul David Urs de Mărgineni*, în « Lui Bianu », ed. 1916, p. 93—114.

LECCA OCTAV GEORGE: *Cei dintâi Basarabi: Negru Vodă și întemeerea Țării Românești*, extr. din Conv. Lit., 1919, 26 pag.

www.dacoromanica.ro

LECCA OCTAVE GEORGES: *Formation et developpement du pays et des états roumains: La Valachie aux XIII-e et XIV-e siècles; la Moldavie au XIV-e.*

LESVIODACS ALEXANDRU GEANOGLU: *Istoria bisericească*, ed. Buc. 1845, XXVI + 523 pag.

LIETZMANN Prof. D. HANS: *Zeitrechnung der römischen Kaiserzeit, des Mittelalters und der Neuzeit fur die Jahre* 1—2000 *nach Christus*, în Col. Göschen, Nr. 1085, ed. 1934.

LITZICA C.: *De cine a fost ucis Dan, fratele lui Mircea?* în *Lui Titu Maiorescu*, ed. Buc. 1900.

LUDESCU STOICA: *Istoria Ţierei-Romanesci de cându au descălicatŭ Românii*, în *Magazinu ist. pt. Dacia*, vol. IV, p. 231—272.

MANCIULEA ST.: *Aşezările româneşti din Ungaria şi Transilvania în secolele XIV şi XV*, ed. Blaj 1941, 211 pag.

MARIENESCU ATANASIE: *Negru Vodă şi epoca lui*, în *Anal. Acad. Rom.*, tom. XXXI, secţ. ist.

MARIENESCU ATANASIE: *Ţara Severinului sau Oltenia*, în *Anal. Acad. Rom.*, XXXII, secţ. ist.

MARIENESCU ATANASIE: *Dinastia lui Radu Negru Vodă în Ungro-Vlahia (Valahia Mare) şi dinastia Basarabilor în Oltenia (Valahia Mică) şi Valahia Mare*, în *Anal. Acad. Rom.*, ser. ist., tom. XXXIII.

METEŞ ŞTEFAN: *Domni şi boieri din ţările romîne în oraşul Cluj şi Românii din Cluj*, (din publicaţiile Arhivelor Statului din Cluj, Nr. 2), ed. Cluj, 1935, 83 pag.

METEŞ ŞTEFAN: *Moşiile Domnilor şi boierilor din Ţările Române în Ardeal şi Ungaria*, ed. Cluj 1923.

METEŞ ŞTEFAN: *Relaţiile comerciale ale Ţerii Româneşti cu Ardealul până în veacul al XVIII-lea*, ed. Sighişoara, 1921, 272 pag.

METEŞ ŞTEFAN: *Satul ardelean: Cetea şi Logofătul Ioan Norocea din Piteşti şi iobagii lui; ştiri istorice din sec. al XVI-lea—XIX-lea*, ed. Cluj, 1933.

MIKLOSITCH FR.: *Slavische Bibliotck oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte*, Vol. I, ed. Viena, 1851.

MILETICI L.: Дако-ромжнитѣ и тѣхната славянска писменостъ II. Нови влахо-български грамоти отъ брашовъ. în *Sbornik*, XIII, Sofia, 1896, p. 3—152.

MILETICI L.: Къмъ брашовскитѣ влахо-български грамоти în *Sbornik*, XVI—XVII, Sofia, ed. 1900, p. 496—504.

MILETICI L. & AGURA D.: Дако ромънитѣ и тѣхната славянска писменостъ съ приложение на Sу влахо-молдовски славянски грамоти на фототипически снимки. în *Sbornik*, IX, Sofia ed. 1893, p. 211—390.

MINEA ILIE: *Din trecutul stăpânirii româneşti asupra Ardealului, Pierderea Amlaşului şi Făgăraşului*, în *Conv. Lit.*, XLVIII (1914) şi extras 79 pag.

www.dacoromanica.ro

MINEA ILIE: *Urmaşii lui Vladislav şi politica orientală a Ungariei.* în *Conv. Lit.*, anul L (1916), 32 pag.

MINEA ILIE: *Principatele Române şi politica orientală a Impăratului Sigismund*, în *Conv. Lit.*, 279 pag. ed. 1919 extras.

MINEA ILIE: *Vlad Dracul şi vremea sa*, în *Cercetări istorice*, anul IV, Iaşi, şi extras ed. 1928, 218 pag.

MINEA ILIE & I. T. BOGA: *Cum se moşteneau moşiile în Ţara Românească până la sfârşitul secolului al XVI-lea?* extras din *Cercetări istorice*, VIII—IX (1932—1933).

MINEA ILIE: *Războiul lui Basarab cel Mare cu Regele Carol Robert*, în *Cercet. ist.*, V—VII (1924—1931).

MINEA ILIE: *Relaţiile politice dintre Ţara Românească şi Ungaria pe timpul lui Ludovic I*, în *Conv. Lit.*, (1916).

MIRCEA ION-RADU: *Marii Logofeţi din Ţara Românească*, 1392—1505, extr. din *Hrisovul*, anul I, 1941.

MORUZI IOAN: *Spicuiri istorice din Prahova şi fondarea oraşului Ploeşti*, ed. Buc. 1906, 57 pag.

MOTOGNA VICTOR: *Articole şi documente. Contribuţii la istoria Românilor din veacul XIII—XVI*, ed. Cluj, 57 pag. 1923.

MOTOGNA VICTOR: *Istoria veche a Românilor dela origini până în veacul al XIII-lea*, ed. Cărăbaş, f. a.

MOTOGNA VICTOR: *Războaiele lui Vlaicu Vodă cu Ungurii*, în *Revista istorică*, IX, 1923.

MOTOGNA VICTOR: *O contribuţie la istoria Românilor din Ardeal în veacul al XIV-lea* (1398), în *Rev. ist.*, 1923, p. 115—116.

MOTOGNA VICTOR: *Politica externă a lui Mircea cel Bătrân*, ed. Gherla 1924, 43 pag.

MOTOGNA VICTOR: *La războaiele lui Vlaicu Vodă cu Ungurii*, 1368—1369, în *Rev. ist.*, p. 12—20 (1923).

MOTOGNA VICTOR: *Un document privitor la Laiotă Basarab*, în *Rev. ist.*, 1924, p. 122—124.

MUSETEANU Pr. ION: *Mănăstirea Glavacioc*, ed. 1933, 96 pag.

MITILINEU MIHAI: *Collecţiune de tractatele şi convenţiunile Românici cu puterile străine dela anulŭ 1368 până în dilele nostre*, ed. 1874, XXII + 365 pag.

NICOLAESCU STOICA: *Ajutoare băneşti date de către Domnitorii şi boierii Ţării Româneşti şi ai Moldovei schiturilor şi mănăstirilor din Sfântul Munte*, în «*Conv. Lit.*», XXXVI, (1902), p. 958—960.

NICOLAESCU STOICA: *Radul Negru Vodă şi urmaşii săi*, în *România Nouă*, anul. I (1907—1908), p. 449—463.

NICOLAESCU STOICA: *Documente slavo-române cu privire la relaţiile Ţării Româneşti şi Moldovei cu Ardealul în sec. XV şi XVI*, ed. Buc. 1905, VII + 367.

NICOLAESCU STOICA: *Documente istorice cu privire la Radul Vodă dela Afumaţi sau Radul V cel Viteaz*, 1522—1529, în *Rev. pt. ist. arh. şi fil.*, 1909, şi extr., 12 pag. + 1 planşă.

www.dacoromanica.ro

NICOLAESCU STOICA: *Letopisețul Țării Românești din descălecătoare și de unde au venit Rumânii de s'au așezat în Țara Rumânească* (1290 1689), în *Rev. pt. ist. arh. și fil.*, XI, partea I (1910), p. 97—187.

NICOLAESCU STOICA: *Domnia lui Alexandru Vodă Aldea fiul lui Mircea Vodă cel Bătrân* 1431—1435, în *Rev. pt. ist. arh. și fil.* XVI, 1922 și extr. 46 pag. (225—270).

NICOLAESCU STOICA: *Vechimea Mănăstirei Snagov* în rev. *Bucureștii*, I, Nr. 1, 1935, p. 108—112.

NICOLAESCU STOICA: *Documente inedite dela Mircea cel Bătrân*, 1386—1418, în rev. *Bucureștii*, I, 1935, Nr. 2, p. 301—344.

NICOLAESCU STOICA: *Istoricul orașului București. Când au ajuns Bucureștii scaun de domnie al Țării Românești*, ed. 1939, 21 pag.

NICOLAESCU STOICA: *Un chrisov al lui Radul Vodă dela Afumati din* 1526, *Mai* 18, în *Conv. Lit.*, 1902, p. 1036—1044.

NICOLAESCU STOICA: *Din daniile lui Ștefan cel Mare făcute mănăstirii Zografu dela Sfântul Munte Athos*, ed. 1938, 20 pag.

NICOLAESCU STOICA: *Dela întemeerea Țării Românești: Inscripția de pe mormântul lui Comes Laurenciul de Longo Campo* 1300 *și Privilegiul comercial al lui Vladislav Voevod din* 20 *Ianuarie* 1368, extr. din *Noua rev. bisericească*, anul VI, Nr. 7—8, ed. 1924.

NICOLAESCU STOICA: *Lămurirea unei enigme istorice: Vladislav Voievod și Doamna Neacșa*, 1488, ed. 1935, 8 pag.

NANDRIȘ GRIGORE: *Documente Românești în limba slavă din mănăstirile Muntelui Athos*, 1372—1658, ed. 1937, 310 pag.

NAGY IVAN: *Magyarország Csaladai Czimerekkel ės Nemzėkrendi Táblákkal*, 13 volume.

NICOLESCU ILIE: *Din descendența Craioveștilor*, în *Rev. pt. ist. arh. și fil.*, IX, 1903.

NICOLESCU ILIE: *Din genealogia familiei Golescu*, în *Noua rev. rom.*. IV, 1901.

NICOLESCU ILIE: *Cine e Radul Iliaș*, în *Literatura și arta rom.*, 1904.

NICOLESCU ILIE: *In jurul lui Basaraba Laiotă*, în *Lit. și arta rom.*, VII, 1903.

ODOBESCU AL. I., *Relațiuni despre localitățile semnalate prin antichitățile din județul Romanați*, în *Anal. Acad. Rom.*, X, 2.

ODOBESCU AL. I.: *Câteva ore la Snagov*, în *Rev. Română*, III, p. 363.

ONCIUL DIMITRIE: *Radul Negru și originile Principatului Țării Românești*, în *Conv. Lit.*, XXIV (1891, XXV (1892) și XXVI (1893).

ONCIUL DIMITRIE: *Titlul lui Mircea cel Bătrân și posesiunile lui*, în *Conv. Lit.*, XXXV—XXXVII (1901—1903).

ONCIUL DIMITRIE: *Originile Principatelor Române*, ed. 1899, 252 pag.

ONCIUL DIMITRIE: *Mircea cel Bătrân: Cuvântare comemorativă la cinci sute dela moartea lui*, în *Anal. Acad. Rom.*, Desbateri, tom. XLI (1918), p. 175—191.

ONCIUL DIMITRIE: *Comunicare în chestiunea filiațiunii lui Basarab cel Tânăr* în *Conv. Lit.*, XXXVII (1903), p. 710—711.

ONCIUL DIMITRIE: *Din istoria României*, ed. 1914, 191 pag.

www.dacoromanica.ro

PALADE T.: *Radul de la Afumați.*
PANAITESCU P. P.: *Cum au ajuns Bucureştii capitala țării)*, extr. din *Rev. Fund. Reg.*, Nr. 8, Aug. 1938, 14 pag.
PANAITESCU P. P.: *Documentele Țării Româneşti*. I. *Documente interne* (1369—1490), ed. 1938, 401. pag.
PANAITESCU P. P.: *Documente slavo-române din Sibiu* (1470—1653), ed. 1938, 44 pag.
PAPADOPULOS Arhim. AVERKIOS: *Versuch einer Genealogie der Palaiologen*, 1259—1453, ed. Speyer a. Rhein, 1938, 108 pag. + 1 tabl. genealog.
PETRESCU I. D.,: *Mitropoliele tierrei*, ed. 1870, 130 pag.
PETRESCU I. D.,: *Târgoviştea: Schițe istorice şi topografice*, ed. Târgovişte 1888, 85 pag.
PETRESCU-SAVA G. M.: (fost GH. ZAGORIȚ): *Târguri şi Oraşe între Buzău, Târgovişte şi Bucureşti în desvoltare istorică-geografică economică şi comercială*, ed. III, f. a. (1937), 111 pag.
PESSIACOV AUGUST: *Schițe din istoria Craiovei*, ed. II, 1914 Craiova, 76 pag.
POPA Pr. OCTAVIAN: *Ugrinus*, 1291, extr. din *Țara Bârsei*, ed. Braşov, 1935, 27 pag.
POPESCU MINCU: *Studiu asupra lui Mircea Vodă cel Bătrân* (1386—1418), ed. 1885, 145 pag.
POPESCU-BEJENARU: *Schitul Bălteni şi vecinătățile*, extras din *Rev. pt. ist. arh. şi fil.*, vol. XII partea I.
POPESCU-CILIENI, Pr. I.: *Biserici, târguri şi sate din jud. Vâlcea*, ed. Craiova 1941, 138 pag. + X + o hartă.
POTRA GEORGE: *Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România*, ed. 1939, 373 pag.
PUŞCARIU IOAN Cav. de: *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgăraşului*, vol. IV, ed. Sibiiu, 1907, 836 pag. + indice alf.
PUŞCARIU IOAN Cav. de: *Date istorice asupra familiilor nobile din Ardeal*, 2 părți, ed. Sibiu, 1892.
PUŞCARIU IOAN Cav. de: *Două documente privitoare la revolta boierilor în favoarea lui Mihnea zis cel rău*, în *Anal. Acad. Rom.*, Tom. XXXIII, 1910.
Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt.
RAUTESCU Pr. IOAN: *Câmpulungul Muscelului: Istoric şi legendar*, ed. Câmpulung, 1925, 288 pag.
RAUTESCU Pr. IOAN: *Dragoslavele*, ed. II, Câmpulung, 1937, 552 pag.
ROMANESCU MARCEL: *Neamurile Doamnei lui Neagoe Vodă*, ed. Craiova, 24 pag. + o tablă genealogică.
RUSU IOANE V.: *Compendiu de Istori'a Transilvaniei cu distincta privire la Români*, ed. Sibiu, 1864, 396 pag.
SACERDOȚEANU AURELIAN: *Mormântul dela Argeş şi zidirea bisericii Domneşti*, ed. 1936, Vălenii de Munte, 11 pag.
SACERDOȚEANU AURELIAN: *Un hrisov dela Vlaicu-Vodă din* 1360, în *Rev. Ist.*, XXI (1935), p. 240.

www.dacoromanica.ro

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Ctitorii mănăstirii Cutlumuz*, în *Bis. Ort. Rom.*, anul L (1935).

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Ceva despre Mitropolitul Hariton al Ungrovlahiei*, 1372—1380, ed. 1936, 14 pag.

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Titlul de « Mare Voievod » al Țării Românești*, în « *Omagiu Prof. Ioan Lupaș* », ed. 1941, 16 pag.

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Liste de Suverani*, extr. din *Hrisovul*, vol. I, 1941, 56 pag.

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Așezările omenești în Țara Românească* până la 1418, ed. 1942, extras din *Arhiva istorică*, VII, 1941.

SACERDOȚEANU AURELIAN: *Introducere în Cronologie*, ed. 1943, 41 pag.

SIMACHE N. și T. CRISTESCU: *Cronograful lui Mihail Moxa*, ed. Buzău 1942 (vol. I din Cronicile românești), 200 pag.

SIMACHE N. și T. CRISTESCU: *Letopisețul Cantacuzinesc*, 1290—1688, ed. Buzău, 1942, 204 pag. + 1 tabl. (vol. II din « Cronicile românești »).

SIMACHE N. și TR. CRISTESCU: *Variante ale letopisețului Cantacuzinesc*, ed. 1942 Buzău, 67 pag. (Vol. III din « Cronicile românești »).

SION Paharnic CONSTANTIN: *Arhondologia Moldovei*, cu pref. de Gh. Ghibănescu, ed. Iași 1892, 448 pag.

STURDZA ALEXANDRE A. C.,: *La Terre et la Race Roumaines depuis leurs origines jusqu'à nos jours*, ed. Paris, 1904, 724 pag. + 2 tab. genealogice + 5 hărți.

ȘINCAI, GHEORGHE — DIN ȘINCA: *Hronica Românilor și a mai multor neamuri*, ed. Iassi 1853 și 1854, 3 tomuri.

ȘTEFAN Ieromonah: *Viața Sfântului Nicodim*, ed. « Pământ și suflet oltenesc » ed. Craiova, 1935, 110 pag.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Incercare asupra istoriei Târgu-Jiului*, ed. 1899.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Contribuțiune la domnia lui Vlad Călugărul după hrisoavele din Muzeul Gorjului*, în *Noua Revistă Română*, 1900, II, Nr. 22, p. 376—377.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Istoria Târgu-Jiului*, ed. Tg.-Jiu 1906, IV + 482 și 1 plan.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Documente Slavo-române relative la Gorj* (1406—1665), ed. Tg-Jiu, 1908, 624 pag.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Mănăstirea Tismana*, ed. III, 1909 Buc., 488 pag.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Gorjul istoric și pitoresc*, ed. Tg.-Jiu, 1904, LXIX + 421 pag.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Strâmba*, ed. Tg.-Jiu, 1906, 176 pag. + 1 plan.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Polovragii*, ed. Tg.-Jiu, 1906, 158 pag.

ȘTEFULESCU ALEXANDRU: *Schitul Crasna*, ed. Buc. 1910, 132 pag.

STURDZA DIMITRIE A. și C. COLESCU-VARTIC: *Acte și documente relative la Istoria Renascerei României*, vol. I, 1391—1841.

TOCILESCU GRIGORE G.: *Juriul la Români*, în foaia Soc. *Românismul*, 1871, p. 463—473 și 503—316.

www.dacoromanica.ro

TOCILESCU GRIGORE G.: *Cetatea Bucuresci sau Cetatea Dâmboviței*, în Rev. *Tincrimea Română*, noua serie, Vol. I, fasc. I, 1898, p. 1 24.

TOCILESCU GRIGORE G.: 534 *Doc. istorice slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul*, 1346—1603, ed. Viena, 1931, XXXVI + 551 pag.

TOCILESCU GRIGORE G.: *Istoria Românilor*, ed. II.

TOCILESCU GRIGORE G.: *Raport asupra câtorva mănăstiri din țară*, in *Anal. Acad. Rom.* seria 2, secț. ist., vol VIII, v. și « Monit. Of. » din 5/17 Iulie 1878, p. 3980.

TULBURE NATALIA: *Atlas istoric al Românilor cu cetiri istorice*, ed. Buc., 1920, 219 pag. + 10 hărți ist.

TUNUSLI Frații: *Istoria Valahiei*, trad. de G. Sion, ed. 1863.

URSU ION: *Din influențele politicii europene asupra istoriei noastre* în *Anal. Acad. Rom.*, ser. 2, secț. ist., vol. XXXVI, p. 517.

URSU ION: *Ștefan cel Mare*, ed. Buc. 1925.

VASILESCU ALEX. AL.: *Urmașii lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Țepeș*, 1418—1456. I. *Dela moartea lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Dracul* 1418—1437, în *Rev. pt. ist. arh. și fil.*, XV, ed. 1915 în extras, 55 pag.

VENELIN I. IURIEM: Влахо-болгарскія или дако-славянскія грамматы собранныя и объясненныя. Imprim. Impărătască rusă, ed. Petersburg, 1840.

VERESS, Dr. ANDREAS: *Bibliografia română-ungară*, vol. I (1473—1780), XXXI + 365 pag.

VERESS Dr. ANDREAS: *Acta et epistolae relationum Transylvaniae Hungariaeque cum Moldavia et Valachia*, vol. I, 1468—1540 ed. Budapest 1914. XII + 342 pag. (din *Fontes rerum Transivanicarul*, tom. IV).

VERES Dr. ANDREAS: *Vechi istorici unguri și sași despre istoria Românilor*, în *Anal. Acad. Rom.*, pe 1929.

VLĂDESCU I., *Isvoarele Istoriei Românilor*, ed. Buc.

VLĂDESCU I.: *Despre dări și impozite*, I. birul, ed. 1926, 70 pag.

XENOPOL ALEX. D.: *Studii asupra vechilor noastre așezăminte*, în *Conv. Lit.*, VIII (1874) în trei fasc.

XENOPOL ALEX. D., *Lupta între Drăculești și Dănești*, în *Anal. Acad. Rom.*. *seria* 2, tom. XXX (1907—1908), p. 183—272 și în *Arhiva* Iași, XIX (1907).

XENOPOL ALEX. D.: *Istoria Românilor*, ed. III revăzută de I. Vlădescu, vol. 3 și 4.

ZIMMERMAN-WERNER-MÜLLER: *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenburgen.*

ZEISSBERG H.: *Erinnerungen an die Schlacht bei Varna*, in *Zeitschrift für die Oestergimnasien*. ed. 1871, p. 99—100.

ZAGORITZ GH.: *Târguri și Orașe între Buzău, Târgoviște și București*, etc., ed. I, 1915 (v. și PETRESCU-SAVA, G. M., cu același titlu ed. II).

www.dacoromanica.ro

REVISTE ŞI PERIODICE:

Anuarul Institutului de Istorie naţională. (Cluj)
Arhiva din Iaşi
Arhiva pentru Filologie şi Istorie, v. CIPARIU TH.
Arhiva pentru ştiinţă şi reformă socială.
Arhivele Olteniei (Craiova).
Arhiva Genealogică.
Arta şi literatura română.
Buciumul
Biserica ortodoxă română
Buletinul Comisiei istorice a României.
Buletinul Comisiunei Monumentelor istorice.
Buletinul Societăţii Numismatice.
Buletin de la section historique de l'Académie Roumaine.
Cercetări istorice (Iaşi).
Columna lui Traian.
Codrul Cosminului (Cernăuţi).
Convorbiri Literare.
Cronica numismatică.
Ioan Neculce (Iaşi)
Oltenia (Craiova).
Revista istorică.
Revista istorică română.
Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie.
Revista Română.
Revista Nouă.
Revue de Transylvanie.
Românismul, foaia societăţii « Traian ».
Transilvania.
Teodor Codrescu (Iaşi).

HĂRŢI

SULZER FRANZ JOSEPH, *Carte der Wallachei*, anexa III a lucrării: *Geschichte des transalpinischen Daciens das ist der Walachey, Moldau und Bessarabiens im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens als ein Versuch einer allgemeinen dacischen Geschichte mit kritischer Freyheit entworfen*, 3 vol.; vol. I, *Des ersten oder geographischen Theils*, Viena, la Rudolf Gräffer, 1781.

ERNST FERDINAND: *Harta Ţării Româneşti* în dimensiuni: $4^1{}_2$ m.—8 m., la Acad. Rom., donaţie N. Docan între 1910—1912, alcătuită între anii 1790—91.

FILIPESCU-DUBĂU, GEORGIE şi ANTONU PARTENI-ANTONINU, *Charta Principateloru Unite ale Romaniei cu circumvecinele terri Banatul, Tran-*

www.dacoromanica.ro

silvania Bucovina și Bassarabia, redigiata dupô celle mai sigure Isvore și dedicata In'alțimei Sale Alessandru Ioan I Primulu Domnu alu Romaniei de Georgie Filipescu-Dubău, Ingineriu la direcțiunea statistica și șiefu biuroului de cadastru și Antonu Parteni-Antoninu, Professore la Collegiulu de'în Jassi, f.a. (1862—66).

CONST. C. GIURESCU, *Harta stolnicului Constantin Cantacuzino*, București, 1943.

PAPPAZOGLU, Major D.: *Atlasu Geograficu allu Romaniei de Josu (Muntenia)* împărțită pe 17 districte arătându în detaliu numerulu locuitorilor în potriva fiecărui satu: Poștiile, Linia Telegrapheloru, Șoselele și Drumurile de comunicație, Monastirile, Piquetele dunărene și muntene, Puncurile de Export, Locurile Bătălieloru în țerră, Locurile Archeologice și pe fieșicare Districtu Statistica Districtuală, ed. Decembre 1865 tipogr. Rasidescu.

Dedicata nobilei și ilustrei familii de Vacarescu.

Districtul Gorju dedicat d-lui Pamfiru Pârâianu.

» Rîmnicu-Vâlcea dedic. d-lui George Olănescu, de dep. Camerei

Districtul Argeșu, dedic. d-lui Constantin Vărzaru actual prefect.

» Muscel, dedic. d-lui Conte Scarlat Rosetti.

» Dîmbovița, dedic. d-lui D. Florescu, actual prefect.

» Prahova, dedic. d-lui J. C. Cantacusino.

» Budeu, dedic. d-lui D. Chirculescu actual prefect.

» Rîmnicu Săratu, dedic. d-lui Alecsandru Plagino.

» Oltu dedic. d-lui C. J. Manu, actual prefect.

Districtul Mehedinți, dedic. d-lui Grigore Niculescu, Primar com. Severinu.

Districtul Dolgiu, dedic Prințului Georgie B. Știrbei, General și cavaleru.

Districtul Romanați, dedic. d-lui Christodor Marghiloman actual prefect.

Districtul Teleormanu, dedic. d-lor proprietari din Distr. Vlașca, dedic. d-lui J. Arion actual prefect.

Districtul Ilfovu, dedic, d-lui Ministru Președ. Nicolae Crețulescu.

Districtul Jalomița, dedic. Inălțimei Sale Prințului Barbu D. Știrbei.

Districtul Brăila, dedic. d-lui C. Petrescu, actual Prefect.

General-Karte des Furstenthums Walachei, ausgeführt und herausgegeben durch das K. K. militärische Institut im Jahre, 1867.

STĂNESCU D., Inginer-Silvicultor: *Charta silvică a Romaniei*, dressată și dedicată A. S. R. Carol I Domnulu Romaniloru de — ed Iași, 1869.

Ministerul Lucrărilor Publice; Biroul Technic și Statistic: *Hartea căilor de comunicație* pe județe pe anul 1903.

MOLDOVANU M., *Ghidul Turistului*, 51 planșe 1/300.000, f. a.

www.dacoromanica.ro

DICȚIONARE GEOGRAFICE

Jud. Argeș, de George Ioan Lahovari, ed. 1888.
» *Buzău*, de B. Iorgulescu, ed. 1892 (Statistica econom. ist.).
» *Dâmbovița*, de D. P. Condurățeanu, ed. 1890.
» *Dolj*, de Ana Cumbary, Maria Manoil, Mihail Canianu și Aureliu Candrea, ed. 1896.
» *Gorj*, de Colonel I. Vasiliu-Năsturel, ed. 1892.
» *Ialomița*, de Ion I. Provianu, ed. 1897.
» *Ilfov*, de C. Alessandrescu, ed. 1892.
» *Mehedinți*, de N. D. Spineanu, ed. 1894.
» *Muscel*, de C. Alessandrescu, ed. 1893.
» *Olt*, de C. Alessandrescu și I. G. Sfințescu, ed. 1895.
» *Prahova*, de Paulina Brătescu, Ion Moruzi și C. Alessandrescu, ed. 1897.
» *Râmnicul-Sărat*, de Grigore Gr. Dănescu, ed. 1896 (Statist. ist.).
» *Romanați*, de Constantin I. Locusteanu, ed. 1889.
» *Teleorman*, de Panteli Georgescu, ed. 1897 (Statist. econ. ist.).
» *Vâlcea*, de C. Alessandrescu, ed. 1893.
» *Vlașca*, de P. S. Antonescu-Remuși, ed. 1890.
Marele dicționar geografic al României, de General C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu și George Ioan Lahovari, 5 volume: I, ed. 1898; II, ed. 1899; III, ed. 1900; IV, ed. 1901; V, ed. 1902.
Jud. Romanați (monografie) de Ștefan N. Ricman, Medic Căpit. Dr. Fr. Iosif, Vasile Enescu, Ad-tor Căpit. Paul Constant, ed. Craiova 1928.

COLECȚII DE ACTE

Colecții de Documente:
Arhivele Statului: Secția istorică, Condici mănăstirești și dosare de copii.
Academia Română: Acte originale secolul XV. Creșterea colecțiilor.
Colecții particulare de documente:
Arhiva Constantin Mihai Cantacuzino.
» Ioan C. Filitti
» George D. Florescu.
» Elena Perticari-Davila.
» Nicolae Mih. Vlădescu.
Material de fișe:
Colecția Ștefan D. Grecianu prin bunăvoința def. Constantin P. Grecianu.
Colecția General Petre V. Năsturel prin bunăvoința d-lui Nicolae A. Boicescu.
Colecția def. Regent Constantin C. Sărățianu.
Colecția Iuliu Tuducescu.

www.dacoromanica.ro

SPIŢA CURGĂTOARE A BASARABILOR
PÂNĂ LA ÎNCEPUTUL VEACULUI AL XVI-lea

www.dacoromanica.ro

SPIȚĂ CURGĂTOARE
A
BASARABILOR
PÂNĂ LA ÎNCEPUTUL VEACULUI XVI
DE
GEORGE D. FLORESCU

- **SENESLAU** — Voievod la Argeș 1247
  - **TIHOMER** — pe la 1280—1290
    - **BASARABA I** — (Negru Vodă) — Domn 1310—1352 †
      - **NICOLAE-ALEXANDRU I** — (Negru Vodă) — Domn 1352—1364 † — 1. = o ortodoxă; 2. = Clara de Doboca
        - **Elisaveta** — = Ladislas de Oppeln
        - **VLADISLAV I** — Domn 1364—1376 † — = Ana?
          - **VLAD I** — Uzurpator 1396 — f. d.
        - **RADUL I** — zis Tismăneanul (Radu-Negru) — Domn 1376—1384 † — Ctitor fundator Mănăstirii Tismana — = Calinichia
          - **DAN I** — Domn 1384—1386 † — = o sârboaică
            - **DAN II** — Domn 1420—Primăvara 1431 — † 1432 1/VI
              - **BASARABA II** — Domn 1442 vara—1443 vara — Maria?
                - **BASARABA IV** — zis cel tânăr și Țepeluș — Domn 1477 78 1481; VIII IX și XI 1481—1482 III IV — ucis la Glogova ⊙ Glogova? — 1. Maria; 2. — fără cununie Neaga soția lui Pârvul I Craiovescul
                  - **BASARABA V** — din 2) — (Neagoe — Domn 1512 1521
                - **Anca** — 1482 — = Stanciul dela Glogova
              - **Danciul DAN III** — Domn 1446—1448 — Pretendent 1459—1460 — † luptă 1459—1460 cu Vlad III Țepeș
                - **Albert** — 1499
                - **Petre** — Pribeag în Transilvania
              - **VLADISLAV II** — Domn 1447—1456 † — ⊙ Măn. Dealul
                - **Vladislav** — 1488 — = Neacșa
              - **BASARABA III** — zis cel Bătrân și Laiotă — Domn 1473/74—1476/XI; 1477 I/XI — f. d.
              - **fiică** — = ? Manea Udriștev
          - **STAICO**
          - **DOBRIȘAN?**
          - **MIRCEA I** — zis cel Bătrân — Domn 1386—1418, 31/I † — ctitor fundator Mănăstirilor Cozia și Cotmeana — ⊙ Cozia — 1. Mara; 2. = fără cununie
            - **MIHAIL I** — (din 1) — Coregent 1396 — Domn 1418 31/I. — 1420 toamna †
              - **Radul** — 1418 f. d.
              - **Mihail** — 1418 f. d.
            - **RADUL II** — zis Praznaglava — (din 2) — Domn 1421 iarna—1427 — f. d.
            - **ALEXANDRU II** — zis Aldea — (din 2) — Domn 1431 vara—1436 toamna — f. d.
            - **VLAD II zis Dracul** — (din 2) — Pretendent 1431 1433; Dom 1436 1442; 1443 1446 † în luptă — 1. Eupraxia; 2. fără cununie
              - **Mircea** — (din 1) — † ucis 1446 — f. d.
              - **VLAD III** — zis Țepeș — (din 1) — Domn 1456 vara—1462/VIII; 1476 X/XII ucis 1476 X/XII — = ... Szilagyi rudă cu Corvinii
                - **Vlad** — 1495 f. d.
                - **MIHNEA I** — zis cel Rău — Domn 1508—1509 — ucis Sibiu 1510 — ctitor Măn. Tutana — 1. = Maria; 2. = Voica
              - **RADUL III** — zis cel Frumos — (din 1) — n. 1438/39; Domn 1462—1474 — ⊙ Maria † 1500 — † Măn. Putna
                - **Voichița fiu** — = Ștefan cel Mare Domn al Moldovei 1456-1504
                - **fiică** — = Bogdan Pretendent la tron în Moldova
              - **fiică** — = ? Vintilă Florescul
                - **RADUL IV** — zis cel Mare — (din 1) — Domn 1495 XI—1508 — 1. = Catalina; 2. fără cununie
              - **VLAD IV** — zis Călugărul — (din 2) — Pribeag Transilvania 1467 — Domn 1481 VIII/IX; 1482 vara 1495/XI; † 1495/XI — ⊙ Glavacioc — 1. Rada (Monahia Samonida) sora lui Gherghina Pârcalabu; 2. Maria Monahia Eupraxia
                - **Vlad** — din 1) — f. d.
                - **Caplea** — din 1 — ⊙ Dealul — 1. Staico din Ruși, din Bucov. Bucov. — v. logofăt 1482 1507 — † 1507 — 2. 1507 Bogdan m. vornic 1511 1512
                - **VLAD V** — din 2 — zis Vlăduță — Domn 1510 1512, — † ucis 1512. — ⊙ Dealul — Anca
                - **Neacșa** — din 2 — Calotă m. vornic — † 1521.
              - **Mircea** — născut din Călțuna f. d.
        - **Anca** — = Ștefan Uroș
        - **Ana sau Slava** — = Strașimir Țar bulgar dela Vidin
      - **Teodora** — în călugărie Teofana — = Alexandru Asen Țar al Bulgarilor 1330—1365

www.dacoromanica.ro

PUBLICAŢIILE INSTITUTULUI DE ISTORIE NAŢIONALĂ DIN BUCUREŞTI
DIRECTOR: CONSTANTIN C. GIURESCU

Documente

Maria I. Negreanu, *Românii din Tg.-Săcuesc şi satele învecinate, după condica bisericii ortodoxe din Tg.-Săcuesc (1781—1898)*, Bucureşti, 1943, 111 p. în 8° + 3 planşe şi 2 hărţi.

George D. Florescu, *Divanele Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1943, vol. I, 374 p. în 8° + 2 planşe.

Sub tipar

A. Sava, *Documente privitoare la ţinutul Orheiului.*

C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt Austriaci*, vol. II, publicat de Const. C. Giurescu.

Sterie Stinghe, *Documente privitoare la Românii din Şcheii Braşovului.*

Studii

Siebenbürgen, Bucureşti, 1943, 2 vol., X + 794 p. în 4°, cu numeroase ilustraţii, hărţi şi grafice.

Emil Micu, *Contribuţiuni la istoricul Regimentului grăniceresc întâi valah*, Bucureşti, 1943, 115 p. în 8°.

Gh. G. Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut şi Nistru*, Bucureşti, 1943, vol. II, 320 p. 8°.

Sub tipar

N. I. Şerbănescu, *Mănăstirea Snagov.*

Pr. C. Mătasă, *Staţiunea preistorică Frumuşica.*

Preţul Lei 4[illegible]

MONITORUL OFICIAL ŞI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAŢIONALĂ. — BUCUREŞTI, 1943 C. 16.935

www.dacoromanica.ro